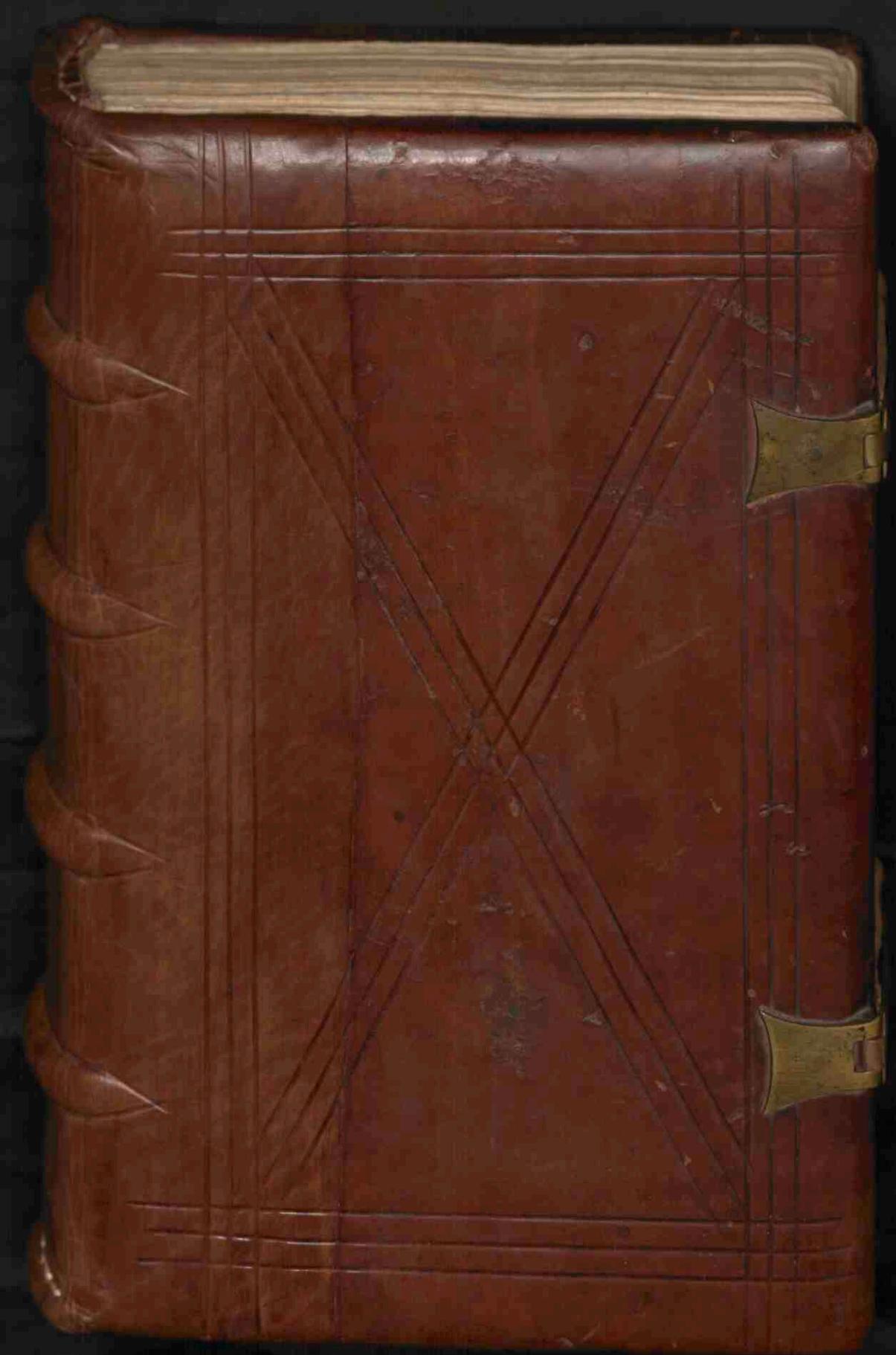

Vitae patrum, libri V-VI.

<https://hdl.handle.net/1874/337649>

Hs.
5 E 19

Acvum medium.
Scriptores ecclesiast.
Nº. 428

1013 (Eccl. 428.) Charta. 4°. 152 ff. Saec. XV.

Vanden reden der heilicher altuaderen. (Naar de latijnsche vertaling
van Pelagius).

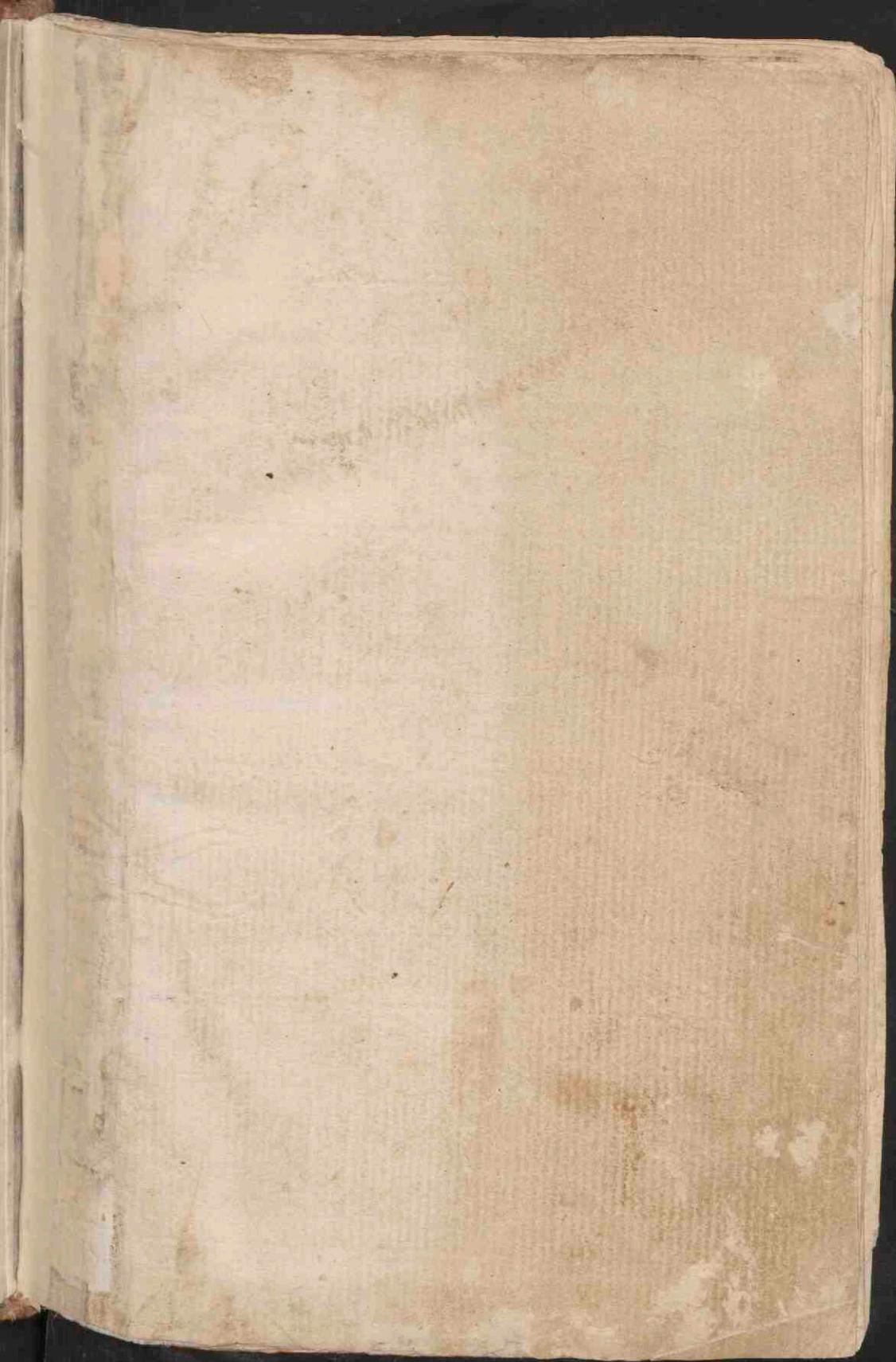
Fol. 1a. Hyr gheit een eyn stuck dat heet xix bueken vanden reden der heilicher
altuaderen: Pelagius eyn diaconus van Romen die heuet wten grycschen in dat
latijn ghemaecht. Mer Johannes eyn dyaconus die satte ouer dat leste stukke.
Fol. 451b. Van sinte pambo. Explicit fol. 152b.

„Dit boeck hoert toe den regularissen int besloten cloester by Maeseyck.”

gerestaureerd : sept. 1988

Inv. : Restauratie rapport

Loc. : Cluisterdoos 6, nr. 8

100

In gheit een eyn stuk dat heer
rix bueke vanden reden der heilighet
almaaderen. Pelagius eyn diaconus
van romen die heuet wien gryp
schen in dat latijn ghemaecht. Mer-
Johannes eyn diaconus die latte
ouer dat leste stukke. II. In begyn
dat verste buecke vanden va voer-
ghane

Gheyt abt Enagius die spē
eyne monich waert ghelyk in
dicht die doet sijns vaders
hi spi ac tot hem dient he
kundigede laet dyne spullen
want myn vader is ondoetlich. En
braghede den abt pastoor. Wye sal eyn
mynche leue Doe antwoerde hi hem
willet dat danielis u agnothe is vondt
in waert byden dienste den hi lignen
goden dede. Deth abt calian spræct
van eyne abt die hiet Johes die eyn
leste was vander verlameninghe
Ind groet in sijne leue Dies spē
doe hi steue soldē Ind mit vroelicheid
des ghemoeeds toe gode varē sulde Doe
stonden om hem die bruedere Ind brude

Hem dat hi hem laeten wilde eyn kuerit
heilam woert. Als voer eyn erue daerlyc
mit conig mochte totter volkomelheit die in
ypo is Doe luchde hi en sprac Rye en dede
ich mijne eyghene wille Ind mye en gheleē
de ich eyne anderen des ich lelieē ten en den
met ghedaen en hadde Difr abt vlos der-
spē bis ver-smlich ind wep dñe wille toe
rugghe. Deo vij jude leker vā waeltiker-
zorghen loe mogheliu rast hebbē Of yn beued
vraghede eyne altuader. Wye kompe die
vreyle gods in die seel Doe spē d' altuader
Ist dat dei-myntche heet oetmoedich ende
Ind nyemant en oedelt Hoe komet dye
vreyle gods in hem En vanden altuader
die spē Of man dich haeter des in due ey-
ne anderē met Hatellu dat me dich ver-
spriet be en spreec du van myne ouel
hatellu dat me dich onrecht duer loe en doe
du nymer vrechte hatellu die ghene die
dich ver-smeen of mit vrechte dich aenveer-
den Of dat dijn nyempt Of also ghedaē
drinc so en due du des myne Die dit wa-
woert wael beware kan Die heet ghene
di totten heile. Smitte gregorius spriede
di ij drinc. heilacher god van eyne ygle-
lyken myntche Die ghedorpe is dat is

rechte ghehoue van alre leuen in god ind
waerheit der tonghen ind schulve onkuyfheit
des liues ind eyn kynsche leue des lijfs te
holben **O**fr. abt pamblo spē inder seluer-
d' stunden doe hi van dese leue scheide soldē
den heilighen manne toe die om hem stode
Vaer-tijc dat ich quaem in diese woestyne
ind men mich dese voulvede ind ich daer in
woende buten den ar-beyt mynre hande
Soe en ghedenck ich des niet dat ich ye
broet gheat **O**f ye eyniche rede ghespech
die mich voulvede went op dese stunde ind
also gaen ich toe gode als eyn mynsche die
noch nre en heer ghehadt eyn beglyc gode
toe dyne **O**fr. abt macharius spē totte
abt sacharias **G**eg mich wat eyns monich
werck hi **D**oe spē hi vi-ahestu mich vader
Doe antwoerde hem macharius ih ben des
van dich wns lone sacharia **W**inctu eyne
die mich cloppet dat ich dich vi-aghen
solde **D**oe spirac tot hem sacharias alsoe
voel alst mich toe behoert vader so wene
ich des dat die ghene die hem selue ond'
wurper ind lich selue dwinget die is
eyn monich **C**eyn altuader spē tot synē
longhei ich wil god bidden dat hi ghene

eyn vindinghe in dyne herte Ind eyn oet
moedicheit Ind sich op dyne londe dattu eyne
andren niet en ordels pier allen luden bys
onder danich Noch in heb mit geynē wijnē
vrmelcap noch niet kinderen noch mit ketterie
Ind sijnt van dich die kündicheit Ind in chalt
dyne tonghe Ind tych dyne bryke vāden
wijnē Ind om wat lake vermaent mit die
spreect in kyue niet mit hem vanden dinge
die hi ghesproke heet Ind dan weezden dyne
ghedechten veedlam ¶ Doe Johāz S abt
steue solde Doe sprake lyne jongher dat
hi hem lechte eyne vmanighe die totter-
volkomenheit hoerte Doe antwoerde hi also
~~Wij~~ Ijn-sullen dat weten dat ich mijns eygene
willen nye en waert Ind ich in leei-de nye
neyman dmeck Ind ich in dede dat selue dat
ich leere ¶ Ich vrachde den abt paster
Wat me doen solde dat me guet woerde
Doe antwoerde hie also ¶ Doe abraham
quaem in dat laut dat guet dat hi doe toe
den besat dat was dat graft Also wye guet
wille syn Ind komē in dat hyemeli-jech
Dye dmeck dat hi steruen sal Ind sie alle
die denck aen dat graft inde denct dat hij
steruen sal Ind sy alcht in rulpe ¶

Was eyn abt dye hiet **belv** Den baden syne
bi-uedere dat hi hem war guets lechte **Doe**
spē hi legghē wyr gude drinch so en vanden
wyr nyemē die si wille behalde **E** **A**llen
liest van eyne abt die hiet **Haddus** dat
hi was in eyne cloest dat hiet cellia menich
laer- dat hi nye den dach en lach op & cloest
also bewaer-de hi sijn eughen **E** **D**ei- abt
Johānes **spē** Wanne men wilt wyrme eyn
stat so nyempt men hoez die spyle. **W**an da
die lude sijn hingurich soe wtur me hem
die stat ass londe sijnt **A**lso ist oec om dat
lyf die daer-aen wilt toghē oft vedte die
ontuyem hem dat voeder- Ind also ver wyrmer
hi alle vnduedt **E** **S**ancte machai nus **spē**
totten bi-uedere uaeden eten vliet bi-uedere
vliet Ind merinde dat si ginsthen eyne andere
wech op dat sy gheyn ennuete reden daer- in
tusschen en hedden **O**uch **spē** hi woerdestu
toenich wanne dich dyjn bi-ueder- sij aeft om
dyne londen so vellestu in linden **D**aer- om
so laet den toren want het en is dich niet guet
dattu dich ver-lieles op dattu eyne anderen
wynnes Ind behalde **E** **T**en abt die hiet
pijor die ghinc tot eynen mael Ind die

wylē dat hi ghemelc Doe aer hi die spijse Doe
sprach eyn bi-ueder. Waei om gheestu al etende
Doe spē der abt Ich en wil den liue niet alto
voel ghemaechs doen dat ich wil luttende ete
Get was tot eyne hoechheit in eyne goden
bede die hiet lichi inde die bi-ueder bāde eyne
altuader eyne nap wijnis inde hi spē later
den van mych liuu want den monichē en ghe
hoere gheynē wijn tu noch lijslich ghemaeck
Get abt pambio spē tot sijn hūngreen
aen sijn dode ghi en lollen niet woenē by het
teren Ind en hebt ouch der kidderē ghem
bouſcap konſchap Ind vre heide en lollen
niet open sijn te nyemē Ind te lamentē ges
wat mei ghi sole li brude te gheue **G**
Gyn altuader spē wilt eyn monich yman
daer hi lich by beterē mocht leet hi dat om
sijn alijf nei ynghen wil dat hi des niet en
doet die en ghelouft ghe gode niet dat
god noch leue **H**ir beginnt dat ande bned.

Het al-senius en valsten
Doe hij was Inden palase doe
bad hi gode Ind sprach heer
richer mych tocken heyle Doe hoer de hi eyn

Itemme Dye spē tot hem vliu swich i ille
valste waut dit sijn die wortele met te son
dighen. **A**ber abt al-senig die quaem tot
eynen mael in eyn stede daer ^{i ret} was ind
daavaert beweghet vanden wnde. Doe sprack
hi totten bruedere. Wat is dese beweginghe doe
sachte si hem het weer ^{i ret} Doe spē hi wil
lich minische lete ind hoei te eyns voghels ste
me sijn herte in mocht met by sijn ruppe
noch valsten bliue. **N**och men ghi die daer
hebt den luyt des irets. **C** **N**och Oud
spirit **m**en van de selue abt dat sijne celle
was xxij mylen vre ind hi en ghinc met
heylighed wt. **A**ler ander lude daden hem dylt
ind doe die stede verwoestet waer die lichy
hiet. Doe ghinc hi weynende wt ind spirach
die werelt heeft vrome gheschatē ind die monyche
hebbē lichy verlate. **D**ye selue abt al-
senig sat tot eyne tijt. i eyne stede die hier
canopus. Doe quam eyn ryck jongheliac
sonctiou die god voerte ind sy hedde hem
gherne ghesien ind **Theophilus** der bul
schap vā alexanderie die ontfinc sy ind si
bat den bisschop dat hi dat woeue an den
altuader. Dat hi hoei toe sien quee Doe
ghinc der bisschop tot al-senig ind hāt hem

Ind sprach eyn jongfrau is comen van romē
die wilt dich liēn - mei- dei- altuader- en
wolde hem niet ~~vech~~ volboeden Dat hi tot
hoer- queem Ind doe hoer- dit te wete wat
Doe hiet si ladelē hoer- peert Ind doe reit
si en spē Ich ghetruwe des gode Ich salen
liēn ~~want~~ in onsei- stat sijn oec vael my
seljē - mei- ich bin ghecomē eyne ~~phete~~ en
toe liēn Ind doe si vee- hene quamē voet
sijn celle Doe vondē sy den Altuader- nae
gods oedenyndghē van noet hure d' celleu
Ind doe hem die jongfrau sach doe viel
ly hem te voeten Dei- altuader- hieft op
mit onweerdē Ind sach si aen en sprach ja
is het dattu myn aenlicht sien wilte
so Lynch id nu van schanden weghe ~~mer~~
doe en sach die jongfrau sijn aenlicht us
Ind hi spē tot hoer in heuestu niet ghehort
Van myne weke des en is ghene noet
dattu nach leghes wye dorstu dich vmetē
also grater coenheit en i wetstu des niet
dattu eyn wijf bis Ind i salcs neughen
wt ghaen nu mynstu widde- te couent te
wanderē ind legghen den alden wijnen du
heests ~~arsem~~ ghesien Ind also maeststu my
eyne wech den anderē wijne die tot my

5

te kome. **A**ler-dye Jonckrou spē wile mich
god wider te romē laten kome. Ich en wil
der wijne hys gheyn laten kome. mer bid god
voer mich. Ind ghedenck mijne vmer.
Aler-hi antwoerde hoer-en sprack Ich wil
got bidden dat hi mich digne ghedenken mysse
Dver-di-ijue van mich mijne heire. Doe
ly dat hoerte doe ghmick ly drueich
Wech. Ind doe si in die stat quaem doe be
gonde hoer. dat kalde ou te ghaen van be
drueen mysse. Doe waert den eertschen
bisschap te weke dat si liek was. Ind hi
quaem te hoer. si te troestende. Ind vghede
wat hoer-wee. Ind si spē wolde god dat
ich nye hys in weie ghekomē. Want
ich bat den altuader. dat hi mijne ghedenck
Ind hi spē ich wil god bidden dat hi mich
digne ghedencken mysse van mijne heire ten
verdi-ijue. Ind lich nu moet ich steruen
van bedruen mysse. Doe spē der eertsche
bisschap. In wetstu niet dattu eyn wif
bis. Ind die viant een vechter die heiliche
mane oenwids die wif. **S**aer-van heet
dye altuader. dat ghelycken mer hi bidden.

alle eijt voer- d'yne zeel Ind also waert hoo-
ghemoede ghestedicht Ind si voer- weddi-
tee lande mit vroueden **A**bra-aliam dye
eyn junghei- was des abts **Sylvi** die lpe
tot eym-e thi **Sylvi** vader- I dn bist alt
ghewoerde vrye gaen somtijt in die werlt
Doe lpc dei- abt **Sylvi** wi ghaen daer-
ghelym wijt en sijnt. Doe lpc d'junghei-
waer is die stede daer- ghelym wijt en tyc
Id en si lichte die woestyne Doe lpc dei-
alvader- daer- hene brenghe much **C**yn
Alvader- lpc Id waren dij lude godo
vlytich- die sich lief hadde Ind woerde mo-
nichien Ind die eyne ver-kroos te vlyuen
alle die daer- kreue **D**lo die lpc felich
sijn die vredesamghe **D**er ander- dye
koes die zielke te vlytieren **D**er- der- de-
ghlyck- ewech c te i-Alten in die woestyn
Der ier-ste die daer- ar-beide om de
lude kyst Die en konst hi alle niet ver-
soene Ind waert vrouenen vander ver-
direchticheit Ind hi gmeke totte dien
die den lieken diende had van hemi ocht levens
ghemoedes Ind hi en moches niet volle
bi-enghen. Doe woerde dese tive eyns

6.

Ind ghemghen torten die inder-woestynē
nach ind was Ind si leiden hem hoer be-
droefeysse Ind bade hem dat hi hem lecht
wye hi sich ghebeertet hedde Ind hi swiech
eyn bleyn wyle Ind dede water i eyne nap
Ind spēc liet in dat wat Ind id was belve
ghet Ind daer nae eyn wenich spēc hi edje
tot hem liet u in dat water Ind id was
Ghelylt woerde Ind doe si doe in dat wat
laghen Doe laghen si hoez aeusicht als i
eynen spreghel Ind also is den die vnder-
den liden wocer vander-schaere weghen
soe en kan hi niet ghelen syne sonden
Alei-Wane hi beglynt te rulvende Ind alre
meyst inder-woestynē dan so mach hij
sien syne sondē ~~theofilius~~ **Theofilius** d'eerste
bisschop die quam te eyne tijt tolken
Aer ai semū mit eyne richter Ind vi age
den hem Ind wolden ^{hoer} lulcke gude reden
Ind die Altuader-swiech ewenich **Dadoe**
antvoerde hi en spēc Ist dat ich uch wat
legghe wilt ghi dat behalden En li ge
loefden hem ja dat lijt doen wolde **Doe**
spēc dei Altuader- so waer ghi u hoeft ar-

ai semum daer in sulz ghi niet neken **E**der
abt Antjowig spē. Also als die vissche die lan-
ghe op den di oeghe blijuet die **W**oestijn. A
Also woert die monich bezouet en ledich sijne
ruwe die langhe buren sijne cellen blijuet
Of mit wei entlike luden woent Daer om
also als die vissche totten meer. Also moeten
wij widderkome in oule celle om dat soe
wanne wij te langhe wt blijuet herte n
in vergeren der inwendher hued **A**op
spē die daer sitten inder woestynē ind ru-
wert die woert verloest van dijen drige
dat is des horens ind des liens ind des sprekens
ind alleyn heet hi eynen steyn reghen eyn
druck dat is dat herte **E**der abt mylus
spē ist guet dat eyn mynische vlye lyflike
druck. **W**at soe wanne eyn mynische is bij
lyflike dingen. Soe woert hi ghelycher ey-
neu mynische die daer steyc bij eyne putte
den sijn viant lichtelike daer. I stoeter soe
wanne het hem guet duchte **E**tin monich spē tot eyne Altnader. **O**We much
wat sal ic doen want die behemghe ver-

drucken mitj Ind ver-de-riet mitj Doe
spē der Altuader Soe wāne die woulle
hoei knus afnemē wille vande ~~soek~~^{soek} soghe
So li hcket sy bitter-drück op die buer-sten
Ind wannee dan komet dat kint Ind wil
lukken Ind vijnemet die bitter-heit doe vlygt
het Also doen du ouch uch bitter-heit
des doodes Ind dat ewighe ^{vijf} jaen dijn heze
Glyn brueder vrachde eyne altuader
waer om hi hedde ver-di-recticheit i sijne
cellen Doe spē der altuader id is daer
om dattu niet en bekemes die ewighe ^{ve}
vrouwe Ind die ewighe pijnē. Want wye
die bekende die leet wael i sijne celle dan
solde hi sijn i eyn celle die vol slanghe Ind
worme weer. Want wye gher-ne is in der
cellen die neket sich den hemelich ende
onsluytlich der-hellen **G**lyn brueder vrach
ghede den Abt ai-senius en spē war sal ich
doen eyne ghedechte sprekē mitj toe
war lones weert dich du en mocht niet
vasten Ind ouch niet bedē Ind ouch niet
de lieken pleghen. Doe lach der Altuader
dat id diuels last was Ind spē eet Ind
di-snck en slaep Ind blijt in dijn-e celle
Ind i gauck daer niet wt. Want stedicheit

inder cullen br. met den monich in sijn rechte
orden Also ghynek der brieder in die celle
Ind hem verdi-oet Also ledich te sitken Ind
begynde palme maten te mackē. Doe hem
begynde te hūnghe-ē Doe kneithi wt audi
palme dat hi aet Doe hi dat hadde getē
Doe spē hi tot sikh seluen Ich solde noch sal
men lesen soe mocht ich leker-lichē eten Ind
also betere^d sich mitte- hulpen gods van dage
te daghe ja mee Ind mee weut dat hi qm
in sijn rechten orden Ind waert leker dat
hi voele ghedechten verwant **XI** Tyn vrou
spē tot eyne Altuader- myne seel begheert
trenē also als die altuederē hebbē ghelyadt
trenē. Nu en witten sy nich niet komen
Daer om bedreuet nich myne seel. Doe
spē der alde dat volck van **ysrahel** quam
nae xl jaren in dat lant wa dat hem ge-
loeft was Hyden lande sijnt die trenen
vereykent die duer god der zeelē **op** voer.
oppe dat sy des te mere begeer- inghe heb
Want wanne du treen ghewymes soe in
bedrafs du niet mee voer-ē hebbē **XII**
Tyn altuader- lach eyne lachen Doe spē
hi tot hem Wy moeten voer-ē hierzel ind
ter de reden ghene van al onsen leuen

Ind du laches nu **M**etyn brueder. vr-A
ghede den abt **S**ytsei wye hi i sijne celle
leue lalde. Doe spē die abt et broet en
salt so i sal dich gheyn noet welen niet te
sien of verre ghaen **E** Doe vraelichde
echter eyn brueder des leue Ind die abt
spē. **D**ei ijphete **D**aniel spē dat hi drey be-
geinghen des broets nye en hadde geten
E **T**yn altuader spē inen vint waell
die voel eten ind huedent lich doch dat ly
niet saet en weerde ind eyn ander iter
wenich en woert doch sat **E** **T**yn altuader
spē du en salt des uūmeemei-eten deltu
begheers ist dattí van god ghelant woert
leggye hem ghenade en danck **E** **A**lt
pastor. spē. **A**ls dei ruck verdiijuet die
byen datine hem horen honich ujemet
Als verdiijuet des liues calteringhe gods
vruchte vander leele **H**ijn beglynt dat dei de

H **I**n brueder-brueder ind vande ruck
vraelichde deu abt **A**mon ind spē
vader leg mit eyn guet woert
Doe spē dei altuader tot hem ghanch en

ghedenck also ghe daen ghe dechte als dy
voele dūnt die jaden ker ker ligghen
Want si vi aghent waer is der richter
Ind warne kūmet hi Ind mader beyd mynē
hou spijne lo waer den sij Also sal eyn w
mōnich alle ^ote waer den staen Ind sal lyue
zeel bestraue ind ~~ever~~^{ve} sprekken We mith wye sal
ich staen voer den richter stoel ~~x~~ gads Ind wyt
sal ich reden gheue voer alle mijne likē
Ind ist dattu also up hem den clae lo machstu
zelich weer de ~~x~~ ^{II} Abt Elias spē ich
vruchte di ve druck Dat eyne is wāne
mijne zeel sal scheide vanden lyue Dat
ander is wāne ich teghen god sal comen
Dat der de wāne dat orde sal ghegeuen
weer den ou mith ~~x~~ ^{III} Ichanaus d' bull
schap van alexandriē die bat den abt
paubō dat hi wter woestijnē woldē
ghaen tot alexandriēn Doe hi daer co
mē was doe sach hi eyn onstedich wijf
ind hi weynde Doe vraelichē si hem die
by hem waren waer vñ hi weynde Doe
spē hi twe druck beweghen mith Dat

9.
Syn is hoei- ver-domeynelle. Dat ander is
dat ich so ghedaen vlijt niet en heb gode
te behaghen wye ghedaen wijs dat dit wijf
de heer den lecher-lichen luden te behaghe
Het slyuans sat tot eyn-e tyt merten
bruederen Ind quani in eyn ointuicte d' ghe-
dechten Ind viel op syn aensicht Ind nae
laughtei-tyt **A**stoert hi op en weynde Doe
vragede hem die bruedere Ind spraken
vader- wat ghelschide dich-meier-hi swich
Ind weynde Ind doe si hem dwonghen
Doe spē hi Ich waert ghetoghen voer-
dat gherichte Ind ich lach dat voel van
oulen schyne grughen in die pijnne Ind
voel werellicher-lide ghinghe totten hie
me liijch Ind hi weynde Ind hi en wold
nae den mael niet meer wt sijn-e celuen
ghaen Ind hi waert decke ghedwaghen
wt te gheen doe bedekede hi syn aensicht
wt sijn-e kogheden Ind sprack wat is des
behoeft dat ich die cytlicheit behien daer-
niet nits yme en is **H**yn Alciade-
spē eyn brueder wold lich bekeze Ind
hi waert ghehaert van sijn-e minned

Aer. hi en liet niet af van sijne aedacht
Ind spē Ich wil myne ziel ghesoult maken
sijn moeder stoent hem leen weder. Ind doe
ly sijne beghere de niet langhei hunder en
in mocht te lesten ghaff si stede daer toe.
Doe ghlyck hi en waert eyn monich ind
bracht sijn leue toe in ver-sijneneylle. Id
gheschiede ens eyn ghetucke der ghedechre
Doe waert hi ghevuet voer dat ghericht
Ind hi vant sijn miede nurke die vdoemet
waeren. Ind doe si hem sach doe verwond
de si lich. Ind spē wat is dit soen lustu ko
mē in dese stede. Ind ooch verordelt waer
sijn nu dijne reden die du sprekens Ich wil
myne ziel ghesoult maken. Doe waert hi
verstoert in dese reden die hi hoerde ind
verdriete ind stoynt ind in wilste niet wat
hi der miede aufwarden woldē. Aer nad
schickinghe dei bat miecticheit gods ghe
schiede dat hi weder quam tot lich seluen
ind waert doe recht en dachte by lichselu'
dat dese openbaeringhe van gode ghelyct
wee. Ind belooet lich voer meer. Ind sat
ind dachte op sijne salicheit ind bezuidde

lich en weynde om die druck die hi weighe
 gedaen hadde. **I**nder verluynecheit ind
 hi quam tot also groter aendacht dat he
 voel lude hadden dat hi lich aen leghe dat
 hi in gheyn krankheit in viel van wey-
 nen dat hi ou die maet hadde. **H**ie i in
 wolden dmer in gheyn o wjs ghetoeft
 werden. Ind spc ich in mochte niet lide
 die verwylsinghe mynne minde. **W**ij
 sal ich dan inden jn den daghe teghen
 lich die vstorunghe xpi ind der heilige
 enghelen ghelyden. **E**n alnuader spc
 weer dat moghelic dat mder toe koemst gods
 naeder opuer stem dinghe der lude selen mochtē
 wtgaen van vreylen alle mynschen die wei-
 elte sterue van vreylen ind van aert. **W**aer-
 is dan dat dat men aen sal syen die kiemel
 te liisten ind god lich te openbar-en in toene
 ind in dmoede ind die ontelliche schaer der
 dinnelē ind alle mynscheliche ghelleechte denck
 daer aen. **D**aer um soelen wye also leue dat
 god van ons heiliche dele reden van alle onse
 beweginghen. **E**n binede vragede ey
 gen alnuader ind sprac wat doestu vader
 doe spc der waltuader tot hem. **W**hy sole
 dmer in weyne. **E**t het ghelscherde dat eyn

Altuader- dat st. Ind nae langhe tijt quam
hi wiede tot hem selue Ind wier- vragede
Wat legestu vader- Ind hi spē tot ons wey-
nende Ich hoe- de Drei- eyn weynende sterne
aen onder-laet sprekende we mitz Ind alto
solen wijn- auch steecliche spreken **A**Der-
eitliche busschop **Theofilius** die spē doelh-
ster-uen soldē welich bistu vader- al-temide du
dies stonde alle tijt voer- digne onghē heddest-
Altet spraken Alulde brueder- tot enre tijt
doe si aeten Ind id gheuyel dat eru brueder- lach
de cer- tabelen Doe lach dat abt **Johans** Ind
begoudi te weyne Ind spē wat dunc uch sat-
die brueder- nu synē herte heet- Dat hi lachet
Want hi bultichen weyne soldē Want hi car-
taten ic **Abt enagrius** die spraech so wa-
ne du sittes in dijnre cellen so lame dijnre
syn te dich Ind bedenck dijnre doet Ind wan-
du dan beluyst die dodinghe dijnre lichams
so bedenck die pine Ind onstauck bedruete
wylle Ind laet dich eylen weier- dier- weier-
vdelheit **Bis** lauchemoedich en miedteren
op dattu alle tijt moghes blyue in eyne
stedicheit des ruwe so en Woerdestu niet krac-
ghedenck auch die guede dinc die den rechtē
liden behalden synt Ind dijn toe uer-laet

voer gode den vader mid xpo ind alle sijnen
elighelen ind voer allen luden bedenck dat i jsc
der hemelen ind sijnē gawe ind die vrouwe
ind bedencke beyde op dat rechte der sonden
ind luchte ind weyne ind vreyse dat ^{vne}woert
der werelicher weyminghe dattu selue daer
niet en i knemest vroou dich om die guede
dinch der gherichter ind stelle dich der te ghe
bruchen ind vreyse dich vanden anderē dierē
dinch en verghete niet het si vryne der celuen
of daer blyten dattu hir mede dye onbledige
ghedechten verdi hoes **C. I.** **Illt. Iacolum** dye
spē also als eyn hechte eyn duyster kamer
verluchter **Illt.** duer die vreyse gods also si
komet in eyns mynshen herte so verluchter
sy en leert den mynshen alle doechde ind die
ghebode gods **E. II.** **H**ot eyne tijt lande da-
altuader vanden bei ghe myrio totken Abt **ma**
macharius den groten In sychi ind bat hem
dat hi toe hem queem Anders so wolle die
gante ghemeynheit tot hem komē want
si begheerden hem te sien eer dan hi storeue
ind doe hi komē was totken bi ne ber ghe
doe samend sich tot hem voel vi ueder en
ind baden hem dat hic hem gods woert

lechte **H**ij sp̄c bi-neder-wij- solen weynen
ind onse onghen lullen treen giete eei-dā
wij van hemme waren op dat onse trene v̄
bei-ne onsen licham Ind sy weynde alle ind
viel. op dat aensicht **neder**-neder ind spri-
ken vader- bidde voer ons **Mit** grughen sulc
ke bi-neder-totten **selv** ind hadden sulcke w̄
enrlike- lude myt lich ind sy baden **boden** hem
dat hi hem dede eyne sei-moen **mer**-di Altuad
sweych ind doe si hem laughe ghebeden had
den Doe sp̄c hi soene wilt gi eyne sei-moen
hoere Doe sp̄c **ly**-ja vader- Doe sp̄c hi my
m is gheyne sermoen n̄teghen wordich
Wanne **d**an altuedere **ge**twat gheur-aecht
worden ind die bi-neder-e dat nae plaghe
te doen dat men hem lacht **Goe** gaf god de
altuederen wye si sprekken solden **W**anne dat
die bi-neder-e ub viaghent ind niet daer-nae
en doent dat si hoeren so heer god den altue
deren die ghenade benoune dat si niet in
vindent wat si sprekken moghen. **W**ant da
nyemant en is die dat nae wi-keut. Doe
dat die bi-neder-e dat hoeden doe luchden si
ind spriken bidde voer ons vader- **Mit**
Selv die sp̄c dijn munt en sprek gheyu

12

bole Woer. Want die wijnstock in di echte
gheyn doen **hyn** en der dat buech d' penitencie
ind **hyn** begheir dat vierde buech du ont

haldeghen

Sulce bi ueder wolden wandelen
te eyne tijt totten abt anthony
Ind gheughen in eyn schepe Dai-
woden si ouch eyne alden bi ueder
die ouch toe hem wolden ind si en bekanden
hyn e niet ind si spraken dei vader spreech
vader sci wt ind ouch van horen hant wc
Alei dei alde brueder lweych te mael stille
ind doe si quamē totten vuere doe verstande
si datter alde brueder ouch wolden waindelen
totten abt anthonyam ind doe si tot hem
waren komē. Doe spē tot hem der abt An-
thonius hebber eynghen guede wechuerdi
ghen ghehadt aen desen alden. ouch so spē
hi totten alden hebstu guede bi ueder mit
dich ghehadt vader. Doe spē dei tot hem si sijnt
wael guet niet hoer ouynghe en gheyn
duyt. Doe wie wil die geut in horen sal
ind losse hoer esel. Alei dat spē hi daer om
want alle dat in hoer minne quaem dat
spraken si wt **CIT** Die Abt daniel sprack.

van den abt al-sene dat hi alle die nacht
ou' wakede ind wan hi wolde bi den morghē om d'
natueren wil slapen Soe spē hi totken llaepe
koem vole knecht ind also grēp di hi des
slaeps eyn wenich assifende ind te hants stoeet
hi wieder op ~~Ex~~ Der abt aglathon ghinct
eyns mit sijnē bruederē off junghezē op eyne
wech ind hoeze eyn vant eyn bu delkijn ju de
weghe ind spē totken altuader vader heuestu
id daer ghelachē dat ich dit op ~~boer~~ heuen
ind die vader-lach hem alle ind v'wonder de lich
ind spē heuestu dat daer ghelachē Doe spē
hi meyn Doe spē der altuader Wy'e woltu dat
dan op heue dattu daer met en heues ~~Ex~~
Dot eyne tijt quam eyn altuader totken abt
achillis ind lach dat hi bliuyt war p wt sijnē
monde Doe vraghede hi hem vader ~~A~~ wat is
dat Doe spē hi id is eyn rede eyns brueders
die my bedruest had ind id heb my daeraen
g Alles dincks ghevlychtig dat ich dat behieldē
in mich ind heb god ghebeden dat hi id mich
benyeme ind nu is die rede te bliuyde ~~swor~~
dri in mynen monde ind lich ich spē ly
wt ind vast en hebber verglyct ~~Ex~~ Wie
busschop eryphamus van cypren die lande

13

te eyne tijt totten abt Hilario
had bat hem ind spij koem dat wi ons sien
er. Wij vanden hve schieden had doe hi co-
men was doe viouden si lich te samē had
doe sy aeten doe waert hem voer ghebracht
eyn voghelykijn Dat nam da-busschop op
ind gaest den abt Hilario Doe spij dyc abt
vader ver-giest mich wan nae den mael dat
ich de sen schien aen sach so en aer ich nye
dat ghe doet was Doe spij die busschop naed
mael dat ich dielen schijn aen toech so en liet
ich nye ijeme slapen ghaeu die teghen mich
ret hadde Noch ich selue en grick slapen
dyc wile ich iet hadde teghen yeman Doe
spij der abt ver-giest id mich vader want
dijn leue mere is dan dat myn **E** Dyc
abt **S**enien die wandelde te eyne tijt inden
lande te palestina had doe hi moede was doe
sat hi by eyne koer vorsten gaerde ind be-
gonde te eten Doe riede hem sijn ghemoeide
ind spij nyom eyn kornellen had ete si nye
viel is dat Doe antwoerde hi sijne ghedechte
ind spij Dyc dyene moetē **P**ijn aengaen
daer om proeue dich selue oftē pijn mo-
ghes hden ind stont op en grick staen in
die herte da-samē vijf daghe vñ ind vei-

dur-de lich mde- lijmē Ind sp̄ te sijnē gemuede
ich en mach nūmee lyden Saer vī in stel
met **¶** Johānes die korte die sp̄ ist
dat eyn konync die stat sijne vnaide wijnē
wilt so benymer hi hem eer stuerf dat wat
Ind dy o sp̄le Ind eer si dan van hongher
ver-deue lo weerd si hem onder daen **¶** Allo
is līdinghe des bukes Ilt datter mynsche
leuet in vasten Ind in hongher Ind doest
Soe weerd sijne vnaide dyo sijne sel ver
drīue **¶** Wilt ghelyccket **¶** Dye abt
cassianq die sp̄ van den abt Johās die
by den abt helius was Ind hoechde dr
woestynen woende xl iaei want hi gte
liefde tot hem hadde Ind vand lieben wi
ghen groet tueri laet Soe vraghede hi
hem ind sp̄ **¶** Allo laughe heuestu hi ghe
woent ind ni bist van gheynē mynschen
ghelmaert legghe nich wat heuestu toe
ghenome Doe sp̄ hi vander tyt dat ic
begonde eyn eyuledel te weerd so en sach
nich die somie nye gheeten Doe sp̄
die abt Johās Ind nich en sach sie nye toe
nich **¶** Vandien abt macharijs sp̄
men dat hi allo leefde onder deu vi uedn
Ind satte lich eyne rist soe wan hi wijn

vant den dranck **Hij** om der **b**i-uede wille
 Ind voer eyne nap **wijns** **D**o was hi eyne
 gansen dach daer nae dat hi minnen wat
 in dranck **I**nd wanen hem die bi-uede in
 wyne laue woldē so nam hi en volchten
 op dat hi lich daer nae macht pijnigher
 Mai. **S**yne Jungheil wisten wael dies laken
 Ind spraken totten bi-uede wye bidden
 uch doe^r god in gheest hem des wijns in
 Want daer nae pijniget hi lich in sijn e
 cellen. **D**oe dat die bi-uede bekanden doe
 en ghauen si hem gheynē wijn me **¶**
Abt **m**acharius die grote in lichy die spē
 totten bi-uede **R**ae dei myllen du-kn
 ken bi-uede loe vliet **H**oe spē tot hem
 eyn dei bi-uede vader wau hene mogē
 wye vlien vader wt delei woelhnen
 Ind hi slacke sijnē vng in sijnē munt
 Ind spē dit is dat men vlien sal **I**nd al
 so grylic hi in sijnē celle ind doet die doce
 toe ind sat daer alleyn **¶** **H**ijn altuad
 spē vanden abt **p**astoor. **I**nd van sijnen
 bi-uede die daer woenden in egypten
 dae hoer miueder hi begheerde te liet
 Ind niet en mochten liet **D**oe nam hi

waer eyne daghes Dat ly ghynghen wifer-
ken-ken ind ghincck in hem gheghē Ind
doe si die moes-dei- laghen doe kea-den si
lich weder tot hore scellen ind ghynghe dai-
Ind ind sloten die doer voer hoer toe. Die
mieder stoent voer-dei- doezē ind i-ep also
Jemer-liken dat hoer-dei- abt anuy ind
ghincck totten abt pastor ind sp̄ wat mogē
wij diele- vedeien doen die allus ^{weynende} voer-dei-
doezē staende. Doe stont dei- abt pastor op
ind ghincck totter- duerē ind stoent daer-
bynnē ind hoer-de si also Jemer-like weynen
Doe sp̄ hi tot hoer- Wat i-epstu so leei-
vedele ind ly sijne stemme hoerte doe i-ep
ly noch meer- weynende en sp̄ ich wil sien
mijnen soen ind wat hi is uch machtes dā-
aen dat ich uch sien. Wye en bm ich niet
ve mieder. In heb ich dich niet gheroghen
ind bm volader-s ind ub ich dijnne stemme
ghelhoeert heb so bm ich bedi-uyft Doe sp̄
Doe sp̄ dei- alvader- tot hoer- Wiltu ons hu-
sien of ander- ander- weelt doe antwoerde
si hem of ich uch h̄r niet ni sien mach
ich uch dan hi ghinder- sien soen myn Doe
sp̄ hi ia machstuut lichtes moedes draghe

dattu ons h̄ij- niet en suys soe saltu ons
 ghindu-twaerts sien ind also grick dat wijt
 ewech vrolichen ind sp̄ ist dat ich uch da
 entlichen sien sal see en wil ich uch h̄ij- niet
 sien **C. T.** Dye jinghei- des abts lylor die
 plaghen stetlike te hem te spreke staunt op
 en ete Ind hi sp̄ack in hebbē **wijt** noch gete
 soen myn ind hi sp̄ ney n vader- Doe sp̄c
 der altuader- ist dat wij noch niet gheten
 in hebbē so hael ons wat dat wij eten **C. T.**
A. Abt lylauus ind sijn longhei- die quamen
 te eyne tijt tot eyne münster- Ind die trud
 bruedere die noeden si en wenich te eten ee
 ly ewech wandelen- Doe vant sacharias
 water- inden weghe ind wolde drnickē du
 sp̄ tot hem die abt lylauus sacharias
 het is huden veld dach Doe sp̄ hi wye vad
 in heb wij n̄ gheten Doe sp̄ der altuader-
 dat eten **te** kleyn **Hei**- wij haldu onse son
 myn **C. T.** De eyne tijt quam eyn altuader
 totten anderen ind sp̄c tot eyne longheren
 mateck ons eyn wenich lensen meys- Ind
 breck broet daer- in en hi dede also Wat
 inden anderen dach tot levert lateu si en
 sp̄c van gheestlike dnyght **C. T.** **Blyn**

ander Altuader quam tot eyne altuader die
eyn wendt ly nsen moys ghehoecht hadde Jnd
die vader Ipc̄ Wij doen gods werck en da
eten wy eyn luttel Jnd hi volbracht den
ganslen seler Jnd der ander laes ou die
groeate propheten Des anderē dachs grück
der Altuader elveech die daer ghekommen
was Jnd sy vergaten die spijse te nyeme
Doe spry di Altuader tot hynē Jungheze
macke ons eyn luttel myylkens lōc mij
Jnd hi antworde ich hadde gilleren **gle**
gemaect Jnd also stonden sy op ende
namē die spijse **E**yn en briede
hongherde des moeghes vroech Jnd hi
vechtede mit hynē ghemoede went tot
tercie tjt Jnd daer nae dwanck hi sich
selue went sextijt **Doe brach** hi broet
in Jnd sat en wolde eten **mer** hi stoent
op Jnd sprach Ich wil allus blijue went
te noentijt Jnd doe et quam tot noentijt
doe begonde hi te beden Jnd doe sach hi des
diuels werck wt hem selue ghaen als
eyn rouch Jnd also liet hem die honger
Eyn Altuader waert lieck hi en
mocht in meyghen daghen gheyne

Spijsle myeme. Doe waert hi ghebeden van
 sijnen jongherē dat he lich wat liet malke
 daer hi lich mede laefde. Ind hi g'mick hene
 maecbede hem van leissen mede eyn moylen
 ind daer hynck eyn vat daer was elwenich
 hornichs myme. Ind eyn ander vat daer was
 hysen olye myme dat standt dat hoerte totte
 luchten. Ind der brueder naem den vuytē olye
 voer den hornich in dat moeslyc. Ind brachter
 den Altuaader voer. Ind doe hijt ghelsmakede
 doe en spij. Hi niet meer ind aer het stil
 leken ind der jongher noede hem valste te eten
 Ind hi dede lich ghewalt. Ind aer ind tot
 eyne mael gaff hijt hem te eten. Doe i woldē
 hi niet eten ind spij weel liche soen mi i
 maechs niet. Su hei deder jongher ind spij
 jd is guet luych ich wil mit dich eten. Ind
 doe hi des ghelsmakede doe bekande hi wat
 hij ghedaen hadde. Ind doe viel niet hi ned
 op sijn aensicht. Ind spij we mijch vader
 dat ich dich ghedoer hebbe. Ind diele londe
 heuestu op mich ghebrachty wanttu niet en
 spirekes. Doe spij die altuaader soen i bedreuef
 dich niet want heede gad ghewilt dat ich
 hornich soldē geten hebbe du heddes ia hornich

in dat myns ghedaen ~~E~~[¶] ~~E~~yn brueder gne
te eynre tijt belueken sijn sulter die t eyne
cloester zielc was. Die was eyn ghetrouw
mynsche ind plach nimmer ghelynen na.
man te liet op dat sy hoere brueder gey
oersake en gheue dat hi doe hoer-en
wil queem in dat cloestert ind sy onhoet
horen brueder ind sp^r gaick brueder
en bidde voer myn want ich dich mynt
ghuaden gods sien sal inden hiemelic
Gheestlike vederen ghyghen te eynre tijt te
alexandriam gheladen van den busschop ind
Cheofis op dat hi in hore teghenwoerdich
ind myn horen ghebede verstozen mochte
der algode tempel ind doe die vederen myn
eertseken busschop aeten doe waer hem g-
voer ghebracht kalfo vleysche dat aeten
si aen ouder schet. Doe nam de busschop
eyn stuk ind gaff den vader die by hem sat
ind sp^r eet vader dit is eyn guet stuk vleys
dat salru eten. Doe antwoerde die vader
Roch woenden wijn dat wy wai moes ete
ist ommer vleysche so en willent wy niet
eten nae den mael en wolden sijo niet ha-
ken meer. ~~E~~[¶] ~~E~~yn brueder gne in sijn

celle Ind noede sulke vederen te sijne tabelen
Ind lachte hem voer- ver-lich broet. Ind doe
mattir geten hadde tve kleyn broet doo hulde
sy op. **A**lei - die bi-ued' wiste wael die ai-
veyt hoeze valten. Ind begonde oetmoedelic
te bidden Ind spē doer god etet hude dat
ghe laet weerd. Ind si aere noch die ander
tve om god also als hem behoeft was. **D**it
waer en mōnchen en valten eenvoldelichē
¶ **V**e eyne tijt lach eyn Altrader hie
in grōter- slycden Also dat bluer van hem
gheue Ind eyn bi-ued' hadde di-ueghe lade
kijn Ind maecke hem daer van goerte
Ind bracht sy hem voer. Ind spē eer dyc. **I**nd bat hem
want het dyc noet is Ind dei- vader- lach
hem langhe aen. Ind spē Ich seaghe dich
weer-lichen Ich wold dat nich god liet die
ander. **V**er mer in delei- slycden Ind ich
in wold inde slycde gheyn kleyne spryke
nemen. Also nam dei- bi-ued' dat hi dae
ghelbracht hadde Ind di-uecht wiedri- in
slyne celle **¶** **V**byn ander Altrader sat
verre mde- woestijne Ind eyn bi-ued' qua-
te hem Ind vaut hem lieck Ind hi wiesche
hem sijn aenliche Ind maecke hem eyne
lauinghe vanden dinghen die hi ghebracht

hadde. Doe dat der vader lach. Doe sprach
hi weelichē brueder ich hadde des vighete
dat och die lude mochten troest hebbe
vander spraken. Ooch soe bracht hi hem
eynen nap mit wijnē ind doe weynde die
altuader. Ind sprach ich hadde des ghelhoeft
dat ich wijns in mijne doet miem en
wolde ghedrincke. **A**lym altuader satte
op dat hi xl daghe volde onghedrincken
lijn ind doe waer hem wat heyt. Doe volde
hi lijn vleeskje mit waeter ind hinc li ghen.
voer lijne ougthen. Doe viragheden hem die
brueder waer om hi dat dede. Doe sprē hi
op dat ich sien des ich begheert te hebbe ind
niet en smake dat ich dan te meer herten
hebbe ind des te meer loens hebbe. **A**
Alym brueder ginch oit esne weech en had
by lich lijn moeder die was leer. Alt Doe
quame sy by eyn water daer mi mochten
sy niet ouer gaen. Doe nam hoer soen sy
cleyt ind belwant lijne hant daer vme op
dat hi niet en ruerde den lichamē lijne moed
ind also leyde hi sy ouer dat water. Doe spr
sie tot hem loen waer om bedekkes du dijne
haut also. Doe sprē hi des wijnes licha lich
ain is eyn vo bryer. Ind d' van den seluen

dat ich dich veruerde daer ast queemē nach
 ander ghedenckenisse in mijn heite van
 anderen vrouwe ~~Hilfyn~~ spē vanden abt
~~elladio~~ dat hi er jaer was in sijnne celle dat
 hi sijnne oughen mye op en sloech dat hi lege
 den dach in sijnne cellen ~~Ket~~ aldaer
 vraghede den abt pambio of yt ghet weer
 dat men sijnne nesten lofke Doe spē hi het
 is beter dat ne luyghe ~~Ket~~ ghelciede
 dat men mysse lenghe salde op den berghe
 anchomq. Ind daer waeit vonden blandt
 wijn ind dei biuedi eyn nam eyne kleynē
 kap mit wijn ind brachten den abt ~~gulei~~
 eyns ander werf ind torten derde mael ind hi
 en woldes niet drucken ind spē laet ast priued
 in weistu met dat id satanas is ~~F.~~ ~~De~~
 abt ~~Gilos~~ spē eyn kuysh monich sal ind
 eerden ghheet weide ind inden hemele
 voer den ouersten ghelyvent weerde ~~Ket~~
~~P~~yne monich ontmoeden luttre gods dierne
 op eyne weghe ind doe hi se sach doe kied
 hi lich wen weghe. Doe spē tot hem ey
 ebdille heddes du eyn volkome monich ghe
 weest du en heddes ons niet aengheliu

Alsoe dat du dat bekant hedes dat wij wiſſe
waerē **X** alyn priester- gmecl̄ tot eyne
cht van lichy totten busschop van aleyn
di-ien Ind doe hi wiede- quam doe vrt
ghede hem der- bi ueder- wye ghedaen die
stat weet- Doe sp̄ hi bi ueder- gheloue
mich ich en ghelach de me mynſche aelicht
dan alleyn den busschop- Doe wonderde lich
der- bi ueder Ind wye dedes du alle de schare
Ind dei- priester- sp̄c ich dwante myne
ghemoede daer- toe dat id me mynſchen
genſicht- Ghelach daer- van beterde lich de
die bi uede Ind bewaerē die ophestynghoe
re oughen **X** alen sp̄ vanden abt
pero petro do tue name was p̄namo
dat hi also in lijre cellen was dat hy
mye wijn en ghedrank Ind doe hi altghē
woerden was Doe baden hem lijnē dyc
bi ueder- dat hi eynwench wijs neme
Ind hi in wolds niet Doe weniden si hem
water Ind brachten hem dat Doe sp̄ hi
gheloue mich des brued' ich nyempt oft
ghekruydt ly **X** Alt enagrius dyc
sp̄c van eyne altuader- Wye hi sp̄ aedh u

daer om legghē ich van mich alle vleische
like begheerden oft dat ich ooch alle die
sake des teerns van af binde want hi
vechtet teghen mich vñ waelluske sat
hi myne ghedechte bedriuyne ~~en~~ ~~en~~
brueder vi aghede den abt ~~lylois~~ had spij
want mach ich doen want alijt als ich
koem totter knieke so behaldene mich die
bruedere van ^{mynen} h̄ daer te eten Doe spij de
altuader dat is eyn swaer dinct Doe spij
hijn jinge: Abt Alham oft eyn mynsche des
heilighen daghes totter knieke queem had
drindk die neppe mit wijn meer des te
voel. Doe spij der altuader In weer id
latane niet so i weer s niet te voel ~~en~~
Aen spriet vande Abt Agathon dat
hi eyne steyn drij laer in lijne minne
deuech op dat hi luyghen leerde ~~en~~ ~~en~~
Abt benjamyn die eyn priester was inde cellen
die spij dat hi tot eyne altuader quaem
in lichynd wold hem ewe nich olycs ghe
uen. Doe spij de altuader luych waer dat
vat miten olyc noch licht dat nu nich ou

ouer dr̄ ij iaei. Enrechtes ind also ghebleue
is als du id lechtes ind doe wiji dat lyce
den doe ver-wonder-den wij ons van den leue
des altuaers. ~~¶~~ **D**er abt achilles die
quaem te eyne rist in die celle ysalias des
abts in lichy en vant eynen eten ind hi had
in eyne nap water- en salt. Ind doe hi dat
salt dat hi dat baich achter die palmen
matzen. Doe sp̄ hi legiche mihi wat its
du. Doe sp̄ hi vader- ver-gheest mihi wat
ghesteren indei- hidden had ich palmen ghe-
sneeden. Daer- vmb so nam ich eyn wenich
salts totken broede ind dede dat i mijnen
munt. Ind mijne kele ver-deede mihi daer-
vm soe moeste ich van noerweghe daer op
eyn wenich water- ghieten op dat ich id
also in bi-enghe mochte daer- vu-ghet id
mihi vader. Du sp̄ der abt achilles komet
ind liet playam die daer- loppe ic in lichy
Woltu loppen eten soe gauck in egypte
lant. ~~¶~~ **D**er abt ysidor sp̄ dat hi xl
hiaer- vmb hedde ghevuylt die beweginge
der sonden in sijnē ghedancē ind doch mye

in hadde vollbracht nadir waelijste des toe
 no oft naeden toene **+ Dei abt matharig**
 sprach ist dattu eynen anderen wolt berespē
 Ind strane Ind du selue totten toern bewecht
 Un̄ts **So wynnestu** dijnē eyghen ghebreke
 Daei om̄ op dattu eynen anderē behaldes loe
 en saltu dix selue met verliesen **+ Van**
 den abt spy men wan̄e hi g wt ghenodet
 waert te eten teghen sijnē wille loe gnick
 hi al weynende op dat hi sijnē bruederen n̄
 onghelhoei sam in weei Ind sy met en be
 druefde **+ De** eyne tijt was eyn hooch
 tijt in lichy Ind sy ghaue eyne altuader un̄
 in sijnē nap **Doe waer** hi en van lich
 Ind spē nyempt desen doer van mich Doe
 die anderē dat saghen die by hem aeten
 doe **Vi** wolden si ooch niet di mcke **De**
 eyne anderē mael waert hem uilwen
 wijn gheghenē **Dat** hi daei van eyne
 volhelikē brueder gheue in sijnē nap ju
 gnick hene Ind dae salti hi dat eyn y
 ghelyc brueder wijn dranck Doe vloe
 hi in eyn cloester of kluse **Doe** die brued
 hoeiden dye lūm ynghe doe liepē situe

mid wonden den bi-neder half doet lygghen Doe
begonden hem die bi-neder-e te verstraue Mid
spraken dich is al recht ghelschijnt Wantu
al ydel eer-haddes Aler-der-Alt loestden he
Mid spijt laet mijne soen want hi heet eyn
guet weert ghedaen Mid louet god ~~D~~Diele
duse en sal mynmer-weder-ghebulwer
werden in mijne tijden op dat die werelt
bekenne dat doer eyne nap wijs die duse
gheuallen is in lichy ~~E~~~~T~~ Eyn bi-neder v
ghede den ander-e alt ylidorf den alderten
in lichy Mid sprach waer-om verstuertu
dye diuete also leec ~~E~~ Doe spijt der alt
uader nae den mael dat ich monich waect
so en liet ich mijne goen myr op liche
te mynre kelen ~~E~~ Den alt pemen wat
ghem-aghet wye me valten solden Mid wil
liche ~~W~~at valst guet weei- Du spijt mi
eyn guet mynich sal aldaghe valten
Mid ni sal doch mier eten dat hi ghemiedheb
~~E~~ Mid laet ly ~~W~~ant ave daghe of drij
te valten aen spijt dat bi myghet dicke
me hauer-dien dan loens Also heb ich ver
nomē van mijne altuedere ~~E~~~~T~~ Eyn alt

21

ich heb alle daghe gheleest in belcheyde
heit Also dat ich dijn*werd* ~~inder~~-ghedachte
nye in ghelwan ~~hij~~ ^{beghent} dat vntex
~~buect~~ ^{vntex} vander onkuytscheit

Gen bi-ueder was In eyn lamens
ghe alles dnghes vlytich Ind
doe hi leei- bedi- uelt waeit va-
den gheest dei- onkuytscheit Doe ghnck
hi tot eynen altuader- en lacht hem lijue
ghedachten Doe dat dei- vader hoerde wat
hi daerane onbesuecht was Doe want
hem ouweert totten bi-ueder Ind spc hi
weer eyn drogheneei- Ind ouweerdich
des gheestlike schijns Dat hi ~~sallukke~~
ghedachten ontfnct **D**oe dit dies-
bi-ueder hoerde Doe viel hi in mystrost
Ind liet lijne celle inde ghnck totter-
werelt Mer naden wille gods toe he-
outmoede hem die Abt Apollo Ind doc
hi hem lach dat hi leei- bedi- uelt was
Doe spc hi soen mijne leg- micht die sake
dijne he di- ueten mylle Ind van groter
vestrouwinghe sijns ghemoeds so in
antwoerde hem dei- bi-ueder niet Ind
doe hem dei- altuader- langhe ghebeden
hadde dat hi hem legghen tolde wye

er mit hem weeri- ten lesten doe leyde hi
ind sp̄t rotken abt apollo ih waert aen
ghewachten van onkuyshēte ghedichtē ind
dat lacht ich eyne altuader- Ind nae sijnen
woerde so en heb ich gheynē hoep meer-
totferre salicheit ind laet te mael aff ind
ghaen weder totferre werelt ¶ Du datter
vader- Apollo hoeerde doe bat hi hem ind ve-
maende als eyn wieler aer tleter ind sprach
en laet dich des niet verwonderē loeu myn
waant ich selue in deser alder- Ind in dese
leue weer-de zeer aenghewachte van allulke
ghedechten Daer om ome dese salteint
saltu niet aff late want hij a vau wet
di mynsche vloest niet alleyn van mynsche
heit schuoldicheit niet van godo lati mijerath
alleyn Gheest nich huden des ich dich bied
de ind ganeck weder in dyne celle ind also
de dei-brueder- ¶ Daer nae ganeck der
abt apollo tot des vaders collen die deu
bi-ueder had ghemaect den myste-oest ind
stoent daer huten ind bat gode mit tre
nen ind sp̄t Heer du den mynsche crecht
heit bekoren letes bekore dese altuader
mitken strijt den dei-brueder haade op
dat hi in sijne alder- besueke ind leer des
hi by langher- tijt niet gheleert en hadde

22

dat hi moghe mit hāden hebben mitten die hi
mit bedreest werden. Doe hi dat ghebeet
ghedaen hadde. Doe lach hi eyne moei man
staen bijde celten des altuader s. Sae hi mit
doei grāne waert. Ind ginch h̄ij en daer
als eyn dijnckē man. Ind doe hi die belo
ynghe niet hāden en mocht doe ghinc h̄i
wt den selue wech daer in der Jonghelinck
ghelkreert was totten werelt. Dat v̄stont
apolle ind liep hem teghen. Ind spr̄ wae
woltu wae om lustu bedreest. Ind doe die
altuader dat ver uam dat die h̄ilghe ma
dat wylste wye hem gheschier was doe swich
hi stille van schendē. Doe spr̄ die abt a
polle keer. Weder in dyne celle. Ind hij na
me bekeme dyne krankheit. Ind hālt dir by
dich want der duuel su weret niet van
dich off hi v̄lineet dich wantu niet wer
dich en bis teghen hem te vechte. Also hi
den doechlike manne doet. Wat sti ijdes
is dyc Sartu des aenbeghens niet eynen
dach draghen en moghes. Dyc is dij daer
om gheschier. Sartu den aenghenochte him
ghelinck mynstroestich maects. Den du
woldes ghet oest hebbē. Ind in ghedechtes
niet dat ons ghebode is te verloesen. Dat
ghelaten wort totten dode. Ind dat onse heec

¹ holt

gheboert dat me niet te breken en sal dat ge
~~schijfende~~ Ind dat i oukende blas niet
lusschen Want myemā in mach di aghen
des diuuels bekeringhe noch dat vijf- der
heiter- nature leßchen Iō en sy dat hi die
ghenade gods die die mynschelike krankh
onshalde nae dese heilsmayher schickinge
So bidden wij god dat hi dij berijeme dese
ghesel die hi ou' ditz ghestadet ^{heet} Want hi
is een ghelontmaker- en heylre ind alle
quaet verdi-juende Sy hant druct
en hoghet Sy deyt en maect leuedich
Sy vuer- t tottei- hellen ind bi- uet wied
Ind doe hi dat ghebeert volbri-acht hadde
te hant waert-der- Altuader- ver-loest vande
ster-je ^{de} Ind Apolle ver-maende hem dat
hi gode bidden solde om een gheleerde tonge
dat hi wete mocht Willighe ryst dat hij
spreke mocht ind solde ~~en~~ gien liest
vander- ebdisse ~~zairan~~ dat si vijn iaer-
aen waert gheochte kredchlike van-
den gheest der onkuyschheit Ind my en
wolde god bidden dat hi hoer- aff neime die
aenuuechinghe ~~Mer~~ dit woer sprach
sy Alteyn God geest miti ster-cherit wan
dat si der- diuel soe ster-cherit aenuuech-
de Ind gr-oet woer dede ind sande in hore

Ghechte die gude der werelt so en liet
ly niet aff vander vi-eylen godo ind van
hoer-e stedicheit. **D**e eyne tijt ghnick ly
op hoer-bedde in de wolle beden. **D**oe ope
baei-de lich hoer lyftike die gheest der on-
kuytscheit ind sp̄ te hoer. **SAL**A du heests
mich verwonen. **D**oe sprach si ich en heb
dich niet verwonen. mei- mijn haer ihu-
rus die heet dich verwonen. **H**ijm b-
vreden. Wateit bekort vanden gheest de
onkuytscheit ind hi ghnick te eyne grote
altuader. ind bat hem en sp̄ bewijse dij
heede ind hadde god voer mych. **W**ant ich
ghewont werde van onkuytscheide ind die
altuader bat voer hem. **D**otken anderē
mael quam hi ind sp̄ die selue woest
ind die altuader bat euer ^{god} voer hem ind
sp̄ heer openbaer mych wat die werck
des diuels in desen brueder lie. **W**ant ich
dich ghebeden hebbe ind hi noch gheyn
valt en huet ind god openbaer de hem
die sake ind sach by hem siken den geist-
der onkuytscheit. ind die brueder speilde
mit hem ind daer by sach hi eyne heilige

enghel ~~dan~~ die hem ghelant was te eyne
re holpen Dye hadde onweerdicheit teghe
den brue dei Want hi hem niet te gode in
keerde Aler hi hadde ghelost inde ghedechte
ind neyghede alle sijne gedachte daer toe
ind also bekande der altuader datter brued
selue eyn oer salte was ind onvoert hem
Inde spri du volvoerdest dijnē ghedechte ind
keerde hem wye hi weder staen soldē ind also
behalp sich der brueder mitter lezen ind
vanden ghebede des altuader s ind vant
i ast van sijnē bekermghen ~~Eyn altuader~~
gnuck in lychē en waert eyn monich ind hi
had ~~gi~~ noch eyne soen die noch soecht die
waert op ghetoghe inden cloestet ind in want
niet van wijue ind doe hi toe manue wart
doe wised hem die diuel des naches der wijue
sijn dat sach hi sijnē vader ind hi v'wond
de sich Tot eyne tyt solden hi mit sijnen
vader gaen te Egyptē lanc doe sach hi wint
eid spri tot sijnē vader lich vader dit sijn
die lude die nich toe quamē in lichi Doe
spē der altuader Soen dit sijn moniche
vander werelt ind sy hebbē ander cleid

dan die monichen inde woestynē vand
 vander bewyshē vei-wonderde sich d'
 altuader Ind sichtinghen snellichen wed
 nydie celle celle ~~E~~^X Eyn mynche gnick
 in lychi dat hi daer monich woerde Ind
 hi uani mit lich sijnē soen ~~da~~^{die} van nūwēs
 was ghewent Ind ghenomē van soelke
 Ind doe hi ey n hūnghe lück: Waert **doe**
 begende hem der diuel aen te vechtē Ind
 spē tot sijnē vader. Ich wil gaen in die
 weielt. Want ich in mach diele vleyliche
 like begeriughe niet ghelyden Ind sijn
 vader troelde hem Doe spē die hūnghe
 lück vader ich in mach niet langheit
 lyden laet mich gaen in die weielt. Doe
 spē der vader soen hoei-nich noch eyne
 Ind nyem mittich xl broet Ind palme
 louf tot xl daghen Ind gnick in die
 hūnderste woesteyne Ind bis daer xl dage
 Ind dan ghelschen die wille gods Doe was
 hi ghelhoei-sam sijnē vader en stoent op
 Ind gnick in die woesteyne Ind bleift
 daer al beydende Ind maecde matte van
 palme Ind hi aet droghe broet Ind doe
 hi daer hadde gheweest xx daghe. Doe
 lach hi daer des diuels werck bouē lich

Ind stoent voer hem als eyn more wijf
lyndende ind lester-liche gheschapē. **I**nsoe
dat hi horen stant niet drachten mochte
Ind hi war p̄ si van lich. Ind sy sp̄ tot
hem Ich bin dye. dye māer lude herten
suer schijne. **A**er doer di ghehoersamē
Ind den abeyt den du lindest. **D**oe in ghe
stade mich god niet dat ich dich bedriegē
mochte. **D**oe stoent der longhelinck op
Ind danckede gode ind ghnick wie der tot
sijnen vader. Ind sy sp̄ tot hem vader
niet meer in wil ich in die werelt gaē
Want ich heb ghesien des duuels wer
be ind sijnē stant. Ind dat selue bekād
der vader wael ind sprach tot hem **N**ed
destu daer si ghebleue xl daghe vol.
Ind heedes myn ghebot ghehalde went
in dat eynde du heedes meere dinc ghe
sien. **A**ltyn altuader sat verre in die
woestijne ind hadde eyn annye ghehad/
die nae voel iai en hem begheerde te sien
Ind sy vraghede nader stede daer hy woed
ind quam in die selue woestijne mit al
nielen. **S**i y werft waert sy ouer ghetoge
vanden duuele ind doe sy was cornell
totter duereu des altuaders. **D**ee speul.

sich

baer-de sij hem **ind** spijc ich bin dijne Amme
ind si bleyst by hem **Doe** sat daer eyn
 ander- brueder- Mde- luyde- **slu** woon
 hne die sijne vleessche mit water ghe-
 vollet hadde **Ind** doe hi eten solde doe
 stortde die vleessche om **Doe** spijc dei- brueder
 vander- **Amme** aenwylghen gods tot sich
 selijc **ich** wil gaen in die woestijne **Ind**
 wille den altuader- legghen dat nich ghe-
 schiet is van desen **water** **Ind** hi stont
 op en grück **Ind** doe et auont waeit
 doe sliep hi inde tempel dei- affgoden
 by dem weghe- doe hoer de hi des nachts
 die duivel sprekken **In** deser nacht hebwy
 gheuelet eynen monich in onkryschheit
 Des waeit hi bedriest **Ind** quam tot
 hem **Ind** vant hem auch bedriest Doe
 spijc hi tot hem wat sal ich doen vader
 ich volde mijne vleessche mit water **Ind**
 in dei- eten tyt stortde sy omme **Doe** spijc
 dei- altuader- du claghes nich dijne vle-
 sche dat si om gheuallen is **Wat** sal
 ich doen want in deser- nacht knich
 gheuallen in onkryschheit **Doe** auwor-
 de dei- brueder- dat wylt ich wael- Doe

spriach der altuader waer van wetstuut
doe spē der bi ueder ich slēp in eyne tem-
pel daer hoerde ich die dūuel spreke van
dich Doe spē der altuader sūych daer
om wil ich ghaen in die werelt. Dye
bi ueder bat hem en spē des en doen met
vader ~~en~~ ^{en} myn heilijc in deles sted. Iud
laet dat wijs van dich want et is vandes
dūuels weghen ghelschiet. Doe dit der
altuader hoerde. Doe onschielte hi sich mid
bewaerde sijne leue mit trane. Also langhe
went hi quaem in sijne ensten gaet des
oeden. **E**tyn bi ueder viagheide eyne
altuader en spē ist dat eyn mynsche velt
in die bekoringhe wat sal dan ghelschiet
doer dei lude willen die sich daer aen er-
gheren. Doe spē die altuader in eynen
monster in egypte lande was eyn naem
kundich dyacone mid het ghelschede dat
eyn houeman waert bei uolghet van eyne
richter mid quam in dat minster mit
sijne ghelijcme Iud vandes vyants werck
sondighede dye dyacone uit des houemaa
wijn mid daer om waer allen bi uedere
ver storminghe. Doe ghnick die dyacone

tot eyne altuader. Ind openbaer de heme
 alle dinck Ind der altuader hadde eyne celle
 by sijn-e cellen. Doe die dyacone die celle
^{doelach spij} hi totten altuader begaest my
 hji leuendich Ind in doen des nyeman te
 weten. Ind hi gheinck in die dirster celle
 Ind began daer te riwe inde. Waeiheit ind
 et gheschiede nae sultei tijt dat dat water
 mylus niet op en gheinck Ind doe die bi uede
 die letamien en ~~ghe~~ processie maeden. Doe
 waert et eyne heylighen gheopenbaert in
 queem die dyake niet die verborghē weer-
 bijn also ghedane monch dat water in soldē in
 op gaen. Doe verwonderden si lich alle inde
 quanē daer hi was ind name hem wter celle
 daer hi yme was. Doe bat hi gl god inde
 dat water gheinck op Ind dye sijn-e ye ge
 eghert wae die beter den. lich doe in he
 ind louede gode om sijnē penitencie **¶** We
 ghebi uede. Woer den aen gheuochte van
 ouklyschet Ind si gheughen wt en name
 bey de wijf. Daer nae spriake si te lame
 wat heb wynd ghewomē want wye
 hebben verloren den enghelsche orden
 ind knut konie in die on eynheit. Ind

Sijn nae solen wij in dat ewighe vijf
berue komē daer om wil wye wiede-
ghaen in die woestijne ind willen alsoe
rouwe hebbē dat wij diele dnick ghedaē
et ghedoēn doersten ind si quamē tot
woestijne ind baden den altuaderē ind si
outinghen si weynēde ind rouwende
ind si biechten die dnick dyē sy ghedaē
hadden ind sy belloten sich beyd een gans
jaer ind men gaff hem beyd nauweliche
ghewicht van bi-oede en water ind sy
wai-en ghelyck van aenlicht ind doe
die tijt der penitencie ome ghekommen
was Doe ghinghen si wt Doe saghe
die vaderē dat die sileyck ind alte diue
iuch was ind der ander roet ind stecē
ind schoen Doe verwonderden si lich wat
si ghelyc hoer spijse gheuine hadden
ind si vregheden den die ghepīnghet
was ind diueych wat ghedechteu heb
destu in der cellen Doe spē hi vī dīe bo-
le dnick die ich ghedaen heb bedacht
ich die pīne daer ich in solde ind van
merte so hīghen myn mijne knoeke
au myne vleysche Doe vragheden si

den anderen wat ghedeclten heddstu jns
 celten Doe spr̄ hi Ich dancde gode
 dat hi mich ver-loest hadde vander on
 reynicheit deser werelt Ind vanden toe
 komenden pijnē Ind heet mich ghe
 bracht tot desen enghelschen leue Ind
 Ind also dancde ich mijne gode In de
 vrouwe mich Doe spr̄ die Altruaderē
 hoer-e beyder-penitentie is ghelyke doce
 gode **E**n **A**lm Altruader in lichy die
 viel in eyne grote luychde Ind die vr-ne
 dei-dieuden hemi Ind doe hi lach dat
 ly al-bevende Doe sprach ich wil gaē
 in egypte op dat ich desen in nederē
 niet lestich en sij Doe sprach cym abt
 moyses in gauck niet want ander-s
 velstu in onkuyshheit Doe bedeuete
 lich die vr-neder Ind spr̄ sijn licha
 is doet Ind du spr̄-iekes mich diuse dink
 De Woer-t toe Ind hi stoeit op Inde
 suck in egypte lant Ind doe dat die
 lude eme dat lant haer-deu doe brachte
 by hemi gheueoch ooch so quam tot
 hemi cym gheri ilve juncti on die wol
 de eu alden diene Ind nae korte-tijt
 sinidighede hi mit hoer Ind si ontfrick
 doe vr-agheden hoer die lude va weme

si onstaughen hedde. Doe spē si vanden
alden bi ueder ~~Mer~~ si en gheloofdens
hoer iuet. Doe spē h. die bi ueder ich
hebt ghedaen bewaert dat knyt dat
sy wenne sal. Doe nam die bi ueder
dat knyt op shile hals. Ind doe er gē
hoechtijt was in lychi. Doe quam hi
in die kūke voer al die bi ueder. Ind
doe si hem saghen doe weynden si doe
spē hitcken bi uederē liet ghi wad
delen. Jūnghelück die is eyn soen der
oughehoer saulheit. Daer om bi ueder
bewaert uch want ich dit ghedaen
heb in mijne alder. Ind bide god voer
mich. Also grēc. hi weder in sijn celle
ind quam totken beglym sijns levens

Mēn liest. Inde alder vader
vuerche dat tvee bi ued' gē
ghen in eynde stat te vloope
dat sy gheair heyt hadde. Doe woerdē
sy van eyn ghelschede in der stat ind
der eyn quam te valle. Daer naevant
hi sijne bi ueder ind spriach tot hem
wye ghaen weder in oule celle bi ued'
Doe antwoerde hi hem ich en wille
daer niet in ghaen want doe du va

much scheidest doe veel ich mi onkuyld
 Mie- die bi- ueder wolden gode Wijmen
 Ind spir dat selue is much auch gheschiet
 Mie- wij gaen hene en halden penitècie
 te samen op dat god ons onse linden v
 Ghene. Doe sy come waren in die celle
 doe sachten sy du altrader wat hem
 gheschiet weet. **S**y satten hore penitè
 cien in Mie- dei- eyn en hieltsi niet weet
 sich niet- voer den Andere also off hi sel.
 Mie- ghesondicht hedde ind god sachtaeu
 tijnen ai- beyc ind sijn leue ind hymē
 kerten daghen openbaerde god eynen
 altrader dat hi doer des groter- lieeden
 witten des gheens die niet ghesondicht
 ni hadde dat hi den lond hadde vghewe
 alle tijne londen ind dat is weeliche
 die hoorl seel voer- tijne briuedi- letten
Etyn bi- ueder viaghede eyne Al-
 trader wat sal ich doen want myn ghe-
 mue de bi- mghet much in kleynen
 ai- beyt Doe sprach dei- Altrader des i
 wonderd ons niet want Ioseph was
 eyn knut in Egypte lande ind leit be-
 hornghe ind god eer- den went an sijn

liet

eynde wyt sijn den Joseph die niet aff en
het god te vi uichtende daer om en mochte
hem myeman treckē van daer hoepinghe
gods **E**yn eynlede was in den ve
der-ster moer-lande die was leev naem
dich want hi sat alleyn in der celten in
eym o woester stede And eyn onardich v
wijse hoerde van hem naes des duuels
werk And spē tot lottighe jünghelijn
ghen wat wildij mich gheue ich wille
nu afletten den eynlede And si gheloet
den hoer bescheidenē løyd And si gruckart
des auondes And quair voer sijne celle
Also of sy bister ghynghe And doe si voer
sijne celle dorpē doe gruck hi wt
And sach sy And waert bedriuest And spē
wye bestu h̄y ghekomē And si sprach
also of sy weynde dwelende ben ich
h̄y ghekomē And hi ei-bei-mde sich
And het si in sijne vonghaert And hi
gruck wieder in sijne celle And sloot
si toe And dat ougheluck i-yep vad
die diezē eren mich h̄y And hi wat
echter bedriuest And vi uichde dat ge
richt gods And van weine kompt mich
died toene And hi dede op sijne doer

Ind het si mi · Doe begonde die duuel also
 di mit schoeten sijn hert te ontseinden
 in hem Ind doe hi verstoent des duuels
 pekelinghe Doe spry hi mi lach seluer
 des vyants weghe sijn duyster wille nie
 de kinder gods is dat hecht ind hi
 sloent op ind ontseinde sijn hecht ind
 doe hi mi boesel begriughe bei uende
 waert Doe spry hi die allulre dinct doen
 die ghaen in die vijne daer om prieuuedich
 celue off du moghes doughen dat evighe
 vijver Ind hi stacck sijne venger een die kar
 le Ind verbrande hij ind hi en ghedaede des
 met van der vlamme der vleyschelike begee
 vinghe Ind also dede hi weint des moegheus
 Ind verbrande alle sijne vingher Ind doe
 dat ougheluckiche wijs dat lach wat hi
 dede Doe waert sy van ante alte hart des
 moegheus quamē die Jungheiliche die si wt
 ghelaunt hadde Ind spraken totten monich
 quamē te ~~na~~ nacht yet eyn wijs hji · Doe
 spry die vrueder liet waer si ligghet en sleept
 Ind si ghinghe hene en vouden si doet Doe
 spraken sy vader sy is doet Doe wan p die
 vrueder sijne mantel op ind wijsde hem
 sijne hande Ind sprc liet wat nich dese du
 velsche dochter ghedaen heet Alle mijne
 vingher heet si myn verbiant Ind hi sadet
 den Jungheiliche wye hem ghelchiet was

Xu is daer ghescréue spij hi su en salt niet
aich teghen aich doen ind hi bat voer hoer-
ind er weekede si vande dode ind si behere
sich voert meer hoer leue daghe in buylschheit
Xijn bi ueder waert aenghe uochten
van onkuyshheit ind het ghelchede dat hi
quaem in eyn doerp van egypte ind doe lach
hi daer eyns heydens priester's dochter ind
hi ghewan sy liet ind sprack tot hoer en
vader **W**het mit dyne dochter Doe spij
hi ich en macher dich niet gheue rh in
viraghe ten rei-sten mijne gode daer om ind
hi gnecht totten diuel ind spij tot he sich
eyn monich is ghecomē die wilte mijne
dochter myne wille icfli hem gheuen
ind die diuel spij viraghe hem off hi ver-
laken wille shus gods ind shure dompe ind
shus gheestur leuenen **S**o wille ich dich
mijne dochter gheue ind hi volboerde ind al
te hant lach hi eyn diue wter sijnen monde
vleghen inden hemel Doe ghecht die pri-
ster totten diuel ind spij lach hi haert ghe-
louet ^{logete doet} Doe spij die diuel in gieff si hem
niet want sijn god in is noch niet van hem
gheuaren **N**ei hi helper hem noch Doe gnecht
die priester totten bi ueder ind spij ich i
mach dich mijne dochter noch niet gheuen

X Doe gnecht die priester totte monich ind spij vesake
dhus gods dyne dompe en dhus geestliche leuen

Want dijn god hilper dich noch ind in is
 noch niet van dich gheuare. Doe dit die brue/
 da. hoerde. Doe wi hi in lich selue. Heelt god
 also grote gheue in mich bewijst nae den dat
 ich ongheluckighe sijn e verlakte. Ind de/
 gheue god mich voelen mynsche noch hilpt
Wael- omie soldē ich mich dan van hem schei/
 den kerē. Also quam hi weder tot sijnē herten
 ind gheue in die woestijne tot eyne groten alt/
 uader. Ind lacht hem diele dynt. Doe sp̄
 die altuader tot hem. **Syt mit mich in de le-**
 kullen ind valt dijn wecke omie. Ind ich wil
 god voer-dich bidden. Ind der vader arbeide
 ind vader voer-den li-ueder. Ind sp̄ ich bid
 dich heer-geofft mich dese zeel. Ind ontfanck
 horen rouwe ind god hoerte sijn ghebet. ind
 doe die ei-ste wecke was omie komē. doe qm̄
 die altuader-totken li-ueder. Ind sp̄ hemeltu
 yet gheliē. Doe sp̄ die li-ueder. Iae ich lach
 eyne duue bouē myn houet haghe bij de hie
 mel vlieghen. Doe sprach der altuader-
 denck an dich selue. Ind bidde god aendecht/
 like. **Votken anderē mael quaem die**
 altuader-wiede-totken li-ueder. Ind vrughe/
 de off hi yet gheliē hedde. Doe sprach

Hi ia ich lach ey ne diue b̄ mynne hoeftē vle
ghen Doe sp̄ die altuader b̄ys wijs ind
bede ind doe die drie weekē om waeren
kome Doe vr̄ aghe hem die altuader off hi
yer ghesien hedde Doe sp̄ hi ich lach eyu
diue kome op myn hoeft vlyeghen ind
ich reckede die hant wt te halden Doe
vloech sy nuch mden monc ind die altuader
dancde gode ind sp̄ totten brued Guych
u heest god ontfanghen dijne penitencie
Xu meer vis leeuwslorchaoldich op dat dath
dich seluen te dencke Doe sp̄ der brued
by dich wilich blijue weut dat ich sterue

Gin vanden altuaderē in thebia die
di afgoden priester soen was die
sprach doe ich minck was doe sat ich in
lach mynne vader steliche ghaen inde tem-
pel inde offerde den afgoden tot eyne inael
gnick ich hem heynliche nae ind lach
satanas sute ind alle synne ride schap by
hem ind doe ey n vanden voersten di-
diuele quam ind aen beden hem Doe sp̄
der diuel tot hem van warne koemtstu
Doe sp̄ hi ich heb gheweest in eyne
preyuncien daer heb ich strijt ind voele

bedriuekenyssen ind bluetsturynghe ghe
 maect Ind byn ghelrome dich dat te kondi
 ghen Doe sprach der diuel wye laughē
 heestu daer ouer gheveest Doe spr hi vry
 daghe - Doe nam hi eyn gheisele ind spē
 in heuestu alleyn niet meer ghedaen
 in also langher tijt Doe quam daer eyn
 ind spē Ich heb op den meer e gheveest
 ind heb daer storm ghemact ind heb voel
 lude ver-deonckē ind byn ghelrome dich
 dat te kündighen Doe spē der diuel wye
 lāghe heuestu daer ouer gheveest Doe spē
 in vī daghe ind den selue liet hi ouch
 gheyselen ind spē wan om en heuestu in
 meer ghedaen in also langher tijt ind doe
 quaein eyn ind spē ich heb gheveest in
 eyne stat daer was brulocht Daer heb
 ich knijf s ind bloedmghe ghemaect ind
 heb den brugom selue ghedoet ind bni
 ghelrome dich dat te kündighen Doe
 spē hi in wye laughē tijt heuestu dit
 tuo bi-acht Doe spē hi bymē v daghen
 Doe liet hi ouch den slaē Want hi so lan
 ghe tijt verluynt hedde Doe quam
 eyn ander ind aenbede hem ind spē ich

ff heb v[er]laet eynen monich mide-Woest
tijuen aengheuochten Ind naulich heb ich
hem tot onkuylscheyden bracht in deser
nacht Doe dat der duuel hoorde doe stort
hi op Ind kruisden hem ind nam sijn ~~en~~
croen van sijn houede Ind latte se hem
op sijn hoescht ind latte blycch ind spē
eyn groet ind sterck dunct heuestu ghe
daen Doe ich ~~lach~~ · spif die altuader Doe
dachte ich in mich seluen ~~Beel~~ · groet is
dye oeden der munich Ind also behaghe
wt gode nacht heyl te gheue Ind ich guick
wt en waert eyn monich ~~Die~~ Eyn brue
der waert bekoert van onkuylschede Ind
stoent op eyns nachts Ind glynck tot
eyne altuader Ind lachte hem sijn ghe
dechten Ind waert ghetroest Ind guick
ghebereert in sijn celle Ind doe hi euer
bekoert waert ~~glynck~~ hi euer totten
altuader Ind dat ghelschede steedliche
Ind der altuader in bedreestde hem is
Aer tot sijn e nūrlidheit lacht hi hem
en wycket den duuel niet Ind in laet
in dijn ghemoede niet meer wye dech
dich der duuel moyet So koem tot

22

mid. Ind beclappē see vlyt hi van
dichWant niet en mo yet den duuel
also leei als dat me sijne in i admghe
openbaert. Ind in vii ouder hem also
leei dan als meu sy verbnghett. Doe
quam der brueder allefwerf totken alt
uaader. Ind lacht sijne ghedechte ind daer
nae spē hi vader bewijse mit dijnē lief
de. Ind legghe nich eyn guet woert. Doe
spriach die altuader. Soen ghelouuenich
ghestadet god dat lijden der ghedechten
op ou dich die hi ones mit ghelouuen
duen moestes si niet draghen mer du
moestes te rugghe vallen. Doe dit die
altuader ghesproke hadde doer sijne gte
oetmoedicheit. Doe verliet den brueder
die aen vechtinghen. ~~Atyn~~ **Atyn** brueder
quam tot eyne ryt tot eyne altuader.
Ind spē tot hem myn brueder settet mit
te onvi eden. Ind loopt wt hys ind daer
ind daer van werde ich ghepijnicht. Doe
spē der altuader brueder verdraecht
gheduldelichen. Ind god sal aen lijen dat
werck dijnē kōninghen. Ind sal dijnē

Bi-uedei- wiedei- tot dich Bi-enghen want
id is omoghechich dat yeman mit har-dicheit
juid mit weedicheit werde ghetoghen van
sjuē wille Koch eyn diuel en ver-dielt
den anderen niet Sonde- ~~rot~~-eck du he
niet mynslamtheit Want onse heei- god
treect die lude tot sich mit ti-oest ~~ind~~ hi
sacht hem eyn ghelykemisse ~~et~~ ~~o~~ ~~vee~~
bi-uedei- in thebaida ~~ind~~ hoeze eyn qin
te valle ~~ind~~ spis tocken anderen ich wille
weder- ghaen in die werelt Doe weynd
die ander ~~ind~~ spis bi-uedei- ich en laet
dich niet van mich datku vlieles dijnē
ar-beyt ~~ind~~ dijnē reymheit ~~ind~~ hi in
wolde niet ~~mer~~ hi spis ich wille olbeck
ghaen antwer- gaick niet mit ~~mich~~ ~~ind~~ dich
wille mit dich wiedei- come of laet nach
alleyn ghaeu ~~ind~~ ich blijue in die werelt
Doe g'mick die bi-uedei- ~~ind~~ sacht et eyne
gr-oten alruader ~~ind~~ spis tot hemie gane
niet hem om dijnē a' ar-beyds wille in
sal hem god niet vatten laeten Alsoe
stoent hi op en g'mick niet hem i die
werelt Doe quamē ly tot eyne dor-pe

Ind god sach aen des eynen ar-beyt want
 hi van liefde ind vau noet volghede sijnē
 bi-neder. Doe venain god hemē sijnē
 bekormghe. Doe spē hi bi-neder gaen
 wij weder in die woestijne. Want ich
 wene dat ich noch niet ghesondicht
 en hebbe mit eyne wijue ind wat had
 ich daer mede ghewonen ind ly gruge
 wieder in hoer cessen

Ach eynsdel eyn alt monich ind
 tuehymende in sijnē leue. Dye
 sat op eyne ber-ghe daer. Antonius
 had gheseten. Van sijnē woerden ind
 werken voel lude worden ghebetert
 desen monich aen vechte der diuele
 ind laude hem allulke ghedechē dat
 hi hem van nyemē en liet dienen
 daer. hi soldē anderen luden dyenē in
 mochte hi des niet doen dat hi doch
 hem seluen diende. Ind grughe in die
 stat en verkochte sijnē koeue seluen
 ind gulde wieder wes hem behoef wee
 ind queem widder in sijnē stede ind in
 weel. nyemen eyr bur-den. Dit aen
 brachte hem dei-dūnel. Want hi heede
 sijnē laste. ind sijnē ledicheit ind voel

Volghen
lude mit hem. Want die duuel laghe
hem alle weghe te laughen. End hec
we gaff hi volboert als tot eyne gued
ghedechten. Ind gruck wt sijnē doelē
ind hi voel lude bekant was mer
deleē cloechet onbekant. En cluse
daer nae lach hi eyn wijf mit hoer
quaem hi te valle. Daer nae ghemact
hi in eyn woeste stede en der duuel
volghode hem. Daer viel hi neder in
eyn water. Ind hi dachte wye die vaste
gheur ouwer weer van sijnē valle. Ind
wye hi gods gheest bedroeft hedde ju
ind die heiliche enghel ind die eer-ach
tighe vaderen der voel inde stede was
ind den duuel vironē hadde. Ind wat
hi sich hoere nye gheyne gheijken i
mocht r so was hi leez bedroeft ind
in dachte niet dat god sijnē kraft
alle den die sich ymentlich tot he kree
ind hivaert verblyndet ind van my
troeste walde hi sich selue wye bideren
ken dat hi den vianc volkomen vrouwe
maecde ind van grote herte wee wan
hi leei mynstroestich. Ind in hedde hem
daer nae die bar in her ticheit gods in

Gheholpen **I**n weer-tot volkomenre vroude
 des duuels ghecomē Ind aen penitencie
 Ghelsteue **H**oe lesten dacht hi in lichsel
 uen hi wold grote ar-beyt inde pijnre der
 penitencie doen Ind bidden weynende ind
 also quam hi weder in sijn cloestel Ind
 sloet toe die doer-e sijne celten Ind weyn
 de als vliet ouer eyne deden te weynen
 Ind vastde ind wakede ind pijnichde sijne
 lichaem mit alie leechuoldicheit ind
 nochstan dochre hem dat hi niet ghenach
 penitencie en dede ind doe die brueder-dec
 lee tot hem quame **S**oe ei-beter-inghen wil
 ind cloeden **S**oe sprach hi hi en mocht
 niet op doen want hi sijc mit eyden ve
 bouden hedden eyn laet-dme penitencie
 te doen mei bidden god voer-mich spē hi
 want hi eu vant anders niet te onschul
 dighen ind sy niet te ergere **W**ant hi
 eer-baer-was by hem Ind eyn voel groet
 mēnich **A**lso vastede hi aendichtelchen
 alle dat laet-dme ind grue ynnentliche
 toe penitencie ind in paesch nacht doe
 bei-eyde hi eyn nulle liechte vat ind sat
 dat op den kresselhaech ind begoude te be
 den ind spē bat-in hei-tighe god du dye
 woldes dat auch die heyden selich werden

Ind comen te bekennenisse der waerheit
tottert byn tot dich bin ich gheuolghet
du die bis alle dingen salich metter et
ber mi dich ouer mich want ich dich see
ver-toemt heb ind den wyant ghevouwt
heb Ind doe hi aldus langhe mit treinen
ghebedt hadde ind tweien ghelyuen had
off dat hecht yet bat onteucket Weer
Votken du den mael doe waert ich hij
outslape ind doe hi op loent doe sach hij
die liechten claei verne des waert hij
seer ghetroest ind ghevouwt also dat
hi ouch der lietlikei spijlen volhaert in
den daghes Dye liechte maecte hi euer
doe hi by sijnē tijden niet lesschen
in mochte also weynē die godlich geest
euer in hem ind hi waert naemkundich
by allen luden in oetmoedicheit te bnedt
ind i vioudē vele te danken gode Voei
sijnē doede waert hem ouch gheopebaert
op willighe tijt hi sterue solde ~~et hyn~~
brueder waert bekoeret vanden wyant
ind hi ginct tot eyne altuader ind spic
daer sijn aveyn brueder toe sanie ind
die leuent ouel Doe bekante die alt
uader dat hem der duuel bedrech
ind liet die brueder tot sich halen

mocht hem des avondes eyn matte
onder. Ind bedeckede sy mit eyn bedde
ind sprach die kinder-gods die sijn
heilich niet tot sijnē hinghe. Sprac
hy deseū bi-nder-belluet heyn achter wer
in eyne celle. Want hi heuet die selue
bekorringhe der hi den bi-neder tyet
~~Want~~ ~~bi~~ ~~neder~~ waert also lesterliche
bekort van den gheist der onkuyshij
Want mer diuile in ghelykenyssle
vief schoenē wijne die vochtē hem
aen veer-tich daghe tme dat si hem
trecken tot sonden ind doe hi ki-echt
lich weder-stoent ind niet verwonen
in waert. Doe gaff hem god dat hy
niet meer in ondoeghede d'vleyschlike
beghernighen bekort en waert. ~~Want~~
Hy hinghelyck eyns grotē altuades
die waert tot eyne mael aengheuochten
van onkuyshier ind doe hem die altuad
lach ai-beiden. Doe sprac hi te hem wilth
dat ich god voer-dij bidde dat hy dich bewe
dese moedicheit. Doe sprac hi vader alleyn dat
ich ai-beide soe lien ich doch die boeden
des ai-beids die vruchtbare maect. Mer

bidde god daer om dat hi mich ghene ge
dult te heden Doe spē die altuader daer
aen heb ich behant soen dattu seer toe wye
mes Ind triedes in bouē mich ~~C. Atyn~~
bi ueder waert bekoeit van onkuyldt
ind begonde te valten veu tien daghe om
lyne ghedechten te bewaren dat hi met i
volvoerde Daer nae quaem totter kniken
ind openbaerde alle deit ghemeiden sijn
lyden ind een ghebot waert wt ghegheten
dat hi lich een ganse weeck om sole cast
castien ind bidden god voet hem Ind da
nae waart sijn gheest i astende ~~C. Atyn~~
bi uede spē tot eyne altuader wat sal ich
doen want die ambledighe ghedechte doe
den mich Doe spē dei altuader So wane
eyn vrouwe hoei knic spene wil Doe be
krijct si hoei boerste mit bittere dynghē
ind so wane dat kint komet en wilt zige
ind ver myempt die bitterheit so vlu wt
Also legghe eyn bitterheit in dijnē ghedechte
Doe spē dei bi ueder wye ghedaen bitterhē
Doe spē die altuader die ghedechtenisse dijs
doets ind die pijn nae dese leuen & den
sondren ber eyt woert ~~C. Atyn~~ altuader

spēt ist dat ey in dijnē ghedeclten komet
enkuylscheit. Soe bes als eyn mynsche die
in den straten bij den taurē hene gheyt
Ind eynen i-deck vanden braden off van al
lulliger spysen ontfeint. Ind wilt hi lpe
ghet daer in Ind wilt hi euer niet coe
heet hi alleyn den i-decke ontfanghe. Also
verdiht du van dij den stanc Ind stat
op en bede. Ind spreck heey gods soe
help mich. Also doen oock teghen and
Ghedeclten mer wi-mgher teghen die
Ghedeclte. ~~E~~ ~~T~~ ~~h~~ ~~y~~ ~~n~~ altuader hadde w
elcuchen ghewelen. Ind doe hi bekeert
waert. Doe hadde hi sterckliche bekor
ringhen nae sijnē huy svi ouwe. Ind
dat lachet hi den altuader. Ind doe sy
laghen dat hi ey n vnu-kende man was
Ind meer wercks dede dan sy hem hiete
Doe beualen sy hem sulke drack dat de
sicham ki-enckede. Also dat hi niet op
staen en ~~soldē~~ mochte. Ind van gods le
wille quaing eyn vader in sijch. Ind
dede hi ghecomē was tot des altuaders
celten. Ind si open lach staen. Doe gnick
hi daer voer hene. Ind wouderde sich.

dat daer niemēn teghen hem wt in ginghe
Ind g'mick weder om in cloppede Ind dacht
die bi ueder daer in moest lieck wesen Ind
ghück daer in Ind lach hem also lieck ligge
Ind vi aghede war hem weer Ind hi lachē
wye hi een werelt lich man gheweest had
Ind wye dei vyant hem bekoert hedde vā
ljurē hys vrouwe Ind wye stranghe le
uen hem dye altuaderē beuolen hedde Ind
wye hi daer ondē li auck ghewoerdē ~~wē~~
was Ind nochtan was die bekormghe in
hem ghewassen Doe dit dei altuaderē hordē
doe bedi uede hi lich Ind spack tot he
die altuaderē hebben ^{vael voeden} wael bi ueden op dij
ghelachē Daer du mede behoveret his Ind
ly doedet also vroem lude Mer hoer in
midē cleyne spynle te richte tijt Ind
Ind die lamene dyne li achten wedde Ind
doen sulke gods werke Want mit deßen
ai besyde in machstu deße bekormghe
mit verwēnen Want onse lichaam is
als eyn kleyst Ist dat inen daer groten
vljt aan leechē et weer et nochtan behmet
Mer ist auch dat me des mit in acht
et sal veruullen Ind doe hi deßen vader

Ghehoert hadde. Doe dede hi also ind in
kloster-tyt verliet hem die bekoyngthe
En heilich monich was in eyne
cloester-langhe tyt lieck also dat hem ney-
men ghehele lpen in mochte. Want in
den cloester in was niet dat hem helpen
mocht. Nu bat eyne heiliche maecht den
abt dat hi den liecke bi-ueder in hoez celle
lhet drachten. Daei-wolde ly hym e pleghe
dat liet die doen. Want inde statt dae:
ly bij woende daei was veyl des hi wael
bedrof bedorft. Nu outink ly hem
herde guerliche ind plaech hym e te mael
wael om ons lyue heze willen ind si-
diende hem mit groten vlijt. Ouer dijn
jae doe spcken boese lude dat des alde
conscience dat is sa in witticheit niet
reyn en hedde gheweest. noch en we
bij dei-maecht. Gy sachte hem dat hi
bij hoei-weer-doei-boellheit wille. Dat
vei-nam dye alde ind spc du heer du be-
keimes alle daud alleern ind suys wael
dat mijne liecheit memmicholdich is
ind mijni arbeit in langhe tyt woert
daei om ich dyjn e diem eyne hulp

wael bedreest Ind li mich dient doer dij
uen naem. Gheest hoer daer om loen
in den elvighen leue Alltu van dymē
gueden heest ghehouet den die den lieke
griet doen om dymē naemē. Nu begoud
te ueken den dach in deue hi sterue sold
Ind die altuade. Ind de bi-uedere quamen
Ind hi spēt ich bidde uch lieue bi-uedere dat
ghē ~~ne~~ geschen mijne staet ^{dan} teket ^{op} mijn
ghene graeff nae mijne dode. Wortelthi
dan en woert grūen Ind bi-met in rucht
Goe ghehouet dat dan mijne cōsciencie
reyne heest gheveest bij deser gods derne
die mich heet ghedyent Ind also nam he
god van deser werelt Ind Doe staeken ly
schen staet ^{op} sijn grāff als hi begheert
had Ind die staet in radje v^u-louf en vrucht
te ⁱⁿ sijne tijt Daer om loeffden die heili
ghe vaderē oulen lieue heci. Ind voel and
lude die van verē landē daer quamen
Ind dat teyke salghen daer god sijns die
res ontscholt mit bewijse ~~E~~ ^{et}lyn hei
lich abt die hadde eyne līngher die leit
aeu vechtinghe van oock uylchen ghedēte
Die weder stoeur hi mit valten Ind mit

beden Ind mit gueden wercken Dat lach
 sijn acht Ind spē soen wiltstu dat ich god
 voer dich bidde dat hi dich aef myeme die
 aenvechtinghe Doe spē die jonghei lieue
 vader bidde god onsen lieue here dat hij my
 helpe Dat uij moghe wede staen mynus
 herten oon-eyn ghedeclten Ind so wort
 lich die aenvechtinghe nūte Daer om
 ich ewi-ke vast en bede des toe meer
 Doe spē die alde Goen du tiers dich
 wijsliche die gheestlich strijt komet
 dñui-e selēn te groteu nūte Ind allen
 lude **C**lytyn brueder in eyne woestijne
 die hadde swaer-aenvechtinghe van en
 kaylschēn ghedeclten Ind spē tot sich
 selue Du moets eyn wijf hebbē Nu
 was hi eyn hoeppeneit Ind hi maect
 de eyn bl bielde van houwe in eyne
 wouwē ghelychenselle Ind spē tot sich
 selue nu moetstu ooch dñus wijf
 dell **V**re werue mit dñne hende Ind
 al-beyde daer nae tverens also voel
 als hi te voerens hadde ghedam ouer
 eyn laer maectde hi sijnē wijnē eyne
 dochter van houwe Ind spē lili moet
 ih mijne wijnē Ind mijne dochter

Ind mich seluer spijse weue Ind cleyde
Ind begonde nacht en dach te also voelte
ar-beiden Dat hi by nae was vdonen
Doe sprack hi te sith selue. **H**er licham
in wile ghe niet ar-beyt lieden dat vre
wijf ind kinder **spijse** ind uch selue ghe
neert cleyder. Ind spijse wynne moghet **S**oe
later beyde wijf ind kinder. Ind gheneert
uch seluen alleynne ind also ver-di-eyf hi die
bekoringhe mittei-hulpe ons heren **H**
Tyn vi-ueder vr-aghede eyne altraader. Ind
spē wat sal ich doen myne ghedechē lnt
altijgheneighet tot onkūylcheit Ind in
mach ey u stondt niet i allen. Daer ou so be
di-uest sith myne seel Doe spē der alde lnt
dye duuelsche ghedechten in dijnē herten set
loe rede mit dijnē ghemoede daer van **A**van
et is des duuels waerke die versucket also die
lude. **D**och in mach hi mynē bedwinghen
het is den dich off di se wilts ontfanghen
off niet. **N**ant dye mandramē dat wa
ren allulke lude die sie-den hoer. dochē ind
satteuse aen die straten daer die kinder van
yslalhel heue voerē. **E**ye en dwonghen
uch mynē daer toe dat hi by hem legte
Dye boele vallen in londen onghedwoghe

Ind wer-den ver-laghen: Nei- die gne-de ind
 die dochtliken verlma-deu **ly** Also ist auch
 om die onkuylsche ghedechte **Dei-brued**
 spē Ich bin een bi-ueder verwijnemich
 dan myne ghedechte en bekoringhe **Dei-**
 alnuader- spri-aech waimeer- dicht komet
 die duuels aenvechtinche in volghe hore
 raet niet yle in dijn ghebet ind spiret
 heer-gods lene oufer in dich ou' mich de
 woerde kri-acht verdi-quet den duuel va
 dich **EY** n bi-ueder woenden in eyne
 woestijne mit ander-e bi-uedere: **Nu qua**
 hi teyn ghei-uecht mit eyne wijnie-hey
 dme sri-aoseden hem die ander- bi-uedere
 Doe spē hi dat hi des onscholdich weer- ind
 t'm ded daei-gheyn noert aen wat die lude
 sprekē **Doe spē eyn alnuader- Smit den**
 mael dat het is ghecomē ou' alle die woe-
 stijne so ist noet dattu swijghes- **Wat**
 alle die bi-ueder- dui-r-e van dijnē valde
 londen mitten ghebielde in hore ghedechte
 ind in hore woer-den- **Doe spē dei-brued**
 mit grater- oetmoedicheit aendechtliken
 doe hi hoerte dat soe grote schande dae-
 van come was eyne vader- **bidd god**
 nich in deser nacht **Doe spē die alde hij**
 woldet gherne doen- **Des auends gucht**

die bi-ueder wt sijn-e cellen ind sach dat
twee boume stoenden by sijnre cellen ind
bi-ouden seer. Ind der iouch gheenck valhe
ou alle die woestijne ind maectde alle die
boume dor-e. Doe morghens stoen die
bi-ueder op ind gheenck totten altauader
ind lachte hem wat hi hedde ghelyen ind
nacht wye twe boume stoende by sijnre
cellen in branden te mael zeer. Ind eyne
groot iouch gheenck van hem ou alle die
woestijne ind maectde alle die boume
dor-e Doe spē dei alde vader dat gelicht
ghheit dich selue aan ind god hoeft dich be-
wijsst sijnre bar-inher-ticheit. Die tweene
boume die daer-seer bi-ouden dat lustu in
die luste. Want wee soude weder op uch
komet in den so horner ghi ind die iouch
die dan van uich komet dat is vre voele
gher-iede ind dat hi ou alle die woestijne
ghheit ind alle die boume verdoere. Dat
is dat alle die bi-ueder inde woestijne
duri-en in hoeve ghedechte aendacht ind
beghernighe van uch want het si vhelder
ind in hore ghedechte veltet. Want dae-
steit ghelicht en in den heilige ewangeli-
o wees den ghene oemers ^{daf} wemelchā
de komet. **Die alte daniel lachet van**

40

den abt al-semo: Dat eyn steme quam tot
hem Ind sprach wael hei ich wil dich wij
len der lude werck Ind voer den in eyne
stat Daei lach hi eyneu mynische Dye
maecte eyn groet boerdii van holte Ind
doe sy also groet waert sy hi si niet in dat
mochte drachten Doe lachte hi hem noch
me op die buer-de. Ah voer den voer-tae
Ind hi lach eyne mynische die stoeut op
eyne water. Ind goet dat water. In eyn
vat dat en had gheynē boden Ind wolde
dat vollen. In voer-den euer voer-tae
eyne tempel Ind hi lach tive manē voer
den tempel op tven peer-de Ind hadde
eynen baldk ligghen op den sadelboem
te weers Ind si woldē in den tempel rijsē
Ind si ic in koude niet want die lenghe
de des valkies hunderd heui. Des wou
de ic al-semo wat idat wiē. Doe
spē dei ghene die hem voer-de. Hei
rei-ste die daei die buer-de hwaer maect
de hei. hi doe niet drachte in mochte
Ind doch meer daei op de lachte Dat
mit lounderē die daei die eyn lounde legge
op die anderē Ind daei mede besluten
gach den weedj des ewighen leuens:

Dye ander die dat water volled dat sijnt
die ghene die voel guets dinges doen ind
blghuen doch in horen sonden **Die vleste**
dat eyn uaden anderē van den ewijghe
loeu **Dye derē** mitten balkē dat
sijn die ghene die gheredicheit wene
halde mit houerdicheit ind hoer selghē
niet en bekennē van houaert **Want**
ly wene dat si hei de redtue dich sijn
daer om blijue ly voor de tempel dat
is voer dat hiemeli schijf **Paulus**
hynpler dat is die eynvoldighe paulus
Also was syn naem die was eyn Jung
lante Antchonij die had ey n gheuad
van gode dat hi bekande dei lude hei t
ind hoer e consciencie **Als eyn mynsche**
den anderē in sijn aensichtē bekent
Dese eynvoldighe paulus quaem tot
eynre tijt daer die mondjē waeren
ghesament in eynre cappellen ind dae
wolden ly oulen heer outsaou ind doe
ly genghen in die cappelle **dae sach li**
dat die brueder hei de reyue waere in
hoeze selen ind dat mit sulken biued
sijn enghel ghynek mit grote vrouden
Daach hi eyne brueder ander hem

dieouds lwaerte was jnd oureyne jnd
 sach dat hem dien duiel hadde omue bewaen
 ghen en voerden mit vi vudni jnd had
 hem eyn leyf ghetschicket doer sijn uale
 jnd sach dat eyn enghel uae ginch niet
 groteleyde Doe paulus dat sach doe
 begon da hi herde zeer te wayne jnd
 cloech voer sijne wortse jnd sat werder
 capellen Dit laghen die audi brued
 jnd bader hem dat hi hem lechte wat
 hi daer hedde ghelyen Dat hem so see
 bedruedde hi en woldes des niet doen
 jnd hiet si van hem gaen Doe die unylle
 doe eyn eynde naan jnd die brueder wt
 ghulghen Doe sach hi dat die brueder
 die daer so lwaert was ghelyest jnd
 so oureyne dat hi so schoene was word
 den liue en den seleu jnd sijn gne
 enghel gnecht mit hem mit gi wt vrouwe
 jnd dien duiel gnecht hem uae mit ghe
 bedruedenissen Doe dat paulus sijn
 bleek sach Doe riep hi mit lui der
 temme jnd spc O brueder komet her
 jnd louet den milde god sijnre grote
 baerheiticheit des loeds gods O wael
 her en louet den milde god O dafur
 temme quamte alle die moniche Doe

sachte hem paulus war hi hedde ghesien
ind bat den vr-neder dat hi hem sijn leue
lechte Doe spē dei-br-neder-ich bin Ind was
eyn sonder Ind bin ghewelen langhe^m en
kuyseheit Ind doe ich nu quaem in dese
cappelle Doe hoer-de ich dat me las dat v
sayam schijft ind onse heer leert weerd
ghewallchen Ind weer-de reyne Welckeit
uch mit i-vuwen ind wye groet die sond
sijn so wilt lich dei-bei-uitertiche god ou
uch ei-bei-me die eyn borue alre bein
her-ticheit is ind wilt uch reynighe ind
ontfaen tot sijn e hold Doe ich dat waer
hoer-de Doe spē ich nu mijne herte mo
volkommen i-vulde O god dei myldidheit
ich maen dich als woerdes Nu veruolle
dat in mich mit i-vuver van ghanzen
herten heere allet dat ich ye teghe dijnē
wille ghedaen hebbe Nu veruolle aen
mich dijn woert Ind verghest nich hee
mijne louden Ich gheloue dich heer dat
ich nich meer wil hueden voer die sond
ind wil dich heer/dreue mit lutterē hez
ten ind mit i eyne herte Doe dese woer
de die vr-neder hoer-de Doe louede si god
ind spraken Heere god wye bilstu also lo
uelich in allen dijnē werken

Id was eyn altraader die lachte also van
 eynre Juctrouwe die was te mael volko-
 me in doechten. Nu viraechde hi hoer-
 wye sy daer tu weei come Doe sprach
 die Juctrouwe O gude vader doe ich ey-
 knut was Doe hadde ich eyne vader dye
 was eyn guet Ind onmechtich man Ind
 was liech Ind krauck aen den huse Ind
 was eyn man die gei ne huwede Ind ar-
 beyde alsoe hi beste mochte. Hj was loe
 krauck datne weende hi en soldē niet
 sprekken Ind was och voer sijn doet
 langhe liech gheweest. Mer myn moeder
 die was houer-dich gheweest leude maet
 Ind was herde onkuytsche Ind clapte alsoe
 voel sonder eynde Ind was eyn hi-yger-y
 ne Ind was deck drucken. Dat soldē
 ich miec legghen sy was eyn vat vol
 alle ondoechden. Hoer en waert nye
 wee si was altijt ghelout. Doe myn bas
 ster-ue soldē Te hant doe quam d'wyn
 inde dei regghen Ind donre Ind groete
 onrieder Also groetlicke en also langhe
 dat myn vader bymē di yen daghen in
 hi koude wei-deu bracht den grane Ind
 doe quawē die lude Ind spirake dit om

onweder- is van dijnē vader- ghecomē wāt
hi was van allukken dat leue dat hem god
met in wilt laten ghelyc- aue weerde Doch
in desen ar-beyde brachten wye hem toe gra-
ue Ind daer- nae was mijn moeder onre-
ire Ind boser- dan si te voerens hadde ghe-
weest Also dat ly ver-tei- de of vederde aller
dat wye hadden Daer- nae starff mijn
moeder in te mael bolen leue Doe wāt
die locht also schoen Ind der- dach lo daer-
Dat mijn moeder ka-ech eyn heer-lich be-
gravinghe Daer- nae wies ich en be-
goude te wyimē lyfliche begezmighe Ind
ghedachte weine dat ich nae sold volgen
den leuen mijns vaders off den leuen
mijne moeder Ind al- e weyst daerom
dat mijn vader eyn also gueden leuen had
Ind lo cōmer-lichen waert begrauen
Ind mijn moeder- nae eyne also bolen
leue soe heer-lichen waert begrauē dat
ich mit mijne onghen hadde ghesien Ind
daer- en eu wylt ich niet wat ich doen
solde Ind doe dacht ich al in maect ic
wolde nae volghen mijne moeder Net
den quaem ich aen mijn bedde Ind onsliep
So quaem te mich eyn alt man Ind

sp̄t tot mich mit eym'e **Hai-de-temē**
 Seg mich wat sijn die ghedachten d̄jus
 herten Doe mi wilst ich niet wat ich spre-
 ken ~~mechte~~ solde ind s̄weich want ich ver-
 criycke also leei- dat ich niet en kunde ge-
 spreken Doe sp̄t hi euer niet eym're ludz
 temen Seg mich die ghedacht d̄jus heete
 hij noch s̄weich ich want ich mi wilst niet
 wat ich spreke solde Doe lacht hi tunc allz
 dat ich ghegaen ^{te}ghedachte Doe dacht ich va-
 et is also Ind bat hem dat hijt nich ver-
 gheue Doe sprach tot mich der alderman
 koem hei-mit nich Ich wil dich openbaere
 die woenyghe d̄jus vaders - ind d̄jus re-
 moede - ind hi voer-de mich ~~hi~~-hene ind
 vr-achte hinc aen eyn schoen valt daer wa-
 ren iuenghe i schoen woenyghe ind hi
 voer-de nich in dat woumetliche paradyjs
 dat was mit menyghe schone blüeuuen
 ghelycet menygerleye ind mit altere vrou-
 den Doe ich daer in quam doe liep myn
 vader teghen mich ind embrync mich ind
 kussede mich ind sp̄t God giuers dich
 myn lieff knic Doe omvysuck ich mijne
 vader ind bat hem dat ich mit hem daer
 moest bliue Doe sp̄t hi lyewe knic du
 moeds ic hier niet bliue **Ner** ill dat

tu leues als ich heb gheleest so komstu
her in koeten tijden Doe ich dat hoerde
Ind aldus mit mijne vader reden Doe
nau mi ch die selue man Ind voor de m
mi ch van damme Ind bi achte mi ch ewed
Ind spē Ind ich wil dich laeten sien die
wonynghe d'jnre moeder Ind wye hē
beruit dattu lies wēme ^{nae} duibolghen salto
Ind hi voer de mi ch t ryn hūys dat was
id also dijstste Ind so dampich Ind wall
vol alles leydes ar beydes Ind bedi nesemōl
Ind leuet mi ch hēen eyne ouē die was
gheloyende Ind bi ande gr u weliche Ind
was vol van peck en swaghels Ind die
diuel stonden daer omē Ind die watē alle
eyflichen Dat ich si niet en mochte aensie
Ind ich lach inden ouē Ind lach mijni mi ch
achte inden ouē Ind bi ande inde vuer
Ind doe sy mi ch lach Doe ryep sy te mi ch
O we mijne lief knut Delen arbeyt hebbe
ich van mijne om echten leue Dat mi ch
soe suer docht wesen Ind suych mijne be
ue k mit wat ich iameris lida om die kro
te tijt Ind suych op mi ch lyue knut wye
gr oete ouel Ind iamer mi ch heet omē le
vaughen Doer die verlmaetheit die ich
hadde te gode in mijne leue O wee knut

24

deck denck aen die grote noet Ind ar-beit
die ich hadde t mijne leue die ich hadde
van dene weghen Ind ghedenck auch at
dat ghet dat ich dich beuyt heb Ind bide
mich hulpe dat ich kome wt deser ^o bedroe
benytte Ind ar-beit Doe spēt ich o Wee-
hu v wach moeder ich hulpe dich alsoe
sterne meix nu ureyle ich die duuele
die h̄t om staen Doe riep si also leer
weynende Ind spēt o we kni t ver-sma
nich niet om myne ti-anē Ind ghedenck
den die noet die ich hadde doe ich dich ge-
vader hader werelt mo help nich wt
deser noet hid van desen voet vryer Doe
eybal vnde nich hoere also leer Ind be-
~~gōt also hude~~ gunde also zeer Ind alsoe
lude te cr̄ijten dat myn huyghelime
quam mit groten leyde Ind jamei Ind
vragheden wat nich weer Doe lacht
ich hem dat ghelichte Ind wat ich daer-
wer hadde ghelhad van vader Ind van mied
hid lach aen die eer die god sijne kinder
wilt gheuen Ind lach alle die ar-beit
hid aen den kōmer daer eyn mynche i
vellet in also kerten tijden Ind si leit

Doe die moeder myn nich also vmeede
Ind vat nich see mit mynge crāne

ar-beit went in horen doet op dat siven
den ouen queem ind vander noet die sisch
een hore moeder ind queem wachten vi-vond
daer hoer vader was ind daer alle ghele
uyghe kinder quaten komē **Dye vrouwe**
ghene ons die lyue god **Amen** ¶

Eyn spriect van eyne altuader die was
te mael eyn guet man **Dye aet eyns nu**
andreen bi-nederet **Ind sach inden gheest dat**
sulke waerē onder hem ind die aeten haert
homich die andren als bi-oet **Dye derē**
als myst ind **lōf** **Des nam hi eyn**
grōete wonder **Ind bat gode dat hi hem**
openbaerē **Wat dat bedijde dat sich die**
spijse also verwandelde indi bi-neder-
monde Doe quam eyn stemme ind spij
Dye bi-neder die daer homich etet **Dat**
syn dye ghene die daer niet en mit me
len **Aer ghei-ne bedeu** **Ind gode danc**
sprieken ind loef om die spijse die hi
daer gheuet **Want hoer loef en ghe**
beert gheit voer gode soe suete als homich
Aer die dat bi-oet eten **Dat sijn die**
ghene die daer eynvoldelike god louet
Daer vna dat hi hem die spijse ghene

mei-doch niet mit groter aendacht **Aer** die
 du-de die daer mylt ind hou eten **Dart**
 syn die ghene die daer moruijere ind
 spi-eken dat is guet dat is ghesalte maket
 dit maket dat maket allus maket alsoe
 ind lasteren en schenden die spijle **Dant**
 dat in is niet guet ind des en sold men
 liet doen **Dant** dye hoghe leere sauste
Paulus spi-ect allus **Sy** eten of drinc
 ken of wat dat si doen dat sal aller nae
 gods een gheschien so wei-det ghi selich
xi **Eyn alt eynsdel wold** **Almera**
 in eyne stat gaen ind verkoopē dat hi
 Ghemaect hadde **Dat** hadde hi veile voe:
 Eyns ryken mans huys die was lieck
 Doe lach die altuader comē wel rüteren
 op grote zullen ind die zullen waeren
 swart ind die rydderē waiē ouch swart
 ind voerden speere in hore hande ind he
 pen gheringhe in dat huys ind die lieck
 lach sy comen ind i-wep gheringhe alsoe o
 hooi-help mit **Doe** spriaken liet in
 luekstu god in dich digne simde hebbē
 ghesleten ind der niet mee doen i mochs
Wae éme i luekstu hem niet voer
 welen dach **Doe** dich der dach noch luchte

Du in salo aen de leste stonden gheyns t' west
vermoeden

Het daniel sprach vanden abt
al-lemo Dat tot eyne tyt
eyn tot hem quaen die hiet
magi-stri-aus Ind bracht eyn testameint
eyns senaten sijns maghes Dye hem
voel er ues hadde op ghedraghen Ind hi
nam dat testameint ind wolt te i-het doe
het viel hem magi-stri-aus te voeten
ind spē Ich bidde dich in ~~teru~~ toe
ryte des niet want mich wort myn
houft aue ghehouwe Doe spē der abt
al-lemo Ich ben eer ghestorne dan hi
ind hi is mi ghestorne Ind wye he dan
mich tot eynen eue ghemact Ind hi
sandet weder dat testameint Ind mi
naeins niet **E**reyn spē van abt ~~al-le~~
van prijsen dat hi van voel doechē
was come te grūnde in eyn boldich
Ind ontschult Dese woende in al-abie
by egypten Doe eyne tyt vnu gheue
hi van eyne brueder eyne schiltmeck

Ind salt daer mede vlas op dat hi wat werde
 ind eyn bi-neder quaem ind bat hem om
 vers wat vlas daer hi eyn cleit van maecte
 ind hi gaest hem mit vrouden ind anden
 voel bi-neder en gaff hijt mit vrouden in
 in eyn boldicheit **V**e lesten quam d' ge
 ne die hem den schillnick te borghegheleret
 hadde ind wold in wiener hebbē. Doe
 spēc hi bi-neder ich wil in der Wieder-ge
 uen ind doe hi met en hadde daer hi he
 van beralen mocht Doe gnick hi totte
 abt Jacob dei- bi-neder scheffenmeer dat
 hi hem ghene eyne schillnick daer hi
 me de den bi-neder bethaleu mocht Doe
 vant hi inden weghe eyne schillnick lig
 ghen ind hi en hiefs niet op sner. hi
 gnick wieder in lyne celle ind bedede doe
 quam euer die bi-neder ind begondelē
 te matre om den schillnick ind he ^{gnick} euer
 ind vanden noch den selue schillnick mo
 hi liete euer ligghe **G**orten dei-dehael
 doe hi euer ghemaeut waert Doe gnick
 hi ind hene op ind brachte den abt Jacob
 ind spēc vader doe ich tot dich ghaen sole
 Doe vant ich delen schillnick op dē weghe
 daer dme bewijle d'ne lieerde ind predi
 ghe **A**inden doep offen yeman v'loren
 heuet ind dei abt dede also ind daer in

was nyemant die in ver-loren hadde Doe
spē hi totten abt in heet in nyemant ver-
loren So wil ich in gheue den biuede:
den ich in schuldich bin want ich wol-
den van dich gheleent hebben Doe wo-
der de lich der abt Dat hi in te hant niet
op en nam doe hi in vant Ind hed dyde
vriued betaelt quaeck eyndi bi-neder die
wat gheleent woldē hebbē van hem den
in gaest hijt selue mitter hant niet m
hi sprach gauck bi-neder Ind nyenpt
selue **W**ye voel dattu behuets Ind so
wannec het hem neder-gheghene waert
Spē hi bi-neder legghet wiede in die
stede daer du dat nemes ind in stadt
men hem niet so en hiesche hi niet
die **E**yn bat eyne altiader dat hi wat
ghelts ueine tot sijn e noetruoste Ind
hi en woldes niet Want hem gheuiach
de aue sijne hantwerck Ind doe hij
niet aene en het hi in bede hem dat
hi dat nemē tot anderē bi-nederē noet-
ruoste Doe spē hi daer van queem
mich tweer-hande schade Dat ejn dat
ich dat nemē behoue Dat anderē dat
ich vi-emai-ludez goet ewech gheue
daer van much welsch ydel eer-

De eyne tēr quāmē sulke gr̄yelen
 In die stat toe holstrām almyllen te
 Ghēuen Ind si name mit lich die schepen
 der kūken Dat si hem wylēn Wem de
 meyde behoeftē Ind si wylēn si tot eyne
 wtlettich mynische den wolden si all mylē
 Ghēuen Ind hi en wolder niet Ind sprach
 ich heb eyn weich palme lones daer
 van maeck ich vlechten Ind daer mit wī
 ne ich dat broet Daer nae leyden hile tot
 eyne weduwen huys Die hadde kinder
 ind doe si cloppeden voer die doer Doe liep
 hoer dochter al naect totter doerē Alz die
 miide was wt gheganghen tot hoeren
 weick want si ^{was} bleykeriche Ind si
 gauen hoer dochter cleyd Ind penninghe
 Ind si en wolder niet want hoer moeder
 hadde gheslacht si soldē gode ghetruwe Wat
 het weel gods wille gheveest dat si eyn
 weick gheuoden hede daer van si hoer
 noeti oft hebben soldē Ind doe hoer moeder
 neem Ind si en wolder niet Ind spēt ich heb
 god tot eyne p̄cator Ind ghi wilten mit
 huden nyemen Ind doe si bekanden horen
 gheloune doe eer den ligod **EYN** giuet
 man die was onbekant die quam in lichy

Ind bracht mit sich golt Ind hi bat den
priester daer inde woestijne Dat hyc
sijt woldē deylen deu bruederē Doe sprach
eyn priester dyē brueder in behouen
met Ind doe hi leei bat Ind die priesterē
met en woldē Doe sat hi den kirkorff
mitten peninghen voer die knie doe
Doe sprach der priester Soe willich
hi ueder dijs behouet die nyem daer
van Ind hoere gheyn in woldē bezoere
noch aen sien Doe sprach eyn altuad
God heeft dijnē offer onfanghen gant
ind gheest den arme lieden Ind hi gant
ind waert leei daer van ghebetet ~~dit~~
Dye altuaderē spiaken van eynen
gheerdeene Die ar beye Ind allet dat
hi ghear beyden mocht dat gaff hi in
almyllen Ind behielte selue die nauwe
noet-ott Daer nae laude die duuel in
sijn herte Ind spē laue dich ouch wat
gelts off du alt of lieck woe des dattu
dat hebbes tot dijnen kost Ind het ghe
schiede dat hi lieck waert Ind ver-aert
cijde allet dat hi ghelainet hadde Ind i
vroemde hem met volsin eart ind spē
daer nae quaem eyn wijs I meylster ind
spē du en laets deu voet aff sijden

448.

alle dijn licham woet anders verquylende
Ind hi satte hem eynen tijt den voer he
aff te sijnden Ind selu' nacht quaem der
gheerderneit tot sich selu' Ind rouwede he
dat hi ghesdaen hadde Ind luchtde en weyn
de Ind spc Heer- ghedenck mynre eerste
wercke wye dat ich ai-beyde man gaerden
Ind wye dat ich den armē dyende Ind doe
hi dit ghesproken hadde Doe stoeut der
enghels bñ hem Ind spc tot hem. **Wae**
sijn nu dñne pemynghe die du ghegad
heded Ind dñn hopen die du daer i hadts
Doe hi dat hoerde Doe spc hi Heer ich
hebbe ghesou dicht vergenuet mich Ich i
wils niet mee doen Doe iuerde der engel
gods synne voet Ind alte hants was hi ghe
lant Ind hi stoeut op des morghens Ind
stuck ai-beyden op dat velt **Dae** wae
quaem der meyster als hi ghesachte had
Syt yseren tangen ghetouwe dat hi hem
den voet af sijnden wold Doe sachten sy
hem hi weer des morghens op dat velt gae
ai-beyden Ind hi wunderde sich Ind gniest
op dat velt Ind sach hem ai-beyden Ind
In louede god die hem ghesout ghemact
had **Met** tu brueder vragehae eyne alt
wade Ind spc wilstu dat ich behalde tive

Ind bat he

Schillnghe doer myn e brancheit wille
Ind doe die altuader hoede sijne ghedechten
Doe sp iſt hi doen also Doe gind
dye bi ueder in sijne celle ind waert ghe
pynicht in sijne ghedechten of hi hem
yet hed ghesacht off niet ind hi stoen
op en glynck. Wieder totsen altuader ind
berouwede lichem sp̄ tot hem. Doe god
leg nich die waerheit. Want die ghe
dechte pnyghen nich om dei tweer schil
lighen wille Doe spirach d' Altuader
Want ich lach dattu ly wille heddes tebe
haldu Doe lachich dattu si behuels mi
doch so en eest niet guet dat me meer be
halde dan dei lichaam behouet. Want te
hel destu twe schillnghe so woert eyjn ho
pen ghewort in twe schillnghe ind ist
dat wy si bedorue of dan god op ons niet
denck. Wyei weि pe oule ghedechten in
god Want he heet onse i uectie ~~et~~ *Aijn*
bi ueder vi agtheide eyne Altuader wat hi
doen mocht dat hi selich weerde Doe toe
ghe die altuader sijne cleider wt ind gez
de sijne lenden omhe ind rechede wt sijne
hande ind sp̄c Allus sal eyn monich ey
welen van alle wei ellicher materien
ind sal lich cruyſighen taghen die bekrom

behorighen Ind jaghen den strijt
Pijn bi ueder ver-sakede dei- werelt Ind gaff
ghij giet den ar-mē. Nei- hi behield eyn wenich
Ind quaem totten Abt anthonyg Ind doe hi
dat in hem bekand Doe spē anthony tot
hem. Woltu eyn monich weerdē so gaand
in dat dorp Ind gefelt daer vleysche en legt
op dīnen rughe bloeten rugghe Ind kom
also hei. Ind doe hi dat dede doe quamen die
houde Ind die voghel Ind te retten sijne lich
ame Ind doe hi totten alruader quaem doe
vi-aechde hi hem of hi dat ghedaen had
de dat hi hem doeu hiet Doe wijsde hi he
den lichaam wre hi ghebeten was Doe
spē anthony die dye werelt ver-saken
Ind willen doch ghelyc hebbē die weerdē
also aenghevachten Ind ghebeten vanden
dūneleu Heil caslyang van lindomis
die dei- werelt ver-sack hadde Ind sijn guet
den ar-mē ghedult hadde Ind tot sijnen
de eyghelie wat ghehalde hadde Ind wol
do also mit volcommeure liechde ontstaen bey
de oermoedich Ind ooch eyn regule eyns
ghemeine leue doe spē tot hem basilius
du hees ver-steghen die werelt Ind doch
in bissu gheyn monich ghewoer-den

Hetyn brueder bat den abt ser apion
dat hi hem eyn guet woert sechte Doe spe
hi wat sal ich dich legghen Wantku hees
ghenome die haue der weduwē ind d'woey
son ind heefly gheleacht in dat vynstei
Want hi sach dat vynster vol buedre lig
ghen **E**yn heilich altuader liet **Fila**
Grius die woeude tot sijt-lin ind v'dien
de sijn broer mit sijnē ar-beijde Ind so dat
hi stoent inde-i-straten ind wolda v'kompe
Dat hi gheai-beyt hadde Doe outiel ey
nen mynschen eyne lack mit dulent sijp
lughen Doe vant in filagruis ind vleif
inder seluei-stede staen en spe **D**hi moest nu
noet hei-komē die in verloren heet ind
die otheue die in verlore hadde quam wey
nende Doe nam hem filagruis by sijden
ind gaff hem sijnen lack weder Doe bat
hem der mynsche dat hi des ghels eyn del
wedi-neme ind hi en woldes niet Doe
begonde die mynsche te roepē komet ind
siet wat dies mynsche ghedaen heet **A**
rei-altuader vloe heymlicheit wter stat dat
et niet te weten en woeide ind dat hins
ghoeret in woeide **H**ij begint b dat
vijde bned vander ghedult

50

Andre Anthomius de abt dyc
sat te eyne tijt In eyne woe
tijne had sijn ghemoede vvel i
eyn verdiertenisse had in eyn verstorenisse
der ghedachten Ind hi spiach te gode Ich wol
de selich weerd in mijne ghedachte Ind i
stades nich niet Wat mach ich doen i des
bedriuekenisse Dat ich selich weerde Ind hi
stoent op Ind omde hene wt Ind sach ey
nen sitceu al-beyden Also hijt selue weer
daer nae sach hi hem op staen vaden werck
had bede had euer al-beyden Ind vledten
maken van paluuen Ind euer op staen
totceu ghebede had dit was der-eughel gods
Die anthoino ghesant was tot eyne be
lyspinghe en toe eyne ver-wal-inghe Doc
spiach der-eugel gods anthoni Doe oach
also soe weidelijc selich Doe hi dat hoe de
doe ontmoet hi vrouwe Ind groet tu ver
laet *** Abt machair uis** die gheue te
eyne tijt van lyppe tot eyne stat die
hier there nichum Ind hi quam te slapen
in eyn straff daer van alds heyden be
graven waren Ind hi nam eyne doden
licham onder sijn hoest tot eyne kussen
Dese koenheit haetede der-diuvel Ind molde

Ind wolden ver-wezen Ind riep off hi tot
eyne wijn spi-ake Du vrouwe koem
mit ons te baden In eyu ander diuel ^{die}
waerde he nu also of hi onder hem witten
doden lichaam spredje Ich heb eyne pyl
ge-uum op mich daer om in mach ich ⁿ
komē Ind ^valtuader in gi uwelde niet ⁿ
hi doppēd op den lichaam Ind spē ^{Want-}
offstī machs Doe dat die diuelen hordt
Doe riepen sy lude stenen Du heefts
ens ver-wouē ind also vluwe sy Ind uoce
elwech ~~D~~ ^EVan den abt my lidou spred
men dat hi eyn woninghe hadde mit h
Jungherē in pelen lande Ind tue des kev
sers den Die toghen wt jaghen nae hoere
ghewoenheit Ind by spreyden wt hoezer
ten veertich mylen in dye leughede Ind
wart sy daer in vonden dat doeden sy ind
dyē altuader mit sijnē tween Jungherē die
waert ghevonden bymē den nette Ind doe
si laghen dat hi i-uw was en gheestlike
aen te sien Doe verwonder den si lich ind
spriaken bistu eyn mynche oft eyn geest
Doe spē hi ich byn eyn sondich mynche
Ind bin wt gheganghen myne sonden te
beteren en te beweyne ind aen bede Ihm
xp̄m des leuende gods soen Doe spriake

ly et mi is anders gheyn god dan lōne Ind vry
 Ind water. Die saltu aenbeden Ind salt hem
 offeren Doe antwoerde hi dese drack luyt
 cratuerē Ind ghi twijfelt **Mer.** ich bid uch
 bakenmer den ghene die ghewaer god is die
 dese drack en alle drack ghelchapē heet doe
 lachden sy hem aen Ind spraken den die ge
 erdeit waert Ind gheci-ulet waert den heites
 du eyne ghewaeren god Ind hi antwoerde ind
 gē den die louden gheci-uyt helben Ind de doer
 ghedoer heuet **Den** heit ich eyne ghewaeren
 god **Doe** pmygeden si hem Ind die brued
 die mit hem waerē die dwonghen sute offere
 Ind nae voel pijnē so hielwelen tveen brue
 dren die hoefta aff **Den** altuader pmygede sy
 niemghen dach daer nae satteu si hem tot
 eynen mael Ind schoten nae hem **Den** eyu
 op den **rust** rughe Ind der ander vā voer
 toe **Doe** spē der altuader tot hem **Waer**
 lyt ghi nu also eyns willeu ghewoerdē dat
 auschuldighe bluet te gietē **Morghē** vnb
 dese tijt sal ich vre moeder vlielen Ind
 bezouet werden Ind mit vren eyghene ghe
 lachste sute ghi vre bluet gieten Ind si be
 spotten sijne woert **Des** anderē daghes
 morghens ghynghen sy wt te jaghen Ind

et gheniel dat hem eyn herte oncliep wt
horen nette Ind sy laeten op hoer-peerd
Ind ragheden hem nae Ind also als hem
nae solden schieten Also schoert die eyu den
anderen in syn herte Ind also storue si na
deu woer-den dat die altuader hadde ohe
sachte ~~Eyn~~ ^{Altuader} die spēc ist dat
eyuē mynichell bekoeninghe toe komert so
woert alle wegthen sijn bedrievenlyc
ghemēndhuoldicht Dat hi krauck woert
ind miu-melt Doe sprakē sprach eyu aus
altuader ~~Eyn~~ brueder was in eyne stede
die hiet cattia Up den quaem eyu becoenig
Doe wye hem sach dat hi hem niet gaet
in wold noch in syne celle ontfacu wold
ind och hi broeds he bedorste so in wold hi
myne leue noch voeghen Ind wan hi va
der myllen quaem so en bat hem mynenā
te gaste also hi ghewou was Doe eyne
tijt haerde hi ghemeyt inde hitten Ind
quaem in syne celle Ind in hadde daer ge
broet yme ind in allen desen daudcere
y gode Daer nae sach god sijn ghedult at
ind benam hem die bekoeninghe Ind alte
hant quam eyn en cloppede voer sijne doer
Ind hadde eyne sach swae gheslaeden mit

vi-oede van egypten Doe der brueder dat
 sach doe begonck hi te weyne ind spach
 Here in bin ich des met wedich dat ich
 ewenich bedreest weerde ind doe die ve
 ker in ghe was ouergheganghe Doe neede
 hem die brueder in hoer cellen ind ind
 kruken deden sy hem als si hem voer
 eden **Eyn altuader sat mader woel**
 tijnen ind dat water was hem vij my
 len veire van sijnre cellen **Got eyne**
 mael doe hi water halen solde Doe ver-
 ker enckde hi op den weghe ind spc
 waei tu sal dese ar-beyt do ghen Ich vij
 coinen ind wonen bijden water Doe
 hi dat ghesproken hadde Doe sach ihm
 ind sach hem eyne volghen die telde
 sijne voetstappen **Doe vrachede hem**
 die altuader wye hi weet Ich sp bin
 spc hi eyn enghel gods ind bin ghe
 lant dijnre voetstappen te tellen **Doe** ind eva dich te lone
 dat der vader horde doe waert hi also
 sterck ind bereyt in sijnre ghemoede
 ind buwed sijnre celle vanden ware
 vijf mijlen voer der **Eyn brued**
 was in eyne samenvinghe ind was
 ouveredelich ind waert steedelich he

beweerd tot tornen Ind hi sprach in sich
seluen Ich wil gaen ind woene alleyn
Ind so warme ich mynē in hebbe mit
dene dat ich spreke off van den ich niet
horen en daer-^{te} weerde ich rastende ind
quint des torns Allo grück hi wt ind
woende alleyn In eyne kulein Dat
eyne tijt voldē hi sijnē vleſſche mit
water Ind satte si op dyē eer-de Ind et
gheuyel dat si snettichen om stor-de An
der-werck voldē hi si ind euer stor-de sy
ome Tatken der-den mael voldē hi si
en si stor-de euer ome Doe waert hi
tot nich ind hiet ~~bie~~ vleſſche ind te
braect sy Doe quam hi weder tot
sich selue dat hi vanden selue dūele
was ghegeert ind spēt ub bni ich
alleyn ind hi heet nich verwomen
Ich wil weder gaen in die samenvinge
Want alweghen is des al-heys des ind
der ghedult behuelt ind ali-e meynt
der hulpen gods ind grück weder
in sijne stede ~~E~~ Eyn bi-uedei-waert
he jaer-aengheuochten van sijnen
ghedichten Dat hi wt solde ghaen
van der samenvinghe der bi-uedei-

Ind alle tijt nam hi op sijn bedde daer hi op
 spach te ligghen Ind woldc wt ghaen Ind
 wane et auont waert soe sprach hi in sich
 seluen **Morghen** wil wijc ich van hene gaen
 Ind des morghens spēc hi wij dwinghen ons
 doe god huden hyc te bliue Ind doe hi ic
 iaer had volbracht alle alto te doe beuam
 hem god die bekortighe **E**yn altuader
 spēc van eyne brueder die ic iaer waert
 denghenodten van sijnē ghedichtē alto dat
 hi van aert abijuelde Ind lich selue ver-
 edelc inde spēc Ich heb myn seel verloren
 hi want ich si verloren heb soe wil ich gaē
 in die wezelc Ind doe hi gnick doe quam te
 hem eyn stemme op deu weghe Ind spēc
 die bekortighe die du ic jaer omie ghe-
 leden heenes dat heet dyne crōen gheslecht
 in keer wiede in dyne stede Ind ich wil
 dich benyemē alle dyne boese ghedechten
En mach men bekēnē dat et niet guet
 hi is te abijuelen om die dinck die inden
 ghedechten komē. Want allulke dinck be-
 reyden ons die crōen off wij des wael ghe-
 brucken **E**yn altuader sat in thebayda
 in eyne kule Ind hadde eyne ghepruef
 den hingher Ind der altuader had eyne lede

dat hi den jonger des anonts vmaende ind
hem leei-de wat sijn-e seelen mitte was ind w
gheneyel dat sulke leyen geestlich quaten
totken altuader om sijns sti-englē leueno
wille ind doe hi sy gheti-vest hadde doe gne
ghen sy van hem ind also sat der altuader
euer in leerde sijn-e jonghe des anonts na
sijn-e ghewoenden ind doe hi also sat ind
spēc doe waert hi ontslaep ind die jonghe
beide want hi ontsprack ind leerde hem
nae sijn-e ghewoende ind doe die jongher
langhe gheseten hadde dat die altuader mer
en ontsprack **w** Doe waert hi bedwonge
van mochtet sijn-e ghedrechten dat hi cla
pen stughes ind hi wede stoent die ghedre
ind grach litten ind also waert hi leuewok
aen gheuochten dat hi wede stoent in sijn
ghemoede ind nae der myder nacht doe
ontsprack die alte uader vanden claepe
ind vant den jongher noch by hem littende
Doe spēc hi tot hem mynghes du noch niet
in wede Reyn ich vader wantu mitte niet
gahn en herts Doe spēc der alte waert om
en cloppedestu niet Doe spēc die jongher
ich en doerste niet op dat ich dich niet in be
di uerde vader ind sy stouden op en begonden

54

metten te beden Ind nae di- metten doe liet
de altauader- den jüngher gaen Ind doe di-
altauader- alleyn sat doe waert hi intzindz;
Ind eyn wylde hem eyne schoen stede Ind
mide- stede eyne stoel Ind op den stoel vij
crone Doe vi-aghede hi den die hem dit
wylde wenie dat toe behoerde Doe spē
hi drijuen jüngher Ind dese stoel heet hē
god gheuen vñ sijn gude leue Mier de
le crone heet hi in dese nacht verdient
doe dit dei- Altauader- hord waert hi wrey
lende en wonder- de lich Ind riep den sou-
ther te lich Ind spē Gheloue mich ich
in valste in dese nacht niet du in seg
ches mich wattu in dese nacht ghedaen
of ghedacht heenes Mier dei- vi-ueder- in
wilt van deseughen niet te antwoeden
Mier hi spē ghenade vader ich en heb
niet ghedaen Mier dat ich van auyt myme
ghedachten leudwest ghedwonghen waert
slapen te ghaen Mier wantu nich nae ghe-
woenden nich niet en liets gaen Doe en
gmet ic niet Doe dat dye altauader hord
dat eyn mynsche also deck van gode gecroet
woert als dict als hi sijn vi-ueder niet
steit Also in lachte hi sijn vi-ueder niet
Mier aff doe dat bestre Mier eyne anderē

gheestliken bi-nede. lachē hi id vñ dat
wijn leerē dat god om so kleyn denghen dye
ci-oen gheest Dar ~~om~~^{oec} ghet dat sich eyn
mynsche wat bedwinghe in allen denghen
dei-god Want daer ghelcreue ~~w~~ dat
hiemeli-ich hider ghwalt ~~w~~nd die ghwalt
duen dye gi-hpent ~~w~~ Eyn altuad die
alleyn woende Die waert tot eyne tijt
sleek ~~w~~nd doe hi nyeman n hadde die hem
dien de Doe stoent hi op ~~w~~nd aer dat hi n
hijn-e 'cellen hadde ~~w~~nd doe hi also xxx dat
ghe ghevelen hadde Dat tot hem nyeman
in quaem Doe lande god lyne enghel tot
hem te dyent Doe dei-engel leue daghe
by hem hadde ghevleest Doe begoudre die
altuaderē des lieke vaders teghedenckē ~~w~~nd
sproaken te samē Wye gaen ~~w~~nd belyen
of der bi-nede yet sleek si ~~w~~nd doe si ghe
couen wateren w ~~w~~nd gheade gheclopper
hadden doe voer dei-enghel van hemē
Doe riep der altuader in dei-cellēn liue
dei-gaet van mich ~~w~~nd si lyne die doer
wteu heiē en ghwinge in ~~w~~nd viagere
wae om hi also ghecoepē Doe spē hi
ghelb xxx daghe sleek ghevleest dat nyemē
mijnē en achde ~~w~~nd doe lande god lynen

55

enghel die mitl leue daghe om ghedient
heett Ind doe ghi quamet doe voer hi van my
Ind doe hi dit oghesproken hadde doe ver-
scheyde hi in vreden Ind die altuaderen v'
wouderden sich Ind loekden god want hi mye
want in verliet die in hem hopen ¶¶¶

abt gelasius die hadde eyn bueck dat was
wael vrm schillmgher weert Ind hadde in
beide dat alde in dat nijve testament alte
mael Dat bueck was in die kn-ke ghelachet
dat des sondaghes daer wt mochtē lesen soe
lyc walde Doe quam eyn vremē br-ueder Ind
voechde sich totten altuader Ind lach dat bueck
Ind beateerde des Ind stalt Ind gruck sijnen
voecht Alre- der altuader en volghede hem
niet nae alleyn hi wylt wael wat hi ghedaet
hadde Ind hi gruck mitten bueck in die stat
Ind boet dat veyl Ind loeffdet vrm schillmge
Ind in quaem myemē die ic woldē ghedaene
Doe quaem eyn Ind bat hem dat hijt hem
ten eer-sten dede te besien Ind hi leender hem
Ind hi nam dat bueck Ind gruck daer mede
totten abt gelasius dat hijt besleghe oft guet
weer Ind of des ghels weert we Doe spē
die Altuader geldet id is guet Ind id is des
ghels wael weert also gruck hi weder mit
den bueck totten verkoopē Ind spriack

X Hebr

anders dan die hi vanden altuader ghehoert had
Sich spēt hi ict ~~gelaten~~ den abt laten belien
ind hi leide id in meer des ghels met weert
ind doe hi dat hoorde Doe spēt hi in lacht die
altuader anders niet vreyn spēt hi Doe lacht
de verkouper nu in wil auch des des buedes
nu in meer verkoopē ind hi quam i u wen
ind gnick totten altuader ind bat hem dat
hi sijn bueck weder nemē Dye altuader in
woldes niet weder nyemē Doe spēt die brue
der in nyemes du dat niet weder Ict in
weerde nu meer lekei Doe spēt der altua
der in machstu niet lekei wesen Sich soe ne
me icht weder Also bleyft die hi weder biden
altuader went in sijn doet ind beter de lach
in sijne ghedult **D**ye altuader spreken
van den Johāns den myn-en van thobarda die
eyn junghe wa des abts enos Dat hi yn
jaer drie in sijn lieck daghen diende epne
altuader ind dael nae satte hi sich op die
matzen des was dye altuader bedreest
ind hi alleyn voel voer den altuader ghebeert
hadde Nochtan in spēt hi nye wees ghe
lont **N**ie doe hi sterue solde ind die altua
der vander teghenoech den dael omme saten
Doe nam hi hem byder hant ind sprach
Wees ghesloten wes ghesloten wes ghesloten

Ind hi bewal in den altuaderen ind sp̄
 dit is eyn enghel ind niet eyn mynsche
~~Exalt Johānes~~ die kurte die sat tot eyn
 re tjt voer der kn̄kē ind die brüeder qua
 men om hem staen. Ind hi vi-aghede in ellich
 em lyne ghegede. Ind eyn altuader lach dit
 ind haetde dit. Ind sp̄ ~~Exalt Johās~~ dijn vaet
 is vol vergiffenselle. Ind hi aertvoerde hem id
 is also dei- altuader sp̄ doer dit heestu ~~all~~
 daer om ghesproken. Wantu alleyn die dyck
 den luyden van in buten liut Segheltu eue
 den die dnick die van in bymē sijn wat
 soldeltu dan sprekē ~~Exalt yldeorus~~ wa
 die was eyn priester in lichy ind so wye eyn
 uen heken brüder hadde of eynē krancke
 dighen ind die krankheit van hem vdi hūe
 Wolde ~~Exalt sp̄ yldeorus~~ brechten tot mich
 ind hi namen tot lich ind maectde sijn seel
 gheecht in sijnē ghedult. ~~Exalt mattharius~~
 in Egyptē lande van eynē mynsche dye
 hijne doer ghebrōken hadde ind nam hem
 aller dat hi hadde. Mer der abt stuent by hē
 als eyn viempt mynsche ind halp hem laden
 ind bracht hem voer der wegē mit aliē wou
 den ind sp̄ in lich selue Wyer in helben in
 dies werelt niet ghebracht goed ons id is
 gaet

ghelijker also hi wolle god si ghebenedijt in allen da-
dinghen **A**In sydji waert eyne vlamynghe
der bi-nederre Ind die altuaderre wolden **A**b
moyses beprueue Ind sy vei-smade hem Ind
spri-aken wat wilt dese man onder den vrue-
deuen doen Ind hi hoerdet Ind sivech Ind de
dat couent ghelaeden waert **Doe** spraken
sy totten abt moyses dye hem mylhandelt
hadden **Woei**-destu yet bedi-uest **Doe** sp̄c hi
ich waert bedi-uest **Mer** ich in sp̄c met
Artyn bi-neder waert gheki-oyt van eyne
andere bi-neder Ind hi quaem in totten abt **sul**
van thebean Ind lachter hem Ich bin ghe-
skrioyt van eyne bi-neder Ind ich wil mich
wreken **Doe** sp̄c der altuader nev myn
soen niet saet laet gh gode die wrach Ind hi
sp̄c ich en i-altemet ich en heb mach gheske-
ken **Doe** sp̄c der Altuader bi-neder wy zit-
uen ons tot onsen ghebede Ind de Altuader
stoetur op Ind sp̄c **God** wij in behouē des in-
dattu dme op ons denches **Want** wij ons
seluen wreken willen **Doe** dat die bi-nader
hoerde **Doe** wel hi den altuader te voete Ind
sp̄c vader vergiff mich Ich en wil niet me
in tivd aghe sijn mit minne bi-nader **EAT**
Doe eyne tijt suame moerde naen o Teyne

Talmaes 11

57

in eyne altuader's minster. Ind spraken
tot hem wij sijn ghecomē allet dat te nyē
men dat in dyne celle is. Doe sprak der alt
vader. Nyemet myne lyue soen also wel
als guet dūck. Ind sy name allet dat si
inder cellen vonden. Ind ḡmghen horen
weech. Neer sy vergaeten erne lach die
verborghen lach inder cellen. Ind die altua
der nam den lach op. Ind liep hem nae
ind sprak. Soen mij ^{womt} mit uch dat ghu
gheren hebt inder cellen. Ind si quameu
in eyn wonder der ver-duldicheit des alt
uaders. Ind keerde den omre en gaue hem alle
sijn dūck wieder. Ind hadde alle te same
rouwe. Ind spraken weerlich en dit is
eyn gods mynsche. **X** Gultke brueder
naemen tot eyne altuader-e sitende ind
woestenijen. Ind vonden kinder buten den
minster dat vee huendre vutenelich
woest sprekende. Ind nae den dat dye
brueder den altuader ghelyen hadde. Ind
hem hoe ghebede gheopenbaert hadde
ind van sijnre antwoorden sich ghebarert
hadden. Doe sprake sy vader waer omre
leestu dese kinder bij dich wezen. Ind

61

in verbiuys hem ic ~~al~~ af alcalle lo
de-ye Doe sprak de- altuader. Ghe
louet mich des brueder Ich heb des me
wyghen dach Wille ghehadt dat ich w
hem verbyeden wolde. Ne-ich craette
mich seluen Ind spē in mach ich des
cleyuen niet ghedraghen wyd wolde
ich dall groete becaringhe gheheden off
ly god ouer mich ghehenghen wolde nu
daer om en legghe ich hem niet op dat
ich ghewoende kryghe te draghe Ind te
lijden dat op mich velle ~~E~~^{ET} ~~yn~~ alt
uader hadde eyn knyt mit sich woene dat
sach hi wat eghes doen Doe sprachly
tot hem eyus in doen des dinghes niet mee Ind hi i
was hem niet ghehorsem Doe dat de
altuader sach doe liet hi die sorghe des
longhelyke wt syne ghedechte Ind riche
de sich seluen Doe sloet dat knyt die
celle daer dat broot in was di n daghe
ome Ind liet den altuader longherich
soken Ind hi en vragede niet waer hij
est wat hi wt dede ~~E~~^{ET} ~~yn~~ altuader was
die had eyne ghepijneden hinghe den
Die eyff hi te eyne tijt van sich in syne

ongemoede Ind der jünghei sat daer
 wt voer-dey dooren en bede Ind doe die
 altuader die doer op dede Doe vant hi he
 daer sittende Doe bedi-ueerde sich d'altua
 der Ind sprach Du bist myn vader wat
 dijne oetmoedicheit Ind dijne gheduld
 heet verwonne die krankmoedicheit
 mynre seelen Roem her in voert me
 saltu weten datku salt sijn myn vader
 Ind ich wil wesen dijn jongher Want
 mit dijnen werken heuestu bivonē im
 alder **E** Sulte altuader sprake dat
 li ghehoert hedde van heiligen lude dat
 sulte jüngheren wezen Dye leydelna
 wezen der alder Ind ly spraken van ey
 uen alden dat was eyn drücke man
 die maecte des daghs eyn matke Ind
 verkocht die inde neelsten doep Ind ver
 drück den loen Daer nae quaem eyn
 hück brueder tot hem Ind die woende
 mit hem Ind die maechde ouch des daghs
 eyn matke Der beyder knatken loe na
 der alde Ind v'dranch inden wijn Mer hi
 brachte den brueder eyn wemel des auets
 Ind doe hi dit dij laer om ghedaen had
 de noch der brueder en sprach mer daer
 om mer hi dacht hi meer naest Ind hi

ete ei-melijc hi wolle op staen ind wol-
de sijnē wedj ghaen **E**uer so dacht hi wat
hi gaen mocht **H**i wolle doer god daer
blyuen inden ghemeynē leue ind alte
hants openbaer- & lich^{hem} der enghel gods
ind spē tot hem in ganch nygent **W**aer
morghen wil wi tot dich come **D**oe bat
der brude den alden dat hi ne ge magt
ghe **W**ant sijne vi mit wolden inde dage
come tot hem ind wolden hem mit lich
nyemen ind doe dye tijt quam als dy
alde plach in dat dorp te gaen **D**oe spē
hi totten junghe **S**oen myn ly en come
met **D**oe spē **A**ch der brude aentwijn
uel ly come ind also doe ly te lamē spē
Doe ver-schede der junghe brude in we-
den **D**oe begonde der alde **S**leer te weyne
ind spē **W**e mich soen want ich also me
ind haer ver-suyme lich gheleuet hebbe
ind du hees in kruiter tijt dyn seel mi
ghedult selich ghemaeck ind nader tijt
waert der alde meslich en ghepri-oelt
Duch so spē-ekē die altuader van eynen
brude **I**nde der brude grück totten alt-
uader ind nam hem war hi in syne celle
hadde **D**it lach der altuader molhi in ve-

Si-aefdeus met **Mer** hi dwanck lach mee
 te al-beyden mit sijnē handen dan hi plach
 Ind sprach ich gheloue dattken bi-uede groet
 noet duet Ind doe die tyt quāem dat d'
 altuader ster-uele sole Doe stoende ander/
 brueder omme hem Ind hi lach op de brued
 dyē hem ghesloten hadde Ind spē tot hem
 keer- dich hei te much Ind hi hielte hem ind
 kuisse de hem ind sijne hande Ind spē brued
 hie dankte dessen handen **Want** nu doer-
 hooren wille vaer ich te hiemeli-ich Ind
 ver-brued' quam te rouwē Ind tot beteringē
 ind waert eyn ghelycdest monich vāden
 Gempel des groten altuader-s **EATM**
 Ver altuader-e sprach dese reden Doe ich
 was in oyn-intho Doe quamē daer eyne
 late- dachs arme lude almyllē te ontfan
 Ind doe si liepē Doe was daer eyn ondē hē
 Die niet meer dan eyn massa en hadde
 mitser helsten bedecte hi lich Ind daer was
 groete kolden Ind ich ginch ic water te ha-
 len Ind hoer-de hem min-nelen Ind ludre
 vanden kalden wede Doch so ti-oelde hi
 lich seluen Ind spē ten lesten Ich danche

dich lyue here ja wye doel i[n]ker lude
nu siten inden gheuencken yssle ind ylerē den
hoer voet lynt inden stock gheslaghen Dye
oudt hoer water niet v[er]ylke laten i[m]moghe
hei ich bijn vij als eyn keyser Ich strecce my
ne voet wt ind wandel waer ich wille dese
woerdt hoer-de ich hem sprechen ind ich gmech
in vrd lacht sy den bruedere ind sy woerdend
seer ghebetet **E**yn altuader plach steet
lichen liech te sijn Doe gheuyel dat eyne waer
dat hi niet liech in waert Doe waert hij
waert seer bedruest ind weynde ind sprach oad
dye heet myns vergheten ind in heet nich mer
beluedcht **E**yn brueder waert gheþinget
van sijnen ghechte dat hi soldē ewech wt
den cloester gaen Doe openbaerde sich hem
eyn abt ind spē tot hem Chanck siten in
dijne celle ind gies dymē lichām de want der
cellen te pande Dattu niet wt in gaes ind
laet dijne ghedchte dencken war si willen
dattu alleyn niet dijne lichaam en wepes
wt celuen **E**yn altuader spē die celle
des monich is eyn ouen te babiloniën Dattu
dye dijn knidei gods mede vondē woerden

oech, is si dye wolcken daer god moyles
 doez toe spē. **Eyn** brueder braghe
 de eyne altuader had spē. Wat sal ich doe
 Want myne ghedechten in laeten mynch;
 eyn vre vallen in mynre cellen. Doe sprach
 der altuader. **Soen** ^{weer} **lukke** in mynre cellen
 had ar-beyde mynch dijnē handen had aenbe-
 de gode aen onderlaet had weep mynre ghedechē
 in gode had nyemant in bedreghe dich wt-
 te ghaen had hi lachte hem diele meer.
Eyd was eyn werentlich myngelmeid
 die hadde eyne vader. had dye myngelmeid
 beyheerde mynch te weerdien had doe hij
 langhe ghebeden hadde doe in woldē hem
 der vader met volvoerden ten lesten wat
 hij ghebeden van sijnē ghetrouwē vrindē
 nauwelich volvoerde hi. Doe ghemick die sū
 ghelmeid in eyn cloestere had waert eyn
 mynch had begonde volcomelich te doen alle
 die weken des cloesters alle daghe te valle
 ya ooch nae tween daghe oft in der weke
 lich eyus te lauende. Dit lach der abt had
 wonderde lach had louede god in sijnen
 valsten had in sijnē ar-beyde had et ghelschie
 de tot eynre tijt dat hi den abt bat dat hi

hem liet gaen in die woesteme Doe spryde al
soen myn laet dat wt dyne ghedchte wantu
in machs also ghetane al-beyt ind bekoringhe
ind swyndicheit des wyants met hiden ind
vellestu in bekoringhe so in vindestu daer my
men die dich troesten moghe ind bedrueten
nylle die dich der wyant toe bi-enghende woert
ind hi begoude noch meer te bidden dat hi hem
ghaen liet ind doe die abt lach dat hi niet ou
~~ghaen~~^{halen} en mocht Doe hi voer hem ghebeden
hadde Doe liet hi hem ghaen Doe bat hi den
abt dat hi hem eyne mede ghene die hem den
wedj wylde ind hi ghaff hem mede twe mo
nichu vanden cloesten die ghinghen nur
hem ind doe si hadde ghevandelt twe daghe
inder herten ind lachten sich neder op die ee
de ind doe sie eyn luctel gheslapē hadde Doe
quam eyn ar-e ind sloech op en myc schnen
vloghelen ind sy ontsprunghen ind si sagē
den ar-en ind sy sprachen te hem: Sich dat
is dyn enghel staer op bud volghe hem ind
hi stoeut op ind lachte den vi uederē dat si we
der keerde ind hi volghede den ar-en ind quam
daer hi sich gheslat hadde ind alte hant hest

61

hi lich op en vloech ouer eyn kleyn velt
Doe sat hi lich euer-
Ind der- bi-neder- volghe//
de hem Ind dat ghelschede dr-ij werft daer
nae keer de lich der- si-ii totter- voerdre hant
aff ind in openbaer-den lich niet nie: Nochtan
so volghede hem der- bi-neder- nae te lesten wart
hi ghewaer waer daer- stouden di-ye palm boum
Ind eyn borne Ind eyn kule Doe spij hi lich dyt is
dye stat dye mitch god ber-eyt heet Doe satte hy
lych in dye knyl Ind aet y vander vrucht S boum
Ind di-auck wten borne Ind also woende hi da
les jaer omme Dat hi nye mynslche en ghesach
Ind lich eyne daghes quam der- diuel In eyns
aloen abts ghelykemisse mit eyne ei-stadty
ghen aensicht Ind doe syne der- bi-neder ghe
waer waert Doe ontsach hi hem en begonde
te beden Ind doe hi vanden ghebede op stoent doe
spij der diuel Wye beden noch eyns bi-neder
Ind doe si ghebeet hadde Doe spij der diuel
Wye langhe heuestu hi ghewoent Doe spij hi
leff jaer Doe spij der diuel Sich heuestu
aldus langhe by mitch ghewoent Ind ich in
wiltres niet dattu hiev woended dan ouer-
dr-ij daghe Ind ich en heb hi niet ver- e eyn
doelber van dich Ind daer- in quaem ich i
yj jar-en nye wt aen huden Doe ich vernam

datku nich allius nae woendes ind ich wold
ghaen tot deseū gods mynischen ind wold
mit hem sprekken dat onser lelen vromlich
weer. Ind dat legghe ich dich brueder dat
wij ons aldus met en beteren in onse cel
len te ~~te~~ lyfken aeuden licham ons heer ind
dat bluet niet te ontaen ind ich heb aint
dat wy van gode ghewoopen werden. Ist dat
wij ons ontferte vander ghenuaden. Herz ic
legghe dich brueder ouer dijn mylē is een
doester. Daei- is een priester daer ghaen
wij des sondae off ouer veertēuacht ind
onttaen daer dat heylighē sagameit ind
ghaen wieder in onse cellen. Dielen ract
dunels behaghe de n brueder ind des son
daes quadem hi tot hem ind spē. Wy ghaen
want het is tijt ind hi ghanghe totten doester
daer die priester was ind doe si daer in
quamē doe lachten sy lich in hoer ghebeert
daer nae stoeut dei brueder op ind sach om
sich ind in vant den knape myrghē die hem
daer in gheleyt hadde Doe spē hi waer.
mich hi geganghen syn. Weer hi yet totten
ghemeyne behoune gheganghen ind doe hi
laughe ghebeert hadde ind hi niet in quadem
doe gruct hi wt ind vrage den brueder

nader steden waer ic der abt der alde dy^e
 mit mych her in dese kerke ghnick Doe
 spaken die brueder wij in saghen myeme
 mee her in gaen dan ich Doe bekande
 hi datker daniel gheveelt ^ynd spe lich
 myc wilke schalheit myc d' daniel wt
 mynre celien ghetoghen hoeft Doch so
 in rouwt myc niet dat ich to her ghe-
 comē b'm tot eyne gueden werike Ich wil
 ontaen dat heiliche sacrament ^ynd wil
 dan weder ghaen in myne celle ^ynd doe
 dy'e gods dienst ghedaen was Doe wold
 hi weder ghaen in sijnre celle Mer dr-
 abt vanden cloester die hield hem ^ynd spe
 du in etes mit ons wij en laten dich and's
 niet weder keeren ^ynd doe hi gheten hadde
 doe stoent hi op en gnick weder in sijn cel-
 le ^ynd lich der daniel quaem euer in
 eyns ^ym weelichen junghelms ghely-
 kerlycke ^ynd begouden aen te sien vanden
 houede altotken voeten ^ynd spe Weer is
 hyst off in is hys niet ^ynd begouden toe
 mincken Doe spe der brueder ~~Wye~~
 liet ghi myc aldus aen Doe antwoede
 der daniel ^ynd Ich wene dattu myc yet

y add

bekennes nae so langher tyt Ich bin dyns
vaders nagheweier. Ind bin des man soen
Ind in het dijn vader met alsoe Ind dijn
moeder niet in heit si met also Ind din
suster also Ind dynne naem alsoe Ind in
waeren vre knechte niet also Ind also ghe
heit: **N**er dijn moeder Ind dijn suster
storuen ouer dijn jaer Ind nu is dijn va
der doet Ind heet dich ghelaten tot eynen
erue Ind spē Weme misch myn ghet lae
ten mynen soen den heilighen man dyd die
werelt ghelaten hewet Ind nae god ghe
ganghen is done laet ich alle myn ghet
Ind wye hi enb eyn gods mynsche si Ind i
weyt waei hi is **D**och ganch in leugthe
hem dat hi come Ind gheue dit ghet den
ar-men voer myne soel mo voer lyne seel
Ind voel lude hebbet dich gheslecht Ind in
konden dich niet venden **N**er van gheualle
bin ich heet ghetome Ind dacht op dich **R**u
in verluyin dich **R**om Ind verkoop alle dinct
Ind doen nae dyns vader **I**nd **D**oe antwoede
de brieder Ind spē **I**nd in ghehoert mich
niet toe dat ich weder gaen in die werelt
Doe spē **D**er diuel in comestu niet ende

63

lects dat ghet verdiuen **Soe moetstu**
daer voer ieden gheue voer den aeusicht
gods **Ind ist aldus quaet dat ich dich legt**
datstu comes ind gheues dat ghet den al-
lien als eyu ghet ketteneer **Op dat het**
van bolen whue och van bolen louteren
niet verquylt en **wede** werde dat dena-
men ghegheten is ind is dit also swae
dattu komes ind gheues den armen
almytten nae d'ijns vaders wylten voer
sijne sel ind voer die d'ijne sel ind kiers
te hant weder om i d'ijne celle. **Wat wil**
ich mee ieden **dit** aelen i ade leyde hi den
bi-ueder weder in die werelt ind g'ück mi-
hem al totter stat ind daer verloes hi he
doe wolde di- bi-ueder gaen in sijns va-
ders huyd als of hi doet weer ind sich
de vader quam leuedich teghen hem wt
ghegaesthen ind sach in ind bekande in
te niet ind spē tot hem we bestu ind
waert bedruest en i mocht hem niet ant-
woerden ind sijn vader begonde hem and
weert te vi-aghen van wan hilweer doe
waert hi verdoert ind spē ich van d'ijns oē
doe spē die vader waert toe bestu weder
gheconie doe schaemde hi sich der waerh
te legghen ind spē dijn leuen heet micht

hei-weder ghetoghen **Want** ich dymre be
gheen-de te sien Ind also bleyft hi daer ind
met langhe daer nae viel hi in onkuyshet
Ind alleyn hi voel vaden vader ghepnynde
waeit **Doch** so in quam die ongheluck
kyghe met te zonwen ind blyft inder
weert **Daer om bi ueder** so in sal eyne
mouch nu mer wt hijn e celien ghaen oft
hem ouch gheraden woerde **¶ Smitten**
ellice Dye spij die mae-ver-elt sulke
bi-decke gheraden heuet **Dye** leget men
in de liestri horen danck ind wy om onsen
louden legghen ons in huden **Op dat wi**
mit williger vraken onse-ghedachten
Dye toe comende pijue van ons legghen
Mit datku volles in myem met daer van
eyn orlake **Mit datku** li-auck un-des wat
die met en vast die woert ouch wael armes
Heglymies du sulke gude werke in laet
dich van des viants hider mylle met dae-
vanti-ecten **Want** van dymre gheult waer
de-wyant verlust **Want** die daer be
ghint te ziegelen die totten ier-sten heer
gueden mit **Daer nae** wan hem dymre
teghen is soe in weppen sy te haer niet
noch in verliesen dat schep te haer niet
mer si lieden ewenich ind vechten teghen
die vaden also langhe went si euer gude

Want ker nghent also collen wye ooch doe
also ons eyn weder-streuech gheest comer soe
richten wy dat a-ice op voer-den zieghel so
mochten wy aen vaer- lieghelen ouer diese w
et. ~~Al~~ ^{Al}ien spr iecht vanden abt thedo
~~ius~~ ^{ius} huid van den abt lucius inde vande heee
toe alexandr ie Dat li vijftich laet ^{ou} also hoe:
zeel weder- toghen huid spraken nae den wriet
wissen wi ghaeu ewech huid also dadeu li al
tijt huid dachter lae der- altiedere ~~Al~~ ^{Al}iet m
machaerius ^{die} quaem totten abt anthonyus op den
beghe Doe h voer- dyne doer- cloppede Doe gmet
hi daer- wt huid sprach we bestu Ich ben machi
nus ^{hi} spr hi Doe sloet hi die doer- en gnickt
huid liet hem daer- voer- huid doe authans machi
nus gheert lach Doe dece hi die doer- op huid
guck hem vi-velichen huid spr tot hem lam
ghen tijt heb ich dijn- e begheert te hoeze huid
hi hei-ber-gheen hem want hi moyde was ve
ti-voten ar-beyde Des auens lachte abt antho
mey eyn weinich palme aen en begode te wukke
Doe spr tot hem abt machaerius Weef my
outly dat ich mych aen legghe te wukke Doe
spr hi ich in heb niet mee Doe maechde machi
nus eyn groet binnelijn huid lacht dat aen
te wukken huid also saten li des auens huid spra:
ken vander- seelen mynticheit huid maechden

eyn matke Ind die matke voer- selue doe- die vñ
hei- Ind die kullen sante Anthomius Ind sach dae:
voel samenynghe voel-e matken dye sante madis
aruis ghemaecht hadde Ind wonderde lich Ind
kussede syne hande Ind spē voel doechē komen
van desen handen **A**be amen van mitia
die quam totten abe anthomius Ind spō tot hem
Ind leyde Ich hen dat aen dat ich voel me ar-
beyds lyde dan^d Ind wye is dýne naem in alle
dinghen also verhoedt bonen mit **D**oe sach
hem anthomius want ich mee lyueo heb dan
du **E**re bruedere spi-ake dat lylke phili-
sophi wolden te eyne tijt die monichē treue
uen Ind daer- quadem eyn monich spī-ninghē
In eynen witten cleyde wael ghelyckē sy spē
ken knem her- Ind hi gunde onweerdelen mi-
schelt woerden tot hem Ind gunde wieder- en
wech Daer nae quam eyn ander monich eyn
gi-oet **a** man van labia Ind sy spiraken tot he
Du bote monich als knem her Ind hi quadem
alloupen de Ind si begonden hem te hallaghen
Ind hi kee- de hem die ander- backē toe Ind toe
hant vielen hem die philosophi te voten Ind
daer- uae spiraken sy Wat diert ghi monichē
mee Ind- woestenien dan wijn ghi walter **m**
wij vasten ooch Ghi ghe calteyt ich ind dat
doe wij ooch Wat ghi anders diert dat doen wijn

ouel. Wat ist dat ghy dan nie duet inde
 Woesteneyen sietende Doe antwoerde die alt/
 uader. Wij hopen spē hi mider ghenade gods
 Iud hi belwaert onse ghedechte Doe spraken
 sy der re in kūne wij niet belwaerē Iud li
 woerden enre ghebetereit ni betē hem ghaen
E**R****I** **H**acuus des abts pastore bi ueder
 die hadde gonsē tot eyne monich buren da-
 cellen Iud des en wolle abt pastore niet
 hi stoeut op Iud gheuck tot den abt past
 amona Iud lachte hem myn bi ueder paci
 die heet gunst tot lullen bi ueder des iher
 Gheen en lyde Doe lachte hem du abt past
monas Wye abt pastore leuestu nach
 Ghanch Iud siete in dymē cellen Iud siete
 in dym heete dattu naulich eyn laet in den
 grāte gheleghen hees **E****R****I** **V** **N** bi ueder
 Wagheede den abt aghaton Iud spē hinc is
 eyn ghebod ghetome Iud eyn hraet si ist
 hant nich voer hem mider dat vanden nich
 dat ghebodt gherome is **I** **N** wolle ich gā
 ghen totter stede om des gheboedes wille in
 ch ontlien den st̄yt Doe spē der altuader
 also was aghaton hi viulde dat ghebot Iud v
 wan den st̄yt **E****R****I** **A**bt blysalon spē eluck
 el nacht ouer eyn woende ich ond deseun de ne
 datt ich mye en liep **E****R****I** **A**ben spē och

vander Joncti oulve **S**azien Dat si yl jaer woe
op eyne water ind lich mye boughē in woldē
dat si dat water aen leghe **E**ustreke vredē
quamē tot eynen groten altuader inde we
stremen ind spraken tot hem **V**aer wye
machstu hū-woenē ind dien arbeyt hiden
Doe sprach de altuader alle den arbeyt den
mijns leunens den ich hijn lyde hi is des mer
weerdich dattue die noeme by eynghe dagē
der pijnē **E**yn diueder vrughede eyne
sen leue **E**yn diueder vrughede eyne
altuader ind spī **V**aer sal ich doen vadē
Vaer ich m̄ doen niet **d**at eyne monich
toe behoet lich is niet ich staen m̄ eyne ver
suynelicheit etende ind dienckende ind slae
pende ind voort mee mit lesterlichen gheraden
ind mit voel bediuefenselle gaenich
vanden eynen werck totten anderē **D**oe
spī de altuader **E**use in dymre cellen ind
doē watstu macho aen bediuefenselle **V**aer
also is dat cleyn dattu diwest als die grote
ind voel werck **d**ie Abt anchomig dedi in
der woestijne **V**aer ich gheloue des iude
so willich mynslche lich m̄ lijne cellen hider
ind lijne gheredachten bewaert **D**at hi sole
ghewonden werden **w**ee in anchomig stede
Eyn diueder vrughede eyne altuader

Ind spē ist dat mi[n]ch[i] in eyne steden bedrue ;
 tenyssle toe komet ind ich daer nyemen by
 in heb daer[en] ich mi[n]ch[i] beueel ind den ich my
 lijden openbaer wat sal ich dan doen Doe
 spē dyc altrader ihs gheloue des in gode dat
 hi weer de leudende sijne ghenade ind wēde
 dich ti vestende ut dat nu hem biddes inde
 waerheit ind der altrader lacht hem me
 ind spē Ich heb ghehoert dat des ghelyc
 ghelschede in sychi Daer was eyn brieder
 die bekoringhe dochtē droughede ind doe hi
 tot nyemen toener laet en hadde Dene hi id
 segghen mochte Doe maechde hijcine cleid
 toe ind Wolde in wech ghaen ind inder
 seluer nacht openbaer-de sich hem die ghe
 naide gods In eyne hūncti oulbē ghelyc
 nysse ind bat hem dat hi daer sete ind
 verghen in ghinghe Want hem niet
 al ghed en solde ghelschen vande hi dat
 hi ghehoert hadde ind hi ghetouede hoe
 ten woerden ind bleyst ind alto haant doe
 waect sijn herte te rasten ~~Ket~~ ~~Alt pastor~~
 die spē van Johs den korten dat hi god
 ghebeden hadde ind god hadde hem al aen
 vechtuiche benomē ind was seker woeden

des Autōs

Ind hi quaem tot eynen altuader ind lach
hem Ich liuen dat ich valt heb ind gheyn
aenvechtunghe Doe sp̄c der altuader
Want in bide gode dat hi die aenvech-
tinghe weder gheue Want mit aenvech-
tinghe woert dijne seel volcomē Ind de
die aenvechtunghe weder in hem quam
Doe in bat hi god niet mee dat hi si hem
beneme Mei hi sp̄c Heer gijf much
ghedult dat ich delen strijt lieden mogte
Die selue abt paster sp̄c dat
de abt v̄lidoeg eyn priester van lich-
te eyne tyt sp̄c heer tu den schaib der k-
bi ueder Brueder sp̄c hi wijs gheuen sijn
hei ghecomē in dese stede te ai beyden
Sien ich waet dat hi gheyn ai beyt in is
Daei om wil ich lamene mijne bi ueder
ind wil ghaen daei ai beyt is ind daer
vnde ich valte **E**t ym bi ueder viel
in eyn becerghe also dat hi van bedru-
kenysse eyns monichs regule niet haldē
in mochte ind doe hi euer die regulen
beghynde woldē te haldē Doe waert
hi ghehinderd vander bedrukenysse ind
dacht in sich seluen: **W**anne sal ich dat

toe come daer- ich eerst toe ghecomen
 was mo hi waert krankmeedich ind
 in mocht doe gheyns monich wecke be-
 ghynne Doe hoerde eyn altuader van
 den dinghen daer hi mede behou ghe-
 pijnicht waert ind lacht hem voer-
 aldus daen **x** exempl **ind** spē een
 mynsche hadde eyne acker **Die** waert
 van verluyngemysse veruellet mit dis-
 teken ind mit doerne **ind** daer nae dochter
 hem ghet dat hi den acker wolde tue
 haechen **ind** spē tot shuen loen **Ganch**
ind reynghe den acker **Doe** dei loen tot
 den acker quaem **ind** lach also voel distelen
ind dorn daer op wassen **Doe** ver-scriche
 de hi in sijne ghemoeide **ind** dacht liet wa-
 ne mocht ich alle dies dinct wt metele
ind reymghen **ind** hi war v lich op die eer
 de **ind** sliep **mo** also dede hi niemichghen
 dach **Ten** lesten quam sijn vader **ind** vol-
 de belyen wat hi ghedaen hadde **ind** vant
 dat hi niet ghedaen en hadde **ind** spē. Wa-
 om in haestu we ut hei toe niet ghedaen
Doe spē des loen vader alte hanr doe ich
 quaem tot te al-beyden **ind** lach so voel
 distelen **ind** doerne **Doe** waert ich daer
 af gherogen **ind** van bedruetemysse lach

ich mich neder ind liep Doe spēt de vade
Soen ai-beyde alle daghe also voel als
die ~~plaet~~ dat grōet is daer dijn licham
gheleghen heet soe gheit dijn weert ghe-
ringhe voert ind so in woerden te mael
niet ver-de-sslich Doe dat dei-jonghelin
dat hoer-de doe dede hi alsoe ind i horter-
tijt waer der acher-ghe-eyndt. Alsoe
doet ghi ouch bi-neder ai-beyt en wylle
ind in laet niet af ind god mit sijnre
ghenaden voert dich serkende in dijnen
iersten oer-den Doe dat dei-bi-neder ha-
de Doe g'mick hi sitken in sijne celle mit
ali-e ghedult ind dede also als hem au-
altuader gheleert hadde ind vaut i ast
ind waer ghevoerd t van ypo ~~xit~~
Die bi-neder vaden eyne altuader dat hi
i astde eyn wenich van sijne ai-beid Doe
antworde hi gheleuet nich des loen myn
ind waer abraham i ouwendt als hi liet
die eschoen ghaue ypi Dat hi niet mee
gheai-beyt en ghe nochtē in heet ~~xit~~
altuader spi-aken ist dat dich bedruete
mylē toe komet inde stede daer du moes
in laet dei-stede niet inde tijt dei-be-
kominghe want veleetsku si Doe war
du dich hent keers daer vandestu dat

68

voer-dich dattu nu ghebluwē hees **Mel-**
bis Gheduldich also langhe dat die becorin;
ghe ouer ghheit op dat dijn akteringhe
ander luden gheyn ei-gheringhe in maeck
ind dat die ouch niet bedrouet in weide
die by der-steden woente **Eyn altna:**
der-spij ist dattu si-anck weedes aen
dijnen licham in ver-laghe niet want wile
wile dich god si-anck hebben wye is dan
die dich dat ouel afnyeme **Want bedrecket**
der-mynde god niet alle dincs ind du en machs
sonder hem niet leuen **Daei om so draecht**
hem gheduldichen op ind bidde hem dath
dich gheue dat dich wulke sye **Dat is dattu**
deint dat sijn wille sy ind sit in et so watku
heues **Eyn die sach eyne gheestlichen**
man draeghen eyne dodin op eyne bedde **Doe**
spē hi tot hem **Si-eghestikeden: Sank**
in draech den leuendghen **Id si-lirage:**
Vader seg mich eyn dindr Daei- ich mae-
mach behalden weerden **Doe spē der alt-**
haeder we doer god wael hiden mach ind on-
recht ver-dregher **Dat is dat sekerste tey-**
ken daei toe **Id waren twee monthe**
mit eyn ander in eyne celten **Also oermoe-**
dich ind also gheduldichen **Dat id den an-**

zen monichen wonder hadde Doe men nu
also voel lachte van hoere gheult Doe spē
eyn alnuader dat wil ich ver-sueke Ind quam
torke/cellen Doe ontkinghen si hem mit
gi-otter vi-ouden Doe sy hoer ghebeet vol-
vi-acht hadden Doe belach dies gods myn-
man horen gaer-de Daei-stoeut schoen
kri-uyt hym Doe nani hi sijne stat Ind
sloech dat aller aff off herte mael tot my
wier Doe dat die twe monichen laghen
Doe in woerden sy met bedi-uest Ind ble-
uen in hore gheult Daei-nae bleuen li-
by eyn ander Ind gheinghen in hore ghebet
Doe sy hoer ghebet hadden volvi-acht Doe
spē sy roeken alnuader Daei-ottu wile
ghaen wye Ind sien off yet me kruedes ghe-
bleuen sy daei-Dat wij dat afbireken mo-
spyle maechden off id dich behaghet Daei
id is te hant tijt Dat my sullen eten Doe
dat du alnuader hoerde dat sy so gheuldich
waer-en Ind doe belijde hi sijne scholt
Ind spē Ich loue god van hie melich ja-
heb gheliu bi-weder by den valstet der hei-
liche gheest Ind daei-om bid ich uch om
god dat ghi blijuet in vreghedult Ind
oetmoedichheit Ind gheendchet myn'e
want ich heb dit ghe daen Daei-dine dat

167
Ges. 51.

versueren wolle vre ghedult ¶
heilich abt sp̄c tot s̄ynen lieken jungfer soe
in truer niet om dijnē lieke daghe want
is die gr̄oetste ghenade gheestlichen luden of
hy god louē in horen lieken daghen ¶
leuen dat vuyer nyemper dich den volk aff bis
du guldē id ieynicht dich ¶ dat dijnē schoē
heit noch voel schoeure woert in bis niet
mytuoldich wil dich god aen dijnē liue me:
telien wye bestu dattu weder god wilt ¶
treide hid cratzen ¶ Bidde god gheduldiche ¶
dat dijn wille aen dich ghelsche ¶
abt sp̄c wij in vnde u va Lazarus niet meer
belci-eue van doechden daer mede hi dat hie
meli-ich verwazt me dan dat hi s̄ijn ar moe
de gheduldichen droed ¶ also dat hi weder de
wijken man niet in minne wiede Doe hi hem
die brocken des broets verlachte ¶ Daer om w
waeit hi ontfanghen in abi-abam Schoet
¶ Dye abt selue abt sp̄c nyemē in sal
dencken ub dan na der vi-eylen gods want
we bedwonghe woert dat hi ghedencket na
der nootrust des lyues Dye in ghedencket
nōmerue: na der vi-eylen gods ee der tijt
¶ Hen briueder sp̄c tot eynen altuader
Mijne ghedachten legghen mich dat ich wael

leue Doe sp̄ der abt we sijn londen niet
aen in suyt die i mach sijn herte niet bekēnē
off hi wael off rechte leue jd is te mael noerdēt
tich dat sich ey n mynsche selue bekenne Want
die verlūmelheit onser wetenheit Ind die ver-
latringhe verblint onses heeten oughen ~~Altyn~~
brueder sp̄ tot pymemo Myne ghedechē
en laten myn myne londen niet aensien Ind
laten myn op myns brueders londen sien Doe
sp̄ pymemus viderus lach in sijne cellen
Ind beweynde sijne londen Doe quam sijn sūn-
gher Ind sp̄ Wat beweyntu vader Doe sp̄
der alde Goen ich beweyne myne londen Der
Junghe sp̄ vader du en heues gheyn londen
Doe sp̄ der abt dede god kondich allen luden
myne londen Owe op drie en hulpen myn
niet Anch moest mocht helpē draghe myne
In eyndet dat bued der ~~londen~~
ghedult Ind hij beghmt dat vij bued
van niet ghelen in weeden

G In brueder vraghede den abt ~~Altyn~~
Dor Ind sp̄ Woltu dat ich sulken
dages gheyn bruet en ete Doe sp̄
der abt du deistet wail want id ^{oude} also ghedam
hebbe Doe sprach der brueder tot hem ich wil
ewe myn draghen totten backhuyle Ind wat is

gn- ender dat huic sei geduld ind hym Begint dat
wij de huic van niet ghelen in weeden

70

diel alle deser woerde ^{noet} ~~et~~ ^{et}yn ander- bruder-vra-
gheden den seluen abt mid beginnde te sprekken
mid te vrachten vanden dingen die hi niet
ghebraghet in hadde Doe spc der-abt noch
in heestu gheyn scrip ghevonden noch dyn
wat daer- in ghebracht noch en hees begonnen
te zeghelen mid eer-ist bilstu ghecomē in die
stat Daer du hene denckest Daer om alstu
alre eer-ist ghebrachet hees dat dinck soe spre-
ke daer van ~~et~~ Doe richter vander-pvme-
cien Die hoerde wat legghen vanden abt moy-
les mid hi qua in in lichi: Dat hi hem leghe mid
het waei- den abt ghelachter lattei-richter queē
mid hi stoeur op mid wolde bliēn mid dat brued
Doe begegende hem en spc Geg ons du alde ma-
waei- is hij- des abts moyles celle Doe spc
moyles waei-toe wilt ghi in suelē hi is eni
doer mid ey u ketter Doe quaem dei-richter
water-ku-ken mid spc totken passen Ich
hoerde legghen vanden abt moylen mid quae her op
dat ich hem leghe Nu begegende ons eyhalt
man die smek in egypte laut den vrachte-
d wy waei abt moyles celle Weer Doe
spc hi tot ons waei-toe suelē ghi hem hie

Hi is eyn doez ind eyn kefer. Doe dit dyc
papen hoerten doe bedriefden si lich ind sp̄
sp̄iaken. Wye ghedaen was dei alde man
dyc dat vanden heilighen mā sp̄c te uch. Doe
sp̄iaken sy dā was eyn altman. Met altoe
alden cleyderen ghecleydet lauck. ind swaet
Doe sp̄iaken sy dat was abt moyses. ind
want hi niet ghelen en wölde sijn van uch
daer om sp̄c hi te uch van lich selue allulke
woert. **D**ye abt nesteros der groete die
wandela mit eyne bi ueder. mder woestynen
ind sy saghen eyne drake ind sie vluwen
Doe sp̄c der Junghe. Wye vader. ontslypstu
dich auch. Doe sp̄c der abt ich in onthien
soen. He id was mitte dat ich den drake vlo
Want ich niet in mochte vlien die ydel eer.
Eyn bi ueder valde van sp̄ysen ind m
aet gheyn bi uet. Doe quam hi tot eyne altuad
ind daer quame auch ander pylgi ymme ind
der alde vader maecte eyn wenich moes doer
horen willen ind doe sy lich hadde gheslat te et
Doe maech de lich der valsteide bi ueder vlytlige
ind loypet wt als hi plach te eten ind doel
van dei tafelen op stoeden. Doe nam hem der
altuader heynulchen op eyn syde ind sp̄c tot

71

Hem Bi ueder wanne du tot hem komes
der in bewijle dijn leue niet Wiltu daer dijn
leue behalden so in ganch iub niet wt dijnre
celten Doe volhoerde hi den altuader mid wort
ghemeyn in sijnē leuen ind daer nae wat hi
mittē anderen bi uederē vant dat aet hi
~~Die abt anthomus die hoe de te eyne tijt~~
van eynen monich die was hincck wye hi ~~at~~
aldusdaene teyken ghedaen hedde op eynen
weghe hi lach dat sultie bi ueder groete ar-
beyt hadden in horen wandelen Doe gheboet
hi den wilden woluen dat si quenē ind droe-
ghen si daer sy hene wolden Doe openbae-
den si dit den abt ~~anthomus~~ Doe spē der abt
mich dinct dat dese monich ghelyc sy eyne
chape dat vol gheladen si mit allen gude
ind dat noch onwys sy woerden Doe begon/
de der alde vader Anthomo te weyne ind sijn
haer te ti-ecken ind te schryeu Doe dat die
junghe saghen doe spē li vader waer
ome wenestu Doe spē hi **Eyn** groet suyl
der ci ystenheit is iub gheuatten ind dat spē
hi van den junghe monich ind iub komert
wandelt tot hem spē hi ind siet war daer ghe-
schier sy Doe gheughen die junghe tot he

Ind vonden hem luttēn mder matken Ind hi be-
weynde sijnne sonden die hi ghedaen hadde Doe
Doe hi lach des altuader sijngheire Doe spē hi
tot hem Seggher den altuader dat hi godē
voer much bidde dat hi much noch daghe
verst ind ich hoep myn ghebreck te beteren
~~Mer~~ hi staiff bymē vi daghen ~~mer~~ Dei-
richter vanden lande die quaen tot eyne eij-
te sien den abt ~~Simeon~~ Ind hi nam sijneir
gordel ind slack mi op eyne palm boumdar
hi in eyne naech de Ind si quanē ind sprake
Wye is diese altuader die hi wonet in dielse
woestijne Doe anvoerde hi ~~in~~ ~~in~~ hi in is ghen-
eynsedele Doe da richter dat ~~de~~ rhei de dor-
toch hi in ~~in~~
eyn ander i richter ind wolen sien ind dye
papen gminghen ind spraken tot hem Vader
ber ey de dich want der richter heet van dich ghē-
hoert ind komet dat hi gheseght wei de van dich
Doe spē dei altuader ja ich wil mich verey
ind hi nam sijne lach ind bedeckede sich ind hi
nam keef en broet ind satte sich voer dyedor-
de celten ind beghonde te eten Doe quaen
du richter mit sijne ampt luden ind doe si
hem saghen Doe versmaeden si hem ind sprake

is dit der monich der eynledel van den Wu-
also Voel ghehoert hebbe ind toghen wiede
in wech. **A. Etym Eulogius** die eyn jonge
was Ioseph eyn priester. Dye was een eert-
schepuscop. Dye valbed streetlichen bewijlen
tween daghe bewijlen die gaansse wech ind
der alle daghe eyn weinch salte ind broers
ind daer van waert hi ghelouet van allen
liden. **D**isse quaem te abt **Ioseph** in die stat
de panele hiet ind hi ghetrouwede hi sole
eyn haerder leue bij hem vnden ind hi mit-
tenck in mit vrouden ind hie bezeyde hem
mit heue wat hi hadde. **D**oe sprachen die
mangheren **Eulogius** hijsi in is niet nie dan
salte ind broers. **H**er der abt **Ioseph** oet
ind swerich ind doe si daer di he daghe hadde
ghevrest. **D**ee in hoerden si die bi neerd noch
lesen noch singhen want si daden hoer weck
heymerlichen. **D**oe ginghen sie ewech ongher-
beteert ind van gods wille waeert dat wede
duyster ind si verblisterden in den weghe
ind quanien waeert te **Ioseph** celten ind si
hoerden singhen eer dan sy cloppeden ind doe
sy langhe daer nae ghehoert hadden ten
leste **d**e cloppeden si ind sy oufinghen sy ene
mit vrouden ind doer der hutten witten soe

gauen Ioseph hingheren euologius di-nicken
water van den meer Ind hi in mochtet niet Ind
doe hi op die dincr dacht doe bat hi Ioseph
dat hi hem lechte Wat dat beduyde dat sy
totten eei-sten mael niet in hoerten singhen
Ind nu hadden si singhen ghehoert Ind ouch
darnē hem hadde ghesalte water ghegeuent te
di-nicken Doe spē Ioseph dese cleynne nap
ghehoert totten wijnre den ons dei-lyene heer
we voeghet fier alfullich water di-nicken dye
bi ueder weerliken degheir Ind mit dieser
woerden leei-de hi hem te hebben alle bescheide
heit Ind gaff snydinghe alles mynscheliken
loues dat sijn herte belveghen mocht Ind niet
wiss Ind aer daer nae wat niet hem voer satte
Ind leei-de ouch sijn werck heymeliken doen
Ind spē weerliken we werck gheschyen ind
lyeden ¶ Gulle moniche die loueden ey-
nen bi ueder by linte authemis want hi mocht
ou-echt lijden Ind doe hi des niet lijden in
mochte Doe spē hi tot hem Du bist ghehoert
eynen huyle dat voer ghesleert is Ind adree:
vol vanden moerdere ¶ Dye abt assian
spē dat tot eyne mael eyn bi ueder quam
totten abt Scapion Ind dei-abt doe hi hem
dede te beden Doe spē dei- bi ueder hi weer-

73

eyn sondaer ind niet weer-dich mochtis cleyde:
te di-ghen ind doe hi hem die voet wold
wallchen Doe wieder stoent hi dat hem miste
lauen reden nae des dat hi hem hadde te eten ghe?
ghenueen Doe naem die Abt ~~Carapio~~ ^{caritate} ~~caritate~~
ind spē Soen wiltu toe nyemē so blif voort
in dijnre celuen ind deuck op dich selue ind doe
dijn hantwerke Want id in is dich niet miste
wt te gaen me also in dijnre celuen te blyue Doe
hi dat hoerd Doe waert hi bedruelt ind wan-
delde sijn aensicht Also dat id openbaer-wart
den altuader Doe spē di-abt ~~Carapio~~ ^{Carapio} Wat om
sprekken datku eyn sondaer-weres ind wroge:
des dich selue Also die des leuens ouweerdich
weez ind ub ich dicht liefden vermaue suldestu
dich Also ver-bitter-en Willstu oetmoedich sijn
inder-waerheit Doe leer die druck vronliche
lyden die dich van eyne anderē weerdē toe ghe-
bracht ind in spredich niet also voel ydelre worde
van dich seluen Also quam ^{du} hueder tot pe-
nytencien ind beter-de sijn ^{leue} ~~leue~~ ^{ED} ~~De-~~
richte vanden lande woldt ommer sien den Abt
~~Pastor~~ ind vnucl sijnre suster soen ind satzen
inden kreker ind spē ih in witten mitmies wt
laerten den altuader in koemi in lidae voer hem
Doe quaem die moeder des landes totten Abt
~~Pastor~~ hoer-en bi-ueder ind begoude te weynen
voet sijnre doezien ind hi in antwoerde hoer toe

mael niet Doe begonde sy hem van bedriue-
nylle te belstraue. Ind spē ist dat nu yseen mgh-
weyde henes ind dich ghem meide lijden in boue-
gher. Doe boughe dich doch doer die e-bar myghe
dijns bluers. Doe onthoert hi hoer dat onse pastu-
ri heet gheyn kinder ghewōnen. Also gūck se in
wedi. Doe dat du richten hoerde doe onthoert hyne
~~wedi~~ dat hi hem mit eynen woerde ontboede hi
wolden loes laten. Doe onthoert hi hem wieder
ind spē verhoer die salien naeder ewe ind is hi
schuldich des doers so ster-ue hi. Mer in is hi
niet schuldich so doen wye du wils. ~~Maer in is hi~~
~~enagrius~~ die quam in den boghemue sijne beter
beke[m]ghen toe eyne altuader. Ind spē Seghe
mich eyn guet Woert. ~~Maer in is hi~~ Wye dat iel salich wie
Doe spē acht hi wulst salich weer den. So warne
du tot yeman komes soe in salien niet eer spē
ken dan dich ghebraecht woert. Doe ~~is~~ schaem
do sich enagrius voel altuader in desen reen
ind spē. Thelone mich ded vader ich heb voel bue-
ker ouer lesen ind in vant nye allulke leen. Ind
gūck van hem wau ghebetert. ~~Maer in is hi~~ Dye alre
Agathon spē ist dat eyn tornich mynslche doer
verwecht hi in behaghet gode niet doer sijne tern
~~Maer in is hi~~ hym reghei quaem ind walde daer hi
den abt anthoni gaen sach niet sijne junghe
no dat myshaghede hem. Doe wold hem der
abt bewijzen datmen den bruedre wat sal tut.

94

lunkren Ind sp̄c tot hem legghē dñne phlop
dñnen boghe Ind spānne dñne boghen Ind dat
ode hi di-n wess te lesten sprach der tegher Ind dat
ich mijnen boghe ouermaete spānne toelbrecht
Hi Doe sp̄c anthomus Also ist auch mitte wer-
ken gods spānne Wye die brueder ouermaet so bre-
ken si Daei om ist mitte die stiengicheit war
te laten Doe dit di- tegher hoerde doe vrouwe
hi lich Ind waert di- reden ghebetet Ind dye
bi-ueder-woorden daei van gheleert Ind si gnghe
wieder- nu hoeve stede ¶ De Abt Joseph dye
vreghede den abt pastor Beg mich Wye sal ich
eyn mocht weerden Doe entwarde hi wilstu
last vnden hi Ind elveliken So sp̄c ich I allen salke
Ind den we ben ich Ind m ordel nyemā ¶ De yne
bi-ueder- vader- samenynghe Lelias ghelschede eyn
bekomtighe Ind si ver-di-eue hem Doe grück hi
op den berche anthomum Ind doe hi by hem eyn
cleyn Wijle gheweest hadde Doe lande hi hem eyn
wieder- totter- samenynghe Doe di-eue si hem eyn
wt-doe grück hi wieder- tot Anthomum Ind sp̄c
Vader- si in wolden mich niet ontfaen Doe ont-
voer hi hem dese zeden Eyn schep is verdi-eue
op den meer- Ind heer van loze die bin-de dieid
di-oech Ind is mit al-beyt ledich te lande ghe-
comē Ind ohi wilt dat ghelaerde scheep vdi-enckē
op den lande Ind doe si dat behanden dat hem
der- Abt anthomus hadde wieder- ghesant alte hant

M. f. f.
doe ontkinghen sy hem **¶** **B**utke hoechtyden
hadden gheweest in den cel'en **¶** doe die brued
aeten inder kniken **¶** daer was eyn brued
die spē totten dienstmarne **I**ch in ere mer ghe-
kokedes mer salt **¶** id brued **D**ie dienst man
toeghen den brued voer die ghemeyne brued
¶ id spē **S**ies brueder in ic niet ghekokedes
mer salt **¶** id brued **D**oe stoent eyn altuader
op **¶** id spē **I**d hedde dich mitte gheweest dat
du huden in dijnre cellen hedes vleyische gete
dan datft dies steurme is ghehoert voer alle
delen bruedere **XI** **A**bt anthemo spē leeu-
dhn heerte dat halde dat dijnre tonghe and lude
leert **W**ant die lude willen volckomē ghesien
sijn in sprieken **¶** id in wei-chen die mynsten
F. ¶ **A**elius eyn busschopp tot napoleos
dye quam tot eynre tijt totten beghe **Abt** sy
sij abt sylvi op den berghe des abts **anthomus**
¶ id doe hi van hem wold leheyden **D**ae leet hi
hi ni des moaghens vo broech eten **D**oe id velsel
dach was **¶** id doe si die tafel deckden **D**oe clo-
pede der brueder voer der doere **D**oe spē de
altuader tot sijnen hingherē **G**heff hem eyn
cleyne soppe **W**ant sy vanon arbeide komē **D**e
spē der busschop laet id bluse op dat si mer
in sprieken **D**ye abt **sylvi** die ic allus vroet
doe lach hem der altuader am **¶** id spē totten
longheren **G**anck du id **G**heff si hem **D**oe

die v*n*eder saghen die ghehoerde kochten
 doo spēken si heb ghi gheyne pylgrymme
 ind wile dei- altuader yet myt eten: Doe
~~spēken~~ spēke dei- hūngher hae hi Doe begonē
 hy lich te bedruene Ind spakē **M**u v*g*he
 le id nich god dat ghi den altuader laet eten
 in dieser tijt ind in wet ghi des niet dat hi
 daer om meuyghē dach sal s*t*-enghelicherz
 au-beyden Doe idat dei- busschop hoerde doe
 schaemde si hi lich voer den altuader Ind spē
 Rei-geuet nich vader Want ich dach wat
 myncheliche Ind du haes ghedaen dat gods
 was Doe spēke dei- abt id m si dat god den my-
 sche ere Anders in besteyt des mynchē eer **ij**
 wōmer **H**y- eyndt dat buesk darmē
 niet ghelen in wōle wēl Ind hy-
 begint dat **v**re buesk van nyeman te

ordelen

Gh
 In briueder hadde ghelindicht Ind
 dei- priester hieten wter kruken
 ghaen Doe stoent mit hem op de
 abt bysalzion ind omick mit hem wt Ind spē
 ich bin ouch eyn sonder **E**lt abt ylade dye
 quaem van thebaida in die sameninghe di-
 briueder ind sach daer eyne briueder dye bestra-
 uelich was ind voi-ordece hem ind doe hi wed'
 in die woestijne solde ghaen Doe quaem er-
 enghel gods ind stoent voer dei- celten ind spē

ich in laet dich niet hei-ymme ghaen Ind sij bar
hem dat hi hem lechte die salte Doe spē de en
ghel god die heet nich hei-ghesant Dat ich dor
legghen sal Waer dme du den brueder die be-
str-aeflich was Den du verordelt heus Dattu
dat doer-god laeten suls Ind alte hant beruue-
de lich der abt l'glaat Ind spē ich heb ghesun-
dicht vergheuet nich Doe spē dei engel st-
stant op god heuet dich vergheue Mer bewate-
dich dattu voert mei-nyemē in richtes god-
dye richter ¶¶ Eyn brueder waert tot eyne
re tyt bestraeflich ghevonden in sydhi Ind die
altuaderē quam te samē Ind landen nae abt
moyses dat hi queem Ind hi in wolle Doesan-
den si tot hem die priester Ind sy spraken tot
want alle die brueder-beydent dynre Ind hi
quaem Ind nam eyne alden crft vol landeo
Ind di-nech den op sijnē i-uggthe Ind ligghen
teghen hem Ind spraken Vader wat bedudet dat
Doe spē hi is sijn myne londen die nae nich
loupen Ind ich in sieme niet Ind vni u komē
vi-emede londen te richten Doe sy dit hoorde
Doe in spraken si dat hyueder niet mer lyce
vergauont hem ¶¶ Eyn brueder magheden
den abt pastor Ind spē ist dat ich mijns brueder
schult sien ist guet dat ich sy heel Doe spē
de altuader in wilke londen we daer sijnē
brueders londen bedecket Doe bedecket auch

god sijn londen **E**n bruder die hadde te
 eyne tijt ghebreken in eyne versamelinghe
 had daer biwoende eyn eynsel. **D**re brymen
 langher tijt nye wt in was ghecomē totkez
 gnick de abt vander versamelinghen ind
 sachte hem van den brieder. **D**oe spē hi drijft
 ten wt ind doe hi wt ghedreue was doe gnick
 hi in eyn kule laghen weynen ind id gheuyel
 dat ander brieder solden gaen totken abt pastor
Die laghen hem inde kule ligghen weyne
 doe gninghen sy tot hem in vondu hem i grote
 bedreueitlysse. **D**oe baden sy hem dat hi wt ginge
 totken eynsel ind hi in woldes niet doemē
 hi sprach in dezer steden wittich sterue. **D**oe
 gninghen die brieder totten abt **pastor** ind
 sachten hem van den brieder. **D**oe bat hi si
 dat si gninghen ind sachten hem dat abt **pastor**
 deden tot sich komē ind als si dat ghedaē hadde
 alto hant quaem hi tot hem ind doe hem der-
 vader sach also bedrust. **D**oe stoent hi op ind
 kussede hem ind vrouwelelich tot hem ind bat
 hem dat hi eet. **D**aer nae lande abt **pastor**
 eyne van sijnē brieder totken eynsel. ind
 spē aldus ontbuyt dich abt **pastor** ich heb na
 dich ghehoert ind des is manich jaer dat ich
 begeert haen dich te sien ind van onser beye
 liancheide toe in mochten wieu ons hier in
 tusschen niet sien. **N**ei nu id na gods willen

also ghenallen is. Doe moedelich tot mych dat
wij ons sien moghen. Ind hi in plach niet werte
ghaen. Doe hi dese reden hoeerde. Doe dachte hi
in hedde god den altuader niet gheopenbaert.
Van mych hi in hedde nae mych niet ghesant
ind stoent op en quaem tot hem. Ind si gruette
sich onder hem mit vrouden. Doe sprak alij
pastor tot hem. So waeren twee lude in eyne
stat ind die hadden twee doden. Doe liet der
eyne lijne doden ind gnick tot des anderē min-
schē doden te belveyde. Doe hi dat hoerde.
Doe quaem hi tot bezouwe ind bedacht wat
hi ghedaen hadde ind spē abt pastor die is op-
waert inden hemel. Aler ich ben nederwaert
op dei-eer-den. **Gulke** brueder die quame
te samen in lychi ind spraken van eyne leue
die ghebe-eekelich was. Aler der abt praece de
kreyd ind stoent op ind nam eyne buydel ind
volden mit lande ind di-oechen op lijne scolare
ind nam eyne korf ind dede eynwenich laudes da
in ind di-oechen den voer-sich. Doe vi agheden
hem die bi-neder-wat hi daer-mede meynde. Doe
spē hi desen buydel die vol lands is dat sijn mij-
londen ind want der woel is so heb ich si ghesachet
op mijne scholderē dat ich si niet en sien belveren
Aler desen lant des wenich is dat voer-mijn den
sicht is. Dat sijn mijns bi-neders londen daer-
ich mych aen oene te richten. Also si soldet omē.

met sijn **M**ijne londen solden voer mich we-
len **D**aer soldे ich op dencken **I**nd soldе god
bidden dat hi se mich vergheue **D**oe die va-
der en hoi-den doe spraken si **V**ogerlichen
dit is der wede des heyls **E**n **H**ijn priest
eyns ghelijckes plach te komē tot eynen
eynsledeli- dat hi hem dat sacrament wie-
de **I**nd hem te berichten **D**oe quaem eyn
totten eynsledeli- **I**nd beclap de den prieste:
aen hem **I**nd doe der prieste doe quaem
Doe was dat eynsledel leir gheschat **I**nd
in wolle niet op doen **D**oe dat der lach **P**riest
doe gheuk hi sijn wede **D**aer nae spe
eyne stemme die totten eynslede oar **D**re
hude hebben sих mijns richts onder-wonden
Ind hi waert ontzuket **I**nd hi sad eymer
gulden putte **I**nd eyne gulden omier **I**nd
eyn gulden henghen **I**nd te mael guet wat
ouch lach hi eynen wtlettighē **D**ye puntē
dat water **I**nd goetet in sijn vat **D**oe be-
ghere de der eynslede te di-mchen **I**nd in
drank is niet want hi wtlettich was
dat putte **D**oe spe eyn stemme tot hem
wae-on en di-michstu des waters niet
Wat lachen heeft hi die dat putte **N**u
in deit hi anders niet dan dat hi sijn vat
vollet **D**oe quaem eynsledeli tot sich sel-
uer **I**nd pronede die cracht der openbaerighe
huid liet den d'priester wieder tot sich komē

Ind syer de hem die holtien wien als *In voc-*
Iede ~~Arive~~ *bi-ueder van Grote* ließ den
guamen in eyn lamentinghe *Die hadden*
ver-dient dat eyn yghelich mochte sien die
ghenaden gods in den anden Ind id ygheliche
den dat hore eyn soldes vrydaghs gaen
wite lamentinghe *Doe lach hi eyne vrech-*
eten des vrydaghs ind niet meer in spē
hi saltu aldus vroech eten *Des anderen*
daechs lanch mē mysse nadighewoenden
ind in gnick in die kn-ke *Doe lach da-*
bi-ueder dat hem die ghenade gods was be-
nomen ind waert wedi-vest ind doe si qua-
men in die celle *Doe spē ach hi tot hem*
Bi-ueder wat haestu ghedaen dat ich die
ghenade gods niet in lach als voer *Doe*
spē *hi Ich en weit mich gheyns quades din*
ghes schuldich in mijne heren *Doe spē*
dei bi-ueder in haestu geyn ydel ieden ghe-
sproken *Doe bedacht hi lach ind spē Ach*
Ghisteren lach ich eyne vroech eten *Dot-*
den spē *ich saltu also vroe eten des vrydaghs*
dat is mijne sondē: sonder al beyde niet nich-
twe wechen ind dat wij bidden gode dat hi
id nich ver-gheue *Doe deden si also* *Ind*
doe die twe weken waren om comē *Doe*
lach dei eyn brueder euer op den anden
dye ghenade gods comē des woerden sy
ghetvoest ind dancken grede want hiij

78

En
guedi-tieren is **XII** Eym heilich man lach
eynen sondighen. Doe weynde hi biferlich
jea. Ind hi spij huden ind ich moeghen y-
doch so waer dat eyn mynsche sondighede
veerdich ind i oedel hem niet **N**er oedelidich
seluen meer eynen sondre te welen dan
hem. **XIII** En altrader spij en oedel niet ey-
nen onkylschen. Ist dattu kuytsch bis:
Wantu brickes die ee licht meer. Want
die ghesproken heet du en salt niet en
kuytsch sijn. Dye heet auch ghesproke **D**u
in salt niet oedelen. **XIV** Id was eyn abt
die liet **spicatus**. Die sprach die reyne
monich woert gheert op den eerlijche ind
woert gheloecht van gode in den hiel-
liche. Die selue abt spij auch id is bete-
datter mynsche eer vleysche ind druncle
vijn. Dan dat hi al lude vleysch eer mit
achter spialken. **XV** Id was eyn monich die
gaest te mael gheine doer god toe eynen
mael gaest hi eyn spride. Doe quaem eyn
wijst mit herden quaden cleyderen. Aen hed
hi gheer voel gheghene. Doe i wolle he
inder hant niet voel vlijne. Doe quam
eyn ander vrou mit gueden cleyderen d'
wolle hi weinich gheghene hebben. Doe
bleiff hem inde hant te mael voel des
verwonderde eynen gueden monich te
mael see. Doe waert hem kint ghe-

daen. Dat die mitten quaden deyderen siche
hedde ghecleeden om iechter ghe-icheit wil
op datme hoez des te lieuer ghene. Mer die
ander viou was arm ghewoerden. Ind was
van eeu-bacren liden ind dat cleint hadsi ghe-
leent ind doer hore vi-mde wille quaem
si also. **Der abt pastor** spē quaet mit
quaden te lonen. Dat ghet ghesciet vier-ley
wijs. Van anlicht. Van woerden. Van he-
ten. Ind van werken. Duet dich remant
quaet so behuede dijn heit. Dattu tegi
hem gherne haet in draghēs in machs du
des niet doen. Soe behuede dijne oughe dat
du hem niet onweerdliche aen in liivo. In
mach dat euer niet sijn. Soe huede dich dat
du hem niet qualiche en sprechs in ghesciet
dat niet. Soe in doen doch mitten werkē
niet quaets teghen quaet. Want dat va-
luyt ons heit. **Wyn** hi ueder braghē
abt Jolsses also. Waei om in schaemp siche
die leel niet dat si van hoere auē mynsche
quaet sijet ind si doch selue ghebont is. Doe
spis der alde. Eyn arm man hadde eyn w
wyft ind doer tot dree nam hi eyn ander
doer hore schoende. In waren si beye naer
van armoeiden. Tot eyne mael waert da
eyn groet marct inden lande. Ind die w
nie baden den man dat hise daer voerde. Da
latte hi eyn tūne op den i-inghel in eyn

schep ind mder tonne sat si die wijue ind
voer de li op den maerct ind om den mydde
dach Doe begonden die lude te ralte onder
hutten wille Doe ginch der vrouwe eyn wt
der tonne ind daer vant sy eyn verwerpe
doech. Daer mede bedekede li hoech scheim
de ind ginch Doe vreelichen hei voer Doe
sprach die ghene die noch mder tijmen
sat Nu liet die schandy li is naect in li
in schaempe lich niet. Daer van vlercke
die man ind sprach O wonder si heet hoech
schenepde ewenich bedek bedet nu bilstu
alte mael bloet in du i schaems dich niet.
dattu scheldes die ~~an~~ wat aen lich heet Also
is eyn yghelich achter spreker. Die i liet den
lijne souden niet ind ordelt vrenide souden
~~eyn~~ ~~bi~~ ueder vraghede den abt pastore
also oft eyn bi ueder voer ons soudex solen
wij in bestrauen. Hi spij als ich wt gaen
lo liet ich eyne bi ueder quaer doen Ich gaen
voer ich in straue sijne niet: nu is alsoe
ghescouen: Ghenuet des orkunde dat vre ouge
sien Ich leg uch dat eyn bi ueder also bedro:
ghen waert in alluker wijsen: Den dochter
dat eyn bi ueder by eyne wijue leghe ind hi
stetsi mit lijne wortens gedogter die sunde:
ind spē

Doe warent twe garnē : Daer om sprach
ich dat ghi mitken handen met en tastet de
in gheuer gheynckonde

Ihi begint **DAT** bueke vande **bescherijf denheit**

ulke bi-neder quamē totten **Abraham**
Thomus ind lachē hem sulke fan
te hien die si ghelyen hadden Dat hi
prueft off si waer waren off si der duuel
bedroghe Ind si hadden eyne esel mit sels
die staaff op den weghe Ind doe si quamen
totten altuader Doe sprach der altuader tot
ten iei-sten waer is der esel ghelsteue op den
weghe Doe spraken si waer van werstu
dat vad Doe sprach hi der duuel heuer mach
ghewijst Doe sprake si daer om sijn wijn
her tot dich ghecomē Dat wy dich wagen
wolden om die fantasiën die wij deck liuen
ind deck inde waerheit also ghelschen dat
wij licht niet in dolen ind also volded hij
mit hem mitken bieldes des esels dat id van
den duuel ghelschet **DAT** en bi-neder sprē
totten **Abraham** Vader bidde voer-mich
Doe sprē hi noch god noch ich i erber mer
sich ouer dich so i si dattylorchooldich sijn
om dich selue **EST** Sulke bi-neder die w
hoez den van abt aghaton Dar hi weer eyn

verlo

man van gr-otter ⁸ bēscheidenheit mid sij z
 gūghen tot hem mid wolden hē verhoren
mid wolden prueuen off hi yet tornich wōde
mid si spraken tot hem **Gistu dit Aghatō**
 wij hebbēn ghehoert van dich **Dattu bis**
 syn ontvylscher mid ey n houerdich myn-
 sche **Doe spē** hi dat ben ich **Doe sprakē** si
Gistu dit aghatō die voel sprekere mid
 die achtersprekere **Doe sprach** hi dat
 bin ich **Doe spraken** si du bist Aghatō
 der kerker **Doe spē** hi ich in bin gheynker-
 ere **Doe bade** si hem dat hi hē lechte wa'
 om hi dese reden niet hadden en mocht **Da**
 den dat hi so voel om-eches van hoe hedde
 gheleden **Doe sprach** hi die ie-ste tbe die
 schij-eyf ich nach toe **Want** dat was myn/
 wele selen nutte **Nie-** doe ghi spracht ich
 weel-eyn kettere des in volvoerde ich niet
Want dat is eyn scheydinghe van gode mid
 des in begheer ich niet dat ich van gode ghe-
 scheiden wei-de **Doe si dit hoerden doe ver-**
 wonderden si lich sijn e bēscheidenheit mid
 gūghen ghebeteert van hem **Doe eyne**
 tijt quamen die bruedi te lame in lichy-
 om eyne lake mid doe die lake gheordene niet
 was **Doe quam abt** Aghatō mid sprach
 Si in hebbēn die lake niet **Want** ghearden-

Doe spi-a-ken si viltu id die. **D**it voer spi-ke-ge
Doe lachte hi ich ben des mynslchen soen. **W**aant
daer is ghelijc-heue. **I**ch woer-lichen dat ghedie
gheredijticheit sprech. **S**oe i-richter die kinder
dei mynslchen. **D**ye Altuaderē quamer.
tot eyne cijt totten abt. **A**ldulteo mid hore
eyn hadde eyn quaet gheruedijt. **D**oe sprach
hore eyn vande drien. **V**ader mach myn
eyn nette te vyschen. **D**oe spē hi des nu
doen ich niet. **D**oe spē dei-and vad mach
ens eyn daei-wij dymre by ghedencken in
onseu monster. **D**oe spē hi ich in vnu des
niet ledich. **D**oe spē dae-de die ghem
gster gheruedijt in hadde. **V**ader mach myn
eyn op dat ich heb eyn benedijnghe van
dijue handen. **A**lte hant antwoerde hi ich
wil dich eyn machen. **D**oe spiraken die tere
rei-ste t heymeliche tot hem. **W**aertom wey-
ger des du ons in deken. **W**iltu id madje. **D**oe
spē hi daei-on weygerde ich uch om dat
nhs niet ledich en ben ind ouch want si
des niet bedroest en werdet. **N**er weigede
ich deken. **S**oe sprech hi id is myns gheruedijt
scholt mid te hant hadden wie den vielleng
in alve ghelycuen. **N**er-wi so heb ich syn ghe-
moede op ghelijc. **D**at hem die bedruete
niet in verlmae. **D**ye bi-ueder-sprake

Jan ennen
Altuaderē

81

van eyne artuader die bymē vñstich raken
hy in hadde bret geten Noch water ghedrōc
ken Dat hi dies woer van sich selue in
spē Ich heb t mich ghedoder giericheit mid
onkuytscheit mid ydelere Doe ḡinch Abt
Abraham in tot hem ind vraghede ware off
hi dies reden ghesproken hedde Doe spē
hi yae Doe sprach al abt Abraham Sich
oſtu ḡinges in dijnē cellen ind vondstu
eyn wyt ligghen op dijnē matsen mach
stu dat gauen dattu met in denckes Dat
hy eyn wyt is Doe spē hi neyn ich wed
staen myne ghedachten Dat ich si met in
ruer Doe spē da abt Daer om in heuestu
die onkuytscheit met ghedoder mer si is
ghebonden in dich Doe t meer sprach hi
dat dattu ouer eyne wech gheist mid suystu
steyn of l golt daer aby ligghen machstu
dat golt achten in dijnē ghedachte als die
steyne Doe sprach hi neyn ich mer id wē
der staen myne ghedachten dat ich des met
op in myem Doe om so spē der abt loe
keuet die giericheit in dich mer si is ghe-
bonden Doe sprach der abt Weert dat
du hoerdes van tween bi uederē datter ein
dich lieft hedde ind lechte wat guers van dich
der ander haetde dich ind sprake achtē dich
ind weert dat si beyde tot dich queeme na

Fnochstu sy beyde in ghelyker wijn ontfaen
Doe spēc hi neyn ich mer ich bedwīnghe
mijn ghemoeide dat ich den wael dede der
mich haesde Daei om so sprach abrahā
so leuet die becornghē inden mynschen
mer si woeit aen heilighen luden ghebo-
den ~~¶~~ **E**n altuader sprach vāeynen an-
deren altuader hnd dat hi daei vlytlichen
at beyde in schijre cellen hnd was ghecreyt
mit eyne matten Dies quaem totben dēt
Amona hnd doe hem der abt sach mit eyne
matten ghecreydet Doe sprach hi tot hem
dit in vromet dich niet Doe sprach der
altuader **D**i yē leye ghecrechten moyent
mich Dye eyne die mich dwīnghet dat
ich in die woestijne gaen Die ander dat ic
in ellende gaen daei mich niemand in be-
kenner Dye dede dat ich mich belluyt in ey-
ne cellen hnd ouer den der den dach eyngere
Doe sprach der abt **Amonas** Dese dyc
in is dich gheyn mierte mer sit in dijnre
cellen en eer altijt elvenich hnd heb stedelijc
in dijnē heten die rede des publicanus dae-
van dat ewangelij spricht so machstu selich
weer den ~~¶~~ **Abt eſrem** die ḡnck tot
eyne tijt mit eyne onsteden wijue ou' wech
hnd sij was daei toe ghebracht dat si hem
mit listighen woerden soldē trecken tot

02

londen of si mochte in mochte si euer niet
dat si hem brecht tot tornie Want myeman
hem tot mich noch kure in ghesach Doe
spē ^{tot hec} **H**uwolghē nich ind doe si quāne tot erm-
re stede Daer voel voltes was Doe sprach
hi koem nu wil ich dich volvoerden: Doe spē
si wie moghen wij dat doen van alle dese
luden die hi om staen Doe spē hi schamstu
dich voer den luden Noch me saltu dich sca-
men voer gode de die heymlichkeit der woe
bijnē openbaert Doe waer si verstuert
ind stuck ewech dat hoei wille niet i ghe-
schiede **G**he erinē tijt quamen sulke
brueder totten abt **G**one ind vrageden
Wij si dat verstaen solden dat Job schrijft
in sijn buech **D**at die hemele niet i eyn
in sijn mden aenlicht gods Doe spē hi die
lude hebbē hoe: londen ghelaeten ind va doe:
va-en hemelsche dnick **D**it meynt euer die
rede die ghi vragedat god alleyn ieyne
is **D**aer om is ghesproken dat ker-hemel
in sijn aenlicht niet ieyn in is **A**lbertus
oderaua Die spē ach vellet dñu vi uit in eyn
bekom ghe der onkuyllheit madstu so rey-
ke hem dijnē ^{hant} ind treck hem opwaert Wel-
let hi euer in in ieringshe des gheloufs
ind wilt hi dich niet volvoerden weder te keze

soe snt dñs sijne vintscap van dich datku
met lichte mit hem woonende in weerdst
ind inden grint gheroghe ~~Die~~^A Die brued
spiechen van jeſus den kerten dat hi tot
eynre tijt spieach tot sijn groten bi ueder
Ich wil seker welen also die enghel niet toe
wiken met gode ~~alle~~^A aen onderlaet te diene
Altocant wech hi wt sijn deyde ind gucht
in die woestyne ind doe hi daer had de ghe
weest ^{eyn} weck Doe quam hi weder toe sijne
broeder ind doe cloppede voer der dorpen
~~Doe viaghe~~^A ~~la~~^{dat} eer ~~te~~^{op} deden Wat daer
voer weer Doe spieach hi ich ben id ~~la~~^{hi}
~~Doe spieaken~~^A ~~ly~~^{bi}-ueder ~~jeſu~~^{nes} is eyn
enghel gherowden ind m is nu niet me
nurken luden ind I hi clopte euer ind spē
ich bent ind noch in dede hij niet op niet ^{II}
liet in pijnē weurt des morghens Daer
nae dede hi op ind spieach bilstu eyn mynsch
so moestu arbeyden daer du van leuer
woch: Bilstu auch eyn enghel waer toe
woltu dan in die celle ghaen Doe bezou
wede hi sich in spieach Bi ueder vreest
mich want ich ghesondicht heb ~~Alt~~^A ^{II}
~~Pastor~~^A spē ich quam tot eynre tijt neder
in hei akleos tot Alt joseph die hadde in
sijnen munster e eynen wel schoener

vyschen bouin ind hij sprach cyus vi ydachs
 des morgens vroe toe myn ganch ind nyem d'
 vighen ind er sy ind ich in ater met em dei-
 vallen wil daer nae bat ich hem dat hij
 myn die lake lechte waer om dat hi myn dat
 he de gheheitē want ich schaende myn dat
 hi ghebot had ghebooken ind dachte dat
 hi myn des aen lake yet hedde gheheiter Doe
 sprach der alvader men phecht den bruderē
 totten iersten niet altyt te heuten dat recht
 is niet oock dat afwylsch is ind ist dat si
 dat doen voer t meer in heit me hem niet
 dan dat nūtte is ind bekēnen dat si in
 allen dingen ghehoersam sijn **E**
 spraken van abt nyeriā dey abt siluana
 jongher hadde gheweelt Doe was hij
 in sijne cellen op den ber ghe synay Doe
 hield hi sijn leue matlichen in lyflicher
 woerdriussen Aen doe hi bisschop ghe-
 woerden was toe pharan Doe pijnich
 de hi sijne licham in alle strengicheit
 Doe spraken tot hem sijne jongheren
 vader doe du weest inder woestynē Doe
 in pijnigedestu sijne licham niet alloe see
 Doe antwoerde hi Goen spr̄ hi daer was
 woestynē ind rulwe ind al moede Daer
 om moest ich myn halde dat ich niet lieck
 en woerde see in dorft ich niet suekendes
allo

ich niet in hadde ! Nu is **H**y die werelt
Ind voel oet saken off toe vallen de denghe
Ind ist dat ich **H**y liech weerde. Doe sijn
Hy die mich helpe wael moghen alsus
So en verlies ich niet myn minch leuer.
Etym bi-ueder vi-aghede **A**bt valle
Ind spē mich is **E**yn bedi-uele mylle ghe-
schiet Ind ich wil dese stede laten. Doe
spē der altuader om wat sake. Doe spē
der bi-ud ich heb ghe woert ghelvoert
van eynen altuader der ich niet ghebe-
tert in bin Doe spē der abt id i is niet
wael. Wattu ghesachte heues Doe spē
der bi-ueder weder. **V**ader id is wael
Want der bi-ueder is ghetruwe dycnd
ghesachte heet. Doe spē der altuader hi
ni is niet ghetruwe die id ghesachte heet
heede hi ghetruwe gheweest hi in hedo
dich niet ghesachte. Want doe god ha-
de die stane der sodemiten doe in ghe-
truwe de hi des in gheyne wijs aet-
dan hi selijnder quam ind sachtmitt
lijnen onghen. Doe spē der bi-ueder ich
hebt ghesien mit mijne onghē. Doe
dit der Abt hoeerde. Doe sach hi op dyē
aet de ind hieft op gyn vese ind sprach
Wat is dit Doe spē hi ad is eyn vese dat
nae sach der Abt op inden balken ind

174

Spē wat is dat Doe sprach hi id is eyn
valke Nu sette in dijn heit spē dye
aert dat dijne londen sijn als der valke
Ind des brueder-s londen daer du aff
spriecks dat die sijn als dye velse Doe
aert sylof dat hoer-de Doe sprach hi
We mach ich dich salich make aert pastor
In sijn dijne woert als eyn dier steyn
Vol ghenaden mid eren ~~C. De eynde tijt~~
Ghinch eyn bi-neder we aert ~~pastor is~~ minster
Ind quam tot eyne eynsedele die tot allen
In den liefde hadde Ind voel lude quamen
tot hem Doe sachten die brueder den ense
dele vanden aert ~~pastor~~ Ind doe hi heerde va
sijn en doechden doe begheert hi hem te lie
Ind eyn wylle daer nae dat die bi-neder toe
hiys ghecomt was Doe stoent der eynsadel
Op mid quam totter ^{ven ver} lue brueder in egip̄e
Want hi hadde hem ghesacht waer hi woende
Ind doe hi hem sach doe wonderde hi lich Ind
waert ghecouwt Doe sprach der eynsadel
bewyse dijne liefde die du tot mich heues ind
brenghe mich totken aert ~~pastor~~ Doe gruch
d' brueder Ind kundigede dat daer weer
ghecomē eyn groet mynische die in sijnen
lante groet liecken totken luden hedde die

die begeert den abt te liuen **Ind** doe die abt
den eynslede lach doe ontfaet hi hem niet
vrouden **Ind** greteten lach **Ind** latten lach **Ind**
Doe begonde der eynslede te sprekē vand
heiligher schryft **Ind** van gheestlike dinge
Ind der abt keerde sijn aensicht van hem **Ind**
in antwoede hem niet. **Doe** waer t hi ve-
di-uest **Ind** gnick wt totten bi-neder **Ind** lach
hem te vergees heb ich deken wedt ghetan-
gen **Want** deken vader is ouweert mit mich
te sprekken **Doe** gnick dei bi-neder-totten
abt **Ind** lachter hem **Vader** doe dijnē wil
is dies man ghecomē die so groet eer heet
sijnē lande. **Waer** om en sprekstu niet
mit hem **Doe** sprach de altauader dies brue-
is van hū-bouē daer om sprect hi van he-
melschen denghen **Hei** ich ben van benedē
daer om spreck ich van eeu-tschēn dinge
A jedde hi mit mich ghesproken van hdm-
iche der selēn icij jedde hem gheringhe ghe-
antwoort **Hei** van allukken gheestlike din-
ghen in weetich niet **Doe** gnick dies brue-
der wt totten eynslede **Ind** sprach dies vader
in redet niet uiche van der schryft **Hei** coe
we van ijden mit hem sprect den antwoort
hi **Doe** berouwe de hi lich **Ind** gnick wieder

X. slacheyn
blaerome
totten abt
hersteld

totten abt ind sprach u bader Wat sal ich
 doen want die lijdughe mijne selen heren-
 schappen in mich Doe lach hem der Abt
 vroelichen aen ind spē tot hem: Nu bistu
 wael ghecomē nu wil ich mijne mont op
 doen ind Willen veruollen mit gheude dinge
 Also waeit der eynsledel des leeu ghebetet ind
 spē weer-lichen dit is der wech der lieftden
 ind dancke gode die hem hadde laeten ^{lue} alsoe
 heilich eynen man ind wandelde wede in
 sijn lant ~~der~~ hem bi-ueder vi-agheer den Abt
~~pastor~~ ind spē ich heb eyn grote londe ghedaē
 ind wil om gaen di-n jaer penitencie Doe spē
 der Abt des is toe voel Doe spi-ack der bi-ueder
 heirestu nach dat iche niet eyn jaer in doen
 Doe spē hi euer des weer te voel Doe spi-ack
 alle dye daer- by ware willu dat ~~leef~~ bier-tich
 daghe solen sijn Doe spē hi euer des weer-
 te voel Ich wene des heet hij van al sijnē herte
 riuwe ind in wil die londe niet mee doei
 dat ouch god di-n daghe penitencie ontaet
~~spē~~ eyn ander bi-ueder vi-aghe abt pastor
 ind spē ich wat ist dat die schryft spi-iect
 dye lich op sijnen bi-ueder toernt aen lake
 Doe spi-ack der Abt van allen dingen daidich
 sijn bi-ueder aen beweert. Ja auch off hij
 die dat lichter oughe wt bi-ecke ind min-pr

Did van dich. Ift datku dich torns. Hoe toens
du dich am lake wilt dich ener yeman va
gode scheiden so saltu dich tornen. **E**n
seluen abt vi-aghe de eyn brueder jnd spē
mich is eyn eue aenghe uallen was sal ich
daer mede doen Doe spē dei-abt paster.
Ganch mo koem nae di-ien daghen wear:
tot mich loe wil ich dich legghen: Beghe
ich dich datku id gheues totter kn-kē loe
maken li daer mede weer schap Beg ich dich
datku id gheues den al-mē loe woertstu leke:
Nei leg ich dich datku id gheues dījnē alde,
loe m kompt dich daer gheyn laen van **da**
om gauck jnd doen watku wils ich m hebbē
des gheyn lake **A**braham dye catharius
hingher gheweest hadde: die vi-aghe de abt pal
stor jnd spē **W**aer om aenvedter nich o'
dunel also leei. Doe spē dei-abt aenvedter
dich dei-dunel. **D**ei-dunel in vechtet mit ons
mer. **N**ei-wāne wij onsen eyghenē wil doen
Hoelijc onse willen dunel ghewoer-den jnd
die bedi-neue ons wāne wij si volbi enghe
mer-wilten weten wye die gheue lījn die mī
ten dunel vechtet dat is abt morses jnd līne
gheliken. **E**n brueder vraghede den abt
palmo jnd spē **W**aer om ver biet nich eyn
ghoest wael te doen mijne neesten: Doe spē

Do slach n blad
atheitd ome
der abt onte

A
 den abt also en spieect niet anders spieectu
 loghen op god Hier du salt meer aldus spie
 ich mi wil te mael gheyn bar in her ticheit doe
 Want hi heet ons voer ghecomē Ind spieect
 ich heb uel gheuen te te treden op
 die slanghen ind basaliscū Ind op alle dye
 crachten des vians Ind waer om in tre
 destu dan niet onder dich den om eyne
 gheest ~~E~~ Eyn bi ueder spē totten abt
 waer om t gauen die hijdinthe niet
 van mich Doe spē hi Want hoer or laken
 chn bymē dich Saer om nyem heut dye
 stede los vlien si van dich ~~E~~ Eyn bi ueder
 quae m totten abt syluand op den berch to
 synay ind sach die bi ueder ar beyden Inde
 spē totten abt latet vre arbeide om dye
 spijle die vegendich is Want maria he
 der dat Ali e beste deel vrucoren Doe spē
 der abt tot syne jungheze Poep mich he
Zachariam ind serke desen brueder In eyne
 celle daer niet in en si ind si daer also Ind
 doe id ete us tijt waer Doe keyke der
 brueder Wte doere off daer yema quee
 die hem noed ten eten Ind doe hem n
 nyemen toe in spē Doe stoent hi op mid
 stuck totte abt ind spē VADER in ete die
 brueder huden niet Doe spē der abt ja li

hebben gheten. Doe spē der brueder War-
om in hier ghi nich niet noeden. Doe spē
der abt du bilt eyn gheystlich mynsche in
m behones gheym-e spijken. Mei. Wij sijn nad
vleylich ind wille wij eten soe moeten wij
aibeyden mit oulen handen. Mei. Du hees dat
ali-e beste deyl ghecoren. Alle den dach bilstu
lesende ind in wilts gheyn lieftich spijle ont
faen. Doe hi dat hoer-de doe viel hi neder
in sijne penitencie. Ind spē vergiett nich
vader. Doe sprach der abt Ich wene des
dat maria alles dnghes behuetde vā mar
thens. Want van marthens weghen soe
waert maria ghelouet. ~~En~~ ~~En~~ ~~En~~ ~~En~~
Die spē id is giyr dat sych dat mynsche
mit en zorne. Mei. Komet der toet ir so m
sal hi niet bliuen eynen dach land. War
daer is ghesproken die sonne i sal niet on
der gaen op wen torn. Mei. Wanee du beite
went dijn louē oueri-gheit so m machstu
niet spreken den dach is sijne boellheit
ghenoedc. Daer om hatstu den myns
che die dich gheschedet heeft hi in is niet
die dich gheschader heeft id is der duwel
Daer om saltu haten die sijchde ind
niet den lieken. ~~En~~ ~~En~~ ~~En~~ ~~En~~ ~~En~~ ~~En~~
ind die duwel wold in he bedrieghen in ge-

X. Dach h blad
ome gelijken
herheld

ij haenysse di- enghel gods Ind weckden
dat hi op stoende te beden. Ind belvijlede
hem keelen Doe gnick der- bi-ued tot
eyne altuader Ind sprach die enghelen
coment tot mich vader mit keelen ind w
wecken niet te beden Doe sprach der al-
vader Soen in hoei- si met Aei- soe
warne li koment dich te wecke so sprek
ich staen op so wan ich wil Aei- ich i hoei-
wel niet Doe hi dat dede Doe sprake die
druel der boele alde die ey n velsche is die
heet dich bedroghē Want eyn bi-ueder
quaem tot hem ind wold ghelyt van hem
leuen. Dat hadde hi wael ind hi sprach
hi en heddest niet ind loedj ind i leend;
hem niet daer by moechstu bekennen dat
hi ey n velsche is Des morghens sloet
der- bi-ueder op ind gnick totten altuader
ind lacht hem dit Doe sprach der Altua
der- dat is waei- Want ich wilst dat wael
hadde ich hem dat gheleent ich hedde sijn e-
leuen daer- aen oghedaen schade ind dachte
berei- Weer- eyn ghebot te bröke dan v
daer- ich van bedruest weer- moeden hed-
chi id hem gheleent Aei- du i hoei- der-
duuelen niet dich bedriegen willen. Da

desen woerden waert di- v*n*-ueder-lee*s*
beter-*nd* ghescreft *nd* gheue *n*eder-*n*
hine celle ~~et~~ *et* *n*eder quame tot ey
nen altuader- *m* lyc*h* *D*er eerste sprach
vader- ich heb *m* mijne aendacht behalden
beyde dat alde *m* dat ~~in~~ *n*uwe testament
*D*oe sp*c* die altuader- *D*u heest die luchte
ver uolleet mit woerden *D*er ander sp*c*
ich *b* heb beyde dat alde *m* dat *n*uwe testament
seluen ghescreue *D*oe sp*c* der altuader- *D*u
hees dat vnuister veruollet mit bladeren *D*er
derde sp*c* mich is ci-*m*yt ghebasten *i* myne
gaerde *nd* ich toeche wt *D*oe sp*c* der alt
uader- *D*u hees van dich ghescreue die p*ri*
gymme te hei-berghen ~~et~~ *B*ulle altuader-
sp*a*ken van eyne groten altuader- ~~et~~
waarme yemant tot hem quam eyne
te vrachten soe sprach hymt groter-*s*
heit *S*ich ich sij ontstaen eynen persone
*d*ij *nd* sijte op den stiel des richters
wat woltu dat ich dich doen *S*princthu
god erbar-me dich ouer nich- *G*o sprieder
god wiltu dat sich god ouer dich ei-be-mu
*G*o ei-be-mu dich ouer dijn*e* *b*inede *nd*
tu dat dich god dijn*e* louden vergheue so
ver giest du dijn*e* neesten *G*od m*is* steyn
late onse be
slach *y* blad
gherwacht
Jule

late onse verderf en ylle mer id ligt aen
 ons of wijs salich wille weet den ~~sooy~~
 spraken auch van eyne altuader inde celle
 die was eyn groet al-beyde Ind dat ghe-
 schiede tot eyne mael Doe hi sy weesk
 dedat eyn ander heilich man quam voer
 eyne celle Ind horden kyue mi syne ghe-
 lechre Ind sprekē waer om verliede ich
 doer eyns wort s will alle dese dnick Doe
 woende die daer buren stoende dat hi mit
 vennau daer eyne kyuee ind clopde dat
 hi daer mi quaem ind sach dat daer ando
 eyne mibas Doe spē hi mit mynen
 ghedechte want ich had xim bueck ghe-
 halden in mynre aendacht Ind ich hoerde
 eyn cleyn woert daer buren Ind doe ich
 wieder mi quam gods weken te doen doe
 verloes ich alle die bueke Ind dat waert
 dat ich ghehoert hadde dat bleyft alleijn
 in mynre aendacht Ind dei stouden myns
 dienstes ind daer om keyft ich mit myne
 ghedechte ~~si~~ **S**ulke biuedei quamen
 van eynre lame mynghen in die woestyne
 tot eyne eynleder Ind hi ontvink sy
 mit vrouden Ind also als die eynsele so
 pleghen so settede hi eer die tijt die tafel
 want sy gheai beyt hadden ind sat hem

goē voer so wat hi hadde nide dede hem
maech mid doe id auont waert doe laelen
si rȳ plalme. Dat selue deden si des nachs
mid doe di- altuader ontwaecde mid uadz
doe hoerde hi se sprekē onder lich. Dies eyn
ledeler die heestme ghemachs mid woestey
en dan wī hebben mider samenvinthē. Mid
des moghens doe si wandelt wolden tottēnste
eynsledeler. Doe spē hi tot hem gruer
hem van mijne weghen mid legt hem dat
hi den kou niet in wijsle. Doe sy dit ghedaē
hadden. Doe verstoent diele eynsledeler dese
woert mid hielte li by lich mid het li ar heit
went des auonts hongerich. Daer nae leet
hi ten lesten spē di- eynsledeler wī willen
nu eyn weinch op halden vande werck om
ven wille want ghi gheatheit hebt mid
willen eyn weinch eten. Des wī doch alle
tijt met t pleghen mid hi sat hem voer.
drioghe broet mid late daer dae hi ewich
edicks toe. Mid sprach doer vē wille hebbē
wī nu hoechijt. Daer nae stoenden si op
mid beden die nacht ou went des moghēs
mid doe spē hi tot hem doer vē wille
wil wī i alten elbemich mid want ghi pyl
gi yme sht so in moghe wī onse regule
niet volhalden. Mid doe id des moghēs
quaem doe wolden sy blyen. Doe bat hi

spē
slach eyn
blaet onse
de eynsledeler

89

der eyneledeli dat si eyneche tijt mit hem bleue
wen Mer doe si laghen dat hi der strengich
met mi liet Doe bluwē si heymeliche elvech
~~Elym~~ bi ueder spē totten altuader is
id dat mich der slaep besweert dat ich ouer die
tijt des dienstes gods slaepte soe schaempt
sich mijne sel dat ich ooch daer nae gheyn
guet Weck doen in mach: Doe spē der alt
uader ist dattu slaeps went des moeghens
wandu onewakes so stant off ind sluyt dē
doer ind die dīne vinsten toe ind doen
gods weck want daer steit ghelschreue
dijn is der dach dijn is die nacht: God u
woert in ali e tijt gheeret ~~Elym brued~~
vraghede eyne altuader ind spē ist dat ich
mijne sulter almyllen gheue die arm is
wye ni is si niet als eyn ander arm myn
selue Doe sprach der altuader neyn want
dat bluet trecht dich ewenich ~~Elym~~
altuader spē In laet dich niet behaghen
doch in volhoe de niet eyne yghelicher reet
die men spē recht gheleue traechliche ind
spē rekt valde dat waer is ind guet ~~Elym~~
vragheden eyne altuader cleynē menich
ind spē ist guet te spreke off te swinghen
Doe spē dat leut Sint ledighe woert
so laetsy ~~Mer~~ sijnt guede weert so geest

hem stede ind spriech si ydoch in treck die ree
niet alte landt mer staet si snellichen af ind
raste **H**et eyne tijt quamē mochtē
van egypten in lychi op dat si legthen dye
altuaderen vander steden ind doe sy saghen
dat sy ghemagezt waere ind van alle gro
ten vasten ghet gheringhe aeten. Doe u
worden sy heere gearghert Dat vernam
dye priester ind wold sy berichten ind u
den te laten ind pretgede mder kui leet dat
die brueder vasten solden ind wtredie hoc
vasten. Doe wold die van egypte elvech
gham. Mer der priester lielt sy ind doe
sy tive daghe om gheuast hadde Doe wa
den sy totten iersten ghepyncht Mer der
sichy woenden die vasten eyn ganle wech
ind doe id quadem aenden laterdach Doe
satmen die van ~~luyt~~ muten alden va lich
te eten ind onder den dat die van eorten
get bediuefliche aeten. Doe lielt hem va
den aldesten eyn die hande ind spriech eer
sichlichen als monchen ind heere eyn
ontoech hem die hant ind spiz laet aff
stuers kerue ich want alle dese wech in
heb ich niet ghebodes gheten. Doe spiz
der altuader liet ghi also verkeert nu
ghi mer tive daghe om gheuastet hebt

90

Wat sht ghi dan gheerghert der brueder
die althyr eyn ganisse weck om vasteint doe
quamen si te conuen. Ind werden hore v
vasteint ghebetet ind ginghen n van hem
mit vrouden **E**n brieder va-sact
de der-weelt ind toech monich cleyder
sen ind bessloer sich altoe hant ind spē
Ich wil wesen eyn eynsledel. Dit hoeerde
hoeiden die altuaderē die bi hemwoenden
ind quamen daer ind werpe hem wt
ind heten hem gaen om alder brieder
celten. Ind hieten hem voer eyne yghē
likens **P**enitencie doen ind spreken ve
gheestet mich brieder. Want ich gheyn
eynsledel i bin mei kur-tiche heb ich be
ghemē eyn monich te weerdēn **E**n
Bulleke altuaderē die spraken siestu ey
nen **I**nghelick die mit sijnē eygenen
wille op stighen wil inden hemel halt
hem mitten voeten ind werp hem neder
op die eerde. Want id hem niet nūtke
in is **E**cht matois die spē so lich
der mynische meer gode neket so hi lich
meer suyt eyn sinder te wesen. Want
doe **plas** der Apheete god sach. Doe
spē hi dat hi eyn onweerdich dier we

En alnuader ~~Heil~~ **H**ulle alnuader
die sprekken wanmeer. **W**ij ons verlamen
ind vander seluen mürflicherit sprekken soe
stighen **W**ij op ind op went inde hemel
Mer. in wanee. **W**ij ons versamene ind
mit achter-clappijnghe ons becomenē soe
ti-iet onser eyn den anderē in die helle ~~Heil~~
Eyn alnuader spē. **I**st dat tusschen dich
ind eyne anderē eyne drenenghe red valt
ind der anderē des versaker ind spriechet
Ich in heb der reden niet ghesprokē. **S**o
in spriech niet in heble ghesprokē. ind ni
kijue niet mit hem. **V**anettu verbittert
hem dat hi sprekēde woest. ind leert ~~Heil~~
heb ich si ghesproken ~~Heil~~ **N**ot eyne
tijt spē eyn brüeder totte abt ~~pastor~~ of
ich eyn drück sien walm dat icke sprekken
soele. **D**oe spē die alnuader. **S**o wye
antwoort dan hi hoert id is hem eyn doerli
ind eyn laster. **D**aer om woest dich ghet
vraghet so sprect ist des niet so luyisch
~~Heil~~ **E**yn brüeder quaem totten abt ~~pastor~~
ind spē voel ghedachten coment in mijne
selen ind ich verderue ter stont daer om
Doe nam hem der alnuader daer buite t die
locht. ind spē recke wt eyne schoet ind

91

Danck den Wyng: Doe spē hi des in mach
ich niet doen Doe spē der altuader Goen al
so in machstu ooch dijnē ghedechten niet ver-
bieden dat si s̄ich dich niet in en komē: Mer-

Dat ligt aller aen dich dattu si weder leis
~~Abit pâstor~~ Abt pâstor spē ist dat eyn mynliche
ghelondicheit heneit Ind hi spē hi en heb niet
ghelondicheit soe in s̄trane niet wantu te brie-
kes s̄ijn ghemoeide: Mer sp̄ieclu brued in
bedruueue dich niet sonder bewae: id me soe
verwechsttu sijne seel tot penitencie ~~Excell.~~

Abit Ioseph vraghede abt pâstor Ind spē we-
sel niet valken Doe spē hi Ich wil dat eynal-
le dagheer Ind s̄ich dmees ewenich ont-
teek dat hi niet sat in wēde: Doe sp̄ie adi
Ioseph Wye en I plegestu dan niet te valke
Doe du eyn jungheleuk: wa-es: Doe spē
hi ia dir̄ dachē dme of by wijsbijlē eyn
gansse wechje vallich Mer dit hebben Al die
dote altuaderē ghespruelt ind ke ghevonde
dat id beter si alle daghe ewenich te eten delen
continken wech hebben si ons afhewist
Want hi lichter is ind lauer lauche ~~Excell.~~

Dat eymre t̄t̄ quamē sultre altuaderē
in lichter Ind daer was mede abt Iohannes
de kuite Ind doe si Aeten: Doe stoent op
en priester eyn groet vaar ind boer eyne

volghien eyuen deynen nap wates te dienckē
Ind hoere gheyn in wolder van hem nyemen
mei dan alleyn abt Johān der korte Doe
verwender den lich die audi ind sprakken di
bister juncste ind wye ghesdorstu ghebraken
des dienstes des groteren alvader Doe spi
hi als ich op staen Ind water om ghene lo
vi ouwe ich mich des off alle die biuedes
di encken dat ich daer van loen ghecijcke
Ind daer om nam ich dit water van hem
op dat hi dat loen vnde Ind hi lich niet
bedruene oft nyemē van hem nyemen i
wolde Doe hi dit woert ghesproken hadde
wonder den lich die vaderen van sijne belich
denheit abt ~~E~~ Abt damel spē. Also voel
~~E~~ Als licham gruyer also voel verdriet die seel
Ind also veel di licham dorret also voel gruy
er die seel ~~E~~ Abt enagrius die sprach te
eyne tijt tot abt Al semius Wye is dat dat
wij van so groter leer der wijsheit werken
gheyn doecht in hebbē Ind dese ghebrake die
in egyptē woene so grote doecht belichten
Doe spī ach abt Al semius Wij lide want wi
ghebrake der leei der weelte wijsheit s
in heb wy van bymē niet Neir dese culte
van egypten die hebbē van hoeren eyghene
ai beide doechden ghecreghen ~~E~~ Abt damel

Doe hi sterne solde. Doe sp̄ hi totten abt ac
 Lemmo liet dat ghi nint gheri sp̄nd naem doer.
 Want heb ich si selu' voe: ghedaen so vnde
 ic hle **E**. **D**ander seluer gegeude qua men
 selle priester totten neesten doester. Daer
 abt **pastor** auch nime was. Doe ginch abt
 ampli. ind sp̄t abt pastor wij bidden olen
 priesters. Dat hi huden nyem die ghauer:
 gods in caritate. Doe stoent die abt **pastor**
 langthe ind in gaff gheri antwort ind die
 abt ampli die waert des bedi-uest. Doe sp̄ a
 ken die byden abt **pastor** wai-e: Wae-om
 hi niet in heede gheantwert. Doe sp̄ hi
 Ich in heb des niet te doen. Want ich nu
 doer bin. Ind eyn doet mynsche die in spricht
 niet. Daer om so in hant nich niet alloe
 off ich hi onder: uch si **D**ie abt **pastor**
 sp̄ so willich mynsche war leert inde des
 seluer niet in deit. Die is gheleich eynen
 lade die alle die lader die tot hem come ind
 welschet aff hoei- onreymheit. Mer-lich
 seluer in mach hi niet reymighen mer-
 leert die onreymheit bi hem blijne **E**.
Owe grote altiadere van pelus quamē
 totter ebdisse: **S**axen. Ind op den weghe

spaken si te same: **Wij** ver-di-uecre die wijf
ind sprekken tot hoe: **O**p dat si lich niet in
verheste ind legghen of duckē mocht liet
de eynde leere: die manē hant tot mch ghe
comē ind ich doch eyn wijf bin. **D**oe spēc die
ebdille inden ledijen bin ich wael eyn wijf
me: niet inde ghemoeede **C****H** **D**ie selue ebdille
spēc ist dat ich van gode dat heylsche dat
lich alle die lude betere in mch so weede
gheich vonden voer alle luden doer myne pem
tencie. **M**ei ich bidde mee dat myn herte lut
sy mit allen luden **C****H** **D**ye Acht vlaac de
thebenus. **D**ie spēc tot sijnē bi-uedē in bē
ghet gheyn kinder-her. **V**ant doe den
di- kinder willen loe wearden die kinē
ver-stroyt in lichi **C****H** **I** **T**athou die rid
te alle sijnē dnick nae belcheidenheit
Sijnē cleyde. **W**aiē also dat si mynen
vaer- guet noch voer quaet in achde of
in rebende: **D**ye selue spēc tot sijnē hū
gherē **E**yns momchys cleyde: solen sijn
dat sy verft ind nachdicheit moghen v
de hūe ind solen aen schoen verwe sijn
op dat si dat her t niet in vollen mi
houerdyen **C****H** **E**yn bi-ued vi-aghede den

Het ~~lestenen~~ Ind sp̄t ob ich doch anders
hebben mach des ich bedrft dūndet dich
suet dat ich niet in ar-beide om nij ne
noetdi-ust **D**oe sp̄t di Altuader Wye
voel du heues daer am in verluy me dich
niet te ar-beiden doe doch yet dattu volle
ghen naachs **E**n Altuader in eyne
voldes woesteynen die hadde grote ar-beit
mit vallen ind mit andren gheistlichen
dtaghen tot den quamen bi-neder ind spra-
ken vader vader wye machstu lijden de
woestyne die so doere is ind dese onsluete
stat **D**oe sp̄t hi alle nijm ar-beit dat
ich heb ghelhardt alle nijm tijt die ich hij
heb gheweest **D**ie in mach sich niet ge-
hijken eyn i we inde ewig valst. **W**ij noe-
ten hi eyn cleyn tijt onses lijnes ar-beit hij
ind ons lijnes ghelust drue **S**oe vnde
wij in dese tocomender werelt last alle
tijt die nijmer in vergheir **G**edenctae
die heiliche vrouwe sp̄t die inde werelt
maet dinc duot die leecht niet inde kerke

Hij-eyndet dat bnedie di-
beldheidenheit
Hij- beglynt dat bneke vander-
nachttheit

Her statijen die sp̄ eyn monij die
in sal ghure lamwitticheit als niet
ghestaden dat sy hem wroeghe om ey
nich dinct Doe dese selue abt ster-uele soldē
Doe lach hi di ij daghe sonder-berueren in
hielt die oughen open Doe stieten hem die
bi-ueder-aen ind spiraken waer biltu Ich
staen spir̄ hi voer dat ghericht aensicht des
godlikē gherichtes Doe spiraken li onsluy
stu dich auch Doe spirach hi ich heb gear-
beit mit wilke-aacht dat ich mochte die
ghelode gods te bewaerē mer ich bin eyn
mynsche ind in weit niet off mijne werke
gode ye behaghe den Doe spirake die brue
in ghetrouweliestijnē werike niet wanclī
nae god ghelwest hebben Doe sp̄c hi loij
en verlaet ich nich d̄ in si dat ich comen
voer god Want anders lant die gherichtē
gods ind ander-ō die gherichten der-lude ind
doe si hem noch eynre Andere reden vrage
woldē Doe sp̄c hi bewijst nich liezen
ind i spreect niet noer mit nich Want
ich bekommerd bin ind doe hi dat ghesprokē
haddē te hant gaff hi den gheest op me
vrouden ind si saghe dat hi den geest li-
mende als eyn mynsche die sijnē vi-mit

Si niet dese agathon hadde g̃ oer hoede in
 allen dñghen want hi sp̃ dat gheyn my-
 sche tot gheymē doecht comē in mach dē
 huedē **¶** Die abt Iohas die kurt die sp̃
 Ich ben ghelych eynen mynsc̃e die onder
 eyne groten boum sittet ind luyt voel on-
 derē tot sith comē Ind wanee hi proeuer
 dat hi voer hem niet gheblien in kan loe
 ylet hi te clymmē op den boum also sittet
 ich in mijni e celten ind sien die boese ghe-
 dechten bouē nich comē Ind wanich niet i
 kan weder staen so blien ich te gode mit my-
 nen ghebede Ind also weide ich verloest vā
 den laghen des vyants **¶** Abt alnuader
 was in sith die hadde groet lijk ouyngthe
 mer hi vergat alle dat hi hoerde Doe g
 enick hi tot abt Iohas den kui-re Sat hij
 hem vi-aghenwolde om syne vgherenheit
 ind hi lacht hem ey n rede Ind doe hi wade
 quam in sijne celle Doe vergaet hi de-rede
 die hem Iohas ghesadje hadde Ind also dede hi
 dek gaende ind weder gaende ind vergeten
 de der wode Doe nae quam hi enez tot
 den alnuader Ind sp̃d werstu waelvader dat
 ich enez vergeten hebbe dat du nich lechtes
 ind op dat ich dich niet mee yn moyede loe

m quaem ich mer wiede: tot dich Doe spē
Avt lohe tot hem Ganck ind ontfendc eyn
liedre ind ontfentke ander hechre ind ontf-
fenck die vanden ier-sten Ind doe hi darge-
daen hadde Doe spē der abt is nu dat
ier-ste hecht yet ghemoyet vander ontfenc-
kinghe der ander liechten Doe spē hi
neyn Daer om so spē der abt soe m weid
ich mer ghemoyt noch ghelyndert vande-
lieden gods off auch alle die van lichy-
tot mijs come Daer om so come alstu-
wils ind i ~~wijlen~~ wijlen wijnel is ind also dae-
hore beide ghedult benam god de altuas
die ver-getenheit ind dit was eyn weid
m lichi Dat si lich onderwijlen stercken
van volcomene hiden wanee ly aenghe-
vochten worden ind dwonghen lich seluen
te ai-beyden op dat si lich onderwijlen wo-
ne Cf. Urt pastor die ginch tot eyne
tjt doe hi noch jondt was tot eyne altuas
op dat hi hem vrachede ind mit he red
Ind doe hi totten altuader quam: Doe v-
gaet hi d' eyne reden Ind doe hi beriche
was ind wieder ghecomē voer tijne celle
ind die hant ut gherect hadde op te flu-
ten Doe bedachte hi die rede: Doe rood

In die hant weder vander doerē ind ginch
 wieder totsen altuader ind lachē wij hem
 ghelscher was Doe spē der altuader tot
 hem weelichen eyn hei-de des vees sal
 dijn naem lghenoempt werē in alle
 den lande van ~~egypte~~ ~~der Abthil~~
~~van~~ woende op den ber-ghe te hya synay
 Doe wolden sijne hingherē ghaen tot eyne
 anderē minster ind der altuader sprach
 tot hem haelt ons dat wate ind begiet
 den gaer-de Doe ginch hi wt inde gaerde
 te begieten ind hi bedecte sijn aensichtē
 ind lach alleyn neder op die voet Doe qua
 ejn die nam van verrens waer wat hi dede
 ind doe hi tot hem quam Doe sprach hi
 Gedinch vader waer om bedectu mitte
 koghelen dijn aensicht ind ~~begere~~ beglytē
 den gaer-den Allo Doe spē der altuader e
 op dat myne oughe niet in leghen dye
 boum ind myne ghemoede lich niet dae
 mede niet in bekumeide ~~Eyn altuad~~
 Main totsen ~~eyne~~ anderē ind hoere y eyn die spē
 Ich bin ghetscreue deseit werelt Doe sprach
 der anderē die wijsle du leues so i ghetruibe
 dich selue niet want spricestu dattu doer

lys doch so in is der diuel niet doet
Etlyn Altiader die spij du llaept
of du wakes off wattu anders dues. is god
voer dijnē onghē so en mach dich der vyant
niet veruerē. Ind blyft allulte ghedechte in
de mynsche so blyft auch gods cracht matt
in hem **E**t die bi ued' sprake van eyne
altiader. So wanen hem sijne ghedechte sachē
laet huden vander penitencie moeghe soe
halte. Doe sprach hi wiegel huot wille
penitencie halden. ne moeghe so weede
die wille gods. **E**t dy altiadere spraken
dyre leye cracht heet der diuel daer alle
sonden aff comē. Die yerste is vergetenheit
die ander verluyndheit. Dye derde verter
licheit. Vander vergetenheit woert ghebo
ren die verluyndheit vander verluyndheit
dye begheer licheit. Ind daer van comet
die mynsche te valle. Ne is dat ghemoeid
also miechteren dat id vesmaet die verge
tenheit sij t komet niet totte verluyndheit
Ind daer nae niet totte begheer licheit
soe in comē die mynsche nōmmerē toe
valle vander ghenade gods. **E**t lynn brue
in shnre cellen lachte pālmē aen matte

96

te maerken Ind onder den dat hi also sat doe
spē hem sijn ghechte toe dat hi ḡinghe tot
eyne lieken altuader Dat wede spē hi dat
hi in kerten daghen daer nae gaen woldē Dae-
nae spē hem euer sijn ghechte toe of hi
daer i tusschen stūft Wye is dan mer-
gauck nu ind sp̄iecht want id somer-
tijt is Doe spē hi euer wede id in is nu
gheyn tijt Nieu alstu dat am'isch gheprent
heues totter matfen so wūder tijt Hij
spē euer Ich wil dese palmē wriu n̄ te dā
willich gaen Dae nae wede spē hi id
is huden auer wede te gaen Ven lesten
wend hi op nu liet die palmē te wūken
nu nam sijn cleyt ind grück ind eyn altua-
dr eyn voer lichtich mā die woende bi he
Doe hi lach dat hi mit haesten wandelde
Doe iep hi nae hem Du gheu agher
daer lo upstu hene koem hei wieder nu
doe hi come was Doe spē daer altuader-
daer wieder in sijnne celle Doe lacht he
daer bi wieder den storm den hi gheleed had
in sijnne ghechten nu alle grück hi wede
in sijnne celle nu lacht lich neder in sijnne
penitencie Dae nae quamē die diuele
nu iepen mit luyder stymme hi huet
ons verlouen mocht du heues ons ver-

Wonen **I**nd die matse daer hi op lach dye
Waert also ofsi vanden **to** binner verbit
Weer **I**nd die diuel verlubonden Als eyn **is**
rouck Also leei-de lich der bi-ued hueden
voer hoer luvindicheit **D**oe bi-ued spra-
ken van eyne Altuader doe die sterne sole
in lichi Doe stouden om hem die bi-ued
Ind weynden **I**nd hi lachde **I**nd dat ded hi
di-hwest Doe vi-agheden hem die brue-
der waer em dat hi lachde nae den lij-
weynde Doe spē hi totken ier-sten mael
lache ich daer om want ghi de doet ont-
siet **V**otten anderē mael want ghi nod
niet beret in licht **V**otten der den mael
Want gich vanden ai-beit gaen in die
rast **I**nd ghi weynet **I**nd doe hi dat ghe-
spoken hadde Doe cloech hi die oughen
toe **I**nd verschide **E**elhor eyne tijc
quam eyn bi-ued in die celle daer hi plach
te waene tot eyne Altuader **I**nd lacht he
wye hem die ghedachten pijniche **D**oe
spē der Altuader du heues eyn groet ylce
ghetouwe totter der den gheworpē **I**nd
heues in die hand ghenome eyn roede va-
lyde **D**AT is du heues ghetaten die **v**
vi-eyle gods **I**nd heues tot dich ghenome
boele ghedachten **D**aer om so nyem tot

97

dich eyn vuyer dat die vi-eyle gods is Ind
so wane eyn boese ghedachte ne het so wort
hi verbiant mar in eyleen gods als eyn
stroe hat in moe vuyer want gheynreley
boesheit in heet macht teghe die ghene
die die vi-eyle gods hebbē ~~Eyn altua~~
der spē so wane eyne diec die oughen
bedect werden dan so ghert id om in der
molen also dert der duuel ~~Ist dat hi den~~
~~mynsche die oughen mach bedeckē loe~~
~~mach hi hem ouwerpē in allen londen~~
~~Verdrent hem die oughen verluchter loe~~
~~mach hi hem des te bat ontvliden ~~Eyn~~~~
~~Eyn altuader spē dat op den verghe des~~
~~abcs ~~andem~~ warē ghesat vi waerts~~
ma indeyt der uilvele vrucht die te
bewai-en Ind hore eyn iachede die vogel
ewech. Daer nae ghevoerd den ~~andere~~
altuader te bewai-en Ind die niep stedelich
die bese ghedachten wijsen van bynne
Ind die vogel vliet van binte ~~Abri~~
altuader spē des moghens als du op
steys loe spē tot dich selue Du licham
al beyde g dattu dich gheneeres Ind du
seel bys wijs dattu begrijpes dat enue
~~Eyn~~ in ueder spind tot eyneiz
altuader Ich in sien gheynaenbedijt
tinghe in mijne licham Doe sprach der
altuader du bis Ale eyn ghemeijn poet

dat alle die in gaen moghen ind weder
wt gaen moghen die des bestheerent ind
du in versteis des niet wat si weruen
hoddestu eyn doer ind cloetle die tu we
ind i liets in dich gheyn voese gheechte
comē ind herte daer būtē. So soldstu siē
wye si staen solden ind cloppē ind vedre
toghen dich. ~~Wye abt Amor~~ die
Quam totten abt ~~Pastor~~ ind spēt ist dat
ich gaen tot mijns neesten celle off dat
hi te mich komet om luttē berichtinghe
So vi-eyse sij wijs te lamē te spreken dat
ons licht gheyn ouerdiche sake aen i viel
die van luttē achre vi-einde sy. Doe spēt
der altuader du deist wail want hinghe
lude die behouē wail hoeden. Doe sprach
~~Amor~~ wye deden die altuader. Doe sprach
hi die altuader sijn voert ghegaen ind
sijn bestedicht dat si niet vi-eindes in hoe
mende in hebbē te spreken. Doe sprach
~~Amor~~ ist dan dat ich van noet spreken
moet mit mijne naghebuerē. Ist beter
dat ich mit hem spreke vander schryft
off vande altuader woerden ind van ho
i-e leei. Doe spēt abt ~~Pastor~~ ist dat nu
in gheynre wijs liuighen in moghes
Doe ist beter dat nu sprekes vander
altuader leue ind van hore leei dandā
du schryft want daer van te spreken

98

Yder groter schade ~~weye al vre~~
~~lang~~ spi-ach van eyne altnader die ind
woestenijen sat ind god ghebeven hadde
dat hi niet in sliep als hi van gheistlike
drighen sprekken hoerde: ~~Weer wanroe~~
men van ydelen dnghen sprekke oft adre
spiale dat hi dan sliep op datlyne oren
also ghedane vergiffenis niet ontvinge
Dese Altnader spē datter diuel leet vli-
sch weer die lude tot ydelen dnghen te
worden te verwecke want hi eyn aenbedi-
ter is alle gheistlike zucht ind lach
Alsus ghedaen exempl Ich sprach tot
eyne tijt vander selent salicheit tot sul-
ken bruedere doe woerde si diep bekum-
meret mitten slaep dat si ouch di oughe
bi-aullen niet ghevaghē in mochte doe
wolde ich houen bewijzen dat des diuels
werk weer ind spē van ydelen dnghe
ind alte doe vergundi hem der slaep Doe
begonde ich te luchten ind spi-ach lange
hebbe ich gesproken van liemelschen
dnghen in alter slaerp dij: ~~Weer nu ich~~
van ydelen dnghen begonde te sprekke
alte hant waert ghi bei eyt telhore da'
om bidde ich ouch lieue brueder want ghi
weter dat id des diuels werck is so be-
waert ouch voerden slaep als ghi wat *

dinghes

geestlyk horet oft wi-het. ***** **V**ot eynecht
ju amē luttē brueder tot abt Johs den koeten
tot ver-lueke. **W**aant hi hynē ghedachten oft woe-
de met in plach toe gressende op wereltlike sake
Wij danchen gode datter Iaer-lyc veel ghe-
regent heer ind die palme boum die syn
Wael becomē dat sich die ^{brueder} ^{die} plegē
abt Johes also deit auch der heiliche geest
als hi comet in heilicher lude herten so maect
hi sy vruchtbaer in gruyende in de vruchten
godo. ***** **D**ye brueder vragheden van wat le-
uen hi die grote wijsheit hedde ontaughe. **D**oe
spē hi ich in liet mye den dael in mich wenē
die god verterne mocht. ***** **D**ie abt xp̄ia-
us die spē dijnē ghedecht si alle tijt inden
r̄iche der hemele so woertstuwt gheringhe
te ontaughen tot eyne erue. ***** **E**yn al-
uader spē tot eyne brueder leste in dyn hars
het datter duuel si als eyn viant ind duyle
als eyn huys daer der viant niet al in b-
laet alle onreynheit op te werpe. **N**ei-dich
behoert dattu allet dat alswepes dit hij
daer op wi-pet ind ver-suyinstu dat. **G**oe
woert dijn huys alle vol on-reynheden dat
du daer in niet gaen in machs. **D**oe dae:
om inden beghemie so werp wt al sijn on-
reynheit so blist dijn huys vander ghella-

† den abt
Eliueng

den gods reyne **hij begint dat buck**
ván den ghebede

De briueder- vrieder tot eyne tijt
 den abt agathon wilken leye doecht
 alre meylt al-beit hedde mader ver
 samenighe Doe spē **hij wene des briueder**
 dat enich groter al-beyt ly als godaen te be
 den **want** als die mynche **hijne god aen beedt**
 te haue **gatherd** den daniel **hij ghebet te v'stueren**
want ly weten dat ly van mynma alto leer ghe
 hiedt **in veerden** als van den ghebede **want**
 ni alleli audezen al-beide heet den mynche ni
 de vei-samenighe **want** i asten **dat ghebet**
 behueuet den gods strijdes ghebet aen
 den eynde **D**oe abt dulad die eyn ring
 hadde gheweelt des abts **bisacion** **D**oe spē
 ly quaen tot eyne tijt in mijns abts celle
 Ind vant hem staen in sijne ghebede mit
 op ghe-ecleden handen totten hiemel **dau**
 Ind also bleyk hi dat te doen vea-teenhadt om
 daer nae hiet ly nich hem volghen inde u
 woesteyne. Ind doe hi nich stoeide **Doe spē**
 ly vader du verstuers nich **Doe nam hij sijn**
 ki-ukhe Ind grinct van nich eyne steyn werp
 verre Ind bed ind daer nae bracht hi sijne
 keruyke wieder tot nich vol waters alto gni
 shen wh voert in die stat **Die lico heiter**
 Ind quaen tot abt **polio** Ind gruytiden he
 ind doe wijn ghebecht hadden: **Doe latter**

ly sicht te samē ind begonden te spreken vād
openbaringhen die si ghesien hadde. Doe spē
die abt blysation eyn ghebot is wi ghegainge
van gode dat alle tempele verstoet. Selen w
weerden ind dat gheschiede also. ~~Die abt~~
~~Ioch~~ die quam tot abt Joseph ind spē tot
hem. Nae mijne ~~te~~ ^{te} ~~achter~~ ^{achter} so voltrienghe
ich eyne cleyne regule Ich heb cleyne vastē ind
ghebet ind crachtighe ind rulve ind ich v
vljste mich nae mijne macht te i-cynghen
mijne ghedachte ind wat sal ich mee doe Doe
stoent die Altuader op ind boerede sijne han
de op totten hienel ind sijne vngere worden
als eyn vuyer schijnende ind hi spē wilstu
te mael weerden als eyn vo vuyer- soe i blüss
met staen op den djuue ~~Als dat eyne tyt~~
quamē d' luske moniche die daer hietē aenbe
den totten abt lucius in enuacho Doe na
ghede hem der abt wat hoe haue werck wec
Als die apostel ~~mer~~ Als di apostel spēet
wij beden au onderlaet Doe spē der Altuader
ni etet ghi niet of in laepder niet Doe spē
keu si ja Doe spē hi ind wye bedent dat
voer uch doe in wilsten si hem niet te ant
worden Doe spē hi bi ueder ghi in doet niet
dat ghi sprekets ~~mer~~ ich wil uch bellijsen
dat ich ar-beide mit huijnē handen ind nod
tau aen onderlaet so bede ich ind luske ind xi
marie mitter hulpe gods matken vā palme
ind sprech die wyle misere e mei deus
secundū magua nraū tuam v̄ jo dat

synich gebeet Doe spraken sy ja Doe spc
 der Altuader wāue ich allus alle den dach
 Wer ghe Arbeit Ind ghebedet heb vlo v'dien
 ich Wij pemiynghe myn off inee dei gheue
 ich twee voer die doer den ai-wē ind dye
 bidden voer mich als ich eer ind slaep ind
 also wordet aen mich ~~wiltu ach~~ da vol
 bracht dat daer ghelsc-eue staet bedet ae
 onderlaet ~~Altuader~~ ginch tot eyn
 re tijt vanden berghen lyuyt ind hem ont
 moerde eyn brueder inden weghe die bego
 de te suchten ind spc vader wij woerden vand
 diu-riechet leez ghep ijnicht want met ire
 bent Doe spc dei Altuader waer om ni be
 dei met Doe spc dei bi-ueder wij bedent ste
 delichen god aen ind vni in regenet n
 Doe spc dei Altuader ach in ghelouenec
 dat ghi mit aen dacht bedet wiltu omie we
 ten dat dit also is Doe koem wij staente
 stiue ind beden ind die Altuader boerede sij
 ne hant op totken liemel ind bedede ind
 alte hant begoudet te reghenec: Doe dat
 da bi-ueder sach Doe begoudre hi hom te ont
 hien ind viel near ind Wolde den Altuader uad
 den beden Ind alte hant vloe der altuader
 ewecl ~~Die abt~~ ~~playas~~ die spc tot
 eyne tijt woer den Altuader ghelouen
 ind doe die bi-ueder te samē aeten indri
 kui-keu ind spc onder eyn Doe dei aeffdele

eyn priester van pelus **Ind** spē̄ siviget breue
du-waut ich war eyne **x** bi-neder hij mit
uch etende des gheber is als eyn vuyr-dat
op stighet voer-dar aensicht gods **Cf. Hen.**
bi-neder spē̄ totken abt **pastor** Ilt dat
ich myne bi-neder ewenich brodes offan
dero wat gheue so beulect dat der duuel
also dat id licht totken lude behagelich
gheschien: Doe spē̄ du-altruader **Cf. Hen.** dat
allultre weick den lude behaghert: Doch
solen wij den bi-neder gheue des li behoe
ue **Ind** hi lachte hem allultke ghelyken-
hylle **x** twe aker lude wariē m eynre stat
te lame woende **Ind** hoeze eyn leyde **Ind**
inden ouchste **Ind** meyede doe eyn luttel
Ind on-reyn laet **Mer** der ander die ver-
suynde den laet had in meyede ouchte mas
met **Ind** oft in hūnger ich laet woert
willich hoeze mach ghenelen Doe spē̄
du-bi-neder die ghene die daer eyn luttel
meyede al ist almoed Doe spē̄ da altraad
also soelen wij ouch doen wij layen eyn
luttel al ist wenich op dat wij mit in
sterue nider hungher-gicher tijt **Cf. Hen.**
Sulke bi-neder spriaken wye dat in
comē weren tot sulken altruader **Ind**
doe si ghebede hadde **Ind** lich ghegrift
Ind te lammen ghelspraken hadde
Ind wij si euer hier lieuen doestighaen

wolden Doe spij der altauader tot hem wye
in heb der niet ghebeart Doe spirale si is
u vader Doe wijs hi in gingleu die beden wij
had mit den mael hebben wij ghesproken
Doe spij der altauader bi ueder onder uch
sietet eyn bi ueder die wyle dat hi mit uch
ghesproke heet. heet hi di ij i... ghebet no
houdert volbracht ind doe hi dat ghesprokē
hadde ind si ghebedt hadden doe het hise
gaen **¶** Hen altauader spij also als id on
moestelich is dat eyn myn sijn aensicht
in di uenen water beschouwe also in mach
dief libm god beschouwen aen beden en in li
gher eynichte van vremde ghechedte **¶**
Dye abt ... no enagrius die spij Go wa
nee dich eyn weder woediche ghechedte in di
heit comet ind i dyne ghebedt loo i sueke in
dat eyn ghebet voer dat ander **¶** Ne teghen
die die dich aenvedten so scherp dat liveert
de trane **¶** Hen spij vanden abt siloy
so wane hi stoent in lyne ghebede ind in
heit hi die hande niet snellechen nede te hat
conwaelt hi gheticket ind id viel also dat eyn
auer bi ueder niet hem beden soldt Doe
le het hi snellechen die hande nede op dat hi
niet gheticket in woerde ind gheyn becominge
in maechde **¶** Stede ghebet spreken
die altauader berichtet die ghechedten **¶**
Butter die vi agheden den abt machaius

Wye li beden solden Doe spē hi des m is gheyn
noet dat darme hiden v ghebede voel spē-cke
mer darme stedelichen die hande wt-recke ind
spreken heer alstu wilts ind alstu wael wers
soe erbei-midich ouer mich: Alsi-komer eyn
mighe aenbechtunghe in dat ghemoede soe
soelen wij spreken help mich wantu wail
wers wat ons werte is ind duet bai-nijer-
ticheit mit ons **Hij**-begint dat **Rim**
bied **vander** **her-bechtunghe**

Duadere totken abt Joseph in vanclo
dat li hem vrughen wolden vande
outfanginghen wi-biuedere oft li hoer-sta
ghe vasten metighen solden als li tot hem
quemē ind sich mit hem vrouwe solden
Ind eer si vrugheden doe spē de altuad tot
den bruedere merct mich wat ich doen hude
ind beyt mijne hie Ind hi latte tve stoo
van sti-de ghebonden den eyne totter-rechte
hant ind den andren totter luchter hant ind
hier die bi-ueder sitken Ind doe g'nick hi in
lyne celle ind cleyde sich mit voel alden cley
deren ind g'nick by hem Daer nae cleyde
hi slich mit veteren cleyderen ind g'nick eue
by hem Doe wonderde sich die bi-ueder mo
vrugheden hem wat hi daer mede meynde
Doe spē hi saghet ghi mich yet ghewan
delt in den arghen off in den gued cleyde

102

Doe spi-aken si neyn Doe spē hi also als
ich der selue ben in beyden deiderē onghē
wandelt Also soelen wier-doen inder ont
fanginghen der bruiden. Ilo ons heer spē recht
in den evangilio Cheest du keyser dat
hem behoert Ind gode dat hem toe behoert
Dae-om als ons brueder coment so solen
wij si mit vrouden ontaen allei so wāne
wij alleyn sijn si is des behueff dat wij w
weyne Doe si dit horen doe wonder-deu si
sich dat hi heer-hete bekant haddeu des si
vra ghen wolden ind louende god **Cassius**

spē wij quanē tot eyne tē tot
eyne alruader die gaff ons te eten ind doe
wij sat sat waeren Doe noede hi ons noch
me te eten ind doe wij sat waeren lachten
dat wij niet mee in mochte eten Doe spē
hi ich heb mit menig gher-leye bruederē toe
comende & huden lesibet den ditsche gheschat
ind also dick mit hoe geten ind nochran
honghert mich ind ghi en hebt niet dan
eyns geten ind ghi sijt also sat worden dat
ghi niet mee eten in moecht **Cassius**

brueder quam tot eyuen abt inder vallen
ind lachet hem sijne ghechte ind waert te
rasten gheschat van sijne verichtinghen
doe spē der brueder ich waert mich on
siede huden cottich te come **Want** ich mich

ont-sach dattu doe: der- vasten wylle yet op
doen woldes Doe spēde: wij i hebben niet
gheleret die herten doerē te slute mer de ton
ghen doren begherē wij te slute ~~Die herte~~
der spirake van eyne altuader in syt dat
woenden bijden weghe der- woestijne ind pt
plach so wat tijt dat eynich monich wite
woestijne quaem so gaff hi hem teeten tot ge
wanden ti-ouwe tot eyne tijt g quaem dae:
eyn eynselde ind die altuader bat hem dath
niet hem eer Doe weygerde hi hem ind spē
hi valste: Doe waert der altuader bedruelt
ind spē Ich biddich dattu des niet en laets ind
in verlnee niet dijnē knecht ind boem dat
wij beden Sich hijs- leit eyn boum wij
kanyon ons inde beden tot weine sijc dies leu
necht die volghe den anderē Doe knyfde
sich der eeuwelde ind die bou bleift ouwelde
ghet: Daer- nae knyfde sich der altuader
ind altehant boughed sich der- baū Doe si
dat saghen doe verbrouden sijc ind dauch
den gode die enuer wonderlich duick duick
~~Eym~~ altuader was in egyptē in eyne
woester stede ind verre van hem woeude
eyn manicheus priester eyn ketter die
ghouyl te eyne tijt te gaen tot eynen dw
vander seluer stat was Doe benachte hi
bij der- cullen des rechten arten altuader

Ind hi waert hem onclende ind vreyde dy
 nacht Ind in dorste totten altuader niet in
 gaen Want die altuader wael wilt dat hi eyn
 manicheus was ind lichte niet in ontfinghe
 doch soe dwauch hem die noet ind hi clopte
 doe dede der altuader op ind ontfucht hem
 mit broelcheiden Ind dwauch hem te beden
 ind plach sijn e wael ind viadcen te slapen
 doe begoude der manicheus te denchte wye
 is dit dat dies gods knedje niet di ges wa-
 ne in heuet bewijst Ind stoent des moeghes
 op ind viel hem te voeten Ind spē van dele
 daghe meer soe bin ich eyn iecht kruist
 mynsche Ind hyt wil ich bi dich blijue ind
 hi bleyt tē bij hem ~~Ind~~ **Jo was** eyn monich
 die hadde eyuen werltlichen brueder was alda
 Den gaff hi wat hi gheat-beiden mochte ind
 wye hi hem mee gaff wye hi arme waert
 Doe gheuck der monich tot eyne altuader ind
 lacht hem dat Doe spē der altuader wolte
 niet hoeē soe ni geest hem niet mee Ale-
 sprech tot hem brueder doe ich id had doe
 gaff ich dich ai beide nu selue dattu mich get
 gheuen moches Ind ist dat hi dich wart
 geest doe gheest voelt eyne ai-mē pylgrym
 of eyne alden ind bidde dat si god bidden voer
 dynen brueder Ind doe dit der monich ghe-
 daen hadde Doe gheuck der brueder di-neuch
 elwech van hem **Nie-** inden ier-sten daghe na-

In eyn wenidij cruydes wtken gaerde ind v
bi-acht hynē biueder den monich ind hi
gaest voert den ai-nē dat si voer hem bedē
ind hi legende hem ind hi gūck wiede-toe
huy's daer nae quam hi euer ind bi-acht he
cruyt ind di-he broet daer mede doe dede
dei monich als hi voer dede totken arden
mael bi-acht hi hem voel cost ind wijn ind
vissche Doe dit der monich lach Doe wond
de hi lich ind gaest den ai-nē ind spē wye
hi tot hem wye bi-ueder in bedatstu in geyme
bi oets Reyn heer spē hi Want die wyle
dat ich van dich ontfanghe soe waert id in
mijnen huyse verteert als eyn buyer sle
in ich van dich met in myeme in heb ich
al ghenoech ind god ghebenedijt nach Doe
gūck dei monich ind lach den altuader die
Doe spē hi in wetstu niet datter monichen
werch is als eyn buyer ind so waer id heue
compt daer verteert id ind dit is eynen
bi-ueder mūke dat hi van sijnen ar-beide bei
her-richtheit ontfaren ind dat ghebet vanden
heilighen luden ind also woert moer-benede
dinghen sijn werch gheouent ~~etru altu~~
der hadde sijn druck ghemeyn mit eynen
anderē bi-ueder ind dei altuader was barn
her-richtich ind id gheuyel dat hinger-icke lat
swoorden ind dei altuader gafft sijn broet
alle die tot sijne duere quamē Doe datter

Ander-brueder-lach Doe spē hi groff nich
 myn devyl broets. Ind doet my dinnē devyl wat
 du wils Doe dat ghelschiet was Doe gaff
 dei-altruader- sijn devyl armē ludē allhi voe
 deel Mer-de-brueder-brueder- in gaff my
 in al met ind verteert de sijn del broets al
 ley n Ind doe god lach des altruader-s gue
 den wille dat hi allen luden gaff doe be
 nedide hi ind mere de sijn broet ind der
 aude-brueder-lach dat sijn broet verteert
 was Doe spē hi totken altruader-onstaet
 nich wiede ind myn die ghemeynslach
 want ich noch ewenich heb Doe spē dei
 altruader wye du wts wils also doe wye ind
 hem waert ghenoech dei-kant ind euer so
 quame voel armez ind ontfinghen die al
 myllen ind id gheschiede dat daer broets
 ghebrach ind eyn quam ind bat die ellenys
 leen Doe sprach dei-altruader totken brued
 geest hem wat Doe sprach dei-brueder nich
 in hebbe niet mee vader Doe sprach hi
 gauck ind suke wat ind hi giuck in ind
 vant alle die broet stede volbroets. Doe
 hi dat lach Doe vreyde hi en waert be
 kemede die cracht des ghelouē des altus
 des ind hi gaff daer nae myldelic der
 hui- beglynt dat xij buedj van
 dei ghelyczaamheit

In den abt Siluanus spreken die
bi-neder-e dat hi eyne riingher-
had inlich die hie Marcus die
van groter ghehoer-samichet was
Ind was eyn leut-gneur der alde-bueck ind
Siluanus hadde liest doer shne ghehoesam-
heit ind ooch hadde hi xij ander riinghereu
die des bedriest waece dat hi hem lieuer-
had dat die ander ind oec moyedet den ir
meesten altuader daer om ind quam tot
eyn e tijt tot hem Doe het Siluanus den al-
neder mit han gaen tot eyns ygheliken
kunader celuen der Jungher ind clopa ind
sprach brueder ich behoeue dijnre ind hoc
re gheyn na volghede hem mey te lessien
quam hi tot Marcus celuen ind clopa ind
spe Marcus ind alte hant doe hi des woerts
benne hoeerde Doe guick hi tot hem wt
Doe sprach hi totten altuader wat syn
uw die ander bi-neder ind hi lande Marcus
tot eyne anderē weect ind hi guick mist
altuader in shne celle ind vant dat hi ter-
steint eyne quater-ne beginne hadde mit
eynre haluer O ind also hi des vaders le-
ine ghehoert hadde soe het hi staen dat
ander halte duil ind was tot hem wre-
gaen Doe dat die altuader lachy doe spe
si tot Siluanus weer-lichen vader den du lie-
heues den hebbe wi ooch liest want god

Tijer hem
hef leue

Jeer hem liest ~~o~~ **D**oe eyre tyt quam
 des selue marcus moeder ind wolden sien
 Ind si had mit sich voel ghetreckes **D**oe gruck
 liliang te hoe wt **D**oe sp^r si tot hem vader
 leide mijne loen hei wt dat ich hem sien **D**oe
 gruck liliang in tot hem ind sp^r **G**anck
 hene wt tot dijnre moeder dat si dich sien ind
 marcus was gheleyt mit eyne te pletene
 doek of ghelappden lach ind sijn hout ind
 sijn aansicht was berouket ind vol roistes
 vander kueken ind deer der ghelhor lanher
 witten gruck hi toe sijne moeder ind gruet
 de si ind die mit hoei warē ind sp^r weest
 ghelont ind hoei e gheyn in bekande he doe
 leide si euer totten altuader dat he hoei
 leide horen seen ~~en~~ sien **D**oe lach die alt
 uader tot marcus wye in lach ich dich niet
 dattu groughed tot dijnre moeder dat si dich le
 ghe **D**oe sp^r marcus vader nae dijnre wor
 den was ich wt gheghaen ind gruetse ind lach
 wester ghelont **N**u dwinde ich dich vaderliche
 dattu nich niet mee in heites wt ghaen
 op dat ich dich niet onghelhor sam in weerde
Doe gruck liliang euer tot hoei wt ind sp^r
 dat was dijn loen die ter stont tot ich was ind
 lachte weest ghelont ind hi troestde le ind
 liet si ewech gaten ~~o~~ **D**oe eyre tyt quam
 totten abt liliang van thebeat eyn die wolden mon

mōnich wearden. Ind hi vi-aechē off hi yet mōde
werelt heda. Doe spē hi ia eyne cleynē loen. Doe
spē di vader gauck ind werp hem mōdat water.
So moghstu mōnich wearden. Ind hi dede als ind
gūck totten water. Doe landt di abt eyne na
hem. Ind doe hi dat knijt hadde op ghehaiente
wepen in dat water. Doe spē der bode wat
wilstuūt doen laet dat. Doe spē hi di abt hys
id nich wepen in dat water. Doe spē der bode
Hi heet hi dicht ocht wieder gheboeden dattuus
mēt in dues. Ind hi hier den loen. Ind quamwes
totken abt ind waert een volcomē mōlich in
di ghehoersamheit. **A**live bi-ueder woue
den in eyn cloester die eynhelt grote valle. **D**ie
ander grote ghehoersamheit ind daer vā has
hi eynen groten nam. Doe waert dit de valt
dende brueder hatende ind dachē in lich seluen
ich willen prueue off hi gheredē ghehoersam
ly. Ind spē totken abt laet mynē bi-ueder mit
mich gaen daer ich te werue heb. Ind der abt
liet ly gaen. Doe quamē si tot eyne water. Daer
voet kokedrillen yme waren. Doe spē der
valstende bi-ueder totken anderē luych in dat war
ind waert **doe** dat water. Dat dede hi ind die
kokedrillen quamē ind lectden lījnen licham
ind in deden hem met. Daer nae ḡnghen si
voort ind vonden eynen doden licham subgrien
Doe spē der valstende bi-ueder hedde wi u

106

eyn cleyst dat wij de sen licham bedeckeden Doe
spē der ghelhoeclam brueder Wij bid den god
dat hi op traen vanden dode Ind si beden aen
bedeckelichen ind der dode stont op Doe be-
ruende lich der valsteide brueder also off id
doer sijn en wille gheschier weer Ind alle
dele druck openbraede god hoere abt Ind doe
si almaine torten doesten Doe spē der abt
torten valstende brueder Waer om hemelstu
also ghegaen mit dijnē brueder lich doe
sijn ghehoeslamheit is der dode op ghe-
stauden **EYNE** brueder spē tot eynen
altuader Dye sijn ghemoechte giest tot ghehoes-
lamheit eins gheestlike vader s die heerme-
tabloens dan die in eyn woestyne gheital-
ken Der selue spē dat eyn altuader was
die lach vier orden in den hemel dat eyn
waren lieck hude die gode danchede Doe
ander die herbergenden die ellendighe ind
dien den hem mit vlyte Die der den woe-
den mder woestyne ind in laghen minne
mynschen Doe vierde warē ghehoeslam
hoeren gheestlike vaderē doe god Ind dies
hadden guldē halsbande ind voel in grate-
ren dan die ander Doe spē der altuader
torten die lē dit bewyseide Wye heet die ordē
die cleyn is also gte ea voerden ander Doe
waert hem gheantwoert Alle die anderen
wūkeut hore eyghene wille In eyn deil off

si witten. Dat off dit **Aer**-dele wi-kent in
hem alle Ind hebben alle hoere wille ghehen
ghet in gad tot hoed gheestlichen vaders
Ghebode daer om hebbē si gi-ter-ter-dan
die ander. Want die ghehoer-lamheit guer
is die doeu-god ghescheit **Daei**-om loē myn
denteke daer toe dattu den voet spoer **de**
doecht wat volghen die ghehoer-lamheit is
eyne vinderse des hemel-ichs **ijn** hal al
re cristen eyne moeder ali-e doechden o
offenet den hemel si voert den mynische op
vader-ter-den. si is eyn mede woem-ele alie
enghelen inde eyn spijse ali-e heiliche mit
hoer lnt die cleynē ghecomē tottei-volcomē
heit **Adyn** hi-weder-van lychi grick we
meyen ind quam tot eyne groten altuader
ind spē tot hem legt nich vader wat salich
doen mi ich meyien gaen **Doe** sprach de
altuader of ich secht wolstuic vollbrenghe
Doe spē hi vader ia ich wil dich ghehouen
sijn **Doe** weder leg dijn meyen ind coen
tot nich so wil ich dich **ghehouen** sijn
legghen wat tu doen salt ind doe hi dat ghe
daen hadde **Doe** spē dei-altuader Gauch
in dijnē celle ind bis daer yma vistich da
ghe om dattu des daghes mee dan eyn i
eter **mei**. salt in broet **Daei**-na wil ich dij
eyn ander drick laghen ind hi dede alloe
Daei-nae quam hi euer totten altuader ind

In leei-de hem woe hi sich halden soldē in sijne
 cellen. Doe grāct dei-brüeder in sijne celle ind
 lacht sich di-y daghe om op die eerde ind wey
 de huden aensicht gods daer nae quam hem
 in sijne ghedecht hi weer-kgroet ind hoghe
 voei-gode ghewoeden Daer weder-latte hij
 sijne schult ind bedacht alle sijne sonden die
 hi ye ghehaeu hadde Daer nae quam hem
 in dat herte hi weer-ey u groet sonder ind hec
 lich alte voel ver-suynt moeu gheboen gods
 Doe weder-dacht hi ich wu eyne cleynen
 dienst gode doen ind gheloue dat god bai-in
 hei-ticheit by much doen sal in dese wijs
 benaln hi den gheest dei-boter-ghedencken
 Daer nae openbaerde sich hem dei-dumel
 lietlichen ind spē du henes ons ver-lbenne
 ind leei-bedienst waner so wanne wijs dich
 willeu op heffen so druckstu dich in pem
 tenie ind see wanee wij dich willen druckē
 so hoghestu dich ~~FED~~ ye bi-ueder-sprake
 van abt ~~Johes~~ die abes paulus jungheithad
 gheweest. Dat hi van grōter-gheloslam
 heit hadde gheweest tot eyne tijt sprach
 sijn vader tot hem Grāct sij-by ons in
 die stede I daer-woent die grymmede sellen
 ind hael much haers mels. Doe spē Johes
 wat salich doen oft dei-lewe op much coempt
 Doe grōfslachde dei-altuader ind spē coe-
 met hi op dich brūt hem in vr-enckē hiet

mich ind hi ginch daer heue des amorens ind der
 lewe quam op hem Doe liep hi haestlichen
 op den lewe inde der lewe vloe Doe liep hi
 den lewe beyde mynre want myn abt die
 heet mich dat gheboden dat ich dich binden
 soel Doe stoeut der lewe ind hi banten ni
 der altuader beyde sijne ind waert bedruett
 ten lasten quam hi spade ind bracht den lewe
 ghebonden mit sich Doe dit der altuader lach
 doe wonderde hi sich Me hi wolden voet
 moedighen ind sloech hem Ind spē du bōc
 eyne dōuen dighen hout heueltu mach ghe
 bracht ind der altuader oorbant den lewe ind
 lieten wieder gaen in sijne steede Aholanes
 der kinte die ginch tot eyne altuader van
 theba die in sich woende ind Woestynē
 Doe nam der vader eyn dūre holt ind plā
 & dat ind sprach tot Johes Alle daghe saltu
 dit holt begieten went vrocht bi-mich ind
 dat water was verre van hem Alsoe darli
 des auendes ginch ind des morgheus weder
 quam Doe hi dit dij jaer om ghedaen had
 Doe beginde dat holt te gruyende ind bracht
 vi-ocht Doe nām der altuader der vrucht
 ind bracht si in die kinte den būderē ind
 spē tot hem myemē ind etet die vrucht
 der ghehoersamheit E Die abt opericatu
 die spē eyns menich ampt is ghehoersam
 heit ind so wye die ghehoersamheit belutter

soe wes hi van gode biddet dat woert hem Iud
mit gansen tuber-lach sal hi staen byden ghe-
cuyden heire want also quam vpi totten
cruyce dat hi ghehoesam was weint inden
doet **D**atten abt **pambro** quamien vier-
bi-neder Iud eyn yghelych bi-neder lacht van
den lshie doecht also dat die eyn den andren
wiet in hoerde **D**ei eyn had die ghenade
dat hi wael mocht valten **D**ei ander was
in recht-ter-armoeden **D**ei der-de in gaulez
lietdou **D**ei vier-de in gaulez ghe-echter-
ghelhoei-samheit xvi iaei **D**oe sp̄ d̄i
abt **pambro** die ghehoesam is **d**is in der hoo-
ghelste-doechc want hi in is lijns selfs met
die anden-doechden hebbē dict hoers selues ghe-
walt **E**yn man waert eyn monich m̄d
die liet moer werelt di-ij kni-dei vmb die
ghewān hi grote sorghe want hi waert dict
bedriest daer om **D**oe vraghede hem du-
abt waer om hi bedriest Weer **D**oe sp̄ d̄i
hi ich liet dij kni-dei in dei-werelt om die
hebbe ich sorghe **D**oe sp̄ d̄i abt bi-euck
si heer **D**oe di gude man heym quam
ind lijne knide nyenie wolde **D**oe waren
hore twe ghelste ne **D**oe nam hi den arde
soen tot hem in dat cloelber **D**oe hi quam
doe stoent dei abt voer den ouē die was te
mael heire **D**oe hem de abt lach mit lijne
knide **D**oe sp̄ hi is dit dijn kni **I**Want

woerde ia. Doe spē euer der abt heuestu dat
kint lieff hi antwoerde ~~ia~~ ia heede ~~welvē~~
~~Doe spē a ch de~~ ~~neuer heuestu id te mael lieff~~
~~hi spē te euer ia te mael heb ic ad lieff~~
~~Doe hiet hem der abt dat hijt woep inde ouen~~
~~Doe dede hijt te hant ind doe waert der ouen huul~~
~~lichem als eyn liet douwe ind den kint in scha~~
~~der niet. Nu liet wat die ghelycslanheit der~~
~~want dese was ghelych abu alham den patru~~
~~archen die auch sijn kint bracht gode tot eyne~~
~~ghelycslanighen offer-~~

**Ihr begint dat xv bned: vander
etel oermeedicheit**

O Te abt olijes spē dat abt amph ind
abt pastor ind hoezbrueder v dyc was
ven alle monichen in lichy ind daer-
quame heyden ind verstoeden die stat dace si
woenden ind si ginghen in eyn stede tegenheit
die theremica hiet. also langhe went si te valle
waerē woe sy wonē mocht. ind sy bleuen
daer in eyne alden tempel eyn cleyn tūt Doe
spē der abt amph tot pastor Gelvijle leich
du ind dhne bi ueder ind wij moenie mit vre
ind in conē met i te samē in de le wedchen
ind si deden also ind inde tempel was eynste-
lyc luyt eyns algods totten grück abt amph
alle morghen ind steynde den luyt ind des auere
bat hi den luyt dat hi hem dat vergheue ind al
dus dede hi alle die wech went des somēdache

Doe quanē li te lame Doe sp̄ abt ~~pastor~~ torte
 Abo ~~amysal~~ Ich heb ghesien dattu in dese. We
 ken hees alle daghe dele luyt gheskeint. Ind
 daer nae heuersku ghenade ghebede. des
 pliet gheyn ghelouch mynche Doe sp̄
 hi dese dinch heb ich doer ulve wille ghedaē
 Doe ich dese luyt luyt luyt sp̄ hi ob toern
 de hi lyel doe yet Ind doe ich ghenade bat
 el-hieft hi lich yet Doe sp̄ abt ~~pastor~~ ney
 Also sp̄ hi sullen wij leue bi-mede doet hi
 totten laster. Ind torter-een ist dat wij te
 lame blyue willen. in willen wij euer des
 met doen Doe gaet hi voer doer deles te
 sel in mattich kriese luyne wech ind ghao loe
 waer hi wille. Doe si dit hoerden Doe sp̄
 si vader wi-willen doen wattu wild Ind wij
 willen dich gheho. lam luyt Daer nae sp̄
 abt ~~pastor~~ bleue wij te lame Ind al-beyde
 ind deden alle dinch na vns abts woerd
 ind hi sette ons eyne schaffere wat ons die
 ghener dat eten wij mo mynen van ons i
 sprach dit willich off des denwillich met
 ind also leue wij oule daghe in breden ind
 ni vrouden ~~E~~ ~~H~~ultke bi-mede-lude qdie
 gheweldich waren quanē tot abt Ammon
 dat hi hem wasken mit-richte onder hem
 inde der altuader swerck Doe sp̄ eyn vrou
 die daer-by was totten andere dese altuader
 is eyn doer Dit hoerde der altuader Ind sp̄
 tot hoc wye wel weenstu dat ich al-bejdes

gheleden heb in mangher leye woeltynē op
dat ich dese doerheit u-worne. **M**nd doe dñne
wil in wil icher niet verhelen. **D**oe
Abt daniel spē dat in babylonien wēd eyne
richers dochter die was benaanghe mitte
daniel. **M**nd ei-richter hadde eyne mōnich
die spē tot hem dñne dochter in mach tve
māl verloesen. mei dan eyn mōnich die
eyn oetmoedich leue heet. **M**nd al geestu dat
tot hem 'm bidden hem si en helpē dich niet
doe hoer oetmoedicheit willen. **m**e: Als
si come **M**nd willen verwoupe hoer hant
wecht. **S**oe willen wijs spreken dat wij
id hem al coupē willen. **M**nd soe wāneer
si dan in dat huys come so willen wijs he
bidden dat si hoer ghebet spreke. **M**nd ich
gheloue dat also dñne dochter gheleest
sal weeren. **D**oe gungheu si op die stante
Mnd vonden hūngheu ei-altruader die v
cochte korue den herte si mit lich i gae
Also of si hem die korue betalen wolden. **M**nd
doe hi in dat huys quam toe hant quam
die benaanghen souctrou. **A**nd sloech hem
in die kynibacken. **M**nd doe keede hi lich
eyn. **M**nd boet hoer die anderē **M**nd altoe hant
begonde der daniel toe i lepen. **O** du ghewel
dighe cracht der boden Ihsu xpi du diques
mich van helle. **M**nd alte hant waert die
souctroulbe verloest. **M**nd doe dese mōnich
quam torten altruader. **D**oe dede hi hem diele

Keyne

dneke te werten Doe loueden si god ind sp̄ des
 duuels lede is da hoemoedes lede is dat hi valle
 moet vander oetmoedicheit der boden ihu xpi
Eve abt moyses sp̄ tot bi uede zach
 enias leg mich bi uede wat sal ich doen Doe
 hi dat hoer de doe viel hi hem te voeren ind
 sp̄ wie vader vi achstu mich Doe sp̄ der
 abt zacharias gheleue mich des Ich lach den
 heilighen gheist op dich comē ind daer om
 weerde ich gheleue gheest dich te vi aghen
 Doe nam zacharias die coghel van syne hoeft
 ind wairp si onder d syne voet ind trat daer
 op ind sp̄ id in sy dat eyn mynslie aldaq
 toe tr eden weeri de hi in mach gheyn inoudij
 Weiden Die abt pastor sp̄ dat abt moy
 leg vi aghede zacharias doe hi sterue solde
 wat hi legghen solde Doe sp̄ hi niet betei
 li is dan swijghen vader Soen dat is wae
 sp̄ hi daer om soe swijch Inde stonden als
 hi sterue solde Doe sat abt vlydorus ind lach
 inden hemel ind sp̄ vi vuwe dich vi voudich
 coen inijn zacharias want die poete des he
 mels ic dich open sijn dich gheopen **E**
 Abt zacharius waert ghevracht wae om
 hi in lichy woend Doe sp̄ hi doe ich eyn
 longhethucht was ind sat in mijne celten doe
 hielden mich die lude ind maecte eyne pape
 van mich inden doope ind doe ich niet in wal
 de volghen myn ampt te ouende doe vloecht

in een ander bede Doe quam tot mynghen wele
elliche mynche inden schijne gheestelich
inden leue Ind nam van mynghen hant
wach ind schoeff mynghen daer van mynghen
voerdi oft Ind et ghelschede vandes diuels
bekezinghe dat een longholtick mit ewine
Jone vrouwe te valle quaem Ind doe hoer
alder laghen dat si bewaert was doe vradi
den si hoer van weme lie bewaert weer.
Spisli der eynsedele heeft mynghen bellape Doe
gynghen die alderen wt doepe mit horen
vinden ind ghepen mynghen aen ind toghen
mich in dat doepe Ind hinghen aen mynghen
als veteren ind betole ind ander vat Ind
ti reckeden mynghen ind sloghen mynghen went Ind
doet ind sprachen dese monich haet oule
dochter ghelyc enct toe lesten quaem eynde
vader daer op Ind spisli wye langhe wile
delen arme monich claeen Ind mynghen plegel
man die volghede kurt groter schende wan
si daden hem laster ind sprake Ich dyn
eynsedele Dijn monich want hi ghebaeu he
uet wu in willen hem monich van ons la
ten come hi in sette ons buighen dat hij
oule dochter mitten krude voeden wille ind
doe ich dat hoerde doe spisli ich mynghen plegel
man toe Ind hi ghehoued voer mynghen ind al
loe quam ich in mynghen celle wieder Ind nam
alle die kerue die ich had ind dedele mynghen

plegeman dat hi li ver-tocht. Ind gheue mijne
 wijnue daer ast te eten. **Doertme spē** ich al,
 tijt tu mijne herten **Maccharius** Sich du he
 ues ub eyn wijf ghenuoden. Su moets ub
 meer ai-beyden dan voer op dattu sij
 voedes. Ind also ai-beyde ich dach ind nacht
 op dat ich hoe: wat lenden mochte. **Daer**
 nae doe die vngheluckighe tijt ghecomē
 was dat li dat kint hebbē sold Doe wart
 li mēnyghē dach ghepimicht ind in mocht
 niet gheberē. **Doe vi-ageden** die aldē **wat**
 wat die **stafje** lake wae. **Doe spē** sij
 daer vimb weerde ich aldus ghepimicht
 want ich den mōnich om-echt gheteghe heb
 syn ander jūngheleuk heet mitl bellā
 pen inde- mōnich is des onschuldich
Doe dit mijne pleghemā hoe: de doe hep
 li mit vrouden tot mych ind sachte mihi
 dese dinck. Ind dat toe die aldē quamen
 ind voel a lude roulue te hebbē om hoe:
 ghebi-eken ind god te erē. **Doe ich dat**
 hoe: de doe stoeut ich op ind vloe die eer-
 der lude. Ind dit is die lake daer om dat
 li in lichy woene. **Die selue maccharius**
 grick tot eyn-e tijt oit eyn bi-ugghie ind
 haeldē palme louft. **Doe kelen** begegende he
 der diuel mit eyn-e grater liekden ind
 wolden slaen ind in mocht niet. mer h̄j

spē tot hem Ich doucht grot ghetwalt vā
dich macharius Ind ich in mach niet w
ue dich come Soe wattu des dat dom ich
ouch du valtes voel Ind ich in eet nūnūne
ind du wakes voel Ind ich in slaep nūnū
fael eyn dīch is alleyn daer du nutt me
nede verwymeg Doe viaghe de macharij
wat dat wee Doe spē der dīnel dat is
dijne oetmoedicheit die schader nutt bouē
dich te come ~~en~~ ~~en~~ Wyn alvader die was
alleyne under woestijnē wandelende Doe spē
hi in sijn herte hi wee volcomē ī doechē
Doe bat hi god dat hi hem te weteu dat was
hem ghebreech in sijnre volcomenheit Doe
wolde god sijnre ghedēcht oetmoedighe Ind
spē tot hem gauck totten houē meyster
Ind so wat hi dich doen het dat doen Oudt
so openbaer de god den houē meyster eer de
ceulēdeleer tot hem quam Dat hi hem sole
heitē in sijnre kwindicheit die verken hoedē
Ind doe der eyn ledeler tot hem quam doe
bat hi he den houē meyster dat hi hem leidē
wye dat hi salich cweeden mocht Doe spē
hi woltu doen dat ich dich legghen wille
Ja spē der ceulēdeleer Doe myem dese vā
ind gauck in hoedē mijne verbē Dat doe
hi ind doe des die lude ghetwae Woerde die
hem bekant hadde ind die van hem ghetoert

hadden Doe spraken si liet der grote altuad
 Ind des eynsledeler die is nu v'dult. Ind merten
 d'nuel bewanghen nu huedet hi der lude verke
 Ind doe god A lach sijne oetmoedicheit dat hi
 der lude laster- ind hoez woest also gheuldeli
 kien doughede Doe hiet hi hemi weder gae
 In sijne eer-ste stede ~~et~~ eyuen altuad wart
 gheve-aecht wat oetmoedicheit weer. Doe
 sp̄c̄ hi ist dattu d'nye br-ueder die dich mes
 daen heeft eer ver-gietts eer- hi dich biddet
 Ind eer hi te r'ouwen comet ~~et~~ eyne audi
 Altuade- waert gheue-aecht wat oetmoedich
 wees. Doe sp̄c̄ hi dattu den guet deis die
 dich quaer doen Doe sp̄c̄ de gheen Ind ob
 eyn mynische hij-toe niet conre in mach
 wat mach hi dan doen Doe sp̄c̄ der Alt
 uade hi blien en kiele eyn swijghē ~~et~~
 En br-ueder vr-aghede eyne altuader wat
 ellendicheit wees. Doe sp̄c̄ der Altuade ich
 weyt eyne ellendighē br-ueder die waert
 ghevonden Inde: ku-ke tot eyne tijt doe den
 e br-uedere eyn eten waert gheuen Ind doe sat
 hi sich mede torter- ty tafelen Doe sprake
 lulle we heer desen hi behalden staet op nu
 gaect: hem wt ind den dede also Doe worden
 lulle bedi-uest ind stonden op ind haldende
 wiele: Dae- uae sp̄c̄ akē li tot hem was
 was in d'nyen herten doe du wt ~~ghegaen~~ gebraue
 woers ind uieder ghehaelt woeraed Ich dacht
 sp̄c̄ hi ich weer ghelyck eyne honde die

daer wt gheit als men hē leit · ind wader
in ghet als mē hem weder-roepet ~~CE~~
Dat eyne tijt quamē lukke lude in thebayda
tot eyne altuader ind hadde mit sich eyne
beuanghen mitten diuel ind baden den alt
uad dat hi hem hulpe dat hi verloest wode
ind doe si hem laugher ghebeden hadde een
lesten gheboet hi den diuel dat hi wt voer-
vander creature gods **D**oe sprach d' diuel
totten altuader ich vaer wt mez bei iche
mich willich sijn die lamer torter-regen
hant ind willich sijn die keraden torter ~~regen~~
luchter-hant **D**oe spē dei Altuader die art
den sijn des ghelycke dat ich vñ mer-dye
lamer weyt god wael **D**oe dat der diuene
hoerde doe riep hi mit luder-bēnē doe
dyne oetruuedicheit soe moet ich wt vād
ind inder selue stonden soe voer hi wt ~~CE~~
Ryn altuader ~~vād~~ vastde seuentich weken
Also dat hi inder-weken niet me dan gno
in aer op dat hem god wold gheue te vistā
eyn woert witter heilicheit schijft ind des
in ghelsched hem niet **D**oe spē hi in sich
selue ~~allus~~ langhe heb ich ghaar-beyt
ind in heet nich niet ghebarer daer om
wil ich gaen hys by tot mijne vi-ueder
ind wil hem daer om vrachten ind doe hi
witer dorre quam **D**oe lande god sijnen
enghel hem die spē **G**ech dese seuentich

Welken die du ghevalst hees die in hebben
 dich niet neest gode ghesat **Aer** nu du dich
 Gheoertmoedicht heues tot dinē bi-ueder te gaen
 Mid hem te vi-aghen **Nu** heet mich god her-
 ghesant tottich dat ich dich die rede c sal geuen
 te verstaen **Ind** hi openbaer den hem die re-
 den mid hi voe van hem **E** **D**ei- duuel had
 sich ver-wandelt in eyne enghel des hechs mid
 openbaer de eyne brueder **Ind** spē tot hem
 Ich bin gabryel **Ind** bin tottich ghesant Doe
 spē dei- brueder- lich dattu eyne anderē **N**iet
 ghesant bes want ich in bin des niet weer-
 dich dat mich ey nich enghel ghesant werde
E **D**ie altuaderē sprekē ist dat sich eyne
 enghel Juer- waerheit openbaert du in salte
 hem niet lichtlijken ontaen **Aer** oertmoede
 ghe dich mid spē ich die in sondē leue ich in
 bin des niet weer-dich dat ich eniche enghel
 sien **E** **T**yn bi-ueder waer bedi-uest teghen
 eyne anderē **D**oe quaem dei- ghene tot hem
 des die sake was mid woldē lich ghalijken
 mid hem **D**oe in woldē de brueder- drijue
 celle niet op done teghen hem **D**aer om
 stuck dese tot eyne anderē altuader mid da-
 ghe hem dit **D**oe spē dei- altuader tot he-
 lich dich des dat dich dinē sake niet en dact
 recht lich mid des bi-ueders om-echt mid
 daer om dattu tot hem conie weer-s dattu he-
 brue woldes **Ind** daerom in niet god lich

her t niet die celle teghen dich op te doen Nu
laet dat sijn dat hi ghebit oken heet sette id
doch in dijn heite dat die scholt dijn si Goe
ghest hem god die gheuade dat hi sids wittich
valykende woert Ind hi lachte hem aldus ghe
daen ghelykemisse Id waeren twee waeltliki
man die beghauen sich doe: dat rych gode
Ind si worpen sich beyde wt Doe dit der b
busschop hoere Doe dede hi ly beyde te bannen doe
worden si ternich ~~it~~ Ind spriake Wij hebben
dit ghedaen doe: dat i sijc gods Ind wij woen
den dat wij waetheden ghedaen Ind dies
man begint ons te bannen Wij gheuen tot
den eerlschen busschop tot Iherusalem Ind cla
ghen ouer hem Ind doe si daer quame Ind
hem alle salen lachten Doe sprixe eerliche
busschop Ind ich doen uch ouch te bannen Doe
worden si bedruest Ind ginghen totte eerliche
busschop toe Anthonochien die banden si ouch
Daer-nae ginghen si totten ouer steen patricie
van iouen Ind vaden weake ouer alle die buss
schopē Want hi eyn hoeft waer ouer hem alle
Ind ich doen uch ouch te bannen sprixe patricie
in che Doe in mocht si mynen hoghe bannen
Doe spriaken si dese busschoppen halden te lame
Want symē te lame comē Wij gaen totten
heilighen gods manē totten busschop van c
preu Wiphamus want hi eyn apelereis ind
in gheyn persone in liet Ind doe si der stat na

amide

beden Doe waeit den bisschop gheopenbaert
van hoen. Ind hi lande teghen hem wt md
uitvoer hem dat si in die stat niet in giughen
Doe quamē si tot sich selue Indez waerheit
spt. alken si wij sijn van recht verbannē. Ind
sint bestaetlich. Ind waer toe willen wij ons
selue dan recht maken Wye in is dies niet
eyn Phete den god gheopenbaert heuet vau
oud. Ind si gauen sich selue grote scholt. Ind
doe god aensach alle hoers heren behenteyse
dat si sich inder waerheit scholt ghaue Doe
openbaer-de hi dat den bisschop evryhang
Ind hi lande tot hem Ind liet si voer sich halen
Ind tiestde si ind schreyft dem bisschop van
alexandrien dat hi syne loen ontfinghe wat
si inder waerheit tot rullen ghecomē were Da'
oni spē die altuader die dit ghelykeuyse lacht
so is dit des mynischen ghesoutheit. Ind dit is
gods wille datter mynische syne scholt werp
voer god Doe dit der brueder hoede doe dede
hi naeden worden des altuaders Ind grinch dee
ind clopte voer des ander en bi neders celle Doe
was auch der selue eerst te rouwen comē ind
also te hant doe hi ^{hom} nam doe dede hi op Ind
si culden sich ind quamē van al hoere heren
te veeden G.F. Wyn altuader waert becoert
ind lach den diuel openbaeliken ind hij
ve-snaide hem doe dat der diuel sach vnam
Doe openbaer-de hi sich hem i ypus ghelyke

mylste Ind der altuader floet sijne oughen toe Doe
spis der diuel waer om slyts du digne oughe
tu Ich bijn doch xpis Doe spis der altuader
ich mi wille xpis mi doelen leue niet sien mit
miden anderē leue Ind alte hant velswaer de
diuel **F.F.** ~~live~~ b~~u~~nder monichen die and
vleydelych bi ueder wā en die woeden re
samē Ind der diuel wolde si scheide tot eyne
tijt ontseide dei mynste bi ueder syn hechte
Ind latter op den luchter Ind daer om floet
hem dei grote bi ueder mit groten ten doe
sprach der Junghe bi ueder heb ghe dulc^t id
id is myn schot ich wil die luchte ontfen
gen nae digne wille Sich doe quam dyne
cracht gods Ind p~~h~~imich de den diuel al die
nacht ouer Dit kündich de der diuel sijne
heen den ouersten der diuelē Ind dit hoc
de syn priester Ind die grinch wt Ind waer
eyn monich Ind heelt alle sijne daghe oerwoe
digheit Ind spe die oerwoedicheit die verloest
alle des vyandes cracht Want ich hoe de den
diuel spreken Want wye die monichente
di oest sijn ist dan dat sich der eyn bekeret
tot i ouwe soe woet vestuert alle onse macht
F.F. ~~Die abt al semus die bat eyne altuader~~
van egypten dat hi hem berichtinghe
op sijne ghedechten Dit hoe de eyn ander Ind
spis tot hem vader al sem also hoghe alstu
ghelereit bis Ind kumst grylche tonghen

dattu nochtan desen rustere vns vi-aghe Doe
 sp̄c et senio war is dat ich heb beyde gr̄w
 sche Indi latijnsche temtē lee: begi ep̄e me:
 dies rusteres ampt h̄d. konde ich mye ghe-
 lezen **E**t die abt lisops den waert ghe-
 vrachter off dei diuel nu die lude also see:
 verholgede als h̄tē vorē plach Doe sp̄c hi
 voel mee nu want sijn tijt die ucket nu
 h̄d hi bedi velt sich **E**t tot eyne tijt qua-
 me luttke altuaderen totten abt anthoniūs
 Ind die abt Joseph was mit hem Doe wold sie
 anthoniūs penent Ind begonide den juncsten
 miūsche te viraghen wye si dat off dat ver-
 stienden vte: heiligher cr̄yst Doe sp̄c eyn
 yghelich als hi verstoende daer toe Doe sp̄c
 anthoniūs Ind ure ghem̄ in heet dat ghe-
 vonden Doe lesten vreghede hi abt Joseph
 wye hij verstoende Doe sp̄c hi ich in weerd
 niet Doe sp̄c I anthoniūs weerliche abt
 Joseph die hemet alleyne ghevonden - Die dā
 ghelsprokē heet ich en weerts niet **E**t h̄tē
 altuader waert ghev-aedje wye dat weer-
 dat luttke lude spreken si seghen die engel
 Doe sp̄c ach hi salich is der mynische die al
 tijt aensiet h̄ne londen **E**t h̄tē antho-
 niūs sp̄c Ich lach die werelt vol stricke des
 diuels Ind ich sp̄c olyene god we madico-
 men doer diele stricke Ind ich hoeerde eyn

steme die sp̄ dat deit die edel vrouwe s̄ oer
moedicheit ~~Christyn~~ b̄i ueder vi aghede eyne
altuader wat den mynslē ali e nūfeste wē
Doe sp̄ dei Altuader dat wee oetmoedich
Want recht also voel als lich dei mynslē
neder ~~giet~~ in oetmoedicheit Also voel Woert hijs
ghelijghet voor gode mid voer allen lshnen
heilighen vbi

~~hij~~- bestint dat bned vander lieften

~~Dit macharuis sp̄ tot abt aise~~

Huius waer om vliuvestu ons vader
Doe sp̄ hi god weert dat ich ucl
liest heb: mer ich in mach niet veide mit gat
mid mitsen liden welen want dusewicht du
leut der ouester crachten hebbē alle eynen
wille Her die lude die hebben meny other leyt
willen Ich in mach god niet verlate mid conū
torten lude mid weene mit ho ~~Christyn~~ alred
was in egypte eer paster daer quam die had
der lude kuischap mid grote eer van hem in
doe ~~paster~~ daer quam mitsen lijne Doe liet
die lude den altuader mid spirake ouel van hijs
Doe dit abt ~~paster~~ veruam doe maer hi
bedruest mid sp̄ tot lijne b̄i ueder wat
moghen wij doen dese groten altuader dat
ons die lude alda moyen mid herē lich van
hem tot ons die wij niet crechte wye mo
ghen wye hem helpen wij nyemē wijn nur

A Ghemoede

ons Ind gaen te hem ind eten mit he licht
 bedeghen wij also sijns Ind si name mit
 sijc die spryse die si ver-eit hadden Ind
 dinghe daer Ind doe si clopaen doe vre-
 ghede ~~des~~ altuader Junger wye daer voer-
 weor Doe sprake si seg dijnē abt dat p
 valste hter voer si ind begheert sijns vre-
 den Doe darter Jungher sacht sijne altua-
 der Doe sprach d' altuader **Gant**: Gog
 hem dat si gaen ich in bin ds ub met
 ledich Ind si deden also mer si bleueren
 staen Ind hegghen Ind sprake si en
 wolden met in wed gaen si i hedde sijne
 vi. nutschap ver dient Ind doe dei Altuader:
 sach sijne volhe dinghe Ind oetmoedicheit
 Doe quam hi te riwe Ind dede ohem op Ind
 li aeten te samē Ind onder den eten spēd
 altuader Ind: waerheit houdet valt me
 mee si en ich in ulven werke dan ich van
 lich ghehoert heb Ind also woerdien si vri-
 vi inde ~~et~~ die abt vambo in drack
 niet lichtelien wijn Tot eyne tijt qua
 hi daer moederuaer saten ind hadden eyn
 wei-schap Doe behende hoer houftman
 Ind wylt wael dat hi gherne niet gherne
 wijn in drack Ind doe hi sach dat hi
 ghear-beit hadde doe van hi eyne nap
 mit wijn in die eyn hant Ind eyn bloet

Weert mi die ander hant. Ind hi sp̄t tot
hem hi moerde ich dich du i di ucke doe
wylt der altuader wael dat hi da der vā
den ghebode gods ind wolden gode wijn
nen ind nam ind dit anch. Doe quam
der hooftmeyster te rouwe ind sp̄t ver-
geest mich vader dat ich dich bedruest heb
Doe sp̄t der altuader ich gheloue des m
ijnē gode dat hi doe: delei uap wijsne
by dich bar-niker-ticheit sal doen beyde in
dele tijt ind nae dele tijt. Doe sp̄t de
moerde neer. Ind ich gheloue mynē god
dat ich nae dele: tijt ind nū nūne eige
mau arthes doen in wille. Also wan de
altuader gode al den raet dir moerde
indene dat hi sich doez god liet in horen
willen. **Eyn** altuader bat eyne hingē
bi ueder dat hi mit hem woene woldē.
Doe sp̄t dei hinghe ich bin eyn sonde ind
ich in mach mittich niet woene vader ind
du altuader was reynes herzen ind i mach
des niet horen dat emelh niet mach onkuyliche
ghedachten hadde. Doe bat der hinghe der
nae wolden li sich beraden. Ind doe die tijt
was ewti doe woldē dir hinghe den altu
ader priueue. Ind sp̄t tot hem eyne beco
ringhe die was groet die qua much gen

Vader in S
Wekela

117

Vader in dese weken Ich had eyn werck
in eyne dorp ind quaem daer mit eynen
Wijne te valle Doe spē der altuader nu
is doch penitencie Ich wil dese sonde half
mit dich draghen Doe spē der bi-neder
Nu weit ich dat wij te lame wonē mogē
hij si bleue te lame hoe: leuedaghe ~~xx~~

Tijn bi-neder vi-aghede eyne altuader: ind
spē t'we bi-neder sijn die ~~nā~~ stert in hoe
sijre cellen ind valstet vj daghe omie ind
doez groten ar-beit Doe ander drent den
lieken wittich werck is gode dat alre be
heghelijcē Doe spē der altuader dat sich
der bi-neder bij der nalen op hinghe hi
in mocht den niet ghelyke der den lie
ken dient ~~xx~~ tot eyne tijt gunghe dri
bi-neder wt inden ouchste ind auffinghe
eyn bescheiden velt van ly v'rechte te mey
yen ind inden eersten daghe doe si begon
den te meyen. Doe waert hoeze eyn lied
ind gunghe wede in sijne celle Doe spra
ken si die andere ave te lame wij nyemē
op ons onses bi-neder deil te arbeidē ind
ghett-inwen gode dat wij doez onsen lie
ken ghelycke bat dit ar-beit volbrengē
ind ouch sijn deil mede meyen Ind doe si
alle horen ar-beit volbracht hadden Doe
spēaken si totten die gheworde was loem
si ech

Ind nyem dyne loen Doe spē hi wat loē
Sal ich nyeme want ich niet ghearbeit i heb
Doe spraken si van dñus ghebeets weghē
So heb wij alve onse: di yē: arbeit volbracht
Ind want eyndes loens dmet in woldē ind
die andere alve niet in volborden aldus twij
den si Doe groughen si tot eyne groten alt
uader ind lachē hem alle diele dūch/wie
dat si also voel arbeits ind also laughē: hed
den volbracht ~~hadden~~ van des lieken ghebe
des weghen die si naalve aldijn mochtēn
hebben ghedaen Ind be-baden den altuad
Dat hi si richtē Doe dit der altuad hō
de doe v'wonderdē he sich Ind huet eyntekē
ghenē dat sich alle die bruedē verlaatē
den ind doe si ghecomē ware Doe spē
hi hoeit bruedē alle eyn recht i icke: ind
doe eyn yghelich ~~re~~ partie ore sachē hadde
wt ghelacht voer alle den bruedē: Doe
richtē der altuader den lieke bruedēn
wen toe dat ly daer mede doen soldē dat
hi woldē Doe gnoch der bruedē drieuert
en wech ind weynde want hem ouredē
gherichtē weel ~~xxii~~ altuader sprake
des ghewoende hadden onse vadere dat si
groughen tot alle den uuwē cellen die alle
woendē ind luchē ind t'roesteden si dat
hoere gheyn vanden dūnel bedroghon i

110

Woorde: Waert daer- dan sulte brueder ghe
vonden in becoringhen den brachten si in
die kn-ke. Ind satten daer- eyn beckin
mit wate: daer in wylechken si alle hoe
haude. Ind mitten begoten si den behoe
den brueder. Ind also waert hi dan ghe
ledicht: ~~E~~ **E**we altuaderē woende a me
nich rae te same. Ind i hadde myn kijf
onder lich toe eyne tijt spē hoeze em
tocken ander-en wi maken eyne kijf
also als die lude doen. Doe spē der ander
ich in weit niet wi den kijf woert. Doe
spē noch der ander lich ich sette hi tusschen
ond eyn luchte was ind ich wil spreken
id is myn. Ind du salt legghen id si dijn
ind also begünnet kijf te weerden: **I**llus
eden si. Doe spē der eyn id is myn ind
Meyn spē der ander id is myn. Also ist
spē der eerste ~~id~~ id myn id te dich in doe
der mede wattu wils ind si schegide lich ind
in mochten niet kijue. ~~E~~ **E**em brueder
diende eyne altuader. Ind id ghouwel dat
den altuader een wonde waert in lijnen
~~lach~~ haer lichaam daer- wel uiter mit
grotten stande wt ginch ind vloet. Doe
dachte der brueder hi in mocht des stande
niet lijden. Ind hi wolle lijne wech gaen
ind op dat hi lijne ghedachte di-uchede

so naem hi eyn vat vol water s Ind wisch
den altuader schnewonde Ind hield dat vat
Ind dranci daer van als hem doer stede:
Doe begonden hem die ghedachten aen
te vechten aldus in wolte niet vlien in
dr-nich doch des standis niet **Nier** hi ar-
beide in ghedult ind dranci dat vuyl wo-
den water Ind doe hi also diende den altua-
re Doe sach god aen sijne weert de leffen
ind wandel dat vuyl water in reindar
water Ind maechde den altuader ghesour
mit onlichteliche arcedien **F.** ~~E~~ **E** ynuue
de spē toe eyne altuaderē Ict dat ich eyne
biueder sien van den ich sulke brudhe the
hoert heb. So mi kan ich des mijne gemoe-
de niet geraden. Dat ich in mijne celle n-
noede ajer sien ich eyne gueden biueder-
den ontstaen ich gherne Doe spē de altua-
der den schuldighe biueder den saltu tvee
ualt guet doen want hi is die daer lument
Wo is dat dat nu sulke arbeidet mē-
samenenghē ind onfam dach gheyn ghe-
nader als die alden hievenorens deden
Doe spē de altuader Doe was die liefde
hi den ludē Ind eyn yghelich roech sijne
biueder opblaert **Nier** nu is die lieff
de verallert ind eyn yghelich ruycheslym

biueder neder-waert **D**aer om i sijn si niet
weerdich die ghenade te ontfanghe **E**n der
abt cassianus quam wt egypte in palestynia
mit sijnen jongheren te eyne altuader: dyē
ontfond si te mael ghetlichen sind begond
mit hem te eten **D**oe wonderde den abt dat
hi sijne vasten brak **D**oe spē dei-altuader
tot cassianus die godliche liede niet die etet
mit dicht want ich heb uch ontfangen had
die wylle dat god mit sijne jongheren was doe
in liet hi sy niet vasten **G**oe is ouch mich
want ghy gods lam der lyst **V**anee ghys van
mich comet so moet ich voel vasten **D**oe war
cassianus had sijne jongheren daer-aen ghebe-
tert **E**n biueder spē ich in begheerde my
dat mich voer-spoet was ind eer daer mich
ghebrecht van quenne **V**ant ich hale dat
daer-voer-wat myns biuedere nūticheit
is dat dat myn gheurn is **E**n die abt mos-
ses spē die mynsche sal doet sijn kyne neestē
had sal ouch sterue kyne vi-inden also dat hi
kyne dīnghes niet in begheer **D**ei selue spē
daer mynsche sal sich selue doet sijn van allen
boelen dīnghen dat hi gheyne mynsche in
welweer die wylle dat die soel by hem is

Hij begint dat vbi bieck vander
voerlighete openbaringhen

Sainte basilius die sp̄ dat eyn jone
t'rouwe in eyne hunctrouwe doest
weer die liersich also of si doe: we
Ind mitten diuel bewainghen ind
eynre yghelike: hunctrouwe gruwelde v
voer hoer also dat onch ^{wene} hoez eten in
wolde Ind si had allslich leue u-roen dat
sy nu mer weter kueken in quaem ind see
wat daer yme te doen was dat dede si ind
was eyne ver-werpnighe al des huses als da
gheschreue staet So willich vre die lich d
dunct wijs welen ~~doen~~ in deser werelt de
woer de eyn doe: op dat hi wijs si Die and
hunctrouwe wai-en gheku-rend ind hadden
kappen aen: Aler dese hadde hoer hout bewo
den mit eyne doeck ind was hoer alle dienst
onder-vie-tich hontrouwen so in lach sy nye
met id in weer dan eyn cleyn briedbijn me:
sy samende die bröken vande tafelen ind
welsch die duppe ind in deser neeringhe liersich
lach ghenoghen Sy was matlam si i mu
meli met ind sp̄ niet ind doe si aldus alt
doe openbaer-lde lich der enghel gode ey
ne volcomē altuader ind woestynē dyē
hier sinte piterius ind sp̄ tot hem wile w
woert Wes diuncetstu dich get gretly
als roff du eyn heilich sijns ind der steden

Wiltu sien eyn wijf die heilighet is da
 du bist. Soe gaech tot tabenen sien in
 dat viouwen cloester. Daer vnistu ly
 Ind heet eyne doech ghevondē om hore
 Houft die is beter dan du. Die vedter
 alleyn teghen al dat volc. Ind heet doch
 god in horen herten dach ind nacht:
 Ind du sittes hi in dese stede alleyn ind
 ghene ghedechtem loupe ouer al dat lāt
 alte hant grick. ~~wytewis~~ totten selue
 cloester. Ind bat die meystere bruedere
 dat si hem wolden brenghe in dat vrou
 wen cloester. Ind alte hant herten sum
 daer hene brenghe als eyne eerachtige
 altuader den si wael ghetrouwedē. Ind
 doe hi daer in ghecomē was. Doe be
 gheerde hi die susteren alte sien. Doch
 so en vant hi der eyne susterē daer
 niet daer hi om ghecomē ghecomen
 was. Doe sprē hi tot hem laet dye
 susteren alle voer mich comē mich
 dunct dat hi eyne ghebrecht. Doe
 sprakē si wy hebben noch eyn verder
 de suster. Inde kueken die hertine we
 eyne bewainghen. Doe sprē hi brecht
 li hier voer mich dat ich si sien ind
 doe si nae hoes landē doe i woldē si niet
 comen want haer licht niet gheopen
 baert in was. Doe sprakē si ~~wytewis~~

de heiliche man begeert dich te sien
ind doe si te lasten tot hem quam ind hi
den dueck sach om hoez houft ghewonde
als hem beteykeut was Doe viel hi
hoez te voeten ind bat benediccie van
hoez Doe viel si hem weder te voete
her-e sp̄c̄ si benediccie do du salt mach
benedien ind alle die lustere verwon
der den lich ind sprake hi doe om edict u
want sy eyne doeryme wi Doe sprad
pyterus tot hem allen Ohi sijt alle doe
rymē ind dese is vre vrou ind diemē
ind ich bid god dat hi mid hoechweerdich
laet gheuyeten aen den jumptē dagse Doe
si dat hoezen doe vielen si alle neder ind
belijden hoez louden Doe darsē si le mit
oubledicheit hedden begheoten ind dicke
ghelallacht hedden ind sulke leype in
hoez nase ghescreke hedden ind anders on
rechts voel gheboeden hedden ind alle
dese dinc beweynden de heiliche man
ind bat god voer hoez ind ginch ewedi
Dae de tijt in mocht die heiliche von
trollve eyne ygheliker lustier onschul
dighe niet gheijden ind die grote eer
die si hoez weder boden ind si ginch wt
off ghehoez of storue des in kona wie
mynsche gheveren Gifftrem doe

hi noch eyn knut was Doe dochter hem in
 sijnen slaep wye eyn wijnstock wies op sy
 re tonghen ind die waert also vrachthae
 ind also groet dat hi alle eer-ri hche veruol
 den ind alle die voghel des quame ind acte
 vander vracht ind so si meer aete so da
 meer vracht op wies ~~met~~ ^{met} Euer so lach
 hi in den laepe eyn schaer enghelen co
 mien vanden liemel die hadden die had
 den eyn bueck inden handen dat was ghe
 schreue beyde buten ind byme ind dye
 vrachden onder sich wenne dat men dat
 bueck beuelen mocht ind d eyn sprach va
 den eyne ind die ander spraet vanden an
 deren ind lullighe sprake knestiche alle bin
 si gher ind heilich daer ghi van spraket
 ind andere heilighen noemden si voel doch
 so sprake si so in macht mens hem des buecks
 niet beuelen men in macht nyemē beuelen
 dan estrem ~~met~~ ^{met} Die abt ~~zome~~ die daer
 woenden in sicht die gude eyns nadts in
 dat biueck ind waertlyster ind arveyde ind
 wandele dijn daghe ind dijn nacht ind
 doe hi niet meer in macht doe viel hi ned
 als half doet ~~Sich~~ Doe quam eyn knut ind
 stoeur voer hem ind hadde water ind broet
 ind lach hem dat hi op stoende ind ete ind
 hi stoeut op ind bede ind woende off id yet

eyn ghedi-oech weer. Doe sp̄ dat knit
du heues wael ghedaen. **Dae-** nae ~~ende~~
~~begonde~~ ~~hi~~ te eten. Ind doe hi geten had
doe sp̄ dat knit tot hem also voel alstu ghe-
wandelt heues also voel mee bilstu ver-e van
dijne cellen. mer staunt op ind volghemt
ind alte hant quanē ~~litter~~ ^{tot} cellen. Doe sprach
zoni gaech hei- en del ons dijn ghebet me
x. Ind als zoni was in ghecomē doe was dat
knit ewech. *** Die abt Johānes sp̄ dat**
eyn altuader waer ontzucker ind sach inden
gheest drij monichen staen op eyn lide des uers
ind op die ander-lide sp̄ hem eyn stemme toe
Nyemer vuyerighe vloghele ind comet hei-toe
mich. Doe woerden hem twe vloghele ghegeue
ind si vloghen ouer. **Hei- der der-de blyft daer-**
weynende ind i-oepende. also laughe went hem
oud vloghel worden gheghene. ind die waren
krancck ind niet vo vuyerich. **Alloe dat hi in**
allen arbeide by wylen inden wate pletschade
dat hi nauwe ouer quam totten ouer. **Gich**
also ghedaen is dat ghellecht des leuendes dat
nauwe krancke ind ^{geen} vuyeriche vloghel
infaet. **Dyo abt mathaius die wolde sijne**
brueder wat ti oesten ind sp̄ tot eyne tyt
quaem heei- eyn knit mit sijne moede dat
was beuanghen ind dat hinc sp̄ tot sijne
moede staunt op ind gaech van hene. **Doe sp̄**

die moeder- ich in mach op myne voete niet
 wandelen Doe sp̄ dat kint wij bogheue
 des wechs ich wil dich dragen Ind mich v/
 wonder-de des duuels doechter dat hi si v̄dry
 ue wold ~~Die Abt moyles~~ die woeden
 in eyne steynrotze Ind hi waert tot eyne
 tijt also leei-aenghenodseen van onkynschet
 Ind doe hi sicht te lasten niet onthalden in
 mocht Doe gluck hi tot abt ~~vsydoens~~
 dede hem dit toe werten Doe bat hi ~~vsyder~~
 dat hi wiede in sijne celle ginghe: Doe sp̄
 hi des in mocht hi niet ghedoeden Doe nam
 hi hem te sicht Ind sp̄ tot hem dat hi op lege
 in dat westene Ind hi lach op Ind lach eyn
 groete schae-der-duumel Peter nae liet hi in
 lien in dat oesten Ind daer-lach erhi eyn
 groete schae-der enghelen in grotereren
 Doe sp̄ ~~vsydoens~~ sicht dese sint ghesant den
 heilighen te helpē Ind deser sint wel meer
 die sint ons hyn dan drie die teghen ons
 hyn Ind also dankede die abt moyles gode
 Ind verliet sicht op hem Ind gluck wiede
 in sijne celle ~~Die Abt~~ eyne tijt late die
 bi-ueder byden abt moyles Ind hi sprach
 tot hem Giet die heiden come hude sicht
 stat op dal Ind velt Doe sprake sy vader wa
 one in vnuwestu niet Doe sp̄ moyles
 ich heb des dachs menich jaer ghebeyt gebede

dat myns heren vpi woert ver-nollet word
die daer-sprecht: **Doe** wye dat lveett myc
mer die sal aen den lveerde ve deue **Doe**
spreken si tot hem ind wijn ni blien ooch **is**
mer wij willen mitich kerue **Doe** sp̄ hi eyn
yghelich de lie wye hi doe ich in bin mer ind
saken ind hi was selue vry **Doe** sp̄ hi lich
die heiden neken lichcotter doce **ind** altehat
ginghen die heiden in tot hoen ind doedlev
Gech doe waer t hore eyn **verdeest** hyslike breijle
doe vlo hi ind barch lich onder eyn matte
ind hi lach vij chi one van bouē neder co
men op moyses ind op die die nut hem
ghelt doet war-en **C** **D**ie alt moyses die
sp̄ id is ghelyke **reue** ghelykerwys als dat
here begheert totten waterē de berue also
begheert myne zeel god tottich **Da** **H**uis
inder woestijne die lukan voel langhen ind
so wāne li dan van hore ver-giffemylle ont
fent weerdē li begheert li te comē totte
waterē ind so wāne li dan ghedi-rincken
hebbe so weerdē li ghetemperet voer dat
ver-giffemylle also woerdet der monich in
de woestijne onfent vande ver-giffen
nylle des diuels **Daei**-om begheert
sy des londaechs te comē totten borue d'
waterē **Da** **t** is totten heilighen sacrament
vpi daer mede weiden li ghesluyert van

128

ali-e biterheit des duuels. **P**acharias
die gnick tot eyne tyt tot sijnen abt silua-
nus ind vant hem gheslecht wt lich sel-
uen ind sijne hande warē op ghrecker tot
ten hemel. Ind doe hi dat lach doe sloet
hi die doer toe ind gnick wiede wt ind
doe mydden morghē ind te noen tyt. gnick:
hi Wieder in ind vant hem noch inde salue-
wesen. Ind doe id bijden auont was doe g-
nick hi euer hene ind doe vant hi hem in
vallen. Ind doe spē hi tot hem vader war-
heuestu teghen woerdich ghehadt. Doe spē
hi soen ich heb huden krank gheveest
Doe viel sacharias rader ind hielt sijne vee-
te ind spē nūm'mee: in laet ich dich du i
legghes mit. **D**wat tu huden ghesien hene
Doe spē siluanus ich waer gheucker inde
hemel ind daer lach ich die eer gods ind
heb daer ghelanden went ub ind bm nu
tot ind seluen come. **D**ulle bader en
woeden ghesien siet ind sprekē vā nūt
leer. Ind onder hem was **W**ylaghe die lach
wye dat die enghel quame ind si i reckeden
op hoer hande ind viou den lich ind daer
nae vret doe si vielen op wereltlike veden
Doe vluwe die enghelen ind daer nae
quame om eyne frēn verhe ind vuyle
staek: ind wentelen lich onder eyn inde
beulecken si ind doe si euer van miltē da-

ghen spiaken dan so quamē die enghelen
wieder ind vrionden lich als ly voe: deden
EYNE altuader waert gheghenē die
ghenade verborghen dnick te lier **De spi-**
wye hi toe eyne mael sach eyne vi-ueder
van eyne lameninghe liffende in hyme
cellen crachte op guede dnghe Doe quamē
der diuel voer hyme celle ind in dorste niet
in ghaen die wyle hi crachte **Aei** doe hi
met vanden crachten het doe gnick de
diuel in die celle **EYNE** altuader spē
dat twee brueder wai-en nagebiere der
eyn was ellendich der ander was ingheboē
der ellende was wat verslymende ind die
ingheboen was see: vlijtich ind id ghesche
de dat der ellende verschieden in vreden Doe
sach dat der altuader die by hem woende
Daei eyne grōte schae-englēdē quamē
ind voeden die leel voer den hiemel ind
daer nae waert eyne vrughe **wom** die se
le Doe quamē eyn stemme vanden hiemel
ind spē dat is openbaer dat dese leel ver-
lymlidj was **Aei** doer hoere ellendicheit
so duer hoer op daer nae starf dr inghe-
boen ind alle hyme vi-mit quamē tot hem
Doe sach der altuader dat daer ghelyn engel
in quamē Doe verwonderde hi lich ind viel
nede op sijn aensicht ind spē wye heert
der ellendicheit die also voel verslynde was

also greeet eer ghehadt ind niet der nigh
 zogheleme die soe vlytich was Doe quam
 eyne stemme tot hem ind spijt tot hee Doe
 dese vlytiche ingheroghelych sterue sold Doe de
 de hi sijne oughen op ind sach sijne alderen ind
 sijne vrynde om hem staen ind weynde daer
 van waet sijne selel ghetroest **Mer-**dese ellendi
 ghe al was hi wat velymlich doch doe hi st
 uen sold Doe in sach hi sijn e vrynde geyne
 blylich ind daer om troestde hem god **D-**
 heiliche altuader prophetie de vanden lesten
 ghellechte der lude ind spijt wat wercks heb
 wylghedaen **Doe** spijt eyn groet altuader die
 liet by sonion wye bewaren die ghebode gods
Doe spijtelyc ind wat solen die doen die nae
 ons conue **Doe** spijt hi dat ghellechte i sal
 te mael gheyne ai beyt helve **Mer-** groet be
 coemghe sal hem toe conue ind die daer in
 volstaen die solen beter werde dan wij ind
 dan onse vaderen **E**en altuader spijt dat
 eyn eynsedeler woende inde woestynne **Appole**
 den diende eyn wereltich mynische die was
 god vruchtich ind inde seluer stat daer
 dese mynische woende **Dae-** woende ooch eyn
 rydch mynische die was quaet ind id ghe
 schiede dat die rydch mynische starff ind al
 le die stat ind die bisschop selue brachte
 hem mit bei nedden lampē te graue Da
 hae gheuck die dienstman des eynsedeler

wt nae sijn e ghewoende ind bi-acht hem broet
ind vaut dat hem eyn wolte gete hadde Doe
viel hi neder op sijn aenlicht ind spē nume
in wil id op staen mich in weede te wetē wat
dit si datter boele man mit so grote een be
grauē waert ind dies die nadst ind dach gade
dien de aldus ghelsteue is Doe quam de en
gel gods ind spē ter hem dies que bole man
hadde eyn cley n giet handverck ind des is
hem hi gheloent mitz begri auynghje Indu
mermeer in sal hi rast gheuynden ~~Mer~~-dies
eyn ledelaer alleyn hi mit allen doechden ghe
cier-t was doch so hadde hi cleyn schult ind
die heet hi aldus ghebetert op dat hi lute
ghevonden woerde voerden aenlicht gods mit
desen woerden waert die mynslche ghetroellet
ind die ordel gods want li recht inde waer
lijn ~~C~~ **E**yn grōet man was onder den die
den ghelyc de openbai-inghen hadde Dye spē
dat hi die selue cracht die hi sach bouē de
houpe die sach hi ouch bouē des niemtē
cleydere als hi eyn gheistlich cleyt aentoech

+ vanden teiken +
Hart dulas die eyn ringer was des

XVI. **H**art byslarion die spē dat hi tot
eynre tijt wandelde byden ouer des
meers mit byslarion Doe doest hem Doe
spē hi byslarion vader mich doer-It see: Doe

der altuader ghabeer hadde **Doe sprach** hi di inck
 wren meer ind dat butte mee: Waert suet
 als eyn houch **Doe nam** hi des waters mit
 lich in eyn vaet off hem licht euer: doe ste
Doe spē bysarion wae: om hi dat dede **Doe**
 spē hi off mach licht yet mere dælted we-
 de **Doe spē der altuader bysarion** die selue
 god die hi is die is oock anders waer **Tot**
 eyne andre tijt quam en si tot eyne war
 dat hiet **ci-seraam** **Doe bede bysarion** ind
 gheue euer dat water **Doe wonderde hem**
dulac ind viaghede wrie vere hi dat wat
 ghevoelt hedde **Doe spē want** guden endel
 anders waest eyn haert gromt **Daer nae**
 solden si gaen tot eyne altuader ind die leme
 woldc ouder gaen **Doe bede bysarion** ind spē
 haer die lemen staet also langhe went ich co-
 tie tot dijnen knecht ind id gheschiede also
G. Tot eyne tijt quam eyn besete myn/
 schje in lichi ind die priester banden inde
 kucken doch so in voor hi niet wt want
 hi haert was **Doe sprake** die clerken te
 saluen wat doen wij desen duen nyeman
 in mach hem wt diue dan abt bysarion
 ind bidden wij hem hi om so in komet hi
 niet totter kruke **Hei** wij doen aldus
 wij laeten hem den beseten mynslje lisen

in sijn-e steden vader kerke had wij wille
staen tot oulen ghebede had des moeghens
als abt bisschop comer ~~te~~ spē lo spreken
wij tot hem vader weet den brueder had doe
dat gheschiet was had bisschop des ghebede
was Doe spē hi tot hem den beleten myn
sche staute op had gauck hene wt had alte
hant voer der duuel wt had hi waert ghe
lont totten selue stonden ~~¶¶¶~~ En man in
egypten lande die had eyne soen die was
gichtachtich Hen bracht hi voer die celle des
abts madhartus had lachte hem voer die
doe had liet hem ligghen weyende had
guick verre ewech Doe guick der altauader
wt had lach dat knut weyne had spē tot
hem we heer dijk hei ghebracht Doe spē
dat knut myn vader heer nich hi gheloepe
had is ewech gheganghen Doe spē madhartus
stant op had volghe hem nae had altehant
waert dat knut gheslont had stoent op had
volghe sijn-e vader had also gheghen si vroe
lich wear te huys ~~¶¶¶~~ Doe abt emilius
der guick te eyne tijt doe eyn dat had lach
dat eyn moich was a op ghelhelden voer
eyne moer-der Doe guick der altauader tot
den brueder had verhoerde hem had vant
dat sy hem om-edje deden Doe guick hi tot

ten die hem hilden **Ind spē** tot hem wae:
 is die daer ghedoet is **Doe wijsden** li hem
 die stat Doe bat hi alle den die daer bi wa-
 len **Dat** li byden doden ginthen **Ind** hij
 recte selue lyne hande wt tot gode **Ind** alte
 hanit stoent dae dode op **Doe spē** emilio
 tot hem voer alle den luden leg ons wye
 heer dich ghedoet **Doe spē** hi ich gnick
 in die kruke **Ind** beval mijt ghelyck de la
 kuster **Ind** hi stoent op **Ind** dode mich **Ind**
 drued mich in dat minster des abts **Ind**
 ich bidde dat men dat ghelyc nyenie van
 den kuster **Ind** ghelyc mijne bi uederen
Doe spē dae altuader totten doden gnick
 wieder **Ind** vast also langhe weert onse lie-
 ue heer coniet **Ind** erwecke dich **Ind** alte
 hanit lacht hi lich wieder **Ex** **Doe** eyne
 tijt doe lilianus apostola ouer toech in
 besidem doe laude hi enduuel ouer in
 dat westen **Dat** hi hem dae eyn boerscap
 voerlie **Ind** bi echt hem snellethe eyn ant
 woert wieder **Doe** voer der duuel heen **Ind**
 quam totter stede daer woender eyn mo-
 nich daer blyft der duuel staende v. da
 ghe om vnbewelich want de monich also
 langhe bede beyde dach **Ind** nacht **Daei nae**
 quam der duuel wede anderwest tot juli
anua **Doe** vrathede lilius wae om hi

soe langhe sich ve slympt hede Doe sp̄ de du
nel v daghe om heb ich den mocht ~~publicum~~
gheleden off ghebeit off hi lichte ver ophaden vol
de mit sijnē ghebed dat ich weet vare mocht ind
nu bin ich wieder ghecomē ind m̄ heb nter ghe
wēuen Doe waert die bōle juliants temt hnd
sprach Doe wāne ich wieder come so wil ich
m̄ch wreken ouer den monch her van god
verhencemylle soe waert hi bymē kūrē dage
ghedoer ind eyn vanden herē die bi hem
waren die ver-kodste ~~alte~~ dinct ind gaest
den armē ind gnick totten selue altuader ind
waert eyn groet monch ind bleyff bi hem
went ⁱⁿ sijnē doer ~~in~~ **A**lyn altuader woende
alleyn bider Ior-danē die gnick tot eyne tij
m̄ eyn buyle doer der hittē wille Doe vant
hi daer eyne lewen die waert gr̄ ymmēde ind
bi ymmēde leer Doe sp̄ de altuader wedt
moystu dich wij hebbē hi beyd gher hymus
glenoech In wolte ouer des niet so ghaack
staer op ind gnick wt Doe stoent d' lewe
Alyn altuader lande sijnē lymghes tol
den pufke water te halen ind der pufke was
die v ind verre vander cesten ind doe die puf
gher quam totten pufke Doe had hi des leylos
ve gheren Doe hi bede hi mid sp̄ roepend
here volle dat leghelen mit wate ind

127
Ind alte hant grück dat water op totten
onesten des puto Ind alte hant völde hi h̄
vat Ind daer nae grück dat water in sbede *lyne*
h̄ij - beghant dat r̄ix bueck vanden

Heilighen leuei

De pen altuaderen beden god dat hij
bewijlen wold tot willighe: volco
mēheit des leuens ly come wezen
Doe quaem eyn steme ind sp̄ tot hem in
den dorpe in egyp̄tē daer woent eyn we:
elclich man die het eucharistus die heet ey
huylvrouwe die het maria tot hoers vol
comēheit des leuens in lijf ghi niet gecome
Doe ~~sta~~ stoenden die twe altuaderē op inde
gnighen midat selue dorpe ind vonden des
selue mans celle ind lyne huys vrouwe
daer yme Doe viaghenen ly den selue wijue
waer hoer man were Doe sp̄ ly id is eyn
schaepp herde ind hude die schape ind doe
id auont was Doe quam eucharistus mit
lyne schapen ind doe hi die twe altuaderē
sach Doe ber-eyde hi die tassel toe ind nam
water in eyn becken ind wold hem dye
voet wallchen Doe spraken dye altuaderē
wye in willen niet smekken du in openbaes
ons eerst dyn werck Doe sp̄ eucharistus
niet oecuuedicheit Ich bin eyn schaeppherde
ind dit is mijne huylvrouwe ind dye alt

altraaderen aen hir deden dat hi hi hem alle dinct
legghen solde ind doe hi des niet doen su wol
de Doe spiraken sy god die heet ons totfich
ghelant Doe hi dat hoe de Doe waert hi ~~w~~
ontsiende ind spē liet dese schaep heb wij
van oulen alderen ind so wat ons god daer
van gheest dat derlen wij in di-ven devl
Dat eyn devl den arme dat ander devl
ghenue wij den **P**rygrymne Dat derde
devl behalden wij tot ouler ^{ogen} ~~woer~~ oft ind
oich loe in waertich des lyues myne
huylsrouwe nye schuldich **A**er wij hant
hincfrouwen gheleue Ouch so slapen
wij in elbeu ind des nachts loe doen wij
natlich eyne lack aen ind des dachs onse
cleyder ind van deken dinghen in haet noch
nye mynsche ghebeten dan ub Doe si dat
hoerden doe verwondri den si lich ind loe
ueden god ind gninghen weder ewech **E**
Doe abt dulas die sprach abt bysation ind
ich wij wandelen te eyne tijt te lamien
nder woestinen ind quame toe eyne tijt
tot eyne bulen daer gninghen wy in ind
vonden daer eyne bi uede lichtende ind ~~w~~
maecte vlechten van palme dae in
wolde hi ons niet aensien noch grueten
ind noch niet spreke Doe gninghen wij
weder wt ind wandelen tot abt losans

hem te sien. Ind doe wij weder quanē Doe sp̄
 toe mich bylarien Wij gaen weder in dese
 leylē licht god heer dlen chriede gheopen
 baert van ons dat hi nu ^{ons} niet sprekēde weder
 ind doe wij daer in quanē Doe vondē wij
 dat hi ghelycē was Doe sp̄ ~~bysairon~~
 wij bewinden synē lichaam doer dat selue he
 uet ons god hei ghesant dat wij hem beg
 uen ind doe wij dat deden Doe van von
 den wij datter van naturen ey n wiſſ
 was Doe verwonderdē sich bysation ind
 sp̄ Gich wye ouch die wiſſ vechtē tegen
 den duuel indt woestijnē ind wij werden
 bewijst inde beden ind wij loueden gode
 ind omghen vandan ~~CE~~ Die abt pastor
 sp̄ inden ewangelijs leit gheschēne coe
 wye twe roche heuet die verlooup eyne
 ind geldē eyn hveert Dat is te verstaen
 coe wij daer rouwe heet die n̄em eyne
 kryt teghen den duuel ~~CE~~ Die abt siloy
 die sat in shure cellen ind had alijt dye
 doren tulve gheloteu Doe die tijt quanē
 sijne verscheldinghen ind die bruedere
 om hem saten Doe waert sijne aensichtelijc
 heude als die lone Doe sp̄ hi totter
 bruederen Giet abt anthomius die conter
 daer nae ewenich sp̄ hi Giet die schae
 daergheten conter ind euer schem syn
 aensicht noch daere Doe nae sp̄ hi

die schaer der apostolen coniet daer nae
scheyn syn aensichtre noch tivenaelt daer re
ind hi begonde te spreken mit luttighen
Doe baxen hem die altuaderē dat hi hem
secht mit wēnie hi spreke Doe lacht hi
hem **Gier** die eughelen waren gheco-
mē mich te ontaen ind ich heb hem ghebe-
den dat si mich noch eyn luttel ~~stare~~ tijne pe
nitencie doen Doe sprake die alste vaderē
vader du in beloues gheyn penitencie te dōe
Doe sprē hi weerlicheu ich nu weet des niet
off ich noch ye eyn aan begin heb ghehad
rechters penitencien ind alle wisten si wael
dat hi volcomē was Daer nae scheynē
uer syn aensicht clare dan die somē indē
begonden hem alle te onthieu Daer nae sprē
hi liet nu is onse heue here selue gheco-
mē ind spriect halet mich dat vat des
wterwelen der woestijne ind altehang
gaff hi sijne gheest op quod dae: waert
eyn groet schijn ind alle die stat waert
veruolter mit soe sueten gvoeke **¶**
¶ yn brude viraghede eyne altuaderē ind
sprē wez maect der naem den mynsche sa-
lich oft dat weect Doe sprē hi dat weect
voert mee sprē der altuaderē ich wist eyne
brude: des ghebet alle tijt ghetweyer war
van gode so wāne hi bed tot eyne tijt be
gheerde hi te sien des loudes seel ind des redt

rechtridder
munscher

rechtmēdighen mynslchen seel wye dat si
 beyde ver-scheiden hi god in woldē hem ijet
 bedi-ueuen in sijne begee-ighen **H**oe ey
 in-e tijt doe hi sat in sijne cellen Doe gnick
 eyn wolf tot hem in **I**nd main des bi-uedes
 cleyt beneden hiden mont **I**nd toech hem we
 de cellen **I**nd der bi-uede volghede also lan
 ghe weut dat si quanē **E**n-~~st~~ voer eyn
 stat **D**aer voer hier de wolf den bi-uede
 inde der- bi-uede- gnick in eyn cloestere
 dat voer dei- stat lach **D**aer- woende eynt
 die eynen naem hadde eyus groten eynsleders
 die lach sieck **I**nd woldē steruen daer- lach
 hi dat dyē stat lude toe ghereden groet was
 liechte **I**nd lampen i-edre off men alle die
 stat spijlen soldē doe des eyn ledleers wille
Ind si spraken ist dat **d**esē dese man stift
 alle moetē wy sterue **I**nd doe die stondē qm
 schijne verscheldinghen **D**oe lach de vi-en
 de bi-uede dat eyn swart hellche na quau
 op den eynsledee: mit eyne dryeggiche spee
Wich hoerde hi eyne stemme die spēr also alle
 dese zeel myc tot eyne stonden in woldē lateu
 r asten mit hoere also in ebene ich niet
 ouer hoer mer doet si wt **D**oe latte de hel
 schē man dat vuyt-iche drykantiche spee-
 op des eynsledees heerte **I**nd pijnlichē alsoe
 langhe **I**nd i-uecke hem ten lesteu die zeel
 wt en lyue **D**aer nae gnick: der- bi-uede in
 die stat **I**nd vant eynen lieken pylgrymme
 ligghen nide braten des nyeman i-uecke in

hadde by dene bleijft hi eyne dach **Ind** doe die
steunde quam sijnre verscheydinghen **Doe** sach
der brueder linte mithael **Ind** linte gabriel
die quamē doer de seelen **We wille** **Ind** die ey
latte sich totter rechterhant **Ind** die ander tott
luchter hant **Ind** baaden der seelen dat si woldē
wtuaren **Ind** si en woldē des lichams niet
laten **Doe** sprach gabe iel tot mithael **Rycē**
du die seel tottich en laet ons hene varen
Doe spē mithael nu heet ons god dat beuole
dat wij si londer sere oft welve solet tot ons
nyemē **Ind** daer om so in moghen wij hoe:
gheen ghewalt doen **Dacē** nae riest mithael
mit ludz **I** ludz **U**pme heer wat woltu dat
wij mit dese seelen doen want si ons mi-
volborden in wyl wtuaerē **Doe** quamē ey
steme in spē **Sicē** ich wil uch lenden **David**
mit sijnre herpe **Ind** alle die ouersten Iheru-
salem singende **Ind** see warne si hooet dye
steme des louelanges dat si dan wt gaen **Ind**
also doe die hemelsche scharen waren neder-
ghecomē **Ind** hadden die seel omringhet
Ind lenghen **Doe** gaest sie sich wt **Ind** latte
sich in die hande linte mithaels **Ind** wait
ontfanghen mit gracie vrouden **E**lf
in agrius vraghede **ar-seniis** also waer om
in hebben **wij** niet doegheden van ouer-
grote kūnst **Ind** dese leyen **Ind** iustice
van egypten hebben also grote doechden **Doe**
spē **ar-seniis** wij hebben nader werelt kūst
die in gheueit ons gheien doechdē **me** die

bijen van egypten hebben mit groten ar
beyde doegheden ghewonen **E** ~~Smitte an~~
~~thoniq~~ die spē arbeit ind oetmoedicheit
ind ghebet sondi- onderlaet. Dye dij
dinch dwinghet god mit deken dryn
drighen lant alle heilighen behalden vā
aenbeghynne bis totter werelt end ind
daer- mtheghen lant dese dij ledich gaech
houaert ind eyghen wille ind eyghen
onrecht ier die leelen ind daer mede lant
alle leelen gheuallen ind verloren

Dit sijn die viij capitelle die abt
moyses den abt penitentia land

E **P**t moyses die spē totten eerste
sal eyn mynsche doet sijn lyne
ghelellen **D**at hi in niet in
berichte aen eynghen laken **E**
Totten anderden mael spē hi sal des my
sche sich seluen doden van allen bolen
dinghen e dan hi vanden lichaam scheyde
ind in sal gherne mynsche leyde doen
E **H**ooken der den mael spē hi id in
ly datter mynsche t sijne herte des vol
ly dat hi sich des düncke dat hi eyn
sonder ly ander so in verhoeret hem
god niet **D**oe spē eyn brueder wat
is dat inden herten heet eyn sonder toe
welen **D**oe spē der altuader **S**oe
willich mynsche sijne sonde dreghet

die in liet niet sijns neesten londe. **E** **H**ot
ten vier-den mael spē hi id in sy dat die
werck volberden mitten ghebede ander arbeit
der mynslche te verghees. Doe spē een bru
der wat is volberden mitten ghebede. **D**oe
spē dei- altuader- dat wij die dnick daer wijn
om bidden ander werck niet in doen want so
wāne der mynslche lijnē wille leet so wort
god mit hem verloent ind verhoert sijn
ghebet. **H**ot ten vijfden mael vraghede
hem eyn bi-ueder ind spē wat is datten
mynslche alre meydst hilpet in alle lijnē ar
beyde. Doe spē dei- altuader- id is gheler
God is onse toe uerlaet ind onse ci-acht
eyn hulper- indei- bede uyttemylle. die ons
alte zee- ghewonder heet. Doe spē de brue
de eyns mynslchen valsten ind walke wat
duer dat. Doe spē dei- altuader- id ma
ket des mynslchen leel oetmoedich. Want
id is gheler-euen. **S**ich aen myne oetmo
dicheit ind myn arbeit ind vergeeft my
alle myn ghebreke. ind duer der mynslche
aldus ghehaene arbeit soe oufer niet
sich god ouer hem. **E** **H**ot ten vijf mael
vraghede eyn bi-ueder- den altuader- ind
spē wat sal dei- mynslche doen in alle der
becornghen ind des viants e auivedinghe
op hem comet. Doe spē de altuader-
solen weyne inden aeulidge des gude godo

Ind alte hant sal hi rasten ist dat hi vlyt
 liket bidet want daer ghelschi-uen is
God is myn hulper ich mi ontlien niet
 wat my die mynslchen doen ~~Want~~
 vnde mael vraghede eyn briueder den
 altuader ind sprach **S**ich eyn mynslche
 loech sijnen knecht om sijn ghebrecht
 wat mach der knecht dan spreken **D**oe
 sp̄ der altuader is hi eyn guyt knecht
 so sp̄ieket hi **I**ch heb ghelyndighet ont/
 ferme dich ouer mit **D**oe sprack di-
 briueder in sp̄iecht hi anders niet: **I**ch eyn
 sp̄ der altuader want nae den maele
 dat hi die schult op sich tyemiet so ont/
 niet sich sijn heer alte hant ouer hem
 dis dminghes ind is dat me den neesten in
 in berichte want doe die hant gods qua-
 bouē egyptē lant **D**oe staft al dat ieeste
 gheboren inden lande **A**ls dat gheen hys
 in was daer in wec eyn dode symie **D**oe
 sprake der briueder wat meynt dese rede
Doe lacht der altuader ist dat wij ene
 londen aen sien soe in sien wij niet aen
 die londen onser neesten want dat we
 doerheit dat eyn mynslche eynen dode
 hedde ind hier denē ind ~~the~~ gminghe ind
 beweynden den doden sijns neesten wat
 du dyne eyghen londen dreghes ind niet

m dencke op eynghes mynslchen dat de
boele si ind die gyt si ind och soe m
doen nyemē ^{quaets} noch m denck op
nyemē quaet dinc ind m verlmae nye
man die quaet doet: och m volbordē
niet m quaden dnghen op dñne neestē
Noch m verbrouwe dich niet totten die
dñnen neesten quaet doet **D**at is stue
den neesten ind m achter spreck nyemē
Achter spreck god die bekēmet eynen
yeghelyken ind bis gheloclam noch m
vrou dich niet totten achter spreck ind
m oedelt niet so m weedt ghi niet ver-
ordelt ind wes nyemans vyant **N**och
m hale gheyn vyantschap m dñne heitē
Noch so m volbordeniet: noch m haet he
niet die viantschap haet mit dñne:
neesten noch m verlmae hem niet ind
dit is vred ind m delen dnghen troest
dich selue **D**it is cleyn arbeyt ind e
welich raste der ghenaden vanden wo-
de gods **A**men **E**n **I**n briuedi was
m lichi die gheprueft was m becomghe
Doe lande der diuel m sijn ghemoede
eyns schoene wques ghedechtensse ind
pyneghede hem leei. **T**ær nae **G**hene
ghenuyelt dat eyn briuedi quain van
Egypte m lych ind sprach mit delen

brueder ind onder anderē reden so waert hi
 sprekende dat allullichs mans huyßbräuwe
 doet wee ind dat was dat wijt daer der h
 brueder off oft becorit waert **Doe stoent**
 der brueder eyns nachtes op ind nam hi
 deyt ind ghnick in egypten **Daer dat**
 wijt begrauē was ind grœft dat wijt
 op ind maeckde sijn cleyt te mael naet
 mit horen bluede ind gnick wieder
 in sijne celle ind dat cleyt waert see
 stinkende ind warme id alre meystē
 stauck. soe hielte hi dat cleyt voer lich ind
 verwest sijne ghedechte ind sprach God
 dijn begeernighe die du suechtes caede
 dich hi van ind also langhe casteyde
 hi lich **ondē** stancke also langhe want
 die ghesluct in hem starft **Alb Johes**
 die sp̄ tot sultighen bruedere **Dr̄j**
philosophy die waren v̄ mit te samen
 ind hore eyn die starft ind liet den au
 deren sijne loen behoulen die wyes op
 ind belliep te lesten sijns meysters huys
 v̄ onwe **Doe dit den meyster te wetē**
 waert **Doe dreyf hi** **On** **Jungheunc**
 van hem daer nae quaem der **Jungheunc**
 te groten roulven doch so in woldē he
 der meyster met gheslachten in te come
Ner hi sp̄ tot hem **Chauck** ind wes

dr̄ij jaer onder den verveilsteden luden
die daer wesen toe water draghen. Dan
wil ich dich d̄jne scholt veggene dit
der der jungheilicke doe die dr̄ij jaer
wesen om ghecomē doe quaem der j̄m
ghelinc wiede. Doe sp̄i der meyste
tot hem. Chanck nu ind myede lude
die dich dyn jaer om smelichen handelē
ind onrecht doen. Doe dit d̄ jungheilic
v̄er ghedaen hadde. Doe sp̄i der meyste
coen nu in die star toe adems ind dat
du daer philosophien leers. Ind doe hy
voer die star quaem Doe lat daer een
alt philosophus voer d̄ poerte die plach
smeliche reden te spreke alle den die da
daer in ghinghen. Ind doe hi desen jun
ghelinc ouch also dede. Doe begonde hi te
lachen. Doe dat der philosophus lach
Doe sprach hi tot hem. Wye machstu ghe
lachen nu bistu doch smeliken ghehan
delt. Doe sp̄i der jungheilic in soldē
ich niet lachen want daer ich dr̄ij jaer
om heb gheloent dat woert mit nu
verghees. Daer nae hier hem de philo
osophus in die star ghaen. Doe abt
Johes dit hadde gheschat. Doe sprach hi
dele woert dit is die poerte des hemels
Ind onse vaders sijn si doer gheganghe

vroelichen mit voel on-rechtes ~~Doe~~
 altuaderen spiaken: so wâne moyles g
 ghinch inden wolken so spc hi mit gode
 sner so wâne hi daer wt gnick so was hi
 mitten volke ~~Also~~ ist och om den mon
 nich die wyle hi in syne cellen is loe
 spriedt ~~so~~ mit gode ~~Nec~~ so wâne hi da
 wt gheit so is hi mitten diuelen ~~Eyn~~
 altuader woende inden nederen lande rastē
 de ~~Jud~~ eyn weertlich man diende hem ~~Jud~~
 het ghelsched dat des wereltliche mans lœ
 lieck waert Doe bat hi voel den altuader
 dat hi mit hem ghinghe en bede voer dat
 kint te lesten ghinch hi mit hem: Doe
 liep der man voer ind lacht sijne vinden
 dat si alle teghen den altuader wt ghingen
 Doe dat der altuader van veres ghewaert.
 Waert dat si mit lampē theghen hem wt gnu
 ghen Doe toech hi alle sijne cleyder wt ind
 gnick naect in dat water staen ~~Jud~~ begoude
 lich te wallchen Doe dat der weertlich man
 lach Doe schaemede hi lich see: ind bat den
 luden dat si wiede keerden want der altuader
 weet van lich selue conie: daer nae gnick
 der wereltlich man totken altuader ~~Jud~~ spc
 tot hem waer om haestu dit ghedaen nu
 hebben alle die lude ghesproken dattu mitten
 diuel beseten wes Doe sprach der altuader

dat selue woldē ich gheen horen ~~dat~~
eynsedeler woende in egypten die bat on
sen hee voel dat hi hem wijsde sijn odel
Ind doe hi god langhe ghebeden hadde tot
eynre tijt stoent dei enghel gods by hem
in eyns altuader s ghelykennisse Ind spē
tot hem coem wij ghaen hene wt in
die woestenye totten heilighen altuaden
Ind bidden hem om lūlich guet woert
Ind ontaen hoez leghenrynghe Ind doe
ly in die woestenye ghecomē waerē Ind
langhe ghearbeyt hadden te lesten quae
men li tot eynre kulen daer doppeden
ly voer Doe grück tot hem wt eyn ly
heilich altuader Ind ontkück li mit vrouden
Ind wyessche hoez voet Ind ~~I~~
gaff hem te eten Ind bedi Ind liet sij
valten Des moeghens liet hi si ghaen
mit vrouden Ind doe si wt ginghen
doe nam de enghel hemeliche den nap
daer si als auendes wt gheten hadden
Ind di oech den mit lich Doe dat dius
brueder sach die mit hem ghück Doe
dachre hi in sijnē ~~Wat~~ dat delen altuader
dinct dat hi delen heiliche manne
die ons in eynre groter lieftden ont
fück sijnē nap ghenomē heer Ind si
also voert ginghen Doe stonde de altuader
nae sijnē soen Ind liet hem bidden dat si
herē

hem sijnē nap wieder- sende Doe spē
 der enghel voer ons geit eyn brueder
 den ich in ghedaen heb coem mit ons
 ind nyem in van hem Doe hi also mit
 hem wandele Doe brachhem der engel
 op eyne hoghe berch: daer stiet hi hem
 alle ind hi viel dat hijt onbewyndt
 staet Doe dit di- brueder lach doe
 waert hi bedi-vest ind ontsach hemse
 ind spē we nacht wat hebbe wij ghe
 daen den gieden mynsche I Zu m
 heet ons niet ghemigher dat wij he
 sijnē nap ghenomie hebben Wij m
 hebbē hem ondē sijnē soen daer toe ghe
 doedēt Daer nae wandelen si drij da
 ghe mder woestijnē ind vonden eyn
 celle daer was eyn abt yme mit sijn
 een jūgheen Doe spē hi tot hem
 wij hyst ghi wat sueket ghi Doe spra
 ken si wij sijn lude van ar-beyde ind
 begheen dy me leghemynghē ind
 woldē gherne luttich gret woert vā
 dich horen Doe onthoer hi mit sijnē
 myngher dat si horen weech ghsinghen
 hi in weer niet ledich Doe lieten ty
 hem bidden dat hi si doch die nacht
 ouer in sijnē celien rasten want si
 grōten ar-beyt hadde ghehad: Doe

ontboet hi hem euer- dat si ewe^d ginge
Wae^r toe dat si also voel liepē nider woe^r
tynē ^{ind} niet in bliueⁿ in hoeⁿ cellen ^{ind}
si begonden see^r te bidden ^{ind} spraken id
is auow^r ^{ind} op dat ons die diezen niet i
doeden so ontfact^r ons doch diele nacht te
lesten doe id nau^r was doe hiet hi synen
jonghei^r dat hi si leyde nader stal. Doe
lieten si hem bidd^e des auens dat hi he^r
eyn cleyn liecht wold^e gheue daer si by
legghen wae^r si ligghen mochten ^{ind} hi i
gaest hem niet Daer nae lieten si he^r
bidden om ewenich waters Doe ontfer^r
de sich de jonger ouer hem ^{ind} spe^r he^r
uelich tot he^r ich bidde uch dat id myne
altuader niet te werē in weerde ich wille
uch gheue van myne pronende eyne we
inch water ^{ind} broets ^{ind} also bleuen
si die gaule nacht op de bloter eerden
Doe id quaem des maeghens Doe spe^r
de^r enghel totter iunghezen eyn Bidde
onslen heer den abt dat hi tot ons coe
me wi^r hebbē hem wat te gheue Doe
dat dei^r abt veruam doe quaem hi alte
hant Doe gaff^r hi hem den nap den
hi vanden heilige man gheuome hadde
^{ind} alte hant besloet sich dei^r abt wied.

doe hi den nap hadde ind hiet si wan
 delen Doe dit der bi-ueder- lach die mit
 den enghel wandelde ind hi in wilst in
 dattē enghel was. Doe waert hi see:
 onmoedich ind spē totten enghel gaech
 van mich wā in wil ich niet meer in
 dich wandelen. Sich wattu ghedaen
 heues den gueden heilighen man sijnē
 nap nemē ind sijnē soen doedes ind
 heues den nap gheghenē den alren ar-
 gesten manē die god niet voer oughe
 si heet noch in onthiet. ind ouer lnye
 man sich in onfermet Doe antworde
 der enghel ind spē wye in henestu
 god niet ghebeden dat hi s dich wijsde
 d sijn ordel ind ich bin ghesant dat ich
 si dich wijsen sal Den nap den ich
 den heilighen manne nam die in ~~wā~~
 was niet van rechten guede ind id i
 behoe de den gueden manne niet dat hi
 yet quaets onde: sich hedde ~~sac~~ dat va
 den quaden was Dat quaem totten qua
 den op dat hem tot grotten valle quee
~~Sijnē~~ soen doede ich want in hedde ich
 des niet ghedaen so hedde hi in dese nacht
 sijnē eyghenē ~~van~~ vader ghedoedet
 Doe dit der bi-ueder- hoerde doe viel hi
 hem te voeten ind bekande dat dit der

enghel gods was ind altehant voer der
enghel van hem. Ind also verstoent hij
dat alle ordene gods recht sijn

An brueder vraghede den abt ~~an~~
Achonius ind sprach wat sal ich
halde dat ich gode behaghe Doe
spēc der Altmadi. dat ich dich bewele dat
doen ind bewaert Doe wae- du hene
gheys so heb god voer oughen ind toe.
wattu deist so heb ja dat ghetuydemyd
der leghijst te helpe ind in willicher
steed daer du lites daer van in be
weghe dich niet lichte. Ist dattu dese
driij dijn bewaeres loe woerstu salich
Abt pastor spē dich selue te bewa
ren ind te min-ken ind bescheidenheit
te hebben. Dit sijn driij werke d'selen
Voer-tine spē hi armoet bedi-uefen
mylde ind bescheidenheit. Dit sijn driij w
ken eyns eerlame leuens. Want dac
is ghelschi-ame. Ist dat dese driij manē
onder uch sijn. Als **Doe Job**. **Daniel**
Doe heet die persone die daer niet
in besieder. **Job** heet die p persone der be
diueffdu. **Daniel** die persone die daer
dat ouer-scheide come. Ist dat diese driij
miden mynischen sijn so wonet god in

hem **E**lbt anthomus die spriach al
 soe als die vissche off hi langhe op den
 droeghen bliuet so stift hi also wez
 der die **mēnach** va mōnich van allen i/
 wendigher ralsten te loset. Ilt dat hij
 langhe bute sijnre cellen bliuet mer
 wereltlike luden **D**aer om als die
 vissche totten meer alsoe moetē wijn
 loupen totter cellen. **D**at wij licht n̄
 te langhe in sijn jd vergheten onse
 huwendigher hueden **E**lbt sente eucle
 tice spriecht eyn ge groet al-beyt jd
 eyn goet stricte is totten iersten
 den die bekeert werden jd daer nae
 onspriechlike vrouden. **W**ant ghely
 ker wijs als eyn mynche die eyn
 vuyer ontfercket vrye hi vanden rouc
 ghemoyet weert dat hem die oughe
 ti-enen jd te lesten kringhet des hi
 begheert. Jd daer is ghelchrenē dat
 ons god eyn ver-tei-ende vuyer is **A**lso
 moeten wij in ons dat godliche vuyer
 ontfercket mit an-beyde jd mit tra
 uen **E**yn bi-neder vr-aghed abt
 paambo jd sp̄i. Ilt guet dat men den
 neesten lone **D**oe sp̄i hi id is beter
 dat men swijghe want eyn mynche
 des woedes dat daer ghelscheyen is van

vanden munde woerstu reidt ghemaect
ind vanden munde woerstu verduymp
hi kiele altijt lieue te swijghen. ~~E~~
~~Wijn~~ bruede vi-aghede eynen altuad
wae mede hi god mocht vinden wer
in vasten off in arbeide of in waken
off in bar-mher-ticheit ~~Wer in vasten~~
~~off in arbeiden of in waken off in b-~~
~~bar-mher-ticheit.~~ Hoe spē di- altuad
in desen dīnglēn die du ghenoeupt
heues in bescheidenheit: Want voel lude
hebbē horen licham ghepymcht Want
si dat aen bescheidenheit daen so bleue
ly ydel: ~~Wij~~ vasten docke dat onse móet
strukke mach. Ind alle schijftt leuen
wij ind den seler hebbēn wij gheleert
van buyten: Nei- dat god van ons heys
scher des in heb wyr niet dat is oetmoe
dicheit ind lieffde. ~~E~~ ~~Alt pastor~~ die spē
in woene mder stat niet daer die lude
groot lieffden totsich hebbē: Want daer
nu heuestu gheynē voet t gant: Ouch
spē hi id schijnet by wielen also of dyē
mynsche swijgher mitten munde: Doch
so voordelt sijn het ander lude. Ind dese
mynsche sp̄-iect aen onderlaet. Ind ey
ander is die vanden morghen wentē
auont sp̄-iect. Doch so helder hi sijn wijs

toe

ghen want hi merte dinghen spriet
 den die dat horen: **Ouch** **spē** hi die i
 ver drijuet vnm̄ boelheit **Mer** die dy
 boelheit duer den doe gneet wieder op
 dat mit den gneden werck weede ver-
 stuert sijn boelheit: **Ouch** **spē** **hi** **toe**
 claghen plet die m̄ is gheyn monich
 die arch om arch gheuet die m̄ is ghey
 monich **Ind** **ouch** die toemich is dat m̄ is
 gheyn monich **Elden** **abt** **aghato**
 waert ghevraecht **Wat** groter- weer-
 wei- li fliche ar-beit- oft hued des in-
 dighen myn schen **Dee** **spē** **hi** die myn-
 sche is ghelych eyne boume **Zu** is lijf-
 liche ar-beit als die blader die den bon-
 liert **Mer** die inwendighe hoede is als
 die vrucht des boumes want id is ghe-
 schreue **Byn** yghelich boum die mer
 gneet vrucht in bringhet die sal weede
 aff ghehouwen **Ind** **weerde** **in** **indat** **vijf-**
 ghewerpen **Dac** **om** so moeten wij al-
 oule sor thoidicheit setten by die in-
 wendighe hued **Soer** **de** **vrucht**
 wille **Doch** **so** **is** **de** **blader** **belijst**
 latter boum gheliert weerde **Ind** **dat**
 is lijflich ar-beit **Ind** **dies** **abt** **aghato**
 die was wns **Ind** **ver standich** **Ind** **be-**
 leit toe ar- beryden **Ind** **ghe neschlich**

m allen dminghen. Ind aendechtich. Ind
stede tot sijn hanterwei. Ind spaerlich
mder. Spysen. Ind in den cleiderē. ~~Eli~~
~~longinus~~ die vi-aghede den ~~alt~~ lucius
ind spī. Ich heb in mich di-ij ghe-dechē.
Dat eyne is dat ich pylgrīmaetse wan-
del. Doe spī lūcius du in kūnes dijn
tonghe bedwighen. Du i woedes anders
gheyn pylgrīme. Doe waer du ouch he-
nen wandel. Neir teme dīne tonghe toe
woei. Istu ouch eyn pylgrīme al hie-
daer nae spī longinus. Sie and
ghedecht is dat ich twe daghesca om vaste
midie weche. Doe spī lūcius psayas der
phete spriet. Alt dattu dīne hals kru-
mes als eyn cūkel nochtan in woert
dijn vasten gode niet gheneme. Neir mit
halt dīn hert meer van òmuren ghe-
dechten. Doe spī longinus die derde is
dat ich alleyn ly. Ind vlie van alle my-
schien aensichtē. Doe spī lūcius du i
beters dīn leue by anderē lude anders
jn kūnsku dich niet ghebetere alleynē
te wenē. ~~Si~~ ~~Si~~ lūcielice die spriet
So wāue di- diuel mit aenbedtm
ghe des ar-moedes den mynslē niet be-
dwighen in mach. So lecht hi han-
gedom voer hem te bedrieghen. Ind

So wanneer hi hem niet i mach schep
 pen mit vermaerheit. so leecht hi hem
 toe mit een. Wanneer hi niet ni mach
 mit waelosten. so myempt hi voer mych
 op dat hi die seel verheer. Ind ouch leget
 hi den monch die bekoret weerde swaer
 luychd aen op dat hi in also krauctmoedich
 maekte. Ind bedruene sijne liefta die hi toe
 gode heuet. Doch alleyn der lichaeme werde
 te sueden. Ind mit crachtighet luychd werde
 ontfeucht. Off mit ondreichlyken dureste
 Ind ist dattu dan eyn sonder bis. so bedruke
 die pijn. Ind dat eweghe vuyer dei. toe
 coemender weelt. Ind also in verdustu
 niet inden denghe die dich toecoment. Ind
 boue alle druck so vrouwe dich des dardich
 god gheschapē heuet. Ind hale dat duer. Wort
 mi dijnre tonghen: Castigans castigavit:
 me: dñs: Dei. heer heet mich casteyende
 casteyt. Ind in heet mich den doede niet ghe
 ghene. Ind ist dattu eyn yseren bis. soe
 woert dich mit den vuyer. Dei. rost beno/
 nie. Wistu euer eyn recht mynche soe
 woerstu van groete dingen toe groteren
 ghevurderet. Wistu golt du worts ghe/
 luetet mei in den vuyer. Want dich is
 gheghene eyn priekelinghe des vleysches

vi oude dich is dattu sijns weme du ghe-
lych bis wantu heues ghelycke ghaue out-
fanghen mit paulo Ift dattu woets ghe-
calteyt mit herten oft mit balden ghesende
du schryft die daer spriet Wij ~~da~~ syn da'
gheghanghe duei- dat vijer ind doer dat
water. Ind dich nae ghewolghet Ind du he-
ues ons ghenoert in die lauchtinghe Ind
heuerstu dat verste ontfanghen beyde des an-
deren Ind weerde die wyle die drick de den
doechden toe behoren in bedruedenlyle he-
ueltu mich breyt ghemaect Ind in allull
oeueninghen solen wij alre meyst priueue
~~hoe~~ onse sel want wij oulen wieder laken
hebbē voer oulen oughen

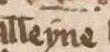
Van sinte Jolānes den eynsel

Oets is behueft dat ich in desen buech
dendre sinte Jolānes des eynseldeers
die daer woende bij lytto. Dat ey n'west
bielde is in thebayda. die doer die doghet
der ghehoersamheit gheloghett waert totte
ghenaden der propheeten. Ind waert also ve-
claeert ouer alle die werelt. Dat hi och de
koniughen desz west waert veredelt mit
sijnre weerdich want nochtan dat hi wot
d in den wtersten eijden in thebaida. soe
in vermat sijc doch der keyser thodluis

139

Theodosius wijn toe stijde te ghaen teghe
die grimmighe welenre. **D**an hi ghe-
war net weet welke heiligher antwoerd
Saer op hi lich vliet Ind leghe ooch alle
tijt die vyande mit erē stijden verlaade
hi **D**ese saliche Johes die dienden eynen
altuader van sijnre soecht went in sijne
volcomē manlich alder die wylle dat die
altuader leuede Ind bleyft by hem mit so
groot oetmoedicheit dat lich der altuader
lee begonde te wenderē van sijnre gote-
ghelhoeclamheit **A**s Johes cracht wold der
altuader prueuen wer het quenie van rechtē
loue Ind van gronde der eenuoldicheit des
herren Ind beual hemē dict omoghelich dict
der ooch gheyn noet in was **M**ot eyne
tijt nam der altuader vanden hulte tame
eyn dure hulte dat stack hi voer hem
in die eerde Ind beual hemē dat hi des daghes
dat twerens beguete mit water **G**he
bot ouefnick Johes mit alle ernsthaftich
aen mi-kende eynigher omoghelicheit Ind
haelde dat water ouer twe mylen. **D**ae hi
dat holte eyn jaer dome mit begoet Ind
daer in mocht hem gheynreleye cranch
noch ander noertlich bekumen mylle aen
lyndren Ind der altuader alle tijt mi-ke
de sijne kredicheit Ind sijns herren oet-

en de dinge
welk elverich
wech brengē

moedicheit dat ghebor te haldeu als eyn godlich
ghebor Doe er verme li sijs te lesten ouer die
volhedighe lijs langhen ar-beytes Ind gne
torten holt Ind sp̄ O loen Johānes i heet
dies boum noch gheyn wortelen Ich i weit
des mer sp̄ Johānes Doe toech de altuad
dat holt wre eer den Ind war per van hem
Ind verboet hem dat niet meer te begiere
Ind doe te lesten dat ghei-wacht lijne ghebor
tanheit toe weten waert den cloestere om
laughes Doe gnghen twe bruedre doer
prueuynghe ind och doer-beteringhe wille
torten altuaderen Doe sp̄ der altuader tot
Johānes loup Johānes Ind wentele hewaert
der groten steyn Ind altelhaut liep Johānes
Ind boudae sich torten steen beneden lijne
oeckelen Ind beneden lijngborste Ind ar-beyde
mit groeten Ah vlyte ouer den steen
Dat hi niet alleyme lijne cleyder nar in make
de mit sijn luyerte niet och den steyn Ind
hi aue outsach hi cleyn die omoghelycheit
gheboedes Ind des wercks niet doer die ee
ber-heit des altuader-s Ind doer die eyn uoldich
des dienstes Soe gheloestde hi des dat
hem der altuader yet mocht aensueke Ind
aen i eden ghebieden **Hij** eyndet van
Abt Johānes **Hij** nae heb wi van
den Abt Micius i eden

Des vader ~~nuic~~ die begheerde der
 werelt te versaken. Ind gnick in eya
 cloester. Ind lach voeder poerten mit
 sijnē soen die by nae ~~acht~~ viij jaer alto was
 also langhe went hi ontfanghen waert mit
 sijnē soen. Ind altehant woeden si ghelschei
 den op datter vader vanden steden aensien
 des soens niet in ghedecht des guers dat hi
 ghelaten hadde. Ind ghelyke wijs also hij
 lich bekande vader toe wesen. op datter va
 der ghepriest woerde. Doe hem mer bewe
 ghe de die soen off die ghehoer-samheit soe
 waert dat kint verluymer in cleydere ind
 in onschuldighē hallaghen dari van hij
 beweynde oughen hadde. Ind al lach dit der
 vader alle daghe aen. Doch so ~~bel~~ bleyst hi
 haert ind onbeweghes herte. Doe die
 cracht der ghehoer-samheit. Ind doe dye
 liefde ihu xpi. Ind doe in iekende hi he
 niet voer sijnē soen. Den hi mis wille sel
 uer. At gode gheoffet hadde. Ind hi in achdes
 op des soens teghenwoerdich onrecht mer
 hi vroude lich als want hi lach dat hi des
 niet onvorchbaer-lichen noch te vghoest
 in dougheide. Ind doe der abt lach sijn onbe
 wegheich herte. Doe wold hi volprueue
 sijnē stedicheit. Ind tot eyne tijt doe hi dat
 kint lach weynē. Doe gheliet der abt also
 off hi tornich weer. Ind gheboet den vader

DAT HI DAT KINT ^{op} MEINE IND WORPER IN DAT
WATER. DAT GHEBOT ONTFIND: ~~MICUS~~ ALSO
OFF ID VAN GOD GHECOMÉ WEE. IND NANI DAT
KINT OP IND LIEP INDI- LIETEN DES LOUPENS
Snellichen totten water. IND HI HEDDE ID
DAER IN GHELWORPE. IN HEDDE DI- ABT MET
BI-NEDER VOER GHESAUT DAT KINT TE VER-
LOESEN VAN LYNE HANDEN: ~~DIES VADER~~
~~MICUS~~ GHELONE INDI GHELHOEI-SAMHEIT WAS
GODE ALSO GHENEME DAT GOD SPENBAERDE. IND
BETUYCHDE DEN ABT DAT MICUS HEDDE VOLLE
BRACHT DAT WEER: ~~ALI-ABAMS~~ DES PATRI-
ARCHEN. IND KURTICHEN DAER NAE STAET
DI- ABT. IND LIET OLEN VADER ~~MICUS~~ LYNE
NAE VOLGHEN. EYNÉ ABT ALLE DEU BI-NEDER EN
DES SELIKE CLOESTERS DOER LYNE GHELHOEI-SAM-
HET WILLEN **VAN EYNS BI-NEDO OETMOEDICH**

EIN BI-NEDER WAS NADER WERELT VÁ
EYNÉ HOGHEN INDIEN GREUE GHOLLEIDT
DIE ~~VERLIER~~ ALLE IND WAEL GHEDERT. IND
VI-YEN KUNSTEN DIE VERLIER ALLE DUCH IND
GAFF SICH IN EYN CLOESTER. IND TE PRUEVEN
LYNE OETMOEDICHET SOE GHEBOET HEM LYNE
ALTUADER. DAT HI NEINE OP LYNE HALS TEEN
GI-OETE KORNE DER DOE GHEYN BEHOEFF TWAS
TE VER-KOUPEN. IND GINGHE IN DIE STATT IND
VER-KOCHTSIE IND GINGHE IND DR-OECHSI OM
ALLE DIE STRATEN TOE VER-KOUPÉ ALLENSELEN
IND NIET TE SAME ~~DIT~~ DER ~~MUNIGHELIND~~ MÍ

mit alle ymheit. Ind onder tiat doeypm
alle scheenide. Ind nam die korne op syne
hals. Ind driech si die straten sine. Ind v
kocheli om horen gherechten loen. Ind bracht
den loen weder totten cloester.

VAN PANTHIUS DEN PRIESTER

Vaghen ouch obi abt van Pantius
wie eyn grote closter priester was
dat in egypten bij eynre stat lach die
Pantici hier. Dese doe syns leueus ind doe
syns alders. Ind doe synre priester schaff
wille so was hi gheeret van allen luden. Ind
want hi doer des witten volcomē oetmoedich
niet ghehalden in konde. Soe vloe hi werken
cloester. Ind wandelde in dat wterste lant
van thebaida. Daer verliet hi die monichs
cleyder. Ind voechtē sich totten alre strenge
ghesten cloester. Dei tabenensie daer men
van syn leue niet in wylte. Daer lach hi
menighen tijt voer di. Doeke. Vnder aldi
brueder voerte. Ind bat hem mit daere ghe
bede dat hi hem ontfinghē. Ind te lesten nae
langher. Sneliker bewijshen ontfinghē
si hem. Ind beualen hem eyne gaerden toe
bewaren als eyne alden verdoene nāne
die ander tot ghey ne anpt in dichtre dochter
in desen garden oestede sich Pantius also vlyt
lich onder eyne anderē junglen bi ueder die
hem tot eyne luchtmeyster ghesat was den
hi ouch also onder denich was. Dat hi niet alleij

des gaer-den rnecke m hadde mer- och alle
die ampt des cloesters de den anderen vnueden
scherpe ind vnuerdich waer-en alle daghe
vlijtlichen volbrachte **Dick** stoent hi des ~~na~~
nachtes op ind arbeide heynlichen dater-
nyemant als in wylte ind doech dae- drij jaer
om ghelychheit hadde ind ouer egypte laur
van voel brueden ghelychheit wast te leste
waert hi ghelyen van eyne brueder die ghe-
conie was van egypten die hem nau bekene
ne kunde vander **b** laudicheit des cleyds ind
des ampts dat hi ouer ind hi gryeft dat eer-
rijke ind droech waert op eyne rugghe dat
laut te mesten ind doe hem der brueder
langhe hadde aen ghelyen ind hi twijuelde in
lymbe bekennighen te lesten ghyuck hi hem
naere ind bewant dat hi id was niet alleyn
inden aensicht mer och ander sprake Doe
viel hi hem te voeten ind alle die brueder v'
wonderden sich des ind viagheden waeron
hi dat dede den die der neder-ste onder hem
weer ind kunnlichen wter werelt come we
Doe openbaerde hem der brueder alle dinc
ind dat hi eyn groet abt weer **Doe** wondren
sich die brueder noch meer ind baden hem
ghenade dat hi sels also langhe onder den my-
steu ind onder den knoesten hadde ghelynde
Doe beginide hi seer te weyne dat hi van
des duuels haet ghemeldet weer ind dat
hi niet langher in macht blijue in assulig

gemoedicheit Ind t sulke verwoepenheit
 Doe voer-den hem die brueder weder-ly-
 ue willen Ind brachten hem weder-in sijn
 cloester Ind bewaarden hem mit vlijt dat
 hi hem niet in onqueme Ind doe hi daer-
 ey n wijle hadde gheweest Doe waert hi
 in der-werft ontfercker nutte begreninghe
 der seluer verder oetmoedicheit Ind quaem
 eyns nachts in eyn schierp Ind wold oue-
 naer-en in palestynē laut Ind dachste hi mocht
 daer ver-boeghen blijue Daer-ment van sy
 uen leuen noch van sijne naem niet inwist
 Ind doe hi oue quaem Doe quam hi in
 eyn minster dat niet verre in lach vand'
 stede daer onse heer ghebooren waert Ind
 doe hi daer coete wijle gheweest hadde Doe
 in mocht hi nae ons heren worden alsoe
 als eyne stat op eyne bergh ghebulwer-
 woert niet langhe ver boeghen in mach-
 blijuen want brueder quaem van egypte
 die totten heilighen steden Doe des wille
 wandelen wolden die lachten hem grote
 bede aen in brachten hem weder-in sijn
 cloester sijn quade tu herdinghe

Dies vader van Iesu miten wij sou-
 der-lancken vi mitschap hadden Doe
 wye in egypten by hem wae-er
 woenden Ind ghelschede dat hi ontfink
 eyne brueder in sijn cloester den lyden
 dei-linghe aenherdinghe toe spē in onser

onse teghenwoer-dichheit aldus: **S**oen myn
werstu wael dattu voe: der- doecē gheleghe
heues ind huyden ontfanghen bis. Ind dat
swaer-lich is te gaen die sake is dich nūtke
te weten ind sal dich leet vromē ist dattu
inden dienste gods geyst als lich gheboert
Dwant ghelyker wijs als grote eer ghelouet
woert den ghetrouwē knechten gods
dye lich haldu nae deser regulen: **A**lsoe
woert ouch grote pijnē bereyct die hyn
aen slapen. Ind vlyymelich lynn. **D**want
id is beter dat men niet in gheloue dau
Igheloue dat men niet te halde ind
vermaleudijt is der mynslche die dat
weck gods verluymeliche deit. Ind dae:
om bistu aldus langhe van ons verwijs
Riet dat wij dijnre ind alle mynslchen
salicheit niet in begheen van allen oule
herten mer op dat wij dich niet onwijs
lichen en ontaen. Ind van god niet i weide
gheschuldighet vme lichte vuyrichheit ind
dich machden groter pijnē weei id dat
wij dich niet en lechten die swaer-heu
des leuens lichtelicheit dich te ontaen ind
daer nae licht ast tredes oft i dese: **o**ma
achten slapende woerds daer om so salin
weten dattu in delen huyden daghe d'
weielt bis ghelouue ~~te~~ were ind allen
wezenlichen wercken ind nae linte **P**
Aulus woerden du-weielt ghecriyster

Van machs du lichte spreken wye mach,
 eyn mynsche alsoe leer ghecrucighet w
 den **Dese** red hoer kruischen onse cce
 dat is die vreyse gods. Want ghelyker
 Wys eyn mynsche die ghecrucighet is
 sijnre leder gheyn ghevawlt in heet nae
 sijnē willen. Also solen wij ondē onsen wil
 ind onse begheringhe niet schicken nae onse
 ghelost mer nae den ghebode godes. Ind also
 als eyn gheciuyt mynsch niet in dencket op
 tytlich ghet noch op hystliche waelliste: u
 die wijsc hi noch leuet so is ghescreue allen
 elementen. Also solen wij gheciuyt werde
 allen vleischeliken sonden. also als wij alle tijt
 dencke daer hene daer. wij hopen van stonden
 te stonden te come. Daer om salen wij ons
 bewaren dat wij dijnck niet wede in me
 men daer. wij bei saect hebben. Want die daer
 volgheder in dat inde die woert salich. Want
 die swinde slaughen die laecht alle weghe. I
 sen eynde. Ind vlijter sich alle tijt wie hi
 onse onder sich trede. Daer om wael begouē
 in vi oempe niet. It dat niet wael gheendet
 ni woert. Daer om als die schryft spriet
 Soe wanner du **us** wt geyse gode te diene
 loest staent. Jeder vreylen gods. Ind i ber eyde
 dijn ghemoeide niet tot waelloste mer tot be
 koringhen ind toe bedi uesemylle. Want mit
 voel bedi uesemylle i moere wij in gaen in
 dat ijke gods. Ind enghe is die poerte
 ind strenghe is der wede die daer geystotte

leue **I**nd luetel issa- die in vinden **D**ie vi-ey
se gods is eyn beghm der salch **I**nd der be-
keringhen **I**nd is eyn huy de der doechden
Ind so waneer dat ghemoeide doe ghaen **W**
woert nutte vi-eysen gods so vnderli
alle dinghen verlinainghe **I**nd eyn vrey
lynghe totter werelt **N**iet ver-linainghe
alle dinghen woert ghemone ghewaer
oerinoedicheit **D**ie mit deken teyken belvij
let woert **T**otter ieu-sten heet eyn moich
in sijn ghedodet alle sijne eyghene witten
Totter an den mael dat hi alle sijne we-
ken **I**nd sijne ghedchte niet in verhele sij-
ne altuader **T**otter diu-de mael dat hi
sich sijne bescheidenheit **S**in vi-ouwe-
mer den ouersten te mael beuele **T**otter
vieren den mael dat hi in allen ghebode hale
sauchmoedicheit der ghehoer-lamheit **I**nd
stedicheit der verduldicheit **T**otter vijfden
mael dat hi nyene onredt in doe-inge-
onrecht gheuldeliche lije **T**otter vi mael
dat hi niet in doe aen dat vield de regule
Totter vii mael dat hi toe alle den dinge
die hem gheghenue werden sijn achre als
eyne onweerdighē boesen dienst knechte
Totter viii mael dat hi sijn selue hale
voer den mynsten onder alle luden **T**otter
ix mael dat hi sijne tonghe koue bedrum
ghen dat hi niet tuepende in sy **T**otter
x mael dat hi niet vereyt in sy te lachen
Totter xlii allen teykē woert bekant ghewaer-

oetmoedicheit: Doe tmeer saltu dich bij
 noet halden judez samenynghe nae dauids
 hymē **S**atu ljs als eyn dōue die niet in
 hoet **J**ud als eyn stommē die syne muunt
 niet op in duer niet te ondescheiden niet
 te richten dei dīghen die dich gheboden en
 sijn **D**aer om in saltu niet hopen toe dyne
 vreduldicheit van anderē lude doghet **D**at
 is datku den alleyn gheduldich ljs lo wane
 dattich nyemān in berichter **A**ldus is dye
 vi eyse gods eyn beglym ouer salicheit wat
 vander vi eylen gods **w**elch wellet ons eyn
 heyllam roulve vandes herē roulve coner
 ver salinghe dat is bloetheit **J**ud ver salinge
 ali alhauen van bloetheit coner oetmoedich
 van oetmoedicheit doednighe eyghens wille
 vander dodinghe eyghens willen weerde alle
 ondoechden verloret **V**ander verstorughe all
 ie ondoechē walle alle dogheden van alle
 doechden coner luteheit des heren van lut
 heit des heren coner die volcomenheit der
 apostelike lieffden **V**and liefde eyns altuader

De wijs van syren lande quanē in
 egypten doe ontknick ons eyn altus
 du eyn wail ghepe niet monich see
 vi uerlichen die bei eyde ons dat eten: **A**der
 rechter tyt **J**ud doe wijs hem vi agheet mae
 om hi dat dede **D**oe spi hi brueder die valste
 is alle tyt mit nich fier ich in mach uch
 niet hebbe alle tyt mit nich Ich loue xp̄m

in uch. Ind wāneer ich uch heb wt gheler dae
nae mach ich die strengtheit mijne vaste
halen bi my selue. Want die soen des bru
gouis die in moghen niet vasten die wi
le die brugom by hem is. **Soe wāne** eweli
is so moghen ty vallen **VAN SINTE MARIA**

Wea- saghen ooch eyne anderē Altriad'
eyne eynsedeler die hert mariete
den hadde god allulke ghenade ghegeue
soe wāneer die brueder inden couente geist
liche reden haldende dach ind nacht so in krode
hem di- slaepe ~~niet~~ wine-mer- melen si
in achter spirake off in ydliche woert alte
hant begonde hi te slapen. **Delen Altriader**
waert ghebracht tot eyne tijt eyn groter
ghebont bi yene van sijnē vader. Ind van
sijnē moeder. Ind van allen sijnē vrinden
ghesant vanden lande **PONCI**. Doe nam hi
dat ghebunt bi yene ind bedacht sich langhe
ind spē. **E**ya wye voel ghedachten ydliche
vrouden off omwte bediuebenste die ouer
lelunghe dese- bi yene nich eyn sake modre
sijn. **W**ie meniche tijt solde ich aenbielden
die hebbē vanden die dese bi yene ghelschi
heuet. Ind solec waer van ghelyndt werde
in mijne contemplaciē. **D**aer om so in
wolde hi der bi yene my gheynē op doen
noch die op ghelschi ytt niet sien. mer hi
nam dat ghebont ganz we lame ind wa
per in datuyer. Ind spē ghaet mede gy

145

ghi dmitte ghedechtē ind verbernt in dese
bi-yeuen qnd in behoert mich met moe-
weder te lenden in die dñe die ich ghe-
ten hebbe **vander belchedeheit**

Ot eyne tijt quamē voel altua
Deē tot sinte anthony in thebai
dan lant collacien mit hem toe
halde Ind nae volcomē heit te vrachten
Dese collacie duerde een gans nacht ind.
die vrachte grück alre meyst op belchede-
heit voel ind langhe te vrachten williche
leye doecht alre meyst eyne mocht mocht
bewaren voer die strick des diuels. Ind te
gode leyden mocht yn eyne redsten sekere
toeganghe Ind doe een yghelich nae sijnē
lyme gheslacht hadde **Die eyne helden voe-**
waken ind die ander helden id wee ver-
lina dinghe alre dngthen **B**ullighe id we-
eyn eynlamen leue **B**ullighe id weer-
rechte leue **O**ff die **li**-werke der
ber-inherithheit te oeuene Ind doe van
delen **d**inghet die rede langhe ghesduert
hadde **Voe** lesten antwoede sinte anthony
ind spē **A**lle delen dinc die ghi ghesprokē
hebt die sint noetti uistich ind mitte al-
len den i gheue die gods begheen: **Nie-**
dat wij delen dngthen niet in gheue die
ghenade du hochste volcomē heit **Dat**

bewijst ons mygher-leye val voel-e brue
derē. Want wij hebben voel bi-neder ghe-
sien die alle dele droughen hielden. Dye
ghighelsacht hebt jnd doch daer naesnel-
ichien te valle quanē. Want sy die be-
scheidenheit niet in hadden. Ind ander-s
gheyne sake in was hoes valles vier dat
sy gheyne altuader-s stenwysnighe in we-
ghelerit in bescheidenheit. Die eyne mo-
nich eyne koninchichen wedi leert gaen
ind niet in ghelstaet tot ondougheden toe
comē in alte voel off in alte luttel te wu-
ken. Daer omie i allen den deughe die wij
wu-ken soe is die bescheidenheit voer te
setten. Want openbaei-lithen woert dat
bewijst dat gheyne-leye doecht volbracht
in woert noch ghelstaen in mach aen die
ghenade der bescheidenheit. Ind doe dit
suerte authoung ghesproken hadde. Doe ic
waert dit bestedighet mit hoer ali-e synne
ind concentier-dent dat id bescheidenheit
weer. Die eyne monich niet eynen ouv-
lagheden toeganghe beyde toe gode. Ind alle
doechden in hoer-be gauishert beheldet ic
Want eyne moeder. Ind eyn hoeder-mme
nid eyne mydelle-rele alre dogheden is be-
scheidenheit. **EN IN EXEMPELE**
EN op dat wij dit mit wijsere bieldē

bewijzen soe wil ~~w~~ ^{ich} uch legghē van ey-
 nē altnader die hiet hercine die bescheide
 heit niet in hielt **Ind** ver-loes alle sijn le-
 uen hemer-lichen eynde **Ind** vā des du-
 uels bedroghe soe quam hi vanden hochste
 totken alre neder-sten **Ind** mit sijnē alre
 swaer-sten valle brachte hi alle die binet
 neder-woestijne buter-lichen weynde **Ind**
 hi in hadde nye gheuallen wold hi ghe-
 halden hebbē die bescheidenheit **Alloe** ~~se~~
 strenghe hielt hi sijne vasten **Ind** die eyn
 noed der celten **Dat** hi onch niet in pacl
 che daghe in wold ey n ~~c~~ lufel als laten
Ind doe alle die eynsledlee te same quamē
 dorke knē doe so grote hoghetijc wil-
 len Doe m was dele daer niet op dat hi
 ey n lufel niet in doeste brechen sijnē ~~se~~
 strengheit ey n wenich moes mitken b-
 bruederen eten **Toer** sijnē ver-metens
 Willen soe bedroech desen der diuvel den
 hi ontvuck mit grote ezen voe eyne
 gueden eughel **Ind** was sij ne gheboden
 ghelhoeclam **Ind** viel neder in eyne diepe
 putte **Ind** wold dan mede ver-sukē die wee-
 dicheit sijnē doecht **Oft** hi aen quetsinghen
 wee wede wt ghecomē **Wtken** putte wat
 hi ghetoghen mit grote ar-beid d' brue-
 de **Ind** daer nae des du-den daghes staet
 hi **Ind** dat was leyde dat quaetsee **Dat** hi

also verherder bleyff dat hem dat nyemant
raden yn mochte dat hi dat weck halden
voer eyne droech des diuels **(E.P.)** **Wat mach**
ich saghen van tweyn bruedere die daer woe-
den op ghenlyde dei weelhine daer hante
anthonyg hadde ghewoent **Die daer sond'**
belchedeindheit ginghen in die wreke woe-
tenye hūd sarten dat denlich dat si gheyn
eertiche spijse in wolden ontfane **Ind in we-**
dat si hem god seluer gheue **Ind doe si lan-**
ghe bister hadde gheganghen ind woe-
temye **Ind by nae van hongher verdozen**
waren **Doe saghen si luske matchete dat**
is dat alre grimechste volcke Ind van recht
grymheit dei natuere gheneycht tot wt
gietinghe mynscheliches bluets Doe dese
lude dese twe brueder saghen Doe gheghē
si tot hem te ind boeden hem broet teghe
die ghewende hore nature Doe nam dei-
eyn brueder dat broet in belchedeindheit
recht off id hem van gode ghesant woerde
Ind danct de gode dat hem mōer noet van
allucken luden gheholpen waert Die lich
meer pleghen te vervroulve die lude toe
moer den dan te lauen Doe ander brueder
ver sprach die spijse also of si hem vande
mynschen toe ghevallen weer Ind hi staet
van hongher Ind al waelt dat deser twey
beghīt deraetlich was doch so beter de dei-
eyn dat hi onwyllich beghomen hadde

Ind der ander bleiss in sijne doer-achtighe:
ver-metenheit Ind ontfrich den doer de god
van hem ghe-eert wolle hebben ~~den menich~~
~~Wat mach ich sprekken van den den men~~ ~~den menich~~
niet i noemde om dat Doe noch leuedoe
men dit van hem schijent Die langhe tijt
eyne duuel ontfrich in eyne enghels clae-
heit Ind van sijn e openbaringhen dicht
bedroghen waert Ind gheloued hem als
eynen vode der gherichticheit want alle
nacht scheyn eyn hecht in sijn e cellen aen
luchten dat was vandes duuels beroeghe
te lesten hiet hem du duuel dat hi sijnen
eyghene soen daer hi mede woende inden
celuen minster doden solden op dat hi mit
alcosaene offez ghelych voerde der weerdicheit
des patriathen abraham van aldus ghe-
dane worden waer thi also verade dat hi
dat inden weke hede ~~ghedaen~~ te hante
volbracht ind hede sich dat kint niet ghe-
braken wt sijne handen ind gheloupen wt
der cellen ~~It~~ ~~Ind~~ ander menich was die
menich jaer sat belloten in sijne celle ind
hielt sich sij-englse in vilten dat hem luttel
lude daer aen volghen mochten Dese waet-
ten lesten ~~a~~ vandes duuels openbaringhen
also ghegehet dat hi nae alle den arbeit
ind nae alle den doechan die hi menich jaer
gheouent hadde sich besijnden het Ind waert
eyn jode want der duuel er scheyn hem also

eyn boede der waerheit **Dicke** in ydelen
diuemē **Ind** in vallschen openbaringhen
Ind wylde hem die schaei der ci-istenen
swarts **Ind** maghez **Ind** hetelich **Ind** de
joden schaei vroelich **Ind** schijnende in
groteu liechte **Ind** **A** daer meer niet hem
der diuel off hi woldē delachrich der ewig
salidheit dat he hem suelliche belijden
het **Met** desen reden is bewijst dat deier-
voer sprokere lude nye eghen tot so bedreue-
lichen valle comē in weire heden si dyc
bescheidenheit ghehat **Daer om** wylde
dijden id si der ghenaden der bescheidenheit
toe ontbeuen bewijst ons meniges myn-
schien swaer-val **VAN Sinte Serapion**

Abt **Serapion** die plach de jünge
bruederē in wielen leuen dict toe
legghen van hem selue aldus **Hoe**
ich noch cley n was **Ind** mit abt **cheone** **w**
woende **Doe** hadde ich den ledē vandes duuels
aenher-dughe dat ich alle tijt wanne dat
ich gheteu hadde mit mijne altuader **Soe**
stat ich eyn brodelijn **Ind** barch dat op
went des auonto **Ind** aer id dan heymē
lichē dat myn altuader **daer** niet af in
wylst **Ind** al volbracht ich dit alle daghe
Doch loe wanneer ich toe mich selue quam
So hadde ich daer meer pijnē om ontfange
dan ich waeloste hadde ghehadt **Ind** eten
Ind doe ich dat moghelyc werk volbracht

alle daghe bedi-ueſſchen Doe gheuyelt tot eyne
 re tyt dat sulke bi-uedre quamen tot mynē
 Altuader. Ind ſpiraken mit hem van gheest-
 liken dīghen. Ind onder anderen reden loe
 ſpē mynē altuader Dat met ſo ſchedelichen
 in weeze den ſinghen mochtē ind met alto
 die diuelē in verbroude als dat die ſingere
 met in openbaeren den Altuader en hoe ghe-
 lechten. Doe ich deſe reden hoerde. Doe ga
 quādēm ich te roulven myns heren ind ſa
 ſacht dat mynē altuader were gheopenbaert
 mynē heymlicheit. Ind te leſten woch ich
 dat bi-oedenken wt mynē buſum. Ind lacht
 voer mynē altuader. Ind beghonde mynē
 ghebreke te openbaeren. Ind beghonde but-
 lichen ſee te weyne ind bad dat du bi-ued-
 ren dat li god v̄ voer nich beden. Doe ſpē
 mynē Altuader ſoen gheloue nich du haes hude
 dijnē wyant verwomen. Ind heues hem ghe-
 pijnighet mit mynē openbare biechten.
 Want hi ghevouwt was in dijnē valle ind
 nu is hi wt gheworpe. Ind in mach gheyn
 heerschap in dich hebbē. Ind doe mynē alt-
 uader nauwe die reden gheendet hadde. Ich
 doe ſtuck eyne bernende vlaumne wt mynē
 u ſchoet. Ind veruolde die celle mit ſoe
 groten ſtaech. Dat wij nauwe daer in
 mochten blijue. Doe ſpē mynē altuader
 ſy ch god heet dich bewijſt die waerheit my-
 ne reden. Ind heet in dijnē heilsamheit
 verdrenē dijnē bekoeere. Ind heet dich be-
 wiſt in ſyne openbaeren verdrijuighe-

i **Leono**

Dat hi gheyn stede meer in dich hebbēn in sal
Ind also waert in myn verlossenche Jnde crachte
der biechten des diuels becoinghe dat hij
mynt niet meer indre e wijlen aenbedsten i

Mir laghe **VAN SINTE LEONO**. mochte
Ouch den abt **Leonu** die eyn man
Was was van hogher heilicheit. Ind
van groten vallen Den god bouen alle do-
Gheen die in hem lichtende beghauer hadde
Int sonderling ghaue de kuytscheit. Alsoe
dat hi ooch inden slaep van gheynre aenbech-
tighen beweghet in waert ind alleyn dat
is bouen myncheliche cracht sy. Wye hi doch
tot deser doecht ghecomē weer wil ich kui-
dighen **Telo** salighe man **Leonus** die had
god langhe ghebeden in vallen ind in wake
dat hem god gheue **Inwendicheit** lutterheit
ind kuytscheit des herten Ind doe hi lach dat
hem god ghehoert hadde ind alle vleyscheliche
begeeringhe in hem ghelustchen was. Doe
waert hi ontvender mit grote lieftē der
kuytscheit. Ind bat god mit groten vlijte dat
hi hem dat inwendich gheue. Dat hi hem
inwendich gheuen hadde. Dat in hem dyc
cleyne beweghinghe ooch verlustchen woerde
die die cleyne knidre pleghen te hebbē **tot**
Ind doe hi daerom langhe god ghebeden had
mit traent. Doe quam toe eynre tijt in syn
slaep der enghel gods tot hem. Ind opeude
hem syn lutt ind warp hem wt syn inge-
weyde eyn stukre vleysches als eyn **vor**
vuyer. ind spo tot hem. **Dich w is dich**

149

aff ghesneden alle die beruer- inghe d'ns
vley sches **I**nd huden heuetstu behalden
ewighe knyfheit d'ns vley sches die du
van gode ti-nwelthen ghehey schet heues
Aldus hebwy noch ghesproken vand son-
derlingher ghenaden die **I** dezen voer spiro
ben manne gheghene was van gode tot
eyne tijt doe wij ynder vasten tot dezen
selue seruus ghecomē waren **I**nd hem
om menighel-leye reden ghebrachet had-
den toe lesten vragheden wij hem om die
aenvedtnghe der vyande Doe antwoerde
hi sachtmoedlichen **I**nd spiro **D**ei diuel
in heet ghem ghelyft eynghen mynchē
te schedighen **I**nd dat bewijsede hi redeliche
mitten ghebede sante **Jobs** den der vyant
niet niet meer bekozen in mochte dan id
hem god ghestaden wold **VAND VIAND** **AENVEDTNGHE**

Mu heb wi dat bebonden mitte-lee-
der altriadere dat die vyant nu so grote
macht niet in heet in die monichē als
hi bevoeren **I**nden aen beghemie der eyn-
ledelere doe noch luttel monichē woe-
den ynder woestynē **I**a ooch inde conue-
ten daer kūeme **I**y off xij in woenden
daer was der diuel also vermetē onder-
dat hi dicke tot hem ooch sien lichen y
guck toe moyende si **I**also dat si alle ij-
lapen in dorsten des nachtes **mei** als
hoere eyu deyl liep soe waked dat ander

deyl ind bededen ind bewaerden die llyper?
daer om so was in der st men daer aen in
wijnelen id in si van tween eyn antwer-
dat nu van daer cracht des heilighen cristes
alle des duuel macht nu ooch moe-woel-
tijne vestuer t sy off dat den duuele kni-
me des wert duncet dat si ons doer-
ouler v'suyndheit willen nu also ~~antwer-~~
~~de~~ aenbier-dighen als si deden den clieken
ridder gods: Ouch lo heb wij dat bevoude
dat sittiche heiliche lude hyslichen den duue-
len gheghene woerden. off mit also ghe-
lychden beuanghen woerden om alsoe
cleyn schult op dat die godliche gheede inde
lesten oerdele gheyne vleck i hoen in vonde
dy weez dich weez des vegheuvers mer als
ghelutert golt si lenden mocht totter elvig
eren nae des wylsaghen woerde die daer-
spix toe rechte men woert ghepriest ind
ouen daer moedicheit. Ind den god lieft
heet den c beresp hyn ind geyseler eynen
yghelyken soen den hi ontaet. Dit is oec
openbaer schijn ghevoerde in abt ~~pater~~
Paulus ind **moxles** die hji woenden ind
woestijne die bider stat **panesrum** liedt
die gers wat die neerde wint weyde va-
den ouer bloyde des ghelaten water-s ver-
woest waert ind aldar lant mede dat id
steort als eyn woest weert **van sinre**
Paulus den abt

Hie selue abt paulus die hadde al-
 soe toe ghenomen in lutterheit des
 heerten inde rasten der woestijne
 Ind in swijghen dat hi niet alleyn ne ~~wij~~
 wijsliche aensichtē mer ouch wijslike day-
 der niet in mocht aensien Dan tot eyne
 re tyt solec hi gaen tot eyns anderen alt-
 uadis cellen doe gheuyelt dat overhuydes
 hem eyn wijst outmoede Ind doe hi der-
 ghewaer waert doe keerde hi wieder om
 ho liep also leet totten cloester recht oft
 hi vrylyke voer eyne lewe off eyns grote
 draken Ind al dede hi die van kuytsche
 gronde Ind van hedaen der lutterheit
 Doch want hi die niet i wrachre nae wijs-
 heit mer ouer die maete traet d' gheist-
 licher zucht Ilo dat luttighe kundich-
 mede liep toe waert hi alto haant van god
 ghecalteyt Ind niet i was in allen sijne
lucham Ind waert also gichiachtich dat
 in alle sijne lucham niet i was eyn ey nich
 liete des hi ghevalt mocht hebbē Ind
 niet i alleyn t hadde hi verlore dat ampt
 der voete off der hande mer ouch die tonge
Ind ouch des herens Ilo dat t hem niet mee-
 in bleyst dan eyne vnbeweliche eyguer eyns
 kuytschen Ind quam ten lesten daer toe
 dat hem inde groter cranchier gheyn
 mans name mer alleynne vrouwe na-
 men diene i mochte Daer ome war
 hi ghebrachte in eyn vrouwe cloester

daer hem die juncrouwen moesten ~~wel~~
wael vier jaer pleghen etens ind dijnches
ind allet des hem noer was toe sijnre nature
behoef went in sijnre doet ind alleyn dat
alle sijne ledere also in hem verkrantet
ware dat hi sijn ^{mer}heerzen in mocht Doch so
ganch so grote ghenade der doechden van hem
dat alle die lieke die ghesaluet waerde mitte
hye die sijne licham veroert hadde die woerd
ghesont van alle hore lied daghen ind alsoe
was dat openbaer dat hem die lyfliche crach
ghegheue was van godlicher lieeden Alsoe
der heylighet geest dat betuychte inde wer-
dicheit der ghenaden ind die ghelyckheit
die van hem vloet **Vanden abt moyles**

Hij wort van ghesproke hebbē die
yn dese woestinen woende alleyn
dese man eyn sunderlich heylighet
aen ghelycken jaer doer der bestrafeninge
wille eyne reden die hi te lageh hield te-
ghen abt macharius soe waert hi gheheue
eyne gruynghen duuel also dat hi hem my-
schien haer judeu minst streycke ind alle
ghysel was hem ghegenē van gode tot eyne
lucteringhen op dat eyn deyn vlech der-
souden in hem niet i bliene ind dat vely-
sde wael die snellicheit der verlosingher
Vant alrehaert doe lich abt macharius ut
sijn ghebet lachte Doe vloe der duuel van
moyles Judeuen reden salme bekene dat die

lude niet ni sijn te verlaaden die ni niet
 nygher leye becenghe vallen off inde by-
 aut ghewalt ghegeue weerden. **Want** twe-
 leye drach moetē wi ghelouē oulverenliche
 Torten iersten dat aen gods verhenken-
 nyssen nyenā bevoet in Woert. Torten
 anderē nael dat alle die drach ons van
~~et~~ gode weden toe ghelwoopen dat dyē
 conit als van eyne bei-mhetighe vader-
 hūd artedien ons tot mūtticheit hūd tot
 salicheit. **VAN EYN-E JUNCFREULWE**

Enate anthomius h̄ri dat h̄der tijt
 der veruolgninghe des keyser marci-
 manus Doe was eyne volcomen
 schoen Iauctiou die diende eynen
 rijken manē die hoe groet drach ghelo-
 ueden hūd hi si doch niet i mocht velvege
 torten volboorden sijns willen te leste waert
 hi toe nich hūd hi lieuerde si den richter
 van alexandrijen als eyne cristen myslie
 die daer **I** blasphemie reden ghedaē hedde
 h̄der tijt hūd inden keyser Daer nae sau-
 de hi sulke lide heymelichen tot hoe niet
 gede hūd ontboet hoe aldus **It** dattu my
 volboorden wils loe wil ich dich ledich ma-
 ken van allen p̄nne **It** Ghyuestu euer
 in dyn-e haerdicheit loe wil ich den richter
 bidden dat hi dich p̄nnghe sal went hūd
 doet op dattu niet meer leuende mynen
 wille in belaches Torten lesten waert sy
 voer dat ghericht ghetoghen hūd want

li ghewar net was mit gueder voersienichheit
soe leyt li menighet leye pijn Doe hiet der-
richter eyne ketel vol siedens peedcs maken
ind doe dat peech al hert soet Doe sp̄c̄ der-
richter tot heer Antweer ganch ind bis ende
denuch dñns herē willen oft ich doen diet w-
pen Inden ketel Doe antwoede si ind sp̄c̄
Eod gheue dat allulke lude nūmer gheslat
in werden tot ichteren die daer herten end-
denuch te sijn der ouderlyschert Doe waert
du ichter tot nucht ind hertle werpe ~~ind~~
sieden ind dede hoez die deyde wittelen
ind hertle werpe inden syedendenheit ketel
Doe sp̄c̄ die punctou ich belweer diet bij
du honede dñns keylers den du aenbedes
dattu nich al ghemeliche heites legghē
inden ketel **O**p dattu lies wye groete ver-
duldicheit nich xp̄us gheghouē heeft des
du niet in bekennes ind altehant doe si
inden sieden heite ketel waert gheslacht
Doe waert dat peech te mael kalt daer-
ly yme sat torten halle ind voel lude die
~~laghen worden gheslotene geschriften~~
dit laghen in alexandrien die waerden
ghesterket inden ghelouē ihu xp̄i **VAN**
Op den berghen **Sintre Panbo**
wytia daer woende sintre panbo
die van heilicheit ind van doechden
eyn guet gheruecht hadde ind was nae
redelicheit eyn ver-smaeden des goldes ind
des silvers Van desen manie sp̄c̄ maela

152

ma aldus Jader iei ster tijt doe ich quam
van rone in alexandrieu And hoerde ylido-
rum spreken vanden heilighen manne pam-
lo Doe ginch ich in die woestyne den hei-
lighen vader te sien And bracht hem dijn
honderd pont siluers den arme biuedren
te deilen jader woestynen Pier hi sat and
traecte horne van palm boome Doe gaff
hi mich sijnen seghen And spij god verghel
det dich And hi benal dat soh siluer sijnen
keleneer And hiet hem dat deilen den biued-
ren And weerde and niet in egypte And
ich stont in beyde oeff hi mich iet er en wolle
om die gane And doe hi niet in sprach doe
seyde ich vader dattu dat wetes Jes siluers
is dijn hondert pont Doe in wolle hi mich
niet aensien Pier hi spij dochter den du-
dit gheoffert hees dene i doestu id niet
rekenen want hi alle dinch wail weit And
die niet in verlende alwee vierlinck dei-
ar mei wedulven die i wil onch niet v
gheten dhus offes And niet langhe dae-
nae starff die gods man aen liechde luten-
de And horne machende And hi was lyf iser-
alt And lesten eat euer doe ich van hem
schiede Doe i noede hi mich totsich And gaff
mich eyn keruelijn And bat mich dat ich
dat neme s van sijne handen And ghedecht
sijne daer by want hi mich anders ic
in hedde te gheuen Dat keruelijn nam ich

Iud bewaert id mit sindael Iud hield id voo
eyne benedictie alle mijne daghe dese heili-
dael teghenwoerdich was machaius dode
priester Iud Amorius Iud voel andee brue-
dere Doe sp̄ hi nae di t̄jt dat ich in
dese woestijne quam so heb ich aller ghele-
uet vanden arbeit mijne hande Iud ich i
ghedencke des niet dat ich ye ymans breit
te verghees heb gotten Werd in dese stoude
so in rouwede mit my gheyns woerde
dat ich ghelycken heb Iud uw scheide id
van henne als eyn mynsche die uw alre
erste gherne beginde gode te dienē

by maeſeych

